MAGYAR

ERDÉSZ.

XIII.

1913.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Országos Erdészeti Egyesület 1851/1861

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

XIII. évfolyam. Rimabánya, 1913. március. Ak: 3399 1. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m.
hova az előfizetési és hirdetési dijak küldendők.

Felelős szerkesztő:
MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA
hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Előfizetési ár:
Egész évre ... ... 6 korona.
Egyes szám ára ... ... 1 korona.

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT EGYSZER.

Előfizetéseket Budapesten elfogad:
Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése
Múzeum-körút 2-ik szám.

Felhivás!

Kérjük t. előfizetőinket, hogy lapunkat új alakjában továbbra is szíves pártolásukban részesítsék.

Előfizetési ára:

Egy évre . . . . . 6 korona
Fél évre . . . . . 3 korona.

Értesítjük továbbá azon t. előfizetőinket, kiknek előfizetési hátralékuk még mindig fedezetlenül áll, szíveskedjenek a címükre küldött postai megbízások kiváltása útján hátralékukat törleszteni.

Az olvasóhoz.

A „Magyar Erdész"-nek jelen füzete az első, amelyet új alakjában juttatunk az olvasó kezéhez.

Legutóbbi számunkban őszintén kifejtettük az okokat, amelyek arra kényszerítenek, hogy a lapot — bízva egy jobb jövő eljövetelében — egyelőre negyedévenként jelentessük meg.

Azt hisszük, felesleges hivatkoznunk azon eredményekre, amelyeket a M. E. egy évtizedet meghaladó fennállása óta úgy a magyar erdőgazdaság terén, mint az erdészeti alkalmazottak anyagi érdekei körül már eddig is elért. S ha ily működésével közvetlenül talán nem is irányíthatta a viszonyokat, félreismerhetlen azon kényszer-impulzus, melyet közvetve gyakorolt az illetékes körökre.

Jövő működési törekvésünk is csak az lesz, hogy magyar erdészeti közviszonyaink emelésén, fellendítésén, javulásán dolgozzunk és e mellett az azt képviselő tisztviselői kar anyagi boldogulását is tőlünk telhetőleg előmozdítsuk.

Midőn további előfizetés felhívásával szíves pártfogásba ajánljuk lapunkat, nem alamizsnakérésként tartjuk oda kalapunkat, hanem egyszerüen hivatkozunk arra, hogy lapunk jövőben csakis kellő előfizetők mellett állhat fenn mint független szakorganum. Az eddigi csekély istápolás e téren a lap további fenmaradását nem biztosítja.

Miután pedig olvasóink és tisztelt előfizetőink eddigi szíves nyilatkozataiból láthatólag, elfoglalt irányelveink a célnak megfelelőnek és eredményesnek találtatnak, a magyar erdészet fejlődésének érdekében továbbra is teret nyitunk a szabad véleménynyilvánításnak, a szakkérdések tárgyilagos megvitatásának. Az erdészeti szakkérdések nyilvánosan való megvitatása, ennek a szaknak létkérdése.

Az eszméket, a gondolatokat bizonyos, előírt keretbe nem szorítjuk. Tudjuk, hogy olvasóinknak túlnyomó része a jövőben is szívesen fogja venni, ha úgy szerkesztjük a lapot, hogy az egyéni képességek és hajlamok szerint változatos legyen az eszmék köre is, és ennek révén az irodalmi működésre hajlandók minél többen vehessenek részt az igazságot kereső eszmecserékben. Csakis az ellentétes érvek szembeállításából alakulhat ki a szakközönség helyes felfogása.

A M. E., melynek tizenkét éves multja nem minden eredmény nélkül telt el, a hatalom polcán állók súlyos csapásaira még útjában meg nem áll, eddigi irányát, melynek célja a magyar erdészetet az izmosodás és haladás terén támogatni, jövőben is megtartja.

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A bükkfa (Fagus silvatica L.) erdei választékai és a bükkből készült félgyártmányok.*

Irta *Plentzner Frigyes.*

Jelige: Nézz a jövőbe.

Magyarország erdőségeinek több mint $^1/_3$-át, Bedő Albert statisztikája szerint 36 %-át, bükk alkotja, mely tömeges előjövetelénél fogva fontos köz- és mezőgazdasági tényezőként kezd szerepelni, a többi erdészetileg hasznosítható fafajok mellett.

Bár feldolgoztatása s így értékesítése is még csak a kísérletek hosszu láncolatának kezdetén halad, azonban már az eddig is megtett út feljogosít arra, hogy a bükkfát a jövő fájának tekintsük s egyuttal reámutasunk ama elvi és kereskedelmi tekintetben fontos hódításokra, melyek következtében a mai napság még oly lekicsinyelt fafaj az elsők sorába küzdi fel magát.

A bükk Németország és Dánia erdőségeinek is tekintélyes tömegét alkotja, kelet felé pedig, Oroszország nyugati részét kivéve, ahol csak egyes elszórt példányokban fordul elő, — egész a Kaukázusig húzódik.

Magyarországi elterjedése a közép- és magas-hegységre esik, a tölgyfatenyészet határától följebb, egész a lúcfenyvesek régióáig, bár igen sok esetben azokkal elegyes állományt alkotva, messze fölnyúlik azok övébe is.

Elterjedéseinek határait hazánkban, Blattny Tibornak megfigyelése alapján (a bükk növény földrajzi méltatása, különös tekintettel az ÉK. Kárpátokra), (Erd. Kísérlet 1910. 1—10. lapok) az alábbi táblázat tünteti fel.

Állományképzés alsó határa				Állományképzés felső határa		
Hegyvidék	Minimum méter	Expositio	Átlag méter	Hegyvidék	Maximum méter	Átlag méter
ÉNy.-i Kárpátok .	222	É	378	ÉNy-i Kárpátok .	1223	1076
Közép „ .	210	É, ÉK	426	Közép „ .	1381	1213
ÉK-i „ .	124	É, Ny	354	ÉK-i „ .	1387	1232
K.-i „ .	350	D, K	697	K-i „ .	1505	1305
D-i „ .	400	É, ÉK	597	D-i „ .	1560	1316
Délmagy. Hegyv.	52	völgyfa	177	Délmagy. Hegyv .	1518	1391
Bihar Hegység .	161	É	360	Bihar Hegység .	1499	1301
Horvát Alpok . .	141	É, Ny	487	Horvát Alpok . .	1617	1343

Ha az adatok átlaga alapján az állomány lényeges övét megállapítjuk, úgy azt 850 m. szélességü pásztának találjuk, mely meglehetősen széles öv, ha tekintetbe vesszük, hogy ezen átlagoknál jóval magasabban, illetve alacsonyabban vonulnak a bükk állományképző övének határai.

Igy az ÉK Kárpátokban szélsőségek: minimum 300 m. (Bártfa-fürdő) és maximum 1411 m. (Máramarosban). Vadas J. Erdőművelésében előjövetelének alsó határát a DK Kárpátokban 400—650 m., felső határát u. o. 1350—1500 m. t. sz. f. magasságba teszi. Maximumát a Vellehiten 1600—1700 m. magasságban említi.

Európai legmagasabb előfordulása az Appeninekben 1870 m. tengerszintfeletti magasság.

A bükk egyike azon fáinknak, mely a legtöbb talajüdeséget és légköri nedvességet igényli s éppen azért középhegységünknek, leginkább a széltől és nap hevétől védett északnyugati oldalait kedveli, melyeken részben a tartós nyári hőség, részben a szárító déli szelek ellen kellő védelmet talál. Ezen tulajdonsága okozza azután tenyészeti határának tengerszintfeletti változását is; déli oldalakon tenyészeti határa magasabb, mint az északi kitettségü helyeken. Az égtájak befolyását szépen mutatja növekedése, illetve falömege is, mely az alacsonyabb déli és keleti kitettségü oldalakon sokkal kisebb, mint a védett északi és nyugati részeken.

A talajok közül föltétlen az üde, homokos agyag, agyagos mész talajokat kedveli, s egy fanemünk sem kívánja a humusz réteget oly nagy mértékben, mint éppen a bükk. Ezen igényeit különösen önmaga is bőven kielégíti kitünő humuszképző, vastag, húsos lombozatával, mely tulajdonsága az erdőművelés, tenyésztés szempontjából előkelő helyre emeli.

A lomb és lehullott ágak teljes mértékben biztosítják a vastag humuszréteget s egyben a talaj gazdag nitrogén, káli, nátrium és foszfor tartalmát, melyek a bükk tenyészetének és szép növekedésének fő feltételei. Általában nagyon szereti a dús termő réteget, így feltétlen szüksége van mészre, kálium- és nátriumsókra, melyek magtermő képességét s ezzel természetes felújulását is fokozzák.

Gyökérzete a talaj minősége és termőrétege szerint változó, közepes fejlődésü, mely hol mélyebbre hatol: hol a sekélyebb talajon, — szélesen elágazó.

Az időjárás szélsőségeivel szemben nagyon érzékeny; amily nagy károkat idéz elő bükköseinkben a héj-aszás, épp oly veszedelmes ellenségei a késői fagyok, melyek korán fakadó fiatal lombjaiban, a csemetékben tesznek nagy kárt; sokat szenved továbbá a szélviharok, hónyomás s egyes lepkék hernyójának, mint pld. a Dasichira pudilunda, Ocneria monaha stb. rágásától, s a Phytophtera fagi H. gomba betegségétől, mely főleg a fiatal magcsemetéket támadja meg.

A bükk egyike a legárnyattürőbb fanemeinknek, mely tulajdonsága az állományok átalakításánál, alátelepítésénél, talajjavításoknál, sőt védelmi szempontból (Rythisma azerninum ellen) megbecsülhetetlen. A beárnyalást azonban természetesen nem föltétlen igényli, valamint hosszu időn 20—25 éven át el is tűri azt, — anélkül, hogy felszabadítása után növekvése bárminemü hátrányt vagy hiányt szenvedne. A fiatal bükkcsemeték inkább védelmi szempontból kívánják a védőállományt részben a fagyok, részben a túlságos hősugárzás ellen.

* Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesülete 1912. junius hó 17-én Miskolcon tartott közgyűlésében 100 K-val jutalmazott pályamunka.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Mint magavetett állomány, sokáig tűri az anyafák mérsékelt beárnyalását, s elegendő, ha 10—15 éves korában kezdjük a fokozatos felszabadítást.

Vadas Jenő „Erdőművelésében" (57. oldal) említést tesz egy 20—30 éves bükk fiatalosról, mely némely helyen áthatolhatatlan sűrűségeket alkotott 150 éves, magas kocsánytalan- és csertölgy árnyékában.

Nagy ellenségei a kikelő csemetéknek az egerek és erdei madarak, különösen a pintyek, melyek — egyéb táplálék hiányában — előszeretettel csipkedik le a kikelő csemete zsenge leveleit.

Minden mesterséges beavatkozás nélkül, magavetés által megtelepült bükkösök legszebb példáját hazai bükköseink nyújtják. Azok az ősbükkösök, melyek Ung, Bereg, Zemplén és Máramaros területén húzódnak, mind a természetes megtelepülés hirdetői, mert ha az újabb időben van is némi bükk-erdők telepítését célzó mesterséges beavatkozás, az a bükk tenyészeti övének alsó határára szorul, felső határán ellenben évszázadok óta csak a pásztor fejszéje a tenyésztésnek egyedüli eszköze.

A bükkerdők felújításának módjai közül nálunk a sarjüzem és a természetes felújuláson nyugvó szálerdőüzem van általánosan elfogadva; — mesterséges telepítés azonban mindezideig nem tudott tért hódítani.

Üzemterveink rendesen mint kiküszöbölendő fanemet tárgyalták; a közfigyelem csak a mult század végén fordult a külföld példája nyomán, ezen, máskülönben nálunk óriási értéket képviselő fanem felé.

A külföldi, különösen németországi erdőgazdaságoknál már régen belátták ezen fafaj igazi fontosságát; így Oldenburg nagyherceg 7 % erdőterületének 3·2 % bükköseit a fenyő és tölgy mellett mesterségesen telepítik és 1 ha. bükkültetésért (csemeteneveléssel együtt) 100—150 márkát is fizetnek.

Bismark herceg „Sachsenwald" nevü erdőbirtokán a bükk felújítást szántásba vetett makkal eszközlik s a felújitott területet dróthálóval veszik körül védelem céljából. Hannoverben a Deister hegységen 3500 ha. kiterjedésü bükköst rendszeres szálerdőüzemben kezelnek, s annak belterjes kihasználását a fokozatos útépítéssel igyekeznek előmozdítani.

Németországban különben a faipar oly hallatlan mennyiségü bükkfát fogyaszt, hogy az elég következtetést enged vonni a nyers termelés óriási arányaira, — melyet tisztán a természetre bizott s rendszeresen elő nem mozdított telepítése ki nem birna. Igy, csakhogy néhány példát említsek, a mundeni gőzfürész és faárugyár 5500—6000 m^3; Ornebergi faárugyár 30—35000 m^3; Weimárban Hetzár-féle gyár 8500—3000 m^3; Kreuznachban Schadt-cég gyára 3000—3500 m^3; Ahenteneri bútor- és talpfatelitő-telep 23000 m^3; Wiesbaden melletti Biebrechben 5000 m^3-re rugó nyers bükkfaanyagot fogyasztanak, s ehez járul még a kisiparosok tömege és a tüzifa nagy mennyisége.

Mesterséges felújításánál a makk és csemetéről nevelt bükk szálerdő nagy gondot és gondozást igényel, s alkalmazása lehetőleg védő vagy közbeelegyített állományok telepítésével történik; miért is a bükköt tarravágással kezelt üzemmódban csak a legritkább esetben találjuk, de nem is ajánlatos.

Sarjerdőben kezelt állományok már gyakoriabbak, ezen erdőalaknál azonban nagy hátránya a bükknek, hogy idősebb korában igen vastag kéreggel bír, mely az adventiv rügyek s így a sarjak kifejlődését csak nagyon korlátolt mértékben engedi meg; azért a bükksarjerdőt a rövidebb, vagyis 40 éves vágásforduló alkalmazása mellett ajánlatosabb kezelni.

Ebből az is következik, hogy sarjerdőben kezelendő állományunkat lehetőleg tavasszal vágassuk, mi által a tél fagya sem a kérget nem repeszti le, sem az esetleg hajtásnak indult rügyet nem fagyasztja el. Vágatása lehetőleg magán a legfiatalabb sarjon történjék, mivel így mindig friss vágáslapot kapunk, s a sarjadzás képessége ezen sokkal tökéletesebb, mint a már egyszer sarjadzásra igénybe vett tuskón.

Műszaki célokra alkalmas műfát azonban sarjerdőből nem nyerhetünk; a bükkfaanyag említett növekedő értéke a magasabb fordulóju szálerdő-üzemet követeli meg.

A szálerdő alakok között a bükknek legjobban a fokozatos felújító vágásmód felel meg.

Ennél ugyanis, a különböző koru állomány maga gondoskodik a növekedéshez és megtelepüléshez szükséges tényezőkről; nevezetesen a magfák gondoskodnak a szükséges makk mennyiségéről, s egyuttal biztosítják azt a mérsékelt beárnyalást, melyre a kikelt csemetéknek szükségük van.

Ezen üzemmód alkalmazásának ugyan nagy hátránya, hogy a makktermés, sokszor szabálytalanul, csak nagy időközökben szokott bekövetkezni, s ekkor is a magnak nagy százaléka léha, nem csiraképes. Ezt azonban az előkészítő és vetővágások célszerü alkalmazásával, — ha csak más tenyészeti föltételek hiánya zavarólag nem hat — elősegíthetjük.

Szóval, segítenünk kell a természetnek nagy körültekintéssel; idejekorán alkalmazni a felújításoknál minden rendelkezésünkre álló mesterséges beavatkozást a talaj, fekvés, kitettség és a magvetés mérve szerint, mivel csak ezek helyes összeegyeztetésének lehet áldásos következménye: a szép, egyenes, göcsmentes, sima törzsü, műfának kiválóan alkalmas állomány.

A bükkfa műszaki alkalmazása lebegvén szemeink előtt, kell, hogy belszerkezetével is tisztában legyünk.

Ha a bükk szöveti szerkezetét vizsgáljuk, nyomban feltünnek annak alkotó elemei, melyek négyfélék: tracheák, tracheidák, parenchim és libriform sejtek.

1. ábra.

A tracheák és tracheideák a fa egész tömegében a tápláló anyagokat oldott állapotban tartalmazó víz szállítására hivatottak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Mig azonban a tracheák, melyeknek falán az udvaros gödrös vagy a sejtfalak felszáródása folytán visszamaradt lépcsős, illetve gyűrüs megvastagodást látjuk, vékony faluak és csakis a víz szállítását eszközlik, addig a tracheidák már sokkal vastagabb faluak, s a víz szállításán kívül a fa testének szilárdítását is végzik.

Mind a tracheák, mind a tracheidák a fa testében egyenletesen vannak felosztva s alakváltozásuk csak a tavaszi pásztában észlelhető, hol sokkal nagyobb átmérővel bírnak, mint az őszi pásztában. (L. 1. ábra.)

A parenchim-sejtek hosszukás kihegyezett alakuak, melyek rézentes vagy vízszintes választó fallal kisebb sejtekre tagozódnak. Ezen sejteket a többitől élő protaplamza tartalmuk különbözteti meg, mely rendszerint, különösen ősszel, igen sok keményítőt tartalmaz. Hivatásuk a fa táplálása, vagyis a tápanyag elraktározása és feldolgozása.

A libriform-sejtek, hosszu, vastagfalu, kis üregü kihegyezett sejtek, melyek a többi sejtekhez csatlakozva, a fa szilárdsága, szívósságához járulnak hathatósan hozzá.

A bükk testének legnagyobb, 40—45%-át alkotják, ez okozza azután, hogy a bükk fája aránylag oly szívós, különösen a hajlítással szemben.

Jellegzetesek és szembetünők a bükk fáján az úgynevezett bélsugár-tükrök, melyek nem egyebek, mint a bélsugár-sejteknek nagy tömegei. A bélsugarakat a fekvő bélsugár-parenchimák alkotják. Egy bélsugár állhat 1—2, egész 25—30 sejtből, s e szerint vannak egyszerü és összetett bélsugarak. (L. 1. ábrát.)

Az összetett bélsugarakat igen szépen láthatjuk a fa külső háncs alatti végén is. Ha ugyanis egy bükk-tuskóról lehántjuk a kérget, az alatta levő farészen apró tojásdad alaku fehér pontokat látunk, ezek nem egyebek, mint az összetett bélsugarak képződései.

Találunk még egy ötödik sejtalakot is a bükk testében, mely azonban csak alkalomszerüen lép fel, ez a *thyllis*.

A thyllisek zsákszerüek, az edények (tracheák) elzárását végzik, ahova a parenchimai elemekből a gödörkéken át nőnek be akkor, ha azok valamely külső támadás vagy betegség folytán védelemre szorulnak.

Strassburger bonni egyetemi tanár kísérletezett a bükk vízfelszivó képességével, (Über den Bau und Bereichtungen der Leitungsbahnen in den Pflanzen) s e végből pirosra festett vizet vétetett fel a fával. Azt tapasztalta ekkor, hogy az egyenletesen szívatott és hajtatott fel a fa egész testébe, kivéve a thyllistől elzárt elemeket, melyekbe 1—3 atmoszféra nyomással sem tudta a folyadékot besajtolni.

A thyllisek színe barna, mely színt a sejtekből kiválasztott fagumi okozza, s ez nem egyéb, mint tömő, illetve konzerváló anyag, mint például a tölgynél a csersav, a fenyőnél a gyanta.

A bükk a geszt nélküli fák közé tartozik, s mig a gesztes fáknál, mint például a tölgynél a geszt mindig elhalt sejtekből alakul, melyek Strassburger szerint már semminemü funkciót nem teljesítenek, s a bennük felhalmozott tömő és konzerváló váladékoktól rendesen érettebb színt kapnak, addig a bükknél dr. Tuzson (a bükkfa korhadása és konzerválása) és Hartig Róbert Holtzmeters altes und neues) szerint a gesztes fa helyett a nedves és száraz fát különböztethetjük meg.

A nedves vagy külső fapálást végzi a transzpirációs vízáram szállítását; a belső, mely csak a sejtfalakban

Keresztmetszet keményítő.

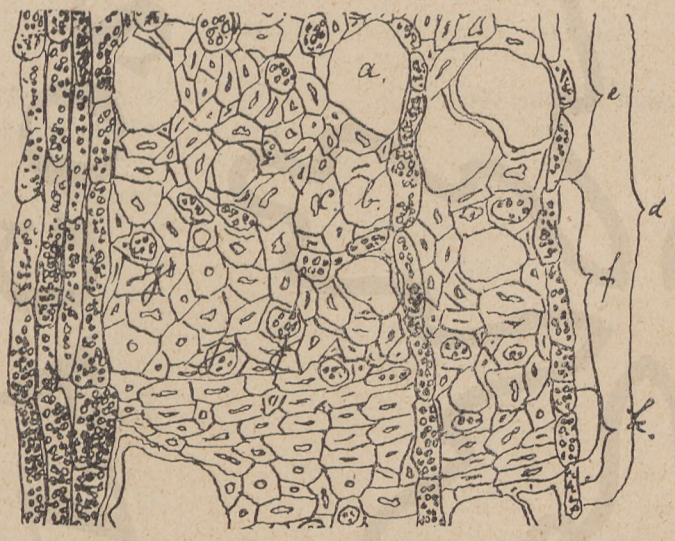

Tangencialis metszet.

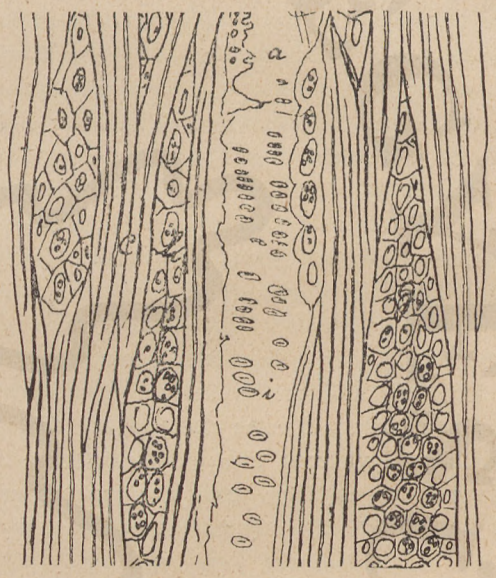

A bükkfa belső szerkezete ősszel vágott fiatal fában, eredeti metszet után (1 360)
a) trachia-, *b)* tracheida-, *c)* libriform-sejtek ; *j)* parenchimák, *d)* 1 évgyűrü, *e)* tavaszi, *f)* őszi pászta, *g)* összetett, *h)* egyszerü bélsugár, *i)* udvaros gödrös vastagodás, *h)* évgyűrü határa.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tartalmaz imbiciózus vizet, a fa szilárdságára szolgál; mivel azonban ezen belső vagy száraz rész, eltérőleg a többi gesztes fáktól, normális körülmények között tömő anyagokat, illetve thylliseket nem tartalmaz, s belsejében az életműködést végző parenchin-sejtek megtartják életképességüket, azért a fa körülgyűrüzése esetén is az életfolyamatot bármikor képesek fenntartani.

(Folyt. köv.)

Diófák a legelőerdőben.

Irta *Pauchly Rezső.*

A rozsnyói róm. kath. püspökségnek Abauj-Torna-megyében, Somodi község határában van egy 900 k. holdnyi gazdasága. Kevés lévén a gazdaság legelőterülete, a püspökség javadalmasa még 1898. évben megszerezte úgy a vagyonfelügyeleti, mint az erdőrendészeti hatóságok jóváhagyását arra, hogy a 240 holdnyi legelőhöz az erdőterületből 204 k. hold kihasittassék és a legelőterülethez csatoltassék.

A földmivelésügyi ministerium azonban feltételhez kötötte az engedély megadását, elrendelvén, hogy a legeltetésre szánt egész 444 k. holdnyi terület, mint fás-legelő, vagyis legelőerdő hasznosítandó, a gazdálkodás meghatározására rendszeres gazdasági terv készítendő s a terület aként kezelendő, hogy a fák csakis a talaj termőképességének fentartása, termőerejének lehető fokozása s így a legelőtér javítása végett tenyésztessenek.

Az elrendelt üzemterv elkészülvén, annak részletes tervei a kopasz, sok helyen a szó szoros értelmében kopár területeknek két éves tölgycsemetékkel, 0·8 zárlatra való beerdősítését s az így befásított területnek mindaz ideig való legeltetési tilalmazását irták elő, mig a tölgyerdősítés a marha szája alól teljesen ki nem nő.

Az előirás foganatosíttatott.

Az 1899. év tavaszán a nagyobbrészt déli fekvésü, silány, köves, konglomerát- és mészkőszikla-talajon az átiskolázott tölgycsemeték egy-egy méter sor- és csemetetávolságra el lettek ültetve és a befásított terület — mintegy 40 k. hold — tilalmazva lett.

A reá következő évben a kiveszett csemeték pótoltattak s az új erdősítés ujabb 10 k. holdon foganatosíttatott.

A beültetett területet a birka nem járta s így a sorok között a fű szépen megnőtt, jótékonyan beárnyékolván a talajt és a csemetéket.

Ősz felé azután, hogy a legelő kifogyott, a gazdatiszt vizsla szemei megakadtak az 50 holdnyi tilalmazott terület fűtermésén.

— Micsoda abszurdum dolog — vélekedett az öreg — a legközelebb fekvő legelőterületet betilalmazni! Csak nem hagyom ezt a jó füvet gonoszul veszni?! Hát azért adott az erdész 204 holdat az erdőből, hogy a volt legelőmből most ugyanannyit betiltson?!

Dictum, factum! Az erdőőr három napi szabadságra ment, be kell hajtani a birkát — adta ki a rendeletet az öreg, — hiszen úgy se kell a birkának a keserü tölgylevél, az majd csak a füvet válogatja ki az erdősítésből.

A féltve őrzött erdősítésemnek tavaszra a háromnegyed része elpusztult. Ujból pótoltam, ujból ültettem s a birka újból lerágta. Szidtam az erdőőrt, megbüntettem a juhászt, összevesztem a gazdatiszttel, de a sok pénzbe kerülő fásításnak bizony nem volt sikere.

Egy augusztusi napon kint bolyongtam a területen s kerestem a módját, hogyan lehetne az egyes, 0·9 zárlatu, 30 éves osztagokból — amelyek a szálerdőből lettek a legelőterülethez csatolva — a kiritkítandó egyedeket a kopasz és kopár osztagokba áttelepíteni, ezeket az üres osztagokat legalább 0·3 zárlatra beerdősíteni, mert jól tudtam már, hogy az én tölgyerdősítésemből soha semmi sem lesz.

A kopár részeken jártam, amikor a déli harang megkondult és figyelmeztetett az ebéd-időre.

Árnyék után néztem, hogy egy kis tűz mellett kenyeremet megpiritsam és szalonámat megsüthessem. Alig 40—50 lépésnyire látok is egy terebélyesebb fát, amelynek árnyában az összeszedett gazból egy kis tüzet hevenyészett Barkai nevü erdőőröm.

Az ebéd utáni cigarettázásnál azután bővebb figyelemre méltattam az árnyat adó fánkat.

Alacsony dereku, de jól fejlett, elég terebélyes diófa volt.

— Vajjon ki ültethette ezt ide? — Szétnézek, keresem a párját, kutatom a társait: nincs, nincs sehol párja.

Felkelek, tűvé teszem az egész 60 k. holdnyi kopasz területet, hirmondója sincs több a diófának, csak az az egyetlen egy van, amely alatt még ott pislogott az általunk élesztett parányi pásztortüz.

Visszamegyek és jól szemügyre veszem a diófát semmi kétség, hogy valaki — talán egy mókus által — elhullajtott dióból keletkezett.

Hátha én is el-elhullajtgatnék 1—2—10—100 drb diót, mondjuk egy zsákkal és ha az mind nemcsak megfogamzanék, hanem egyszerre legalább 2—3 méter magasra is nőne, és ha a juhász birkái nem is okozhatnának kárt bennük és ha így e kopár területek mihamar befásulhatnának és ha . . . ki tudja, hány „ha" nem jutott eszembe!

Nem haboztam! Az estéli posta már vitte a levelemet Stainer Gyulához, hogy őszre küldjön nekem 500 drb 2—3 méter magas, erőteljes gyökérzetü, papir-héju, nemes diófaoltványt és november elején az oltványok el voltak ültetve.

Az 500 darabot ezer darab, az ezer darabot 2000 darab követte s a 60 k. holdnyi terület 10 öl sor- és 10 öl csemete-távolságra 1907. évben teljesen be volt fásítva.

Gondoltam merészet és nagyot! Megpályáztam a kopár területek erdősítési jutalmazására kitüzött ezer koronás

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

pályadijat s 1907. évtől állandóan pótoltam a kiveszett diófa-egyedeket.

A remélt siker el nem maradt!

1912. év szeptember 12 én Lászlóffy Gábor miniszteri tanácsos elnöklete alatt egy bizottság szállt ki Somodiban, amely az egész diófaültetést megvizsgálta; megbírálta különösen a vizmosásos, sziklás kopárokon levő erdősítést és teljes elismerését fejezte ki a látottak felett.

1912. december 22-én megérkezett azután a meglepetés! A püspökség javadalmasának, Sipeki Balás Lajos rozsnyói püspöknek cimére gróf Serényi Béla földmivelésügyi m. kir. minister — „a közgazdasági szempontból is elismerést érdemlő közhasznu erdősítési munkásságért a megtartott erdősítési verseny alkalmával elismerésképen“ megküldötte Glatz Oszkár festőművész „Késő ősz“ cimü festményét és egyidejüleg az erdősítést végző főerdőmérnöknek 300 korona jutalmat utalványozott.

Forgatórudas kiegyenlítő fék, hosszfa-szállító kocsirendszer és kikapcsoló szerkezet.

Irta *Bóra Elemér.*

Már a rendes nyomtávu vasutak összes kocsitipusainál vonórudas kiegyenlítő féket alkalmaznak, mert csak ezzel lehet tökéletes fékezési eredményt elérni és igy a legnagyobb személybiztonságot és a leggazdaságosabb üzemet.

Sokkal indokoltabb tehát, hogy különösen a hegyi iparvasutak alvázas kocsijaira kiegyenlítő fékrendszert alkalmazzanak, mert ezeknél a tökéletes és biztos fékezés a forgalom létkérdését képezi.

Az alvázas (truccos) kocsiknál a vonórudas kiegyenlítő-fékek a fékezési erőt csak úgy tudják az egyes alvázak fékjein továbbitani, ha az egyes alvázak a kocsi asztallapjának derékszögeinél fogva állásukban biztosítva vannak, mert ha a vonórúd húzása alkalmával az egyes alvázak helyzetüket megváltoztathatják, úgy az alvázak fékjeit sem bírja szorítani; ebből azonban az is kiviláglik, hogy amily erővel húzza a vonórúd az egyes alváz fékjét, épp oly erővel szorítja az egyes alvázat a derékszögjéhez.

Az iparvasútaknál a kocsirendszerek és a pályaviszonyok egészen mások. A normálvasútaknál bevált vonórudas kiegyenlítő fékrendszer az iparvasúti alvázas kocsiknál a gyakorlatban nem vált be, azon okoknál fogva, mert az iparvasúti alvázas kocsiknál az asztallapok alatt az egyes alvázak folytonos helyzetváltoztatásnak vannak kitéve.

Az iparvasúti kocsiknál legtöbb esetben az ütközőket az alvázakra szerelik, ami által az üzemközben előforduló nagyobbmérvü ütközések az alvázak helyzetét a derékszögek, az asztallap és az alvázak kereszthordgerendáinak elgörbítésével állandó helyzetváltoztatásnak teszik ki, tehát a vonórudas kiegyenlítő fék működését is állandóan megbénítják.

A vonórudas kiegyenlítő-fék alkalmazása még az olyan iparvasúti alvázas kocsirendszereknél sem válik be, melyeknél az ütközőket már az asztallapra szerelték, mint a normálvasútaknál, azon körülménynél fogva, hogy a vonórudas kiegyenlítő fék vonóereje az egyes alvázakat a derékszögekhez szorítja és igy az alvázaknak a nagy kanyarokban való szabad elforgását meggátolja; mert míg a normálvasútaknál a legkisebb engedélyezett kanyar 2·50 m. sugaru, addig a gőzüzemü iparvasúti pályáknál 30, a lóüzemüeknél 10 m. sugaru kanyarok is vannak. Ezen arány világosan mutatja, hogy az iparvasúti alvázas kocsik alvázainak elforgásai sokkal nagyobbak; ha még tekintetbe vesszük, hogy az iparvasútaknál a kanyarulatokat rosszul tartják fenn, azok oldalkiverésekkel, süppedésekkel (succnikkal) vannak tele, és hogy az egyes alvázakat a kerék nyomkarikái csak nagy surlódásuk által tudják elforgatni, a nyomkarimák és a sínkoronák rövid idő alatt kiélesednek, annál inkább, mert a hegyi iparvasútaknál az állandó lejtőknél a fékezés is folytonos és nagyobbmérvü, mely körülmények a kocsi gyakori kisiklását okozzák és ezzel kapcsolatosan a derékszögek és hordgerendák elgörbítését, azaz az alvázak helyzetváltoztatását minduntalan előidézik; ezzel a vonórudas kiegyenlítő fék működését is minduntalan tönkre teszik.

A fentiekből kifolyólag, aki az iparvasúti alvázas kocsirendszereket és az iparvasúti pálya fent említett hiányosságait ismeri, azonnal be kell hogy lássa, hogy az iparvasúti alvázas kocsiknál a kiegyenlítő-fék előnyeit csak úgy lehet érvényre emelni, ha a kigyenlítő fék működését sem az egyes alvázak helyzetváltoztatása, sem pedig, ha a fék meghúzott állapotában az egyes alvázakat szabad elforgásaiban nem gátolja.

Ezen feltételeket pedig a szab. forgatórudas kiegyenlítő fékrendszeremmel teljes mérvben elértem, amit legjobban bizonyit az a körülmény, hogy azok több év óta számos 80—100 % emelkedéssel bíró iparvasuti pályákon teljes személy- és vagyonbiztonság mellett közlekednek.

A forgatórudas kiegyenlítő fékrendszerem kivitelének alapelveit az alábbiakban ismertetem. Az alvázas kocsi két alváza alatt egy végigmenő fékforgató tengelyt képeztem ki, még pedig olyformán, hogy az átmenő fékforgató tengely azon részein, melyek az egyes alvázak keretein alá esnek, mindkét alváznál egy-egy egyenlő emelkedésü fékcsavart képeztem ki, mely fékcsavar orsójához az egyes alvázak kiegyenlitő fékei vannak csatolva. Ezen elrendezésből világosan kitünik, hogy a végigmenő fékforgató tengelyt a kocsi bármely végéről forgatják, a rajta kiképzett egyenlő emelkedéssel bíró két csavar-orsó mindkét alváz kiegyenlítő fékjét is mindig egyenlő mértékben szorítja vagy tágítja. Ezen végigmenő fékforgató tengelyt harántcsuklókkal láttam el, hogy az egyes

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

alvázak elforgásai közben a végigmenő fékforgató tengelyt akadálytalanul forgatni lehessen; végre pedig az átmenő fékforgató tengelyt harántcsuklók száraiban hosszu ékvályattal láttam el, hogy az egyes alvázak helyzetváltoztatásai után önműködőleg megnyulhasson, vagy megrövidülhessen.

A forgatórudas kiegyenlítő fékrendszerem ezen leirásából beigazolja, hogy a forgatórudas kiegyenlítő fékrendszeremmel a kiegyenlítő fékrendszer előnyeit hegyi iparvasuti bármilyen tipusu alvázas kocsiknál is teljes mérvben ki lehet használni.

Mert a forgatórudas kiegyenlítő fékrendszerem működését sem az alvázak helyzetváltoztatása, sem pedig a fék meghuzása az alvázakat szabad elforgásukban nem zavarja és igy — ami a hegyipályákon is fő — a fék minden körülmények között biztosan használható marad. A forgatórudas kiegyenlítő fékrendszerem az egyedüli kiegyenlítő fékrendszer, melyet iparvasutaknál szálfaszállításra is használhatni, mely esetben a két alváz között harántcsuklók közé széthuzható forgatórudat lehet beiktatni és igy az egyes alvázakat a szálfák hossza után széthuzhatni. A forgatórudas kiegyenlítő fékrendszerem a fenti előnyeinél fogva az iparvasutak összes kocsitipusainál a jövő fékje lesz.

Ezen leirásomban felsorolt előnyein kivül helyszüke miatt — csak azt emelem még ki, hogy egy fékező-munkás minden körülmények között két kocsit, de ha két-két kocsi fékjét összecsatolják, a négy kocsi közé állva kettőt előre és kettőt visszafordulva egy fékező-munkás fékezhet; vagyis a fékező-személyzet 50—80%-át is megtakaríthatni.

*

Magyar szabadalom 46998, pótszabadalom 54145, ausztriai szabadalom 43795.

A normál vasutak forgalmi utasítása szigoru utasítást tartalmaz, hogy a szálfákkal megrakott oly kocsik, melyeknél a szálfák végei két különálló kocsira helyezett forgózsámolyon nyugszik, csakis a vonat hátuljára sorozhatók be és oda is csak két ily kocsit lehet egymásután akasztani, mert a szálfák tapadási ereje a vonat vontatására és az ütközések legyőzésére kevés.

Ezzel szemben az iparvasúti erdőüzemeknél, ahol csak szálfát szállítanak, az egész vonat szálfákkal megrakott kocsikból áll, miután a szálfák tapadási ereje itt is arányban áll a normál vasútak szállítmányaival, elképzelhető, mily veszélyes az üzemük. Annál is inkább, mert ezeknél a nagy lejtők és sok esetben ellenemelkedőkön kell haladniok. A nagy lejtőkön haladva az erős fékezés, az ellenemelkedőkön pedig a nagyobb vontatóerő húzza le az egyes alvázak forgózsámolyairól a szálfák végeit, nemkülönben a nagyobb ütközések és az iparvasútak hiányosságainál fogva előforduló gyakori kisiklások ütik az egyes alvázakat a szálfák alá és igy az egyes kocsik között álló fékező-személyzet élete és testi épsége állandóan veszélyben forog.

Hogy ezen üzemeknél a mozdony vonó, illetve toló erejét necsak részben, hanem teljes mérvben veszély nélkül ki lehessen használni, egy új rendszerü szab. kombinált forgózsámolyt szerkesztettem, melynek kivitele a következő:

A forgózsámolyok belső oldalaira egy-egy nyúlványt képeztem ki, melyekbe egy végigmenő vezetőtengelyt ágyaztam. Ezen tengelyen az egyes forgózsámolyokat a szálfák hosszának megfelelőleg széjjel lehet húzni és ezen állásukban rögzíteni; ezen végigmenő tengely alkalmazása kizárja, hogy a két forgózsámoly kirántassék vagy a rakomány alá üttessék, továbbá a forgózsámolyok külső oldalaira fékező-állványt képeztem ki, melyekbe az ütközőket is beleágyaztam. Tehát az ütközőket az alvázakról a széthúzható forgózsámoly asztallapján képeztem ki, ami által asztallapos kocsit és annak összes előnyeit a szálfaszállításnál is biztosítottam és mint ilyenekkel, teljes személybiztonságot és gazdaságos üzemet értem el. Számos helyen több év óta üzemben vannak és teljes mérvben beváltak.

*

A normál vasutaknál máig sem alkalmaznak önműködő rakoncakikapcsoló szerkezetet, mert az eddigi összes ilyen rendszerek a hozzájuk kötött feltételeknek nem feleltek meg, először, hogy ha az egyes rakoncákat a rakomány nagyon megfeszítette, a nyitó szerkezetükkel nem bírták kinyítni, másodszor a zárókészüléke nem volt biztos, harmadszor pedig a rakonca kikapcsolása esetén, a forgózsámoly közül nem esett ki és igy a lezuhanó rakomány úgy a rakoncát, mint a kocsit igen megrongálta.

Ezzel szemben iparvasutaknál számtalan kikapcsoló rakonca-szerkezet van használatban, de ezeknek szinte egyike sem tökéletes, részben azért, mert csak alacsony rakományoknál tudták alkalmazni, melyeknél a feszítő erő nem nagy, részben pedig azért, mert a lerakodási oldalon van a nyitó készüléke, ami életveszélyes, továbbá a zárószerkezete nem biztos, végre pedig a rakonca nyitott állapotában a forgózsámolyba zárva marad.

Ezekkel szemben a szab. rakonca-kikapcsoló szerkezetemnél a rakoncákat a rakomány bármily nagy erővel megfeszíti, a zárókészülék kinyítása könnyü és az ellenkező oldalról eszközölhető. Továbbá a kinyítás alkalmával a rakonca a forgózsámolyból teljesen kilöketik, végre pedig úgy rakott, mint üres állapotában semmi körülmények között ki nem nyílhat. Számos helyen több év óta teljes megelégedésre üzemben vannak.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesületének tagsági oklevele.

Bemutatjuk az egyesület tagjai számára készült oklevelet az alábbi rajzban.

Az oklevél rajzának főalkotó része a három vármegye címere; alatta, mint erdészeti jelvény, az öt tölgyfalevélből álló csillag, mellette kétoldalt az egyesület megalapításának éve.

A kép keretét tölgy és erdeifenyő izlésesen kombinált galyai és lombja képezik, körülfogván nehány jellegzetes lomb- és fenyveserdő tájat, festői romokat a vármegyék kies vidékéről.

Az oklevelet tagtársaink *Szénássy Béla* pénztárosnál (Jolsva, Gömörmegye) szerezhetik be; ára ajánlással együtt 3 korona 45 fillér, melyet legcélszerűbb postán beküldeni, máskülönben a megrendelt oklevél ára utánvétetik s így többe kerül.

Az oklevél kisebbített, 9—12 cm. nagyságu rajza képezi az évi tagsági jegyet, melyet a pénztáros a beküll dött tagsági díj ellenében, nyugta helyett, ezentul minden befizetőnek meg fog küldeni.

Értesités.

Értesítjük t. tagtársainkat, hogy az egyesületünk tagsági oklevele elkészült s azt Szénássy Béla pénztárosnál (Jolsva, Gömörm.) megrendelhetik.

Az oklevél leirását föntebb, képét pedig e helyen közöljük, itt csak annyit kivánunk megjegyezni, hogy az oklevél árát az egyesület választmánya állapította meg.

Az oklevél kisebbített alakja a *tagsági jegy*, melyet a pénztáros az évi díj ellenében fog megküldeni.

Egyuttal kérjük is t. tagtársainkat, szíveskedjenek évjegyüket beváltani, illetve az egyidejüleg szétküldött intőkben feltüntetett hátralékokat mielőbb beküldeni, nehogy — alapszabályaink értelmében — ez utóbbiakat postai megbízás utján kényteleníttessünk beszedni.

Pályázat.

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete 1912. évi junius hó 17-én Miskolcon tartott rendes közgyűlésének határozatából zárt pályázatot hirdet az erdőgazdaság

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vagy vadászat köréből szabadon választható tárgyról, egy nyomtatott ív terjedelmü értekezés megirására.

A pályadíj 10 arany, az egyesülei irodalmi alapjából. A pályadíjat és dicséretet nyert munkák a „Magyar Erdész“ szaklapban fognak közöltetni, s szerzőik nyomtatott ívenként 64 K irói díjban is részesülnek.

Csupán a selmecbányai m. kir. bányászati és erdészeti főiskola erdőmérnök-hallgatói pályázhatnak.

Biráló-bizottság az egyesület választmánya.

A pályamunkák 1913. évi március hó 31-ig jeligével ellátva, az iró nevét rejtő jeligés levél kiséretében, Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete titkári hivatalához Rimóca, u. p. Rimabánya, Gömörmegye küldendők.

Rimóca, 1912. julius hó.

A titkári hivatal.

Az erdő poétikus szépsége főként a magyar költészet alapján.*

Irta *Ilosvay Lajos.*

Jelige: „Én áldom Istenem, hogy erdész lesz belőlem.“

Sokáig haboztam s nem akartam belevágni főként poétikus jellegü tételem kidolgozásába, mert attól tartottam, hogy a biráló-bizottság szorosan vett tudományos munkát vár tőlünk. Azonban dolgozatom reális célja az, hogy az erdészeti pálya fokozatosan öregbedő tekintélyének és ezzel kapcsolatban a főiskolai ifjuság évről-évre rohamosabban emelkedő számának ideális alapokát adjam az erdők világának ecsetelésében, mert mint bennem, bizonyára sok ifju kollegámban is ennek varázsos ereje acélozta az erdészeti pálya iránti mély, bensőséges vonzalmat.

Mivel pedig a fáradság egyben kellemes szórakozás is, örömmel fogtam a megoldáshoz, mert átrezeg munkám minden során az erdők világában töltendő életemtől várt igazi boldogság sejtelme, amellyel átszőtte a lelkemet az erdők titokzatos mélyén ezernyi alakban átrezgő örökkön ifju titkos erő. Emellett, ha a biráló-bizottság nem is adna értéket szerény, kis munkámnak, kárpótol az újraéledő érzésekből fakadó élvezet, amint ismét átolvasgatom a költői műveket, amelyek már gyermekkorom óta edzették az erdőhöz való vonzódásomat; amint felújulnak lelkemben a csodálatos harmóniában álló természeti képek, amelyeket gyönyörrel élveztem, valahányszor elbolyongtam egy-egy erdőségben; amint az erdők változatosságokban nagyszerü, titokzatos sejtelmekben páratlan világának kedvesebb képeit, az ezekhez fűzött érzéseimet, gondolataimat igyekszem hűen leirva legalább megközelitőleg egységes egészbe foglalni.

Az erdő, a tudomány meghatározása szerint, a talaj a rajta lévő faállománnyal együtt. Mily egyszerü kép ez, de mennyire megváltozik, ha elmélyedve gondolatainkba, elmerengünk egy kissé s pazar pompájának teljességében jelenik meg előttünk az a varázslatos világ, amelyet ez a szürke meghatározás jelent. A talaj virágtól tarkázott selymes pázsitjával, forrásaival, futó ereivel, csacsogó csermelyeivel, csobogó patakjaival, a fák, mint élőszobrok, megfejthetetlen titkaikkal; maga az erdő pedig ezer meg ezer dalosának harmónikus hangversenyével, költészetének szines köntösében áll előttünk s mindez abban a nagyszerü változatosságban, amely a fanem, az évszakok s más számos tényező váltakozása szerint, más és más képet, sajátságos jelleget ad még a legkisebb erdőnek is.

A sötét félelmes fenyves, amelyben egyszerre halk suttogás kél, majd elhal és újratámad, mintha az erdők szelleme suhanna át néha-néha rajta; a szigoru, méltóságos külsejü bükkös, amelynek ágai csak a magasban egyesülnek egy hatalmas boltozattá s búsan suttogó levelei résztvevőleg felelnek annak, aki bánatában lombsátora alatt keres enyhülést; a mindig sötéten ingó büszke tölgyes, amelynek ágai úgy hajolnak az emberre, mint egy apának áldó kezei; a folyton csacsogó, rezgő nyár, amelynek levélkéi, ágai örökké csókolgatják egymást és ezekhez hasonlóan a többi fanemü erdők is, mind más és más képet mutatnak, különböző hangulatot váltanak ki a lélekből.

Ám sokkal erősebb hatásuk van az erdők szépségeinek, költői szineinek változataiban az évszakoknak.

Tavasszal az álmodozó rengetegeket borító fehér fátyolt zöld köntös váltja föl. Újraéled minden! Az üde, bársonyos pázsitot édesen szövik át a virágok. Itt a boglárka, ott a kökörcsin, amott a kankalin és a kecses nárcisz s a többi rózsaszinü, sárgás, fehér, vagy kék virágok, amelyeket körülölel a dúsan tenyésző iboly a.

És fölzeng az erdő, csak úgy csattog a dal, mert vidám zenészei versengve öntik dalba az örömüket s most a költő szerint:

„Mi boldog erdején a kis madár,
Madárnak oly szép sorsa van,
Viharban, napsugáriban
Reá a lombok árnyiban
Rengő tanyája vár...!“

(Vörösmarty: Erdei madárka.)

s csoda-e, hogy megirigyelve ezt a gondtalan boldogságot, szeretnénk mi is úgy élni, mint az erdei kis madár s a vágy sóhajt fakaszt ajkunkon:

* Borsod-Gömör-Hevesmegyék erdészeti egyesülete 1912. évi junius hó 17-én Miskolcon tartott közgyűlésén dicsérettel kitüntetett pályamunka.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

„Én is odamennék lakni,
Ha egy fészket tudnék rakni...!"

A csermely, a „vizek selyme", mintha nászra lejtene, csobogó habjaiban dalt rebegve siet a völgy felé, ahol talán szebb virág vírágzik s „hűs rejtekén tán szebb nap fénye játszik."

Zavartalan boldogság, öröm tölt be mindent s mily édes a dal is, amelyet ez a kép a költő lelkéből fakasztott, aki ebben a pompás környezetben akarja hallani szerelmének első megnyílvánulását, a vallomást:

„Gyere velem az erdőbe kék ibolyát szedni,
Oda, ahol rigó fészkel, nem is olyan messzi.
Ott a csöndes lombsuttogás, rigófütty elmondja:
Hogy a te két szép szemednek, szerelmednek vagyok a bolondja.
Mikor onnan visszatérünk megrakva virággal,
Hiszem Istent, nem cserélünk az egész világgal,
Mert ott, ahol senki se lát, csak az a jó Isten:
Megsugod, hogy te is szeretsz s enyém leszel édes, drága kincsem."

A gondtalan életnek e bűvös-bájos helyét a mithosz is benépesítette a maga isteneivel. Itt élt Dryas, Sylvanus, Faunus, Napea a nymfák és satyrok ezreitől körülvéve s ide siettek mulatni a többi istenek is, maga Phoebus is elhagyva fényes székét:

„Másra bizza nap járásit,
Másra bizza lovait.
Itt keresi mulatásit,
Itt forgatja nyilait."
(Faludi: Erdő.)

Valóban királyi mulatság most a boldog, megelégedett embernek is, ha élvezheti az erdő szépségeit, megkérdezi a kakuktól jövendőjét, tréfál a visszhanggal, elmerengve hallgatja a madarak dalának méla harmóniáját; annak pedig, akinek keserve, bánata van, aki elfáradt az élet küzdelmeiben, itt megszünnek gondjai, lelke megifjodik, amint az egyszerü, kis dal mondja:

„Kimegyek az erdőre,
Lefekszem a zöld fűre,
Hejh!... hogyha rám borul a fa lombja,
Elszáll lelkem minden gondja!"

A boldogtalan pedig e csodás harmóniában „biztatásit hallhatja titkos égi szónak" s ha szenvedő lelkének bánatát elpanaszolja, az erdő együtt érez mély gyötrelmeivel s részvevőleg biztatja:

„Sirj szabadon, nálam nem kémleli semmi keserved,
A remegőt sűrü lombjaim elfedezik
És ha enyhülsz széped neve zengésére, sóhajtsad
S Echőm részvév visszasóhajtja feléd."
(Kazinczy: Az erdő.)

Ennek a nagy kincsnek, amely az erdők világának varázsos erejében rejlik, oly szép kifejezője az egyszerü, de öntudatos, büszke népdal, amelybe az erdőben nevekedett katonagyerek önti lelkét:

„Erdővidék az én hazám,
Katonának szült az anyám,
Zöld erdő zúgásán
Vadgalamb szólásán
Nevelt fel jó apám."
(Kriza: Vadrózsák.)

Mennyi erő, mennyi boldogság és poézis van e rövid dalban!...

De csak „alkonyestig él a méla harmóniája száz madár dalának", csak addig zeng az erdő s amint a hanyatló nap utolsó sugarai is végig csókolják a lombokat, elhallgat a dal, lassan ráborul a sejtelmes félálom az elnémuló rengetegre s:

„Még a menyét picinyke karcsu teste
Is halkabban jár — áldozatra lesve —
S a vén bagoly, lomhán lebbentve szárnyát,
Odvából csak szomszédos ágra száll át,
Hogy meg ne törje azt a méla csendet,
Mely édes álmot ád a rengetegnek."
(Harsányi: Búcsu a rengetegtől.)

Ezüstös szálak hullanak a tájra s örömében megdobban a szívem, amint fölragyognak a csillagok, mert úgy érzem, mintha káprázatos, isteni sugallat suhanna végig az erdő remegni kezdő levelein. Édes mámorral hallgatom, amint:

„Valahol messze, túl az éji árnyon,
Hová a gulya pihenni megszállott,
Kicsiny tilinkó sirja, egyre sirja
Az édes, titkos, fájó boldogságot...
(Nászai Lujza: Nyári éjszakán.)

S mintha e siró tilinkó rázta volna föl merengő álmaiból, egyszerre csak fölzokog az erdő szívének, a csalogánynak dala s csattog egyre szebben, egyre lelkesebben mert:

„Annyi fájdalom van
És annyi kín szivén
Embert megölne százszor
Ily gyilkos érzemény."
(Vörösmarty: Madárhangok.)

A kis madár zengő dalára nehány pillanatra fölrezzen álmából, fölsir benn az erdő zúgó mélye, hogy aztán ismét elszunnyadva nyugodtan folytassa megkezdett álmát, hisz „szíve" ébren lesz, mig csak át nem verődik a lombok közt a mosolygó hajnal rózsaszin sugára.

Az erdő nyári képe alig különbözik a tavaszitól, mert a napsugarak perzselő ereje megtörik az összetartó lombkoronán s mivel a csapadék is nagyobb mennyiségben halmozódik fel, üde szépségében marad meg mindvégig.

Azért itt csak a legfenségesebb jelenséget, az erdőnek a nyári viharral való dacolását szeretném oly erős vonásokban leirni, mint ahogyan hatott rám ez a nagyszerüségeiben hatalmas kép.

Már a vihar hadüzenetére, a távoli morajra elnémul az erdő. Lakói sietve keresnek menedéket rejtekeikben s a virágok bevonják fejecskéiket, mert előre érzik a közelgő pusztító harcot. A viharedzett öreg törzsek suttogva bátorítják ifjabb testvéreiket s harcra készen, mosolyogva fogadják az első szélvészt, amely előhirnöke a kezdődő vésznek.

Ám most fergeteg kél s félelmes orkán süvölt át a bérceken; egy pillanat, s a zúgó vihar elsodorja, villámai szilánkká zúzzák szét a még büszkén álló ellenfélt.

De nem! Az első támadásnak csak a villámtól sújtott

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

fák esnek áldozatul; aztán tovább folyik az áldás tusa, a rettenetes küzdelem, s az elemek bősz dühének, a mennydörgés morajának, a szakadó zápor zuhogásának, a vihartól rázott fák ropogásának félelmes zajában recsegve-ropogva törik derékba egy-egy erős szálfa, avagy egy másikat gyökerestől tép ki a felbőszült orkán, s ez hatalmas estében tönkrezúzza szomszédos társait is, mig végre az erdő megtöri az orkán erejét, s az tovább rohan a völgyeken, hogy erőre kapva, más helyen kezdjen új harcot, új támadást.

S van-e szebb, fönségesebb halál az elesett fákénál? . . . Hisz nagy költőnk is ilyen halált óhajt, így szeretne elesni az élet viharában:

„Legyek fa, melyen villám fut keresztül,
Vagy melyet szélvész csavar ki tövestül! . . .“

A vész elmultával egyideig még: „A vihartépett erdőn a reszkető lombok fölött bűnbánó könnye huil a siró égnek“, de aztán végigfut az első napsugár s amint áttörve a kegyetlenül megtépett lombokon, pajzánul végigcsókolja a remegő, kis virágokat, azok megkönnyebbülve emelik föl fejecskéiket s mintha hálásan mosolyognának a fákra a védelemért . . ., mintha egy-egy könnycseppet ejtenének az elesett harcosokért! . . . Aztán megmozdul az erdő, lassan fölcseng a madárdal s az ujraéledő gondtalan vigságot csak a fák bánatos suttogása enyhíti, amelyben együtt éreznek megsebzett társaikkal, együtt siratják az elesetteket.

Áthatja ugyan és ezernyi édes örömmel rezegteti meg lelkivilágom minden kis parányát ez a madárdalos rengeteg a maga bűvös-bájos képeivel, de nagyobb, ellenállhatatlan erővel vonzódik, vágyódik a lelkem a sötét fenyők vadonába, a zordon havasoknak néma csöndjébe, ahol csak néha-néha hallatszik fönt a magasban a havasok királyának: a szirti sasnak vihogása, amint lassu szárnyalással átszeli a levegőt, avagy méltóságos körökben szemlét tart birodalma fölött.

Verőfényes augusztusi napon megállok itt az én világomban, a havasi régió alsó övén tajtékzó habbal, vad zúgással rohanó hegyipatak partján. Mintha két csintalan, szerelmes gyerek volna a hófehér fodros hab és a kristálytiszta, szinte zöldes-sárga, majd haragos zöld patakviz: a gyönge nő és az erős férfi . . . !

A zúgó hullámok féltve ölelik át szerelmüket, a felszinen ringó, karjaikban is pajzánul kacérkodó habokat, hogy ne is érezzék azok a kemény, nehéz munkát, amellyel a sziklás mederfenék ezernyi akadálya közt utat törnek maguknak előre! . . .

És amig e képben gyönyörködöm, karjaim akaratlanul is ölelésre nyílnak, merengő, álmodozó lelkem mélyéből égető tűzzel fakad föl a vágy fehér szerelmem után, akivel édes gyönyörrel haladok majd így, mint e zúgó patak, az ifju férfi életének ezernyi akadálya közt előre! . . .

Majd ábrándjaim, álmaim ismét elém hozzák fehér szerelmemet, akinek eszményét itt alkottam meg az erdők világában s akit szüntelen keresek, keresnem kell, mig rá nem találok a valóban is.

De mondd meg te mosolyogva futó patak, vajjon eljönnek-e a valóságban is álmaim legédesebb percei, amelyekben, mint te selymes habjaidat, gyöngéd, a boldogságtól meg-megremegő öleléssel vonhatok majd keblemre egy jóságos lelkü leánykát s belenézve szelid, kedves arcának beszédes szemeibe, érezni fogom, hogy azokban visszaragyog izzó lelkem föllobbanó tüze; érezni fogom, hogy én vagyok az, akit várt csöndes estéinek ábrándjai, álmai közben, mint ahogyan ő az, akit én kerestem?! . . .

Elmerengve, gondolatokba mélyedve haladok lassan fölfelé s mintha csak egy nagy, fönséges templomban járnék, amelynek zöld kárpitjait a lúcrengeteg festői pompával összefonódó ágai adják.

Lassan elmarad, elnémul a zúgó patak zaja is s egy csacsogó csermely partján leülök egy padkás sziklára, hogy elbeszélgessek kis barátommal, elhallgassam csacsogását.

Mintha a madárdal nélküli mélységes, mozdulatlan csendnek templomi zenéje volna, oly ünnepélyes, annyira fölemelő kedves csobogása! . . .

S mennyi sejtelem, mennyi titok önmagában és környezetében, amint elsiet előttem.

Amott egy széldöntött öreg törzsön bukik keresztül selymes habjaival, körülcsókolja, elringatja örökösnek tetsző álmában a megvénhedt lúcot, mig az majdan elemeire nem bomlik, hogy aztán ismét végigélje régi életét, avagy tovahordva a csermely vizétől, máshol kezdjen új életet.

Emitt egy lúc-csemete alsó ágaival pajzánul eljátszadozik s ingerkednek, vetélkednek egymással, hogy melyiküknek lesz szebb, boldogabb élete?

A lúc a mindvégig ebben a csöndes magányban töltendő élet ezernyi édes örömét dícséri s büszkén mesél a jövőről, amelyben izmos, acélos törzse viharral, vészszel könnyen fölveszi a harcot s vagy győztesen tovább él csöndes boldogságában, mig el nem éri a végzete, vagy pedig egy pillanat kegyetlen vészétől derékba törve, fönséges estében a legszebb halált halja.

A kis csermely üde mosollyal hallgatja gyerekpajtása szavait, nem érti e csöndes életben rejlő boldogságot, mert ő csak kisded korát éli itt a magányban s aztán megkezdődik a változatos, zajos élet, a kemény küzdés, az előretörtetés nem egyszer diszharmónikus munkája, mig el nem éri végcélját, a legnagyobb boldogság perceit, amikor beleolvad a tenger vizébe.

Bohó csacsogásukra harcra kél énemben az emberi élet százféle alakjának két képe, amelyeknek nagy ellentétje csodálatosan fonja át lelkivilágomat.

A lúc meséje ide vonz ebbe a magányos rengetegbe, s ha arra hallgatok, egyszerü képeiben boldog, csöndes életem tünik föl előttem, amint megkezdett pályámon végigálmodom jövőmet.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Látom a férfikort, amelyben a természettől testben-lélekben megacélozott erőmmel könnyedén haladok a végcél felé s érzem a boldogság derüjét, amely ezt az életet mindvégig kíséri.

Avagy, ha jő egy kegyetlen vész, amelynek nem birnék ellentállani, úgy sodorjon el egyszerre egy nagyszerü pillanat hevében álmaimmal, ábrándjaimmal mindenenestül, hogy ne is érezzem a pusztulást, amely szeszélyes játékával elsodort . . . !

Ám a csermely csacsogása megrezdíti lelkemben az ellentét elaltatott, elnyomott húrját s amint az ő meséjét hallgatva, elnézem tovafutó habjait, erős vágy fog el, amely odahív, odavonz az élet zajába.

Vágyom a zajos élet diszharmóniájára, amelyben a köz egyetemes, nagy céljait szolgálva, minden erőmet megfeszítve kellene küzdenem a nagy tömegek harcában ! . . .

De nem ! Már gyengültek az acélos szálak, amelyek erre az életre vonzottak, hisz nem egyszer láttam már ezt az erdők világában mindig fenékig tiszta, vidáman csobogó kis csermelyt sötét, zavaros áradattal rohanni, amint kilépve ebből a világból, nagy erejü patakká, folyammá növekedik, s pusztító vész fakad a nyomán, amint néha-néha fékét vesztve, megvadulva rohan céljai felé.

Nem ! Még álmaimban sem hagyom el többé ezt a világot, mert akinek ehhez nőtt a lelke, az sohasem lel nyugtot az élet zajában, vissza kell térnie, hogy a susogó erdő szemrehányó panasza ismét álmokba ringassa, s megtalálja a keresett megnyugvást.

Varázslatos ereje visszahozta a költőt is, s dalt fakaszt lelkéből :

„Négyszem között vagyok első szeretőmmel,
A vadvirág termő leveles erdővel !
Csodás, nagy szépsége ma is csak a régi,
Gyönyörűség nézni.

Nem tudok betelni halk susogásával
Szemrehányó, édes, panaszos szavával ;
Lehajló lombjával megsimítja orcám,
Úgy beszélget hozzám :

‚Minek is volt engem elhagyni tenéked ?
Abból, amit igért, mit adott az élet ?
Hát megérdemelte a világ, hogy elhagyj ?
Hát így boldogabb vagy ? . . .

Lásd, minek álmodtál, minek ábrándoztál,
Hát melyik világ az, amit megváltottál,
Nagy szeretetedért szived közepébe :
Mit kaptál cserébe ? . . .‘

Hallgatom, hallgatom panaszos beszédit,
S felelni szeretnék neki, ha tudnék mit.
Hallgatom szótlanul . . . tovább ábrándozva . . .
Tovább álmodozva !“

(Szabolcska Mihály : Ábrándok, álmok.)

(Folytatása következik.)

Beteg vadászebek gondozása.

Irta *Gyulay Károly.*

I.

Különböző betegségek egész sorozata támadja meg, az emberhez hasonlatosan, hűséges vadászebeink egészségét is. Az állatgyógyászat tudományának mai fejlettsége mellett szakavatott állatorvosi karunk hazánkszerte, a vidéken is mindenütt, segítségünkre, támogatásunkra áll a vadászebeket is vajmi gyakorta fenyegető különböző kóros állapotok leküzdésénél. Csakhogy éppen vadászterületeink legtöbbje és legkiválóbbjai rendszerint távolabb esnek az emberi lakóhelyektől, úgy, hogy akárhányszor elpusztul egy-egy kiváló minőségü, fölötte értékes vadászebünk kizárólag azért, mivel huzamosabb idő leteltével kerülhetett csak orvosi kezelés alá. A hivatásának magaslatán álló vadászembernek az állatgyógyászat alapismereteivel legalább is annyira tisztában kell lennie, hogy a kedvelt vadászebeit érő balesetek, megbetegedések esetén, legalább is a szükséges első segélynyújtás s némi előzetes óvintézkedések foganatosításával maga is elkövessen minden lehetőt a föllépő baj és következményei elhárítására. Ezekről az óvintézkedésekről akarok az alábbiakban, mint az állatgyógyászattal is kapcsolatba hozható úgynevezett házikúrák mibenlétéről egyetmást elmondani.

Az ebdüh és az ebet is megtámadó egyes fertőző, járványos bajok ismertetésével ezuttal nem kívánok foglalkozni. Ugynevezett preventiv intézkedések vajmi csekély eredményt biztosítanak e téren az eb számára. Viszont aztán leggyakoriabbak az ebnél a különböző belső és még gyakrabban külső gyulladásos tünetek, miért is legfőként ezeknek elhárítása módjáról, vagy legalább is e bajok veszedelmének csökkentése módjairól kell egyetmást itt elmondanom, értve ez alatt mindenkor azt a fenforgó esetet, ha állatgyógyászatban jártas, hivatásos szakember nyomban éppen nem áll rendelkezésünkre.

A gyulladásos külső és belső bajok az ebnél az állat valamennyi szervét megtámadhatják, de legfőként a csontokon, bőrrészeken, ízületeken, izomzaton jelentkeznek leggyakrabban. A gyulladásos állapotok kísérő tünetei a következőkben foglalhatók össze :

A normális életműködésben beálló zavarok, fájdalmas érzés, a test, s kivált a gyulladásban levő részeknek a rendesnél magasabb hőfoka, az erek, de legkivált a nagyobb ütőerek fokozottabb verése. E mellett a gyulladásos állapotok majdnem valamennyije láztünetek kíséretében jelentkezik. Ezek a láztünetek a gyulladás foká-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hoz képest azonosak a sebláz néven ismert állapot kísérő tüneteivel.

A fentebb elősoroltak a külső gyulladásos tünetek kórképét foglalják magukban, amiknek megállapítása után azonban még mindig hátra van az esetleges belső baj forrásának kiderítése. Azonkivül magukban az egyes gyulladásos képződésekben is különböző olyan folyamatok mehetnek végbe, amelyeknek kiderítését másként, mint górcsövi utakon, avagy sebészeti beavatkozások útján volnánk csak képesek megállapítani.

Az ebnél föllépő külső gyulladásos tünetek fészke is, nem egy esetben magában az állat szervezetében található csak fel; midőn is megállapítható pl., hogy ez a szervezet már természettől fogva diszponált, hajlamos a bajra. Minél gyengébb szervezetü egy-egy vadászebünk, annál erősebben hatalmasodhatnak el benne a gyulladásos s egyéb kóros állapotok, kivált ha ezeknek csirája már eredetileg is benne volt az állatban.

Ami a külső gyulladásos állapotokat előidéző okokat illeti, ugy azok száma végtelen nagy, mondhatnók elősorolhatatlan. A gyógytudományok a ráható, az előidéző okok sorában általánosan négyfélét állapítanak meg, úgymint a *mechanikai*, a *kémiai*, a *dynamikai* és a *fizikai* okot. E négy elősorolt ok bármelyikének külső rahatása a vadászebre, idézhet elő és eredményezhet külső gyulladásos tüneteket.

A gyulladásokat *mechanikai utakon* előidéző ráható okok közt szerepel első sorban a dörzsölés, aminőt például szájkosár, szíjak, pórázkötél, láncféle stb. alkalmazása hoz létre az eben. Mechanikai uton keletkező gyulladások közé sorolhatók még azok is, amidőn kemény, hegyezett, élezett, ráspolyos vagy fűrészes, szúró, metsző, vágó stb. eszközök ejtenek sebet az állaton. Végül ide kell sorolnunk a golyók, sörétek, lőpor, cserépdarabok üvegszilánkok, szálkák, tüskék, tövisfélék által okozott sebesülések gyulladását. Zúzódás, ficamodások, inrándulások, csonttörések, izomszakadások stb. is ebbe a csoportba vonhatók.

A *kémiai* és a *dynamikus* útakon kóros állapotokat az ebnél előidéző okok sorában szerepelnek a különböző állati, növényi és ásványi eredetü mérgek; a klima és az időjárás szélsőségei útján érezhető igen alacsony és igen magas hőfok, szélviharok, erős léghuzat, záporesők, hózivatarok vagy vizekben való tartózkodás útján szerzett áthülések és ezeket kisérő lázas és gyulladásos tünetek.

Maga a test is a különböző belső szervekkel együtt, egyes kóros állapotok kiindulása fészkeként szerepelhet. Igy pl. lerakódhatnak a belszervekben is egyes kóranyagok, mint gyulladásokat előidéző olyan anyagok, amelyek rendetlen, helytelen, sőt káros táplálkozás következményei. A gyulladásos tünetekkel ilyenkor rendszerint emésztési és vérkeringési zavarok is jelentkeznek.

A gyulladással kapcsolatos kórtünetek, egyik-másik vadászebnél alig-alig képesek legfeljebb csak jelentéktelen kóros elváltozásokat előidézni, mig másoknál ugyancsak veszélyes arányokban elhatalmasodhatnak. Az ilyesmi mindenkor az illető vadászeb egyéni alkatától, szervezete kisebb-nagyobb foku ellentállóképességétől, általában pedig az úgynevezett diszponáltságtól függ. Hasonló ez sokban az embereken észlelhető érzékenység különböző, egymástól nagyon is eltérő fokaira.

A vadászebnél gyulladásokat előidéző behatások sorából egyik-másik kizárólag csak egyes szerveket veszélyeztet és támad meg. Igy pl. a túlerős fényhatások csupán a szemre, a látás szervére hathatnak hátrányosan. A piros gyűszüvirág (Digitalis purpurea) mérge a szívnél s a bélcsatornában okoz az ebnél is gyulladásos tüneteket. A kőrisbogár mérge (Cantharida), továbbá gyantanemü fáink terpentin-készitményei a vesére s általában a vizelet szervére hatnak az ebnél is gyulladásokat előidézően. Minél nagyobb egy-egy vadászebnél a diszponáltság foka, annál hevesebbek lesznek nála a gyulladásos állapot tünetei is.

Az állatnál egyik-másik szerv fogékonyabb a betegségre, aszerint, amint veleszületett gyöngeség, faji sajátosságok, a nem, kor, évszak és időjárás az állatot erre hajlandóbbá teszik. Részben a táplálkozás anyaga és mennyisége, a vadászeb ritkább, vagy túlgyakori igénybevétele vadászatokon, idomítások mérsékeltebb vagy fárasztóan hosszasabb alkalmazása is szerepelhetnek még olyan közreható tényezőkként, amelyek a kóros, gyulladásos állapot elhatalmasodásának a szokottnál is nagyobb tért engednek. Végül raceaik különfélesége szerint maguk az egyes ebfajták is többé-kevésbbé képesek megfelelően vagy kevésbé ellentállani a kóros veszedelmekkel szemben.

Történetelőtti idők leleteiből megállapítható tény, hogy az emberiség fejlődésének történetében a vadászeb, már a legősibb időkben ott volt az ősember társaságában, leghűségesebb társa- és kisérőjeként. Az emberrel fáradalmaiban, pihenésében, étkezésében egyaránt osztozkodó vadászeb, gazdáihoz, urához ezekben is hűségesen alkalmazkodva, egyaránt csak olyan ellentálló erejü s csak olyan finnyás, kényeskedő volt és lett az elemek külbehatásaival szemben, mint maga az ember, hiszen úgyszólván velünk együtt éli le napjait, osztozkodik örömeinkben, bánatunkban, pihenőnkben és munkálkodásunk fáradalmaiban egyaránt.

(Vége köv.)

Fülöp Szász Coburg Gothai herceg Őfensége vadászterületein az 1912-ik évben megtartott téli vadászat alatt elejtett vadak jegyzéke:

a) Az ebenthali (alsó-ausztriai) vadászterületen november hó 6—19-ig:

Szarvastehén	2	drb
Őzbak	1	„
Őzsuta	1	„

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Nyúl	1813	drb
Tengeri nyúl	135	„
Fácán	1486	„
Fogoly	53	„
Különféle vad	20	„
Összesen:	3511	drb

Ebenthal, 1912. nov. 19.

Gál Lajos,
erdőmester.

b) A puszavacsi (Pestm.) vadászterületen december 6—11-ig.

December hó	Hajtóvadászaton és cserkészeten elejtve										
	dámvad			nyúl							
	lapátos	tehén	borjú	mezei	üregi	fácán	fogoly	fenyő madár	róka	különféle	összesen
	darab										
6-án	—	—	—	162	3	123	4	—	1	3	296
7-én	1	4	1	418	3	86	7	—	—	—	520
8-án	1	—	—	57	1	91	1	1	—	—	152
9-én	—	—	—	597	1	34	13	—	—	8	653
10-én	—	1	—	530	—	32	18	—	—	2	583
11-én	—	2	2	558	—	97	9	1	1	—	670
Összesen	2	7	3	2322	8	463	52	2	2	13	2874

Pusztavacs, 1912. december hó 11-én.

Bradofka Károly,
erdőmester.

KÜLÖNFÉLÉK

* **Kitüntetések.** A király *Krause* Géza erdőtanácsosnak sok évi hű és hasznos szolgálata elismeréséül a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, — az 1911. évi torinoi nemzetközi kiállítás magyar csoportjának rendezése körül szerzett érdemeiért *Földi* János ministeri tanácsosnak a Ferenc József-rend középkeresztjét, *Pfeiffer* Gyula főerdőmérnöknek pedig az erdőtanácsosi címet, — *Nyitray* Ottó és *Peténi* Keresztély főerdőmérnököknek az erdőtanácsosi címet díjmentesen adományozta.

* **Kinevezések, címadományozások.** A király az erdőfelügyelőségi szolgálatnál kinevezte *Lászlóffy* Gábor ministeri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott főerdőtanácsost ministeri tanácsossá, a községi erdők kezelésénél: *Sümegh* Ignác, *Nádas* Béla, *Pékh* József, *Jávorszky* Albert és *Fás* Gyula főerdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott erdőtanácsosokat; a magyarországi kincstári erdők kezelésénél: *Chrenóczy Nagy* Antal, *Emericzy* Győző, *Nemes* Károly és *Temesváry* Béla főerdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott erdőtanácsosokat, valamint *Rochlitz* Nándor erdőtanácsost, a horvát-szlavonországi kincstári erdők kezelésénél pedig *Mariányi* János főerdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott erdőtanácsost főerdőtanácsosokká, továbbá legkegyelmesebben adományozta az erdőfelügyelőségi szolgálatnál *Nagy* Károly főerdőtanácsosnak a ministeri tanácsosi címet és jelleget, dr. *Hoffmann* Gyula, *Tichy* Kálmán és *Dezsényi* Jenő alerdőfelügyelőnek az erdőfelügyelői címet és jelleget, *Czimra* József és *Babos* József alerdőfelügyelőknek az erdőfelügyelői címet; az állami kezelésbe vett községi erdők kezelésénél: *Héjas* Kálmán erdőtanácsosnak a főerdőtanácsosi címet és jelleget, *Török* Albert felmérési felügyelőnek a műszaki főtanácsosi címet, *Petrás* Jakab, *Szuppek* József és *Seh* Jenő főerdőmérnököknek az erdőtanácsosi címet és jelleget, *Jüngling* János főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet, végül a magyarországi kincstári erdők kezelésénél: *Szenes* József főerdőtanácsosnak a ministeri tanácsosi címet és jelleget, *Czékus* György erdőtanácsosnak a főerdőtanácsosi címet és jelleget, *Székely* István, *Fischl* József, *Ivanich* Ferenc, *Ráduly* János és *Földes* Tamás főerdőmérnököknek az erdőtanácsosi címet és jelleget, *Lánczy* Antal főerdőmérnöknek pedig az erdőtanácsosi címet. — A m. kir. földmívelésügyi minister kinevezte az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámában az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatánál: Gegesi *Kiss* Ernő, *Tóth* Miklós, *Dezső* Zsigmond, *Szántner* János, *Korzenszky* Antal, *Szécsi* Imre és *Gruber* Gyula erdőtanácsosi cimmel és jelleggel felruházott m. kir. főerdőmérnököket, továbbá *Máthé* Ambrus és *Bodor* Gábor m. kir. főerdőmérnököket m. kir. erdőtanácsosokká; *Demény* Lajos, *Svoboda* Mihály, *Tomka* Jenő, *Szabó* Kálmán, *Schmidt* Ferenc és *Papp* Béla főerdőmérnöki cimmel és jelleggel felruházott m. kir. erdőmérnököket, valamint *Schuster* András, *Ittu* Mihály, *Heinrich* Győző és *Kadácsi* Bálint m. kir. erdőmérnököket m. kir. főerdőmérnökökké; *Wildmann* Kálmán, *Hermann* János, *Becher* Adolf, *Schmidt* Vilmos és *Nádai* Dénes m. kir. segéderdőmérnököket m. kir. erdőmérnökökké; a magyarországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál: ifj. *Kőrös* László, *Hubert* Aladár *Kaufmann* Béla, *Gréger* Géza és *Fekete* János erdőtanácsosi cimmel és jelleggel felruházott m. kir. főerdőmérnököket, továbbá *Fenyves* Lajos, id. *Briestyánszky* Endre, *Ormai* Gyula és *Kende* Dániel m. kir. főerdőmérnököket m. kir. erdőtanácsosokká; *Jancsó* Gyula, *Sikó* Áron, *Enyedi* János, *Vollnhofer* Pál, *Weisz* Ferenc, *Paul* Péter, *Beyer* Jenő, *Fritz* Rezső, *Kostialik* János és *Lipcsey* László főerdőmérnöki cimmel és jelleggel felruházott m. kir. erdőmérnököket, valamint *Gura* Károly, *Hell* Miklós, *Egyed* Miklós, *Szabó* Ignác és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Bögözy Antal m. kir. erdőmérnököket m. kir. főerdőmérnökökké; *Györke* István, *Illés* László, *Szecsődy* József, *Barsi* Árpád, *Mayer* Aurél, *Volfinau* Gyula, *Linhart* Ödön, *Jánosi* Pál, *Mocsáry* Béla, *Baumann* Béla, *Török* Béla, *Danielisz* Elek, *Szepesi* Artur, *Branszky* László, *Kis* István, *Zimay* János és *Brannich* Kálmán m. kir. segéderdőmérnököket m. kir. erdőmérnökökké; a horvát-szlavonországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál: *Márton* György és *Kacsanovszky* József erdőtanácsosi cimmel és jelleggel felruházott kir. főerdőmérnököket kir. erdőtanácsosokká; *Jakab* István és *Zwickelsdorfer* János főerdőmérnöki cimmel és jelleggel felruházott kir. erdőmérnököket kir. főerdőmérnökökké; *Frommeyer* Antal és *Masztics* Gusztáv kir. segéderdőmérnököket kir. erdőmérnökökké; az összesített rangsorozati létszámban: *Szijgyártó* József, *Nemetz* János, *Asbóth* István, *Horváth* Miklós, *Visnjic* Milán és *Pokorny* István m. kir. segéderdőmérnököket m. kir. erdőmérnökökké, *Stefány* Gyula, *Mamira* József, *Horváth* Dezső, *Papp* Jenő, *Berzenkovics* Antal, *Slijepcevic* Illés, *Bevelaqua* István, *Sperling* Viktor, *Wehofer* Mihály, *Mauksinszky* Gyula, *Ponner* Nándor, *Daum* Alfréd, *Schillinger* Béla, *Jurovich* Ottó, *Visnyovszky* Ferenc, *Sobó* Sándor, *Hreblay* László és *Radó* Gábor m. kir. erdőmérnökjelölteket, valamint *Lesenyi* Ferenc, *Schudich* Nándor, *Onczay* László, *Harkó* Lajos, *Vető* Gyula, *Istvánffy* József, *Sztankó* Zoltán, *Marschalkó* Ferenc, *Kőrösi* János, *Szabó* Benedek, *Marinovic* Milán és *Nagy* Mihály m. kir. erdőmérnökgyakornokokat m. kir. segéderdőmérnökökké; az állami erdőtisztek összesitett közös rangsorozati létszámában pedig *Körös* Gyula, *Papolczy* József, *Déry* Károly, *Szenczy* Géza, *Török* Miklós, *Riedl* Gyula, *Várnai* Géza, *Lengyel* Sándor, *Rieszter* Hugó, *Győry* Jenő és *Volczer* Árpád m. kir. erdőmérnökgyakornokokat m. kir. segéderdőmérnökökké; a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minister *Tarcsányi* Kálmán kir. közalapítványi erdőmérnökjelöltet segéderdőmérnökké, *Szép* Géza kir. közalapítványi erdőgyakornokot erdőmérnökjelöltté, *Schenkengel* László végzett erdőmérnökhallgatót pedig kir. közalapítványi erdőmérnök gyakornokká, — a m. kir. földmívelésügyi minister pedig a magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Heim* János m. kir. erdőmérnököt m. kir. főerdőmérnökké nevezte ki.

* **Megbízások.** A m. kir. földmivelésügyi minister megbízta *Rappensberger* Andor m. kir. főerdőtanácsost a ministerium erdészeti (I/A.) főosztályában a kopár területek ügyeinek intézésére ujonnan létesitett ügyosztály vezetésével, *Gruber* Gyula m. kir. erdőtanácsost pedig a budapesti m. kir állami erdőhivatal vezetésével járó teendők ideiglenes ellátásával.

* **Kinevezések, előléptetések.** József főherceg kinevezte *Sikabonyi Gálffy* István hercegprimási főerdőmérnököt erdőtanácsosi ranggal a kistapolcsányi uradalom vezető főtisztjévé és az alcsuti s piliscsabai urad. erdők felügyeletével bízta meg; ugyancsak erdőtanácsosi ranggal kinevezte *Cistleitner* Hugó urad. főerdőmérnököt a honctői uradalom vezető főtisztjévé és megbizta a kisjenői és bánkuti erdők felügyeletével. — A jászóvári prépostság *Allender* Frigyes, *Biloveszky* József és *Bock* László főerdészeit főerdőmérnökökké nevezte ki; *Csáky* Dezső végzett főiskolai hallgatót pedig erdőmérnökgyakornokul szolgálatába felvette. — Dr. Hajdu Tibor pannonhalmi főapát *Vaszary* Ernő főapátsági erdőmestert balatonfüredi fürdőigazgatóvá s helyébe a főapátsági erdőbirtokok kezelésével megbizva, erdőmérnökké *Takács* Zsigmond veszprémi püspökségi segédtisztet nevezte ki. — Ifj. *Havas* János erdőmérnök az egri papnövelde erdőtisztjévé neveztetett ki Bélapátfalva (Borsod m.) székhelyel. — *Barsi* Nándor a váci püspök uradalomhoz erdőmérnökké neveztetett ki. — A rimamurány-salgótarjáni vasmű részvénytársaság Gömör-, Nógrád- és Borsodmegyékben fekő erdőhivatalnál alkalmazott erdőtiszti állományban kineveztetett: *Bobok* Tivadar erdőmesterhivatalfőnök erdőigazgatóvá, *Áronffy* Ernő főerdész főerdőmérnökké, *Glózer* László erdőgondnok főerdőmérnökké, *Mitske* Gusztáv erdőgondnok főerdőmérnökké.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelési minister áthelyezte: *Hibbján* János m. kir. erdőtanácsost Ungvárra a m. kir. erdőhivatal főnökének; *Zseleznyák* Péter m. kir. segéderdőmérnököt Nagyszőllősről Turócszentmártonba erdőgondnoknak, *Szy* Dénes m. kir. segéderdőmérnököt Székelyudvarhelyről Nagyszőllősre erdőgondnoknak, *Sperling* Viktor m. kir. erdőmérnök-jelöltet Beregszászra erdőgondnoknak, *Nagy* Lajos m. kir. erdőmérnökgyakornokot Besztercéről Dévára az ottani m. kir. állami erdőhivatalhoz, *Daum* Alfréd m. kir. segéderdőmérnököt a besztercei erdőigazgatóságtól a besztercei állami erdőhivatalhoz s megbizta a jaádi m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével; *Riedl* Gyula m. kir. segéderdőmérnököt Borgóprundra az ott székelő borgói felső m. kir. erdőgondnoksághoz, *Merényi* Gyula főerdőtanácsosi címmel felruházott m. kir. erdőtanácsost további szolgálattételre a tótsóvári m. kir. erdőhivatalhoz (főnökhelyettesnek) osztotta be, *Nagy* Károly m. kir. erdőtanácsost áthelyezte az orsovai m. kir. erdőhivatáltól a kolozsvári m. kir. erdőigazgatósághoz (főnökhelyettesnek), ifj. *Briestyánszky* Endre m. kir. segéderdőmérnököt Ungvárról Nagybányára, *Kővári* György m. kir. segéderdőmérnököt pedig Nagybányáról Liptóujvárra, *Elek* István m. kir. főerdőmérnököt Orsováról az ungvári m. főerdőhivatal kerületébe Turjaremetére, *Soltész* Gyula m. kir. erdőmérnököt Turjaremetéről Ungvárra, *Gyarmathy* Mózes m. kir. főerdőmérnököt a máramarosszigeti m. kir. erdőrendezőségtől az ottani m. kir. erdőigazgatóság központi szolgálatához, *Hamernyik* Béla m. kir. erdőmérnököt Lugosról Máramarosszigetre erdőrendezőnek, *Becker* Róbert m. kir. erdőmérnököt Gödöllőről Lugosra erdőrendezőnek, *Dobrovits* László m. kir. segéderdőmérnököt Vadászerdőről Gödöllőre erdőrendezőnek,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Fekete Lajos m. kir. erdőmérnökgyakornokot Zsarnócáról Vadászerdőre, *Törzs* Artur m. kir. segéderdőmérnököt a tótsóvári m. kir. erdőhivatal kerületéből Szomolnokhutáról Orsovára, *Baumgartner* Emánuel m. kir. segéderdőmérnököt az orsovai m. kir. erdőhivataltól Szomolnokhutára, *Gruber* Rezső m. kir. segéderdőmérnököt Besztercebányáról Szászsebesre, *Kozony* József m. kir. segéderdőmérnököt Ungvárról Liptóujvárra, *Kolecsányi* László m. kir. segéderdőmérnököt Máramarosszigetről Zsarnócára, *Pécsi* Ottó m. kir. segéderdőmérnököt Lippáról Tótsóvárra, *Mankovich* Rezső m. kir. segéderdőmérnököt Ungvárról Hátmegre erdőgondnoknak, *Till* Dénes m. kir. erdőmérnökgyakornokot Lippáról Zsarnócára, *Borka* László m. kir. erdőmérnökgyakornokot Zsarnócáról Máramarosszigetre, *Mózs* Ferenc m. kir. segéderdőmérnököt az ungvári m. kir. főerdőhivatal kerületébe Havasközre.

* **Nyugalmazások.** *Földi* János min. tanácsos, *Kőváry* László és *Molcsány* Ernő m. kir. főerdőtanácsosok — saját kérelmükre — sok éven át teljesített szolgálataiknak elismerése mellett, állandón yugalomba helyeztettek.

* **Halálozások.** Vettük a következő gyászjelentéseket: Alulirottak mély fájdalommal tudatják, hogy felejthetetlen jó apjuk, illetve nagy- és dédapjuk, apósuk *Fischl* Ferenc, nyug. apátsági erdőtiszt, folyó hó 8-án éjjeli 2 órakor végelgyengülés következtében, a haldoklók szentségének ájtatos felvétele után, életének 99-ik évében jobblétre szenderült. A drága halott hült teteme a gyászházban folyó hó 10-én délután 3 órakor fog beszenteltetni és a zirci alsóvárosi temetőben a róm. kath. egyház szertartása szerint örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szentmise-áldozat folyó hó 11-én délelőtt 8 órakor lesz. Zirc, 1913. január 8-án. R. I. P. Fischl Ferenc, özv. Chirke Ivánné szül. Fischl Mária, Ferenczi Sándor gyermekei. Fischl Ferencné szül. Mühlbeck Teréz, Ferenczi Sándorné szül. Incze Ludmilla menyei. Schmoll Endre és Dezső, Fischl Hubert, Antal és Ferenc, Chirke Jenő és Kékessy Lászlóné szül. Chirke Margit, Ferenczi Miklós, Zoltán, Marianna, Juliska, Sándor, Milla és Tibor unokái. Ifj. Schmoll Endre, Margit és Jenő, Chirke Iván és Jenő, Kékessy Margit és Klára dédunokái. — A szabadalmazott osztrák-magyar államvasut-társaság oravicabányai erdő- és uradalmi igazgatósága mély megilletődéssel jelenti buzgó tisztviselőjének *Dimitrievics* György erdőmérnök úrnak f. évi január hó 8-án történt elhunytát. A megboldogult hült tetemei f. évi január hó 10-én d. u. 2 órakor fognak a helybeli róm. kath. temetőben örök nyugalomra helyeztetni. Oravicabánya, 1913. január 9. Nyugodjék békében!

* **Könyv a halak védelméről.** Lapunk munkatársától, *Lakatos* Károly, jeles természettudós és iró tollából március végén „A halтenyésztés szárnyas ellenei és irtási módjuk“ címmel könyv jelenik meg, amelyben a szerző behatóan szándékozik foglalkozni a halvédelem munkáival, mely nemcsak a szak-, de a világirodalomból is hiányzik. Előfizetési felhívásában keserüen panaszkodik a szerző: A mai „halászok“ inkább csak halászó napszámosok, sem mint a régi értelemben vehető telivér, ősfoglalkozást: *ősi ipart* üző néposztály. Olyan már nincs, vagy ha van, nagyon kevés lehet. Szegeden például, hol a halászatnak s a halászoknak igazi ősi fészke volt: ma már alig egy-két képviselője akad a régi halászgárdának. De minek is volnának halászok?! És vajjon hol vethetnék meg ezerlyuku szerszámaikat, mikor a régi halastavak helyén most érő gabonát hullámoztat a fuvalom, a Tiszában pedig nincs hal! És bejárhatjuk a Tiszamentét szegről-végre, de mindenütt csak azt látjuk, hogy az ősi halászó helyek, lápok, tavak a kapa-kasza uralma alá hajtvák és még a legmélyebb fenekekben, ahonnét pedig egykor mázsaszámra emelték ki az izletes réti halakat, — sincs a viznek hire se, de van helyette kukorica-erdő, ami a gazdának kedves látvány lehet ugyan, de az ideális lelkületü gazdaembernek annál szomorkodtatóbb látványt nyújt. Az „árterek“ is gabonaföldekké, kaszálókká változtak át s nemes kócsag s keringő sirálycsapatok helyett most a *vércse*, a kulturának ez a tolakodó madara lebeg felettünk, egér után kémlelve ott, hol hajdan pirosszárnyu keszeg után vágott le a villásfarku habfehér halászmadár . . . Ma már korántsem halszagu a Tisza vize többé, mint volt hajdanában a sok, temérdek haltól, mely miatt a vizét se igen lehetett inni. „Annyi volt a Tiszában a hal, hogy nem lehetett anélkül meríteni, hogy a merigetőben hal ne lett volna.“ Felhívja a szerző a kiadandó munkájában a közönséget a szárnyas halcsiszárok irtására és a halászati törvények szigoru betartására. A könyv Ungváron jelenik meg *Székely és Illés* kiadásában és az ára füzve 4 K, díszkötésben 6 K lesz.

* **Ritka vad.** Sóháton (Ungmegye), a Singlárszki nevü erdőrészben, február 27-én egy hatalmas hiuzt fogtak, az ott kitett vascsapdában. A hiúz, egy vén hím példány 28 kgr. súlyu volt. Évek óta garázdálkodott a sóháti erdőségekben és a hasznos vadállományban nagy károkat okozott. Budapestre küldték preparálás végett. Ugyancsak Sóháton méreggel több farkast és egy vadmacskát pusztítottak el.

* **Fürjezés vizsla helyett „spárgával“.** Az Almáson (Nera völgyében) szép számmal vannak a fürjek. Különösen sok volt az árvíz előtt. Most azonban megcsappant a számuk, sok oda veszett. A vakáció tartama alatt igen kellemes szórakozást találtam vadászatukban. Pompás pecsenyéjük csak fokozta ebbeli kedvemet. Vizsla nélkül persze képzelhető, hogy mily fáradtságos. Ugyanis a fürj, ha veszélyt vesz észre, meglapul s elhaladnak mellette kétszer-háromszor is anélkül, hogy felrepülne. Egy tarlót kénytelenek vagyunk össze-vissza bejárni. És miután vizsla nem volt, úgy segitettem magamon, hogy felálltam a tarló egyik szélén, másik szélére öcsémet küldtem, majd egy tarlószélességnyi spárga egyik végét bokámhoz, másik végét öcsém lábához kötve, a spárga

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

közepéhez egy botot, avagy követ kötöttem s úgy haladtunk a tarló hosszába. Nem maradt a tarlón fürj, amely fel ne repült volna.

* **A császármadárról.** Tudvalevőleg a császármadarat síppal vadásszuk. Sokféle síp van használatban. Egyikkel könnyebb, másikkal nehezebb a hivogatás; egyikkel hűen, másikkal kevésbé hűen utánozhatjuk a madár hangját. Csalódásig hűen hívhatjuk egy egyszerű síppal, melyet Gyergyó vidékén láttam. Egy vékony bádoglemezke ez (circa 2 cm. hosszu, másfél cm. széles), melynek két vége körívre körül van vágva, majd hosszában felényire behajtva és tűvel keresztül szúrva. Igaz, hogy kezelése gyakorlatot kíván, de aztán csalódásig hű hangot ád. És azon körülménynél fogva, hogy használatakor a szájba a nyelvre tevődik, nem gáncsolja az embert a lövésben. Általában síppal való híváskor tudvalevőleg a kakas könnyebben ugrik be. A tyúk sokkal gyanakvóbb, sokkal óvatosabb. Burrogását repüléskor nem is hallani. A hívó hanghoz rendesen gyalog jön. És úgy tesz a csőrével, mint a házi tyúk, amikor melege van. Egy öreg vadásztársam azt mondja, hogy így viselkedik akkor is, amikor nincs melege.

* **Fürösszük-e a vadászkutyákat?** Kifejlett, erős vadászkutyáknak szinte jótétemény a nyáron való fürösztés; a hat hónapon aluli ebeket azonban szabadban ne fürösszük, mert ebben a korban a kutyák nagy hajlandóságot mutatnak a meghülés iránt, s könnyen tüdőgyulladást kapnak, amelyben aztán elpusztulnak. Azért a fiatal vadászebeket zárt helyiségben langyos szappanos vízzel szokták jól lemosni, s még leszárítás után is csak egy pár óra mulva a szabadba bocsátani.

* **Uj gorilla-faj.** A gorillát 1847-ben fedezte fel egy misszionárius Afrikában. Nagyon keveset szállíthattak belőle Európába, de ezek is csakhamar elpusztultak a fogságban. Ujabban a kameruni és kongói német és francia gyarmatokból hirek érkeznek, hogy ott új gorillafajt fedeztek fel, amely valóságos veszedelem a karavánokra. Brussaux francia tudós a napokban közölte a francia tudományos akadémiával, hogy sikerült elejtenie egy ilyen hatalmas állatot. A leirás szerint olyan óriási majomról van szó, amelynek létezéséről eddig semmit sem tudtak. Nyolc benszülött birta csak elszállítani az óriás állatot, mert súlya majdnem 400 kilogramm. Az óriás gorillát most preparálni fogják és azután Európába hozzák.

* **A megöregedésről.** *Dalmady* Zoltán irja a Természettudományi Közlönyben a következőket: Azt szokás mondani, hogy ami él, meg is hal. Ha kikerülte az erőszakos halál százféle nemét, mely minden élő lényt fenyeget, meghal természetes úton, erejének fokozatos gyöngülésével, vagy hirtelen kialvásával. Vannak lények, melyek csak néhány percig élnek, mások évezredek viszontagságaival dacolnak. Már a régmult idők természettudósai is tanulmány tárgyává tették, hogy mi szabja meg valamely faj tagjainak természetes élettartamát. Már régen észrevették, hogy az állatok és növények között ebből a szempontból is lényeges különbségek vannak.

Régóta ismeretes tétel, hogy a nagy állat tovább él, mint a kistermetü állat. Az elefánt, a cethal több száz évig él, a ló és a medve elérheti a 40—50-ik évet, az oroszlán 35, a vaddisznó 25, a juh 15, a róka 14, a nyúl 10, az egér 6 éves lehet. A nagyságnak ez az elvitázhatatlan érvényesülése azonban nem általános szabály. Az elefánt kétszáz éves korát elérheti a harcsa és a csuka is, az ökölnyi tengeri anemone idősebb lehet a legvénebb lónál. A saskeselyü 100 évesnél idősebb lehet, pedig testsúlya a 14—15-ik évét élő rókáéval vagy nyúléval egyenlő. A holló is átélhet egy évszázadot, pedig nem nehezebb a 6 éves mókusnál. S viszont az egér is 6 évig él, pedig jelentékenyen kisebb a mókusnál.

A nagyság tehát magában véve nem lehet irányadó; azért figyelembe vették a fejlődésre szükséges időt. Az elefánt 24 éves koráig is gyermek- és ifjukorát éli, az egér pedig néhány hónap alatt anyányi. Az állatvilág óriásának természetesen több idő kell teljes nagyságuk és fejlettségük elérésére, mint a kicsinyeknek.

Igaz ugyan, hogy a legalacsonyabb rendü, s legtöbbször szabad szemmel láthatatlan élő lények rövid ideig szoktak élni, de a fajok tökéletesedésével és a szervezet berendezésének bonyolódó voltával nem jár együtt az élettartam növekedése is. Sőt nagy különbséget találunk ugyanazon szerkezetü állatok között is.

Egyenlő szerkezetü lények, mondjuk a méhek himjei, csak néhány hétig élnek, a nőstények pedig évekig. Némely lepkefaj nősténye kifejlett állapotban csak néhány napig él, nem is repül, szárnya sincs, sőt táplálkozni sem tud, csak éppen petéket rak, holott a hím hetekig röpköd. A tiszavirág nevü kis rovar lárvaélete után mint kifejlett repülő állat csak néhány óráig él, s ha biztosítva van már a jövő, magától hirtelen meghal. Nem is élhetne sokáig, hiszen táplálkozó szerve sincs, a természet ezt mint fölöslegest, nem adta meg neki. Ime, vannak élő lények, melyek sorában ismeretlen az öregség; éltök delén, egyéniségöknek legfontosabb tevékenysége idején, hirtelen, még pedig természetes halállal, megszünik életök. Amely állatfajnak utódát gondozni, nevelni s tanítani is kell, ott az egyén is tovább él. De számításba jő az is, hogy mennyi veszedelem fenyegeti az ivadékot, mennyi pusztul el, míg egynéhány teljes kifejlettséget ér el.

Igy például a madarak föltünő hosszu életkora könnyen érthetővé válik. A kis éneklő madarak is elélnek 10—18 esztendeig; a kakuk lehet 30 - 35 éves, a galamb 10, a tyúk 10—20, a fácán 15 esztendős; a sas 100—120 évet él, s a legtöbb tengeri madár, a papagáj, a vércse bizton megél 1—2 emberöltőt. Nagyságukhoz, fejlődésük rövid idejéhez és életök élénkségéhez képest igen hosszu életkoruk könnyen érthetővé válik, ha figyelembe vesszük az utód nevelésének nehézségeit.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Repülő életmódjuk kizárja, hogy egyszerre sok utódot neveljenek s az az 1—2 tojás, melyet egy-egy évben fészkükbe rejthetnek, sokszor éveken át ismételten elpusztul, mig egyszer sikerül a költés. S a gyámoltalan kicsinyek közt megbecsülhetetlen arányu pusztítást visz véghez az ellenség, a hideg s az éhség. Átlagos számítás szerint például a kőszáli sasnak, mely évenként csak két tojást tojik, csak minden 50 évben sikerül egy pár fiókot teljesen fölnevelnie.

A nem sokat repülő, táplálékot könnyen szerző madarak, például fácán, tyúk, fogoly sok tojást raknak, rendesen a földön fekvő, az ellenségtől kevéssé védett fészkökbe s aránylag rövidebb életüek.

Az emlősök, melyek fejlődése kevésbé forog veszélyben, mint a madaraké, aránylag rövid ideig élnek. A nagy termetü vadak kevésbé szaporák, a kicsinyek pedig, melyek viszont könnyen s nagyszámmal pusztulnak el, sok fiat nemzenek,

Az állatok életkora úgy alakult, hogy a szaporasággal s az utódok életének veszélyezettségével arányban áll. Ahol az utódok életének veszélyezettsége ugyanaz, de az életök hosszu, ott kicsiny a szaporaság, vagy fordítva, de mindig a külső körülményektől függésben.

Azt mondhatnók, hogy az életkor a veszélyezettség és szaporaság arányától függ.

Ahol nagy a veszélyezettség s csekély a szaporaság, ott hosszu az élet, ahol pedig a viszony fordított, ott az élet tartama csekély.

Az élő lények nyilván úgy alakultak, hogy a lehető legrövidebb idő alatt, a lehető legtökéletesebben gondoskodjanak a faj fönmaradásáról. A természet szemében az egyénnek csak mint fajföntartónak van értéke s így életet is csak épp oly hosszut ad, amekkora az illető faj életviszonyai, alakja, nagysága, táplálkozása, fejlődésének ideje stb. szerint a faj föntartására éppen szükséges.

Ha az egyén ezt a kort elérte, meghal, még pedig vagy hirtelen, egy pár perc alatt, mint például a tiszavirág, vagy pedig lassan fokról-fokra gyengülve, mint az ember.

Eladó 30.000 darab kőrisfacsemete

Eszterházy Béla gróf úr erdejében, Galantán (Pozsonymegye) 1—4 méter hosszuságig, ezer darabja 40 koronától 50 koronáig.

Pályázati hirdetmény.

Báró Springer Gusztáv őméltósága vágvölgyi uradalmában egy

kerületi erdészi állás

betöltendő. Pályázhatnak oly magyar honpolgárok, kik erdészeti iskolát végeztek, nehány évig gyakorlatilag már működtek s a magyar, német és tót nyelvet birják.

Bizonyítvány-másolatokkal ellátott ajánlatok **Uradalmi Jószágigazgatósághoz, Bucsány, Nyitramegye** intézendők.

Aki uradalmának vadászatát bérlet vagy darabonkénti lelövés útján magas áron értékesíteni óhajtja, vagy feles számu anyavadját 2—3-szoros áron élve eladni kívánja; aki bármiféle élővadat vásárolni akar, az forduljon a **Vadászgazdasági irodához Budapest, Üllői-ut 16/B.**

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

SORFÁK

útak mellé.

Kanadai és pyramis (jegenye), nyár, ákác, vadgesztenye, szlavoniai tölgysuhángok 2·5—5 méter magas, fiatal, egészséges, simakérgü példányok. Továbbá: őszi termésü amerikai dió, valamint Helianti salsifio gumó kapható

Főhercegi Erdőgondnokság
Tökös-puszta, utolsó posta Bellye.
Baranyamegye.

Pártoljuk a hazai ipart!

Szarvas- és őzagancs-táblákat,

remek faragott **fegyverállványokat** és **vadászbútorokat, képkereteket, szobadísztárgyakat, szivar-, ékszer és keztyü-dobozokat** izléses kivitelben és olcsó áron készít

BRIESTENSZKY JÓZSEF
műfaragászata RAJEC. (Trencsénm.)
Képes árjegyzéket ingyen küld.

„CULTUR"-TÉNTATARTÓ

Ára 5 korona. 500,000-nél több használatban.

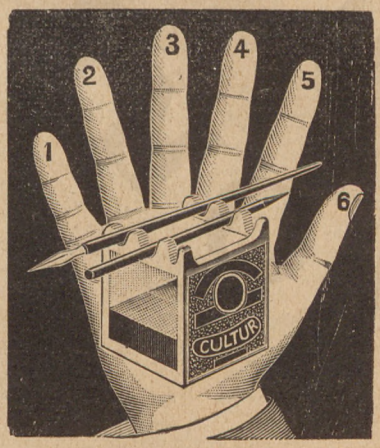

6 ok szól mellette:

1. A »CULTUR«-téntatartónak nincsenek fémalkatrészei, nincsen mechanismusa, nincsen elzáró fedele s ezért soha sem juthat rendetlenségbe.
2. A »CULTUR«-téntatartó pormentes, a ténta tehát mindig tiszta marad.
3. A »CULTUR«-téntatartó még tropikus hőségnél is megakadályozza a ténta elpárolgását.
4. A »CULTUR«-téntatartó a téntát az utolsó cseppig frissen tartja.
5. A »CULTUR«-téntatartó a toll tulságosan mély bemártását megakadályozza, megóv tehát a téntafoltoktól.
6. A »CULTUR«-téntatartó ezen előnyei következtében rendkivüli takarékosságot biztosít.

BIZONYITÉK: 60—80 százalékkal kevesebb fogyasztás tollakban, téntában és időben.
ÉVENKÉNT CSAK 3—4-SZERI MEGTÖLTÉSE SZÜKSÉGES.

SZÉKELY ÉS ILLÉS könyv- és papirkereskedése UNGVÁR.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

„Korona fegyver“ Fükert különleges szab. závárzatával.

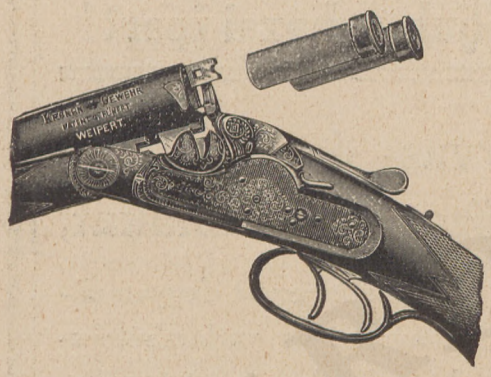

Az összes kultur államokban szabadalmazva, **elösmert legjobb és legkitünöbb vadászfegyver.**

Föelönyei a korona fegyvernek a következök:

1. Kivülfekvő, minden vadász által könnyen kezelhető, kiválóan szerkesztett acélzávárzatok, igen kis kakasokkal, melyek nyitáskor **önként felhuzódnak** és rögzitődnek, melyek azonban tetszés szerint **kézzel** is felhúzhatók és leereszthetők.

2. Kivülfekvő gyüszögek ennélfogva ki van zárva a gázok visszatolulása altal okozott rozsdásodás.

3. Különleges, többszörösen **szabadalmazott** önmüködő töltönykivető, mely ellenkezően minden más kivetővel **sohasincs** fe huzva, hanem csak akkor huzódik fel és hajit ki, midőn két töltény kilövetett ennélfogva **korlátlan** tartósággal bir.

4. Saját, szabadalmazott közvetlen a **závárzat rugóját** rögzitő biztositással, mely ellentétben a más fegyvereknél alkalmazott biztositásokkal egyedül nevezhető valódi biztositásnak.

5. Tisztán **elsőrangu anyagból** készült csövek a legjobb acélból, a képzelhető **legjobb lövési eredményekkel.**

6. A legkisebb részletekig **kitünő és elsőrangu kidolgozás.**

Azonkivül bármely fegyver ellátható a Fükert különleges szabadalmazott závárzatával, mely a csöveket az eddigi teljesen szabadon fekvésükben is megragadja s mintegy lecsavarva tartja; minden fegyverhez, különösen **füstnélküli lőpor** használhatónak legmelegebben ajánlható.

A korona fegyver mint golyós, serétes kétcsövü s mint hármas csövü fegyver szállitható.

Részletes árjegyzéket ugy erről, valamint minden más vadászfegyverről kivánatra küld

Fükert G. cs. és kir. udv. fegyvergyáros WEIPERT (Erzgebirge.)

MAGYAR

FAIPAR ÉS FAKERESKEDELEM

MAGYARORSZÁG FATERMELŐINEK ÉS FAKERESKEDŐINEK LEGELTERJEDTEBB SZAKLAPJA

Fakereskedőknek szánt faárverési és erdőeladási hirdetmények közzétételére a legalkalmasabb organum.

Szerkesztőség s kiadóhivatal BUDAPEST, VI., Podmaniczky-utca 71.

Mutatványszámmal szivesen szolgálunk.

Jakubek József

műfaragászata Rajecz, Trencsénmegye.

Ajánlja a fafaragászatba vágó mindenféle munkáit. Bármily minta, rajz, tervezet szerint megrendelt munkát jutányosan készit minden stylusban. Állandóan raktáron tart: fürdői emléktárgyakat, fegyverállványokat, agancstalapzatokat, bútordíszeket, bútorbetéteket stb.

Árjegyzéket kivánatra készséggel küld.

KITÜNTETÉSEK

BRÜNN 1894. * **TROPPAU 1895.**

Heider V. és Fia

Jenő főherceg udvari szállítója

Freudenthal (Osztr. Szilézia)

Vadászati . . . . ékszerkülönlegességek

(Hubertus-Schmuck) szarvas- és rókafogakból, korcsagancsokból stb. legfinomabb arany és oxydált ezüst kiállítás-. . . . . ban. . . . . .

Ékszerek, arany- és ezüstárúk, Chinaezüst-cikkek és műöntvény-tárgyak gyára és . . . . . raktára. . . . . .

Képes árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmenve küldünk.

A cim pontos megadását kérjük.

Szarvas- és rókafogak előzetes beküldés mellett a legmagasabb árakban megvétetnek.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

XIII. évfolyam. Rimabánya, 1913. junius. 2. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m.
hova az előfizetési és hirdetési dijak küldendők.

Felelős szerkesztő:
MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA
hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Előfizetési ár:
Egész évre ... ... 6·— korona.
Egyes szám ára ... ... 1·50 korona.

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT EGYSZER.

Előfizetéseket Budapesten elfogad:
Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése
Múzeum-körút 2-ik szám.

Az erdők térfoglalása a Coburg hercegi uradalmaknak erdészeti kezelés alatt álló területein.

Irta *Szénássy Béla*, Coburg hercegi erdőrendező.

A Coburg-hercegi uradalmi erdők legnagyobb része egyesületünk kerületébe tartozó három megyében — főleg Gömörben — fekszenek.

Mint a három megye egyik legnagyobb uradalmának, nem lesz érdektelen ezen erdők üzemtestekbe való foglalásáról és az üzemrendezés kezdete óta történt fejlődéséről átnézetet nyujtani, feltüntetvén ezen erdőknek szaporodását, főleg pedig terjedését úgy befásítás, valamint a felső tenyészeti határok felé való kitolásuk tekintetéből.

Evvel kapcsolatosan tárgyaljuk még a fanemek elegyarányát, a korfokozatok és záródás fejlődését is.

A gömörmegyei erdőkkel összefüggnek a szepesmegyeiek, s miután így az erdőbirtok zömérőll nyerünk képet, hiányos volna ez, ha egyuttal a hont-, nógrád- és pestmegyei erdőbirtokokat kihagynám e keretből, annál is inkább, mert az alföldi erdők befoglalásával, ezen uradalomnak az erdők legmagasabb övétől a legalsóig terjedő fatenyészetéről lehet szó.

Az uradalmi erdők rendszeres üzemtervekbe való foglalását id. *Greiner* Lajos, volt coburgi erdőtanácsos, erdőigazgató kezdette meg még a mult század negyvenes éveiben.

Első sorban is a legértékesebb fenyves erdőket vonta rendezés alá, nevezetesen a gömörmegyei murányi uradalomhoz tartozókat, befejezve azonban csak az ötvenes években s a hatvanas évek elején lettek, miután a közbejött úrbéri birtokrendezések az erdők állagát nagyban megváltoztatták. Ez a rendezés néhány uradalomnál, főleg a nógrád- és hontmegyeieknél, elhúzódott a hetvenes évek derekáig. Az 1879. évi erdőtörvény már az erdőket rendszeres üzemtervekbe foglalva találta, néhány birtok kivételével, mely egyszerü vágásosztáson alapuló ideiglenes üzemterv szerint kezeltetett.

Az üzemterveket az erdőtörvény rendelte alakra azonban által kellett ismét alakitani, mely átalakitás a nyolcvanas években vette kezdetét először aként, hogy a már meglevő Greiner-féle — német szövegü — tervekhez egy pótüzemtervet kellett egyelőre szerkeszteni, melyeknek a jelenleg használatban levő törvényes alakjokba való átdolgozása végül az 1894—1903-ig terjedő időben hajtatott végre és fejeztetett be.

Közben az ideiglenes üzemterveket, hasonlóképen a nyolcvanas évek alatt, az előirt rendszeres üzemtervekké alakították által.

Az üzemtestek képzésénél eredetileg a községi határokat vették alapul, s egyrészt, mert itt túlnyomóan természetes határok állottak rendelkezésre, másrészt pedig, mert a termelés, kiszállítás és értékesítés az egyes községek csoportosulása mellett, az elkülönítést vidékenkint természetszerüleg szabták meg.

Az üzemtestek ezen eredeti beosztása mai napig megmaradott, mert a legújabb erdőrendezésnek azokat megváltoztatni nem lett volna célirányos, amennyiben az üzemosztályok nagyrésze már a megkezdett üzembeosztással, a fordulójának második, sőt harmadik fordulószakát érte el. Vannak szálerdők, melyek jelenleg már a III. fordulószak 2-ik félfordulószakában

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

állanak, és sárjerdők, melyekben a használat már az utolsó fordulószakba került.

Egyedül álló üzemtestnél sem okszerü a fordulót, vagy a gazdasági beosztást, valamely fordulószak leteltével megváltoztatni, a fordulót elölről kezdeni; annál kevésbé szabad volt azt itt tennünk, ahol az üzemosztályok sokasága — megannyi vágássorozat — egymás mellé sorakozva, egymást egészíti ki, s ahol megalapitójuknak kiváló szakértelmével felállított s az uradalmi viszonyokat szem elől sohasem tévesztett hozamszabályozás szolgált a rendezés alapjául, mely igen kevés kivétellel, a messze jövőbe látó alapelveken nyugodott s annyi idő leteltével mai napon is megfelelőnek bizonyult. A nyolcvanas évek végére esik egyszersmind a véderdőknek előzetes kitüzése is, különösen a havasi véderdőké, melyek az alattuk elterülő haszonerdő-üzemosztályokból lettek kihasítva. Megemlítendő ez alkalommal, hogy a véderdőbe került osztagokat, sőt ezeknél sokkal lejebb fekvő és nagyobb terjedelmü állabokat, azokat ugyanis, melyeket a Greiner-féle, igen alapos becslés és felvétel, *havasi jellegüeknek* talált és különitett el, az üzemterv rendelkezései szerint, épen védelem szempontjából, tarra soha sem volt szabad vágni; a véderdő jelleg tehát megvolt eleitől fogva, miért is a nyolcvanadik

I. Terület szerint

Név	Forduló	Az üzemrendezés kezdete óta (1846—1847.) az erdőtörvény életbeléptéig üzemtervbe foglalt					
		Erdőterület			Egyéb területek		Összes terület
		erdősült	tisztás	Összesen	termékeny	terméketlen	
		katasztrális holdakban					
I. Magashegységi erdők. Fenyvesek öve.							
A) Haszon-erdők.	Szálerdő						
Polonka I.	90	2947.91	380.02	3327.93	28.96	37.84	3394.73
Polonka—Závadka II. A.	90	3320.42	508.87	3829.29	44.67	38.11	3912.07
Závadka I.	90	3642.00	314.26	3956.26	95.18	152.41	4203.85
Murány VI.	90	1791.63	137.82	1929.45	194.07	91.73	2215.25
Helpa—Pohorella I.	90	1431.52	205 01	1636.53	85.13	16.02	1737.68
Helpa II. A.	90	1900.93	95.78	1996.71	15.17	13.62	2025.50
Pohorella II. A.	90	2558.92	74.12	2633.04	380.26	96.31	3109.61
Sumjácz—Telgars I.		2383.14	273.39	2656.53	547 69	34.66	3238 88
Sumjácz II.	90	2574.10	93.70	2667.80	152.96	50.88	2871.64
Sumjácz III.		3592.18	166.33	3758.51	139.47	34.84	3932.82
Sumjácz IV. A.	90	1255 01	194.38	1449.39	1492.13	17.55	2959.07
Telgart I.	90	999.82	83.32	1083.14	95.87	9.98	1188.99
Telgart II. A.	90	3279.58	59.09	3338.67	357.37	35.95	3731.99
Vernár I.		1898·17	52.11	1950 28	95.19	33.69	2079.16
Vernár II. A.	90	2941.74	118.19	3059.93	79.97	87.20	3227.10
Sztracena A.	90	4737.57	4.74	4742.31	282.22	328.30	5352.83
Murány I.	90	1733.99	31.71	1765.70	57.00	22.09	1844.79
Murányhuta III.	100	477.70	229.86	707.56	34.39	51.95	793.90
Tétel	—	43466 41	3022.70	46489.13	2847.69	1153.16	49819.86

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

évi kihasítás már jó eleve kimélt s a védelemre alkalmas állabokat foglalhatott be a véderdők rendszeres üzemtervébe. A véderdőkbe kebelezett magasan fekvő tisztás (havas) területek befásítása azonban tényleg csakis ezen első kihasítás után öltött nagyobb mérvet, amidőn minden rendelkezésre álló erővel és nagy pénzáldozattal a tisztás területeket, körülbelül két évtizednyi ernyedetlen munka után, a mai nap látható teljes eredménnyel sikerült beerdősíteni s az erdők tenyészeti határát 1680 méterig emelni.

Az alább közölt összeállítás első része az erdőknek azt az állapotát tünteti fel, melyben az urbéri rendezés alkalmával voltak.

Feltünő az összeállítás ezen részénél az erdőbe kebelezett tisztás területek magas aránya, mely területek az urbéri rendezésig idegen birtokosok használatában állottak, a tagosítás után azonban az uradalom birtokába jutván, azonnal befásíttattak s jelenleg már mint mesterségesen telepített teljes záródásu állabok, a hozamterületbe vannak felvéve. Ezen erdősítés nagysága az összeállítás másik részéből tünik ki, mely az erdősült és tisztás területeknek jelenlegi arányát mutatja. A további részletekre később visszatérek; még a fentiek előrebocsátása után álljon itt maga az erdők állományának következő feltüntetése.

való összeállítás.

Forduló	Jelenleg az üzemtervekbe foglalt						Jegyzet
	Erdőterület			Egyéb területek		Összes terület	
	erdősült	tisztás	Összesen	termékeny	terméketlen		
	katasztrális holdakban						
Szálerdő							
90	3358.40	11.93	3370.33	124.84	38.23	3533 40	Gömör vármegye
90	3801.85	18.55	3820.40	143.44	51.25	4015.09	„ „
90	3915.43	7.62	3923.05	83.86	297.66	4304.57	„ „
90	2065.14	13.10	2078.24	146.82	107.19	2332 25	„ „
90	1399.22	2.04	1401.26	44.28	16.58	1462.12	l. a. „Hajnicza“, ü. o.-t alább. Gömör
90	1958.72	5.34	1964.06	55.37	13 34	2032.77	Gömör vármegye
90	2672.00	24 96	2696.96	14.51	98.32	2809.79	A legelő legnagyobb része a véderdőhöz és a havashoz csatoltatott. Gömör vm.
90	6911.88	48.41	6960.29	542.15	149.65	7652.09	Sumjácz I. uj beosztás. Gömör vármegye.
90	2324.26	8.30	2332.56	10.97	84.15	2427.68	Sumjácz II. A. uj beosztás.
90	2632.39	29.01	2662.20	351.07	58.33	3071.60	Gömör vármegye.
90	2736.18	44.56	2780.74	177.04	64.52	3022.30	„ „
90	4953.95	56.49	5010.44	546.63	192.19	5749.26	Uj beosztás szerint egyesítve Vernár név alatt. — Bele van foglalva a volt Vernár II. B. véderdő a havassal.
90	4578.05	11.35	4589.40	313.21	280.34	5182.95	Ebből B. véderdő hasittatott ki. L. o. Szepes vármegye.
90	1878.60	9.90	1888.40	54.56	18.60	1961.66	Gömör vármegye.
100	707.56	—	707.56	34.39	51.95	793.90	„ „
—	46193.73	291.56	46185.99	2142.14	1522.30	50451.43	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Név	Forduló	Az üzemrendezés kezdete óta (1846—1847.) az erdőtörvény életbeléptéig üzemtervbe foglalt					
		Erdőterület			Egyéb területek		Összes terület
		erdősült	tisztás	Összesen	termékeny	terméketlen	
		katasztrális holdakban					
Áttétel:		43466 41	3022.70	46489.13	2847.69	1153.16	49819.86
	Szálerdő						
Murány IV. A.	90	4598.68	36.00	4634.68	806.96	58.71	5500.35
Murány V.	90	2556.85	37.05	2593.90	180.37	170.77	2945.04
Murány VII.	90	895.97	82.30	978.27	229.88	14.59	1222.74
Zdilhava I. A.	90	1917.57	399.18	2316.75	52.79	52.06	2421.60
Kisrőcze III. A.	90	1350.23	67.72	1417.95	14.44	23.72	1456,11
Raskó I.	80	1357 90	154.68	1512.58	10.88	19.98	1543.44
Szittnya V.	80	664.91	62.07	726.98	13.03	10.40	750.41
Káposztafalu I.	80	1195.52	—	1195.52	40.32	114.33	1350 17
Káposztafalu II.	80	1904.26	0.50	1904.76	24.45	169.65	2098.86
Káposztafalu III.	80	959.82	—	959.82	—	35.13	994.95
Vernár III.	90	802.30	1.50	803.80	—	57.13	860.93
Hajnicza	—	—	—	—	—	—	—
I. A) összesen:	—	61670.34	3863.70	65534.04	5550.82	1879.60	72964.46
B) Véderdők.							
Havasi véderdők.	Szálerdő						
Polonka-Závadka II. B.	90	195.91	375.35	571.26	—	8.00	579 26
Helpa II. B.	90	44.54	152.43	196.97	—	4.00	200.97
Pohorella II B.	90	139.13	412 30	551.43	—	9.00	560.43
Sumjácz Telgars I. B.		38.33	125.38	163.71	—	11.60	175.31
Sumjácz IV. B.	90	244.25	394 14	638.39	—	30.50	668.89
Telgars II. B.	90	359.58	167 82	527.40	—	9.11	536.51
Vernár II. B.		139.74	249 84	389.58	—	9.71	399.29
Sztracena B.	90	—	—	—	—	—	—
Murány IV. B.	90	87.58	—	87 58	—	0 50	88.08
Zdichava I. B.	90	17.51	26.38	43.89	—	—	43.89
Kisrőcze III. B.	90	22.44	1.75	24.19	—	—	24 19
II. B. összesen:	—	1289.01	1905.39	3194.40	—	82.42	3276.82
II. Magas hegységi lombos és középhegységi erdők. Lombosok öve.							
A) Haszonerdők.	Sarjerdő						
Murány II	40	2381.03	65.76	2446.79	7.45	440.31	2894 55
Murány VIII.	40	184.28	57.49	241.77	5.95	3.90	251.62
Murány IX.	40	372.94	83.75	456.69	—	1.97	758.66
Tétel:	—	2938.25	209.00	3145.25	13.35	446.18	3604.83

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Forduló	Jelenleg az üzemtervekben foglalt					Összes terület	Jegyzet
	Erdőterület			Egyéb területek			
	erdősült	tisztás	Összesen	termékeny	terméketlen		
	kataszt rális holdakban						
	46193.73	291.56	46185.99	2142.14	1522.30	50451.43	
Szálerdő							
90	4962.31	81.17	5043.48	521.35	76.96	5641.79	Gömör vármegye.
90	2737.12	17.61	2754.73	149.20	158.02	3061.95	„ „
90	963.78	14.49	978.27	229.88	14.59	1222.74	„ „
90	2309.05	42.09	2351.14	87.28	45.34	2483.76	„ „
90	1411.95	0.10	1412.05	14.86	21.54	1448.45	„ „
80	1494.23	2.66	1496.89	18.65	27.90	1543.44	„ „
80	723.55	—	723.55	22.23	10.40	756.18	Hont vármegye.
80	1195.52	—	1195.52	40.32	114.33	1350.17	Szepes vármegye.
80	1904 26	0.50	1904.76	24.95	169.15	2098.86	„ „
80	959.82	—	959 82	—	35.13	994.95	„ „
90	763.37	—	763.37	—	93.82	857.19	Uj beosztás szerint. Vernár II. Gömör.
100	230.87	—	230.87	—	1.71	232.58	Uj üzemosztály Helha-Pohorella I.-ből kihasítva. Gömör vármegye.
—	65549.46	450.98	66000.44	3751.86	2291.19	72043.49	
Szálerdő							
90	462.62	7.14	469.76	3.09	4.44	477.29	Gömör vármegye.
90	263.26	2.83	266.09	—	5 00	271.09	„ „
90	343.36	231.10	574.46	488.63	10.34	1073.43	„ „
90	680.45	0.77	681 22	1173.08	473.20	2327.50	„ „ Részben a haszonerdő csatolva.
90	386.08	4.74	390.82	186.22	192.28	769.32	Gömör vármegye.
	—	—	—	—	—	—	A haszonerdőhöz csatolva. Gömör vm.
90	222.87	2.15	225.02	—	23.37	248.39	A haszonerdőből kihasitva. Szepes vm.
90	85.37	—	85.37	—	1.21	86.58	Gömör vármegye.
90	43.89	—	43.89	—	—	43.89	„ „
90	24.19	—	24.19	—	—	24.19	„ „
	2512.09	248.73	2760.82	1851.02	709.84	5321.68	
Szálerdő							
60	2262.58	24.69	2287.27	65.18	789.61	3142.06	Gömör vármegye.
Sarjerdő							
40	231.10	10.67	241.77	5.95	3.90	251.62	„ „
40	439.96	16.73	456.69	—	1.97	458.66	„ „
	2933.64	52.09	2985.73	71.13	794.68	2852.34	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Név	Forduló	Az üzemrendezés kezdete óta (1846—1837.) az erdőtörvény életbeléptéig üzemtervbe foglalt					
		Erdőterület			Egyéb területek		Összes terület
		erdőterület	tisztás	Összesen	termékeny	terméketlen	
		katasztrális holdakban					
Áttétel		2938.25	209.00	3145 25	13 35	446 18	3604.83
Zdiachava II.	Sarjerdő 40	455.63	54.88	510.51	200.23	9.50	720.24
Vizesrét IV—XIII.	40	15032.23	371.21	15403.44	186.16	237.20	15826.80
Raskó II.	40	1271.95	119.88	1391.83	20.16	32.71	1444.70
Raskó III.	Szálerdő 80	792.29	331.72	1124.01	2.44	28.03	1154.48
Raskó IV.	80	1039.63	176.49	1216.12	18.38	27.70	1262.20
Raskó V.	80	2219.51	287.12	2506.63	3.40	33.08	2543.11
Raskó VI.	Sarjerdő 40	702.38	18.29	720.67	11.05	9.27	740.99
Balogh I.	Szálerdő 80	1420.46	25.78	1446.24	6.38	17.00	1469.62
Balogh III.	80	1686.90	15.54	1702.44	19.01	26.76	1748.21
Balogh IV. A.	Sarjerdő 40	930 07	26.37	956.44	30.03	11.46	997.93
Balogh IV. B.	Szállaló 120	432.85	14.52	447.37	0.75	5.65	453.77
Rimaszécs I—V.	Szálerdő 80	2375.69	201.23	2576.92	27.45	13.57	2617.94
Baloghfalu I.	Sarjerdő 40	624.33	67.17	691.50	4.05	16,94	712.49
Guszona II.	Szálerdő 60	227.70	16.38	244.08	—	1.93	246.01
Sávoly III.	60	655.95	21.49	677.44	3.24	10.00	690.68
Bolyózom IV.	60	510.45	14.01	524.46	—	8.49	532.95
Galsa V.	60	214.63	2.13	216.76	—	0.76	217.52
Fülek VII.	Sarjerdő 40	47.48	7.67	55.15	—	1.08	56.23
Litke VIII. A.	40	864 53	37.29	901.82	—	14.90	916.72
Litke VIII. B.	Szálerdő 60	282.19	—	282.19	—	3.00	285.19
Litke V. E.	Sarjerdő 20	52.72	—	52.72	—	0.90	53.62
Rapp IX. A.	40	176.02	138.17	314.19	—	5.17	319.36
Rapp IX. B.	Szállaló 120	—	63.00	63.00	—	—	63.00
F. Kovácsi X.	Sarjerdő 40	50.79	41.04	91.83	—	0.32	92.15
Kotrocó XI.	Szálerdő 60	248.34	17.36	265.70	3.23	5.79	274.72
Pa Galamba XII.	Sarjerdő 40	60.03	—	60.03	—	0.12	60.15
Cserépvár I—III.	Szálerdő 60	5770.69	103.44	5874.13	39.27	85.76	5999.16
Cserépvár IV.	Sarjerdő 40	701.01	48.79	749.80	42.05	22.94	814.79
Szentantal I. A.	Szálerdő 100	1288.03	63.15	1351.18	1.27	6.71	1359.16
Szittnya II.	100	1888.30	125.51	2013.81	27.96	11.45	2053.42
Szittnya III.	100	1189.52	175.04	1364.56	6.83	18.46	1389.85
Szittnya IV. A.	100	2189.54	264.47	2454.01	169.11	26.61	2649.73
Szittnya VI.	Sarjerdő 40	265.58	34.66	300.24	0.57	1.92	302.73
Apafalva I.	Szálerdő 60	691.89	64.08	755.97	29.34	14.23	799.54
Tétel	—	49297.56	3154.88	52452.44	865.76	1155.59	54473.79

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Forduló	Jelenleg az üzemtervekben foglalt					Összes terület	Jegyzet
	Erdőterület			Egyéb területek			
	erdősült	tisztás	Összesen	termékeny	terméketlen		
	katasztrális holdakban						
	2933.64	52.09	2985.73	71.13	71.13	2852.34	
Sarjerdő 40	492.86	24.85	517.71	193.03	9.50	720.24	Gömör vármegye.
40	14652.62	127.84	14780.46	198.18	233.77	15212.41	„ „
40	1377.03	1.50	1378.53	20.16	42.00	1440.69	„ „
Szálerdő 80	1106.63	9.86	1116.49	2.44	31.74	1150.67	„ „
80	1214.93	1.19	1216.12	14.82	27.70	1258.64	„ „
80	2479.18	27.45	2506.63	10.65	33.08	2550.36	„ „
Sarjerdő 40	719.69	0.65	720.34	4.43	9.27	734.04	„ „
Szálerdő 80	1444.15	2.09	1446.24	6.38	17.00	1469.62	„ „
80	1694.66	7.78	1702.44	19.01	26.76	1748.21	„ „
80	938.43	18.01	956.44	30.43	11.46	998.33	„ „
Szállaló 120	436.50	10.87	447.37	0.75	5.65	453.77	Legelő-erdő. Gömör vármegye.
Szálerdő 80	2568.80	8.12	2576.92	27.46	13.57	2617.95	Rimaszécs V. sarjerdő, 297.80 k. h. Gömör vármegye.
Sarjerdő 40	731.97	1.93	733.90	46.20	16.94	797.04	Gömör vármegye.
Szálerdő 60	127.54	—	127.54	5.74	3.45	136.73	„ „
60	677.42	—	677.42	3.24	10.00	690.66	Nógrád vármegye.
60	754.38	0.45	754.83	—	9.94	764.77	„ „
Sarjerdő 40	218.80	—	218.80	—	0.76	219.56	„ „
40	55.15	—	55.15	—	1.08	56.23	„ „
Szálerdő	1232.80	—	1232.80	—	15.16	1247.96	A három üzemosztály egyesítve szálerdővé 1902. Nógrád vm.
	—	—	—	—	—	—	
Sarjerdő 40	314.19	—	314.19	—	5.17	319.36	Nógrád vármegye.
Szállaló 120	63.00	—	63.00	—	—	63.00	„ „
Sarjerdő 40	91.83	—	91.83	—	0.32	92.15	„ „
Szálerdő 60	240.04	1.11	241.15	—	5.79	246.94	„ „
Sarjerdő 40	60.03	—	60.03	—	0.12	60.15	„ „
Szálerdő 60	5791.83	82.30	5874.13	39.27	85.76	5999.16	Borsod „
Sarjerdő 40	785.16	5.31	790.47	3.89	23.58	817.94	„ „
Szálerdő 100	1816.83	7.48	1824.31	132.10	14.68	1971.09	Hont „
100	1961.70	52.51	2014.21	57.86	11.45	2083.52	„ „
100	1354.87	30.05	1384.92	10.69	18.92	1412.53	„ „
100	2458.91	224.14	2683.05	235.02	17.05	2935.12	„ „
Sarjerdő 40	281.75	3.05	284.80	15.35	2.35	302.50	„ „
Szálerdő 80	701.68	46.04	747.72	34.83	14.36	796.91	„ „
—	52778.70	746.67	53525.57	1183.06	1513.86	56222.49	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Név	Forduló	Az üzemrendezés kezdete óta (1846—1847.) az erdőtörvény életbeléptéig üzemtervbe foglalt					
		Erdőterület			Egyéb területek		Összes terület
		erdőült	tisztás	Összesen	termékeny	terméketlen	
		katasztrális holdakban					
Áttétel:		49297.56	3154.88	52452.44	865.76	1155.59	54473.79
Csall II.	Szálerdő 60	1196.32	165.94	1362.26	5.43	9.29	1376.98
Csábrágh III. A.	60	1849.72	219.94	2069.66	—	28.97	2098.63
Pa. Belle IV.	60	1283.68	28.01	1311.69	—	10.22	1321.91
Méznevelő V. A.	60	445.33	39.06	484.39	—	4.52	488.91
Szalatnya VI.	Sarjerdő 40	178.78	52.82	231.60	—	—	231.60
Ormánd VII.	40	32.99	—	32.99	54.84	0.54	88.37
Födémes VIII.	40	205.84	34.90	240.74	—	1.70	242.44
Cseterna IX.	20	109.23	1.59	110.82	—	—	110.82
Edelény	40	1705.51	31.58	1737.09	11 38	9.49	1757.96
II. A. összesen:	—	56304.96	3728.72	60033.68	937.41	1220.32	62191.41
B. Park-, luxus- és véderdők.							
Szarvaskert II. A.	Szállaló 200	90 93	—	90.93	34.49	1.63	127.05
Vaddisznóskert II. B.	200	296.72	14.25	310.97	4.82	9.76	325.55
Szentantal I. B.	200	547.17	62.60	609.77	4.40	6.71	620.88
Szittnya IV. B.	100	69.28	—	69.28	—	7.97	77.25
Csábrágh III. B.	Szálerdő 60	78.36	6.75	85.11	—	4.60	89.71
Méznevelő V. B.	60	36.92	—	36.92	—	—	36.92
II. B. összesen:	—	1119.38	83.60	1202.98	43.71	30.67	1277.36
III. Alföldi erdők. Homoki erdők öve.							
Haszonerdők.							
Heves	Sarjerdő 30	382.45	97.48	479.93	—	—	479.93
Pusztavacs I.	Szálerdő 80						
Pusztavacs II.	Sarjerdő 30						
Pusztavacs III.	30	1335.06	841.93	2176.99	—	51.83	2228 82
Pusztavacs IV.	30						
Mende-Bille	40	229.37	68.47	297.84	—	7.13	304.97
III. összesen:	—	1946.88	1007.88	2954.76	—	58.96	3013.72

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Forduló	Jelenleg az üzemtervekben foglalt						Jegyzet
	Erdőterület			Egyéb területek		Összes terület	
	erdősült	tisztás	Összesen	termékeny	terméketlen		
	katasztrális holdakban						
	52778.90	746.67	53525.57	1183.06	1513.86	56222.49	
Szálerdő 80	1250.86	111.40	1362.26	5.43	9.29	1376.98	Hont vármegye.
80	1995.89	62.19	2058.08	11.58	28.97	2098.63	„ „
80	1294.12	0.36	1294.48	17.21	10.22	1321.91	„ „
60	912.73	38.31	951.04	0.75	4.52	956.31	„ „
Sarjerdő 40	231.60	—	231.60	—	—	231.60	„ „
40	32.99	—	32.99	54.84	0.54	88.37	„ „
40	240.30	0.44	240.74	—	1 70	242.44	„ „
20	110.82	—	110.82	—	—	110.82	„ „
Szálerdő 60	1714.55	0.84	1715.39	21 89	31.35	1768.63	Borsod vármegye.
—	60562 76	960.21	61522.97	1294 76	1600.45	64418.18	
Szállaló 200	90.93	—	90.93	34.49	1.63	127.05	Gömör vármegye.
200	303.16	7.81	310.97	4.82	9.76	325.55	„ „
200	93.26	1.41	94.67	2.99	2.51	100.17	Parkerdő. Hont vármegye.
100	48.34	—	48.34	31.02	13.27	92.63	Véderdő. „ „
Szálerdő 90	78 36	6.75	85.11	—	4.60	89.71	„ „ „
90	36.92	—	36.92	—	—	36.92	„ „ „
—	650.97	15.97	666.94	73.32	31.77	772.03	
Sarjerdő 30	479.93	—	479.93	—	—	479.93	Heves vármegye.
Szálerdő 80	1034.59	122.18	1156.77	16.53	9.91	1183.21	Első üzemrendezés 1857-ben. Pest vármegye.
Sarjerdő 30	635.91	29.43	665.34	24.52	9.56	699.42	
30	183.37	10.48	193.85	—	1.30	195 15	
30	283.62	0.39	284.01	8.14	0.34	292.49	
40	297.84	—	297.84	—	7.13	304.97	Pest vármegye.
—	2915.26	162.48	666.94	73.32	31.77	772.03	

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Név	Forduló	Az üzemrendezés kezdete óta (1846—1847.) az erdőtörvény életbeléptéig üzemtervbe foglalt					
		Erdőterület			Egyéb területek		Összes terület
		erdőült	tisztás	Összesen	termékeny	terméketlen	
		katasztrális holdakban					
A pusztavacsi erdőkbe foglaltattak az 1886-ik évi üzemrendezéskor.							
Pusztavacs I.		816.48	340.61	1157.09	16.53	9.91	1183.21
Pusztavacs II.		336.82	334.93	671.75	24.52	9.56	699.42
Pusztavacs III.		183.37	10.48	193.85	—	1.30	195.15
Pusztavacs IV.		221.00	63.01	284.01	8.14	0.34	292.49
Pusztavacs:		1557.67	749.03	2306.70	49.19	21.11	2377.00
Összesítés.							
I. Magashegységi erdők. Fenyvesek öve.							
A. Haszonerdők		61670.34	3863.70	65534.04	5550.82	1879.60	72964 46
B. Véderdők		1289.01	1905.39	3194.40	—	82.42	3276.82
I. összeg:		62959.35	5769.09	68728.44	5550.82	1962.02	76241.28
II. Magashegységi lombos és középhegységi erdők. Lombosok öve.							
A. Haszonerdők		56304.96	3728.72	60033.68	937.41	1220.32	62191.41
B. Véderdők		1119.38	83.60	1202.98	43.71	30.67	1277.36
II. összeg:		57424.34	3812.32	61236.66	981.12	1250.99	63468.77
III. Alföldi erdők. Homoki erdők öve. Haszonerdők.							
III. összeg:		1946.88	1007.88	2954 76	—	58.96	3013.72
Főösszesítés.							
I. összeg		62959.35	5769.09	68728.44	5550.82	1962.02	76241.28
II. összeg		57424.34	3812.32	61236.66	981.12	1250.99	63468.77
III. összeg		1946.88	1007.88	2954.76	—	58.96	3013.72
Főösszeg:		122330.57	10589.29	132919.86	6531.94	3271.97	142723.77

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018,

Forduló	Jelenleg az üzemtervekben foglalt						Jegyzet
	Erdőterület			Egyéb területek		Összes terület	
	erdősült	tisztás	Összesen	termékeny	terméketlen		
	katasztrális holdakban						
	65549.46	450.98	66000.44	3751.86	2291 19	72043.49	
	2512.09	248.73	2760.82	1851.02	709.84	5321.68	
	68061.55	699.71	68761.26	5602.88	3001.03	77365.17	
	60562.76	960.21	61522.97	1294.76	1600.45	64418.18	
	650.97	15.97	666.94	73.32	31.77	772.03	Park- és luxuserdők.
	61213.73	976.18	62189.91	1368.08	1632.22	65190.21	
	2915.26	162.48	3077.74	49.19	28.24	3155.17	
	68061.55	699.71	68761.26	5602.88	3001.03	77365.17	
	61213.73	976 18	62189.91	1368.08	1632.22	65190.21	
	2915.26	162.48	3077.74	49.19	28.24	3155.17	
	132190.54	1838.37	134028.91	7020.15	4661.49	145710.55	

(Folytatjuk.)

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A bükkfa (Fagus silvatica L.) erdei választékai és a bükkből készült félgyártmányok.

Irta *Plentzner Frigyes.*

(Folytatás.)

Sok esetben, különösen idősebb törzseknél találkozunk a fának belső részében egy sötétebb, szabálytalan, gesztszerü képződménnyel, melynek edényeit a fagummi és Ahyllisek teljesen betömték, mely tehát többé funkcionálni nem képes, s melyet, mivel színe és előfordulása hasonlít az igazi geszthez, — álgeszinek nevezünk.

Az álgeszt rendesen idősebb, gyenge talajon nőtt s rendszertelenül kezelt állományok fatörzseinek belsejében, az organikus központ körül, hol symmetrikusan, hol assymetrikusan képződik s a szijács fától sötétebb színéről azonnal megkülönböztethető.

Keletkezéséről és minemüségéről többféle véleményt találunk az irodalomban; így *Hartig* Th.: „Naturgeschichte der förstl. Culturpflanzen" az edényeknek — egy, a parenchimákban képződő s a keményítőhöz közelálló barna váladékkal való betömődésének üregei.

Hartig R.: „Dass Holz der Rothbuchen, Untersuchungen der Forstbotanik, Inst. zu München 1882." többféle véleményt fűz hozzá, hol az águhelyeken beszivárgó folyékony korhadó anyagnak tartja, mely lerakódva az edényekben, azoknak barna színt és nagyobb fajsulyt kölcsönöz a szijácsnál; hol az ág és gyökér, avagy a fa törzsén támadt repedésben bejutó levegő folytán, Ahyllisek és fagummi képződése által létrejöttnek, majd a bejutott levegő folytán a csersavak oxidálódása által keletkezettnek nevezi.

Hermann E.: „Über die Kernbildung bei der Rothbuche. Für Fort und Jagdvesen 1902." az álgesztet védőfának tartja, mely a sebhelyeken behatoló gomba meg eslimokkal szemben az edények belsejében Ahyllisek és fagummi által keletkezik s ellentállást igyekszik létesíteni a betegség ellen.

*Hermann*nak, az eberswaldi főiskola tanárának véleményéhez csatlakozik *Schmidt* D. műszaki tanár is, ki az álgesztet a fának az ágcsapokon és sebhelyeken behatoló gomba myceliumok elleni védekezésnek mondja. A gombák spórái ugyanis a sebhelyekre jutva csírázni kezdenek, a mycelium az edények üregein át a fa testébe hatol, s itt a sejteket, különösen a parenchinákat izgatja s illetve metgámadja, ezzel szemben a fa, az Ahyllisek és fagummi fejlesztésével védekezik, mely védő anyag és tömő sejtek elzárják az edényeket s a betegség továbbterjedését meggátolják.

Az álgesztet nálunk tüzetesebben dr. *Tuzson* János tanulmányozta, — („A bükkfa korhadása és konzerválása" 13—23. oldal) s megfigyeléseit 80—100 drb bükktörzsön eszközölte.

Véleménye közel áll Hartig R., Hermann E. és Schmidt D. véleményéhez. Szerinte a bükk álgeszt képződését kapcsolatba hozhatjuk a gesztes fák gesztképződésével. Az utóbbiak gesztjét ugyanis úgy kell felfognunk, hogy nem egyéb, mint a fatörzs belsejében életműködés nélkül maradó részeknek védőszövetté való átalakulása; mig azonban a rendes geszttel bíró fáknál a gesztesedés önmagától képződő, tehát prezentiv védekezés, a gombáknak a törzs belsejébe való behatolása ellen: addig a bükk szabálytalan alakulásu és kevésbé tökéletes, rendellenes gesztje csak akkor keletkezik, ha az ágcsapokon át behatoló gombák a törzs belsejét tényleg meg is támadták. Hogy a fa belsejében levő . . . rész parenchimai Ahyllisek és fagummi fejlesztésére képes, azt fentebb már láttuk, hogy t. i. ezen sejtek, bár a fa életműködéséből ki vannak véve, de azért megtartják életképességüket; alkalomadtán újra funkcionálnak.

Kísérletei igazolták, hogy az álgesztes fa sokkal nagyobb ellenállással bír, mint a szijács, s az ebersvaldei erdészeti és charlottenburgi technikai kísérleti állomások kísérletei kiderítették, hogy az álgeszt fajsúlya és összenyomó szilárdsága nagyobb, mint a szijácsé.

Mi okozhatja mégis azt, hogy a telített talpfáknál a francia vasútak egyáltalában nem, a m. kir. államvasútak legfeljebb csak 5—6, a német és belga vasútak pedig 7—8 cm. átmérőjü gesztes talpfát vesznek át?

Magyarázatát s egyben az álgeszt hátrányát abban találhatjuk fel, hogy az Ahyllisek és fagummi által betömött edények még 1—3 ath. nyomás mellett sem veszik fel a telítő folyadékot, azaz, amíg a szijácsfa szépen, addig az álgesztes csak nagyon kis részben konzerválható.

A használatba vett telítetlen talpfa 2—3 év alatt teljesen elkorhad; előbb a szijács, majd lassan a gesztes vége is. Telített talpfáknál ezen folyamat megfordítottját tapasztalhatjuk; ennél előbb a gesztes rész, majd később a telítés és telítőfolyadék minősége szerint 5—25 év mulva a szijács is bomlani kezd.

Részben azonban az álgeszt is telíthető; ezen tulajdonságát már *Strassberger* és *Olmacher* is tapasztalták, míg azonban előbbi felteszi, hogy az Ahyllisek és fagummi egyenlőtlen elosztásuak az álgeszt tömegében, addig utóbbi konstatálta ugyan az álgeszt ezen hátrányát, de az ezt előidéző anatomiai okokat nem kutatta.

Ezen állításokra világot vet dr. Tuzson cosinos vízzel folytatott kísérlete, melyből kiderült, hogy az álgeszt külső sötétebb övei egyáltalában nem, míg a belső Ahyllisek és fagummitól kevésbé kitöltött edények és gödörkék szépen telíthetők, még pedig az egész álgeszt tömegének mintegy 13·2—37·0 %-ával felérő folyadékmennyiséggel.

Ha tehát az álgeszt korhadásnak indul, ezek a külső részek — az u. n. övek — épek maradnak; azért nevezi dr. Tuzson az álgesztet „egyenlőtlen szerkezetü kóros szövet"-nek.

Az álgeszttel kapcsolatban meg kell emlékeznünk a bükkfa korhadásáról, melyet a közéletben fülledésnek

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nevezünk. A fülledt fa külső szine alapján azonnal fölismerhető azokról a barna, lila és szürkés foltokról, melyek a fa vágási homloklapján jelentkeznek a kivágás után már néhány hét mulva is.

A fülledést sokszor külsőleg nem vesszük észre, midőn mint lappangó baj napvilágra kerül, ugyanakkor a fa belsejét már nagy mértékben megtámadta.

A fülledést a fa testén élősködő gombák: a Stereum purpureum, Hipotylon erecinium Bull, Bispona monihoides Corda, Schizophyllum commune Fr. stb. okozzák. Ezen gombák myceliumjai behatolnak a kivágott fatörzs testébe, mely erre a parenchimák által létrehozott Ahyllisek és fagummi fejlesztésének reagál. Igaz, hogy ezen tömősejtek és konzerváló anyag a fülledésnél sokkal csekélyebb mennyiségben lép fel, mint az álgesztesedésnél s így a fülledt fa kismértékben telíthető is.

A fülledés rohamosan terjed különösen a kéregben hagyott fánál; ennek okát dr. Tuzson azzal magyarázza, hogy a kéregben hagyott fa parenchim sejtjei sokkal életképesebbek, mint a lehántott, illetve ácsolt fánál, természetesen sokkal erélyesebben fejlesztik a védelmi sejteket és anyagot. Hogy az infectió hol történik, kint az erdőn-e, vagy a faraktárakban, ezt eldönteni nagyon nehéz. Tény az, hogy a kivül egészségesnek és száraznak látszó fa, belül a legnagyobb mértékben fülledt lehet; ennek oka a gomba myceliumnak rendkivüli nagy életképessége, melyeknek létföltételét teljesen biztosítja azon csekély nedvesség, melyet maguk ezen gomba-fonalak választanak ki.

Hogy mily rohamos ezen baj terjedése, bizonyítja a perecsenyi telítő-telep, melynek raktárában 1902-ben több ezer darab talpfa között nem volt 25 drb egészséges sem.

A fülledést előidéző sporák mindig a vágási homloklapokon telepednek meg s az edények üregein át myceliumunk mindig befelé terjed, még pedig oly rohamosan, hogy a fa levágatása után kéregben 4—5, kéreg nélkül 5—7 hónap alatt teljesen megfülled. Ezen rövid idő mulva a fa teljesen a gombák áldozatává válik: szövete meglazul, színe lassan fekete csíkokkal átszőtt fehérré változik, majd cellulozéhoz hasonló, ujaink között is szétmorzsolható, alaktalan tömeggé alakul át.

A védő- illetve tömő-sejtek jelenléte, továbbá a gombák által állandóan fentartott nedvesség a fa konzerválását megnehezíti, sőt az ily fa nem is konzerválható teljesen.

Telített fülledt fa használatba véve, legfeljebb 4—5 évig tart.

Az elhatalmasodott fülledés jelentékeny kárt jelent. Így pl. az ungvári m. kir. főerdőhivatalnál 1891-től 1899-ig 1,779.042 drb bükktalpfa termeltetett s ebből fülledés miatt a kiselejtezett talpfák száma 139.134 drb, az évenkénti kár — mivel ezen selejtes talpfákat 1 K 40 f értékcsökkenéssel kellett tüzifa gyanánt értékesíteni, kereken 2700 és 85.000 K között ingadozott.

Csökkentjük a bajt vizi építkezéseinknél, ha a fát levágása után nyomban víz alá sülyesztjük, így ugyanis a sporák megtelepedését meggátoljuk s az időjárás változásainak káros behatásától is távoltartjuk bükkfánkat.

Védekezhetünk a fülledés ellen még 3—5 %-os rézgálic-oldattal, ha döntés után azonnal bevonjuk vele a tönk homlok-lapját. Az így konservált fát azonnal száraz és szellős helyre kell szállíttatnunk, mert az esetleges eső szénsav tartalma a rézgálicot kilugozná.

Külföldön ezeken kivül még különféle védekezési módot ajánlanak, nevezetesen bütüket enyves papirral ragasztják le s a repedések meggátlására egy „S“ alaku vasat vernek beléje.

Schwappach tanár ajánlja a Schadt-féle szert, mely kréta, terpentin, lenolaj és valami olcsóbb zsiradék keverékéből áll. Ezen szerrel kint a vágás területén, nyomban bekenik a homlok-lapokat s így meggátolják a gombák megtelepedését; ezen kenőcs a repedések keletkezésénél is, melyek a rézgálicnál veszedelmesek, igen jól beválik, mert nyúlós, puha tulajdonságánál fogva könnyen fed ez esetben is. Egy-egy törzs bekenése alig kerül 1—2 fillérbe. Nálunk is alkalmazzák már, pl. herceg Pálffy malackai uradalmában, továbbá a Tüköry és Társa cég fűrésztelepén stb.

Csökkenti még a természetes és fülledés okozta veszedelmet a belterjes kezelés is; ha ugyanis kellő és megfelelő úthálózattal rendelkezünk és módunkban áll a kitermelt fát azonnal száraz és szellős helyre szállítani, ez esetben a fülledés két előmozdító tényezőjét: a nedvességet és meleg levegőt távol tarthatjuk bükkfa készletünktől.

Sokan lényeges körülménynek tartják a vágatási időt s azt állítják, hogy a télen termelt fa tartósabb, mint a nyáron vagy tavaszon termelt, mert utóbbi több szerves, tehát romlékony anyagot is tartalmaz, (mert a nedvkeringés teljes menetében van).

Igy *Hartig* R. és *Véber*: „Das Holz der Rothbuche“ (l. 34., 35. old.)

Schröder: „Forstchemische und Pflancenphisiologische Unters I.“ stb. a felhalmozott víz- és tápanyagokban (fehérjék, keményítő stb.) keresik azon tényezőket, melyek a gomba megélhetésének kellő ágyat és anyagot nyujtanak.

Ezekkel szemben dr. Tuzson, kinek eziránya vizsgálatai egyedül állók az eddigi irodalomban, azt állítja: „a bükkfa korhadása és konzerválása“ cimü művében“, hogy nem a fa anyagtartalmának változásaiban, hanem a gombák tenyésztésére befolyó körülményekben kell keresni azokat az okokat, melyek a fülledést és korhadást elősegítik. Szerinte teljesen mindegy, hogy a fa téli vagy nyári döntésü-e, hanem fontos tényező a hőmérséklet és külső nedvesség, mert ezen két tényező az, mely a fülledést okozza.

Fontos tehát, hogy a vasúti telepi, útoszlop-, távirópózna-, bányatámfa stb. rakodóinkat szellős és száraz helyen rendezzük be, a különféle célt szolgáló bükkfa-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

készítményeinkhez pedig jól kiszáradt faanyagot használjunk.

Találkozunk még a fekete és vörös korhadással, mely alakok csak a fehér korhadás közben, részben védő, részben kiválasztott anyagok folytán keletkeznek.

A bükkfa értékesítését és ipari alkalmazását az előbbiek szerint igen sok körülmény befolyásolja, s amily szép, egészséges és görcsmentes fát szolgáltat, mely a különféle műfa-választékok igényeit, a többi fával szemben a legmesszebbmenőleg kielégíti, épp oly káros hatók gátolják meg annak az időváltozás és a föld nyírkosságának kitett helyeken való korlátlan alkalmazását. Legnagyobb hátránya és ellensége a bükknek a fentebb vázolt fülledés és korhadás, mely úgyszólván lehetetlenné teszi a bükkfa változó nedvességi viszonyok közötti alkalmazását, már pedig a fakereskedelem oly fontos cikke, mint a vasúti talpfa, lépten-nyomon ki van téve ezen körülménynek. Célunk tehát az, hogy a fát úgy használjuk, illetve telítsük, hogy az sok ellensége: a gombákkal szemben kellő ellenállást fejtsen ki.

Ezt a bükkfa konzerválásával el is érjük, ha megfelelő telítő-folyadékot alkalmazunk, mely az edények aránylag nagy üregét (0·030 mm.-tól 0·1 mm.-ig) nemcsak hogy kitölti, hanem a külső nedvesség kilugozó hatásával szemben is ellentállóvá teszi.

Telítési eljárások:

Strassburger, ki eredetileg csak a növények nedvkeringésére szolgáló edények összetételével és működésével foglalkozott, önkéntelenül a fa telítésére is vágott, kísérleteinél ugyanis vörös és kék anilin-festéket szívatott fel a fákkal, s azt tapasztalta, hogy ezen folyadék egyenletesen hatol fel a fa testébe s annak edényeit többékevésbé egyenletesen tölti ki.

Ezen kísérletei csak az ú. n. ascensiós telítési módra vezettek, mely abban áll, hogy a transpirátiós vízáram segítségével telítő-anyagot hajtatunk fel a fa testébe, mely az edények üregében lerakodva, azokat kellőképen konzerválja. Legsikeresebben alkalmazta Strassburger a rézgálicot. Ezen eljárás azonban sok időt igényel, miért is nagyobb üzemnél nem alkalmazható; nagy hátránya az, hogy idősebb fáknál a belső száraz farész, mely a transpirátiós vízáram vezetésében már nem vesz részt, nem telíthető; fiatalabb fáknál pedig a hosszu időn kivül hátránya még a fában visszamaradó sok imbiciosus víz, mely a telítő folyadékot nagyon meghigítja.

Strassburger alkalmazta az ú. n. filtrációs telítési módot is, mely abban áll, hogy a törzs valamelyik homloklapján kezdve, telítő-folyadékot sajtolunk keresztül a fatörzsön mindaddig, mig az a másik homloklapon kicsöpög. Ezen eljárásnál a telítő-folyadék maga előtt hajtja ugyan a fa testében levő részet, — még is nagy hátránya, hogy részben sok víz marad vissza a fában, részben pedig a folyadék annyira meghígul, hogy nem szolgálhatja többé azt a célt, s nem nyujtja többé azt az eredményt, melyet a telítéstől várunk. Hátránya továbbá, hogy csakis frissen vágott fánál alkalmazható, melynél az edények ürege még teljesen nyitott s szabad utat enged a folyadék keresztülsajtolásának.

A telítési módoknak manapság elfogadott módjai közül a Rutgers, Haschmann, Buchner, Blytte, Lővinger stb. az injectiós telítési módon alapulnak.

Lényege abban áll, hogy a fában előforduló nagymennyiségü levegőt légritkítás útján eltávolítjuk, s helyébe — esetleg néhány ath. nyomás alkalmazása mellett — a telítő folyadékot sajtoljuk. Ez minden esetre tökéletesebb eljárás az ascensiós és filtrátiós telítési módnál, mivel itt a fát teljesen száraz állapotban vetjük alá a telítésnek, úgy, hogy ez imbiciósus vizet egyáltalában nem, vagy csak igen kis mértékben tartalmazhat.

Ezen telítési mód alkalmazásánál mindig kiszáradt fát használunk, melyet a rakodón való szárításon kivül még mesterségesen is 100—120 C⁰-ra hevített kamrákban szárítunk, az elpárolgó víz így nagymennyiségü légüres teret hagy hátra, melyet azután a telítő-folyadék tölthet ki. Egy talpfa ugyanis 100—120 C⁰-ra hevített olajban 3—4 óra alatt 3·9—5·6 kg. vizet veszít, fajsúlyának 4%-át, mely Hartig vizsgálatai szerint az egész törzs 11—13%-át alkotja. Itt a telítő-folyadék megválasztásánál nem vagyunk kötve speciális sókhoz, avagy oldatokhoz, hanem alkalmazhatjuk a célunknak megfelelő legjobbat, akár kőszén-kátrányt, kátrányemulsiót, cinkchloridot stb., melyek a fa konzerválásának legmodernebb eszközei.

Figyelembe kell vennünk, hogy a fa homloklapjai azok, melyek utat engednek az inpregnáló folyadéknak s így azokat lehetőleg tisztán vagy frissen vágott állapotban kell tartanunk impregnálás előtt. Dr. Tuzson kisérleteket végzett oly irányban, valjon a fa hántott palástján át fölveszi-e a folyadékot. („A bükkfa korhadása és konzerválása".) Kisérletei beigazolták, hogy a gödörkéken át csak nagyon kis mértékben 3—4 mm.-ig hatol be a telitő-folyadék. A telítő folyadéknál általában két körülményre kell figyelemmel lennünk. Az első az, hogy a folyadék a légköri csapadékviztől kimoshatlan legyen; a másik, hogy a gombák megtelepedésének alkalmatlan tenyész-ágyat nyujtson.

A rézgálic nagyobb tartósságot igénylő bükkfa-készítményeinknél nem felel meg, mivel a csapadékvíz széndioxid tartalmánál fogva könnyen kilugozza a fából s így a fa épségben maradása nincsen biztosítva.

A telítési eljárások kezdetén a 70-es évek végén s a 50-es évek elején, Németországban s a Belga vasutaknál zinkchlóridot alkalmazták, mely eljárás lsssan hozzánk is elterjedt. Zinkchloriddal kezelt bükk-talpfa 8—10 évig eltart.

A Zinkchlorid alkalmazását lassan kiszorította a Franciaországban már akkor fényes eredményeket elért kőszénkátrány; ez creosot tartalmánál fogva nem csak mint konzerváló, de mint a gombák betelepedése elleni hathatós védelmi szer is igen jól bevált; a talpfa tartósságát 8—10, jól kezelve 25—30 évig biztosítja.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Mivel az egyes speciális telítő eljárások majdnem kizárólag a vasuti talpfákra vonatkoznak, azokra még visszatérünk a talpfák tárgyalásánál.

Feldolgozás.

A bükkfa értékesítése, annak minél tökéletesebb feldolgozása, illetve kihasználásától függ.

Rendszeresen kezelt bükköseink, melyekben a telepítést, nevelést stb. lelkiismeretesen és szakszerüen végeztetjük, eredményezik azokat a szép, síma göcsmentes törzseket, melyeknek fája egészséges, tiszta és szivós

Hogy a bükkfa az ipar terén oly végtelen sokoldaluan hódit, azt különösen tömött egyenletes tömegének és a jól földolgozható tulajdonságának köszönheti, mely utat nyit előtte a legegyszerübb gyermekjáték avagy orsókarikától kezdve a legkomplikáltabb alkatrészekből összerakott butorig, avagy nehéz vasuti talpfa és utoszlopig.

Földolgozásának bekövetkezendő tárgyalásánál különösen a nagyobb iparcikkekre fektetem a fősúlyt, mivel a kis, különösen a háziiparhoz tartozó cikkek leirásában nagy közgazdasági jelentőséggel birnak oly apró részletek tárgyalását igénylenék, mely jelen dolgozatom keretét meghaladja.

A földolgozott bükkfa legegyszerübb alakja a tűzifa, mely külföldön csakis a törzsnek már más választékokra nem alkalmas részéből, nálunk azonban legtöbbnyire még a legszebb törzsekből hasogatás utján lesz előállítva (piaci fa). Értékesítése ürméterekbe rakott sarángokban történik, vagy kint az erdőn a vágás helyén vagy valamely főbb közlekedési vonal mellett berendezett rakodón.

A tűzifa értékesítésénél fontos szerepet játszanak a döntés ideje és a kiszállítás.

Nagyobb ipartelepeink avagy fakereskedőink megkülömböztetnek nyári és téli döntésü tűzifát s szerződésileg biztosított igényüknél határozottan fixirozzák a vágatás idejét. Ennek oka a fa fülledésében rejlik; nyári döntésü tűzifánk ugyanis sokkal hamarább fülled s így a tűz ereje is csökken, mint a téli, s az utóbbinak kiszállítása is sokkal kevesebb költséget igényel, mint a nagy úthálózattal biró erdőterületeink nyári készletének közelítése.

Tűzifaszállítás.

Lényegesen befolyásolják a tűzifa értékét a kiszállítási viszonyok.

Kétféle kiszállításról szólhatunk; az egyik vizen, másik tengelyen történik. A fa feldolgozása után sarángokban hever kint a vágás területén, mindaddig, mig kedvező időjárás megengedi azt valamely száraz vagy nedves csúsztatóhoz közel áttenni, innen a vizi-szállításra berendezett folyó vagy patak partjára csúsztatják, ahonnan télviz idején rakodónkra usztatható. A csúsztatással és usztatással leközelített fa sokat veszít értékéből, egyrészt a szállítási apadék miatt, részben pedig minőségileg, mert az usztatott fa annyira beiszapolódik, nedves lesz, hogy tüziereje lényegesen csökken. Ily tüzifaanyagért a vállalkozó 10—15 %-al kisebb árat fizet.

Műfának való bükkfa ilynemü leközelítéséről, természetes, szó sem lehet.

A tengelyen való szállítás már sokkal kedvezőbb; igaz, hogy több kiadással is jár, de ez megtérül a fának nagyobb értékében, a szállítási apadék is jóval kisebb.

Nagy fakereskedő cégeink két évről-évre egy-egy nagyobb vágás fatömegét veszik át, rendesen maguk gondoskodnak megfelelő szállítási berendezésekről is, utakat, erdei vasutakat, kötélpályákat építenek, hogy a fatermést minél olcsóbban és tökéletesebben kihasználhassák. Ily útak azonban csak ideiglenes használatra épülvén minden rendszer nélkül, épen csak a kiszállítás tartamára készülnek. Rendszeres útépítésről ily esetben szó sincs.

Természetes, hogy ez esetekben az útak állandó fenntartásáról sem lehet szó, már pedig egy belterjes erdőgazdaságnál első és legfontosabb a tökéletes úthálózat, melyen az igavonó állat és jármü teljes teherbiró képessége kihasználható.

A fa értékének az utolsó időben történt rohamos emelkedése következtében ez az elv nálunk is érvényre jutott; erdei úthálózatunk fejlesztése érdekében napról-napra több áldozatot hoznak az erdőbirtokosok saját jól felfogott érdekükben.

Külföldön, ahol a fafogyasztás ipar rendkivül fejlett, természetes, az úthálózat is első rangu.

Igy pl. Szász-Weimárban az erdősitésre költött összeg ha-ként 1·1, 1·6 és 0·6; az útépitésre fordított költség pedig ha.-kint 4·0, 3·6, 2·7 márka.

Baden nagyhercegség (36.000 ha. erdejében) útépítési évi hitelét 250,000 m.-ról évi 400,000 m.-ra emelték.

Würtenberg (186.000 ha. erd.) útfentartás és építésre 1891—1898. között évente 613,000—678,000 m.-át fordított.

Bajorország, amikor erdeje 835,000 hn.-ról 830,000 ha.-ra apadt, ugyanakkor 1868-tól 1898-ig évente fokozatosan az útépítésre fordítandó 458,000 m.-át 1.454,000 m.-ra emelte.

Nálunk az úthálózat fejlesztésére ott fordítanak nagyobb gondot és költséget, ahol a házi kezelés van behozva, ahol a fának tövön való tömeges eladásától, mint gazdaságilag leghátrányosabb kezelésről, eltértek; általában véve azonban, még ezen esetben sem értük el a külföldnek ez irányban kifejtett s előbb nehány példával megvilágított tevékenységét és áldozatát.

Az úthálózat fejlesztésére azonban, természetesen, a fának helyi értéke is nagy befolyással bír. Vannak vidékek, ahol az utolsó rőzse is értékesíthető, más vidékeken az első osztályu bükk hasábfának is alig lehet vevőt fogni; vagy tövön marad és ki nem használható, vagy pedig az évi esedékes fatömeg csak részben kerül feldolgozásra.

A tüzifa-választékolásnál különbséget tesznek még a dőlt, fekü, áterdőlt, rőzse, galy, tuskó, hulladék stb. fa

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

között, mindezek azonban a helyi viszonyoktól és szokásoktól függnek és ezek szerint változnak is; ahol értékesíthetők, ott termelik, ezeket is felhasználván.

Áttérek ezután a műfa osztályozására s annak értékesítési viszonyaira.

A műfára vonatkozólag egyes erdőhatóságoknál vannak hosszusági osztályok, és pedig 5 m.-ig, 5—10 m-ig és 10 m.-től feljebb.

A vastagsági osztályok többnyire 16—30 cm. középátmérőig és 30 cm.-nél vastagabb anyagra vonatkoznak.

Ezenkivül következő vastagsági osztályokat találunk:

16—30 cm, 31—44 és 45 cm.-től feljebb;

12—20 cm., 21—26 cm.-ig és feljebb;

16—40 cm., 41—60 cm.-ig és 61 cm.-től feljebb.

Egyöntetüségről azonban szó sincs, miután ezen osztályok vidékenként változnak s árszabályainál rendesen a helyi értékesítést és a helyi keresletet tartják szem előtt a választékolásnál.

A szerződésileg értékesített nagyobb tömegeknél rendesen a méreteket is szerződésileg állapítják meg. Így a zsarnócai m. kir. erdőhivatal kerületének bükkfa-készletét 1902-ben a besztercebányai bútorgyár vette meg, még pedig 2·5 m. hossztól és 25 cm. felső átmérőtől fölfelé.

Bátran mondhatjuk, hogy nálunk a műfa választékait a szerződések állapítják meg s azoknak osztályozása és kiszabása, a tövön való értékesítés miatt, teljesen a fakereskedelemre van bízva.

Ezen ferde állapoton csakis a házilagos kezelés hivatott segíteni.

A földmívelésügyi m. kir. minister 1911. december 14-iki parlamenti beszéde már megadta erre az imputumot, amennyiben kimondta, hogy a fakereskedelmet mindig el kell választani a fatermeléstől. A birtoklás mellett ugyanis nagy érdeke és feladata az államnak, hogy fatermelő legyen, ami annyit jelent, hogy a tulajdonában lévő nagy erdőkben maga termelje a rönköket és ezeket a rönköket pályázat útján adja el a fakereskedőknek.

Ha a vezető körök már így gondolkodnak, hihető, hogy a dolog nálunk is mihamar megindul.

Mennyivel kedvezőbb e téren a külföldi erdőgazdaság, illetve gazdálkodás, megvilágítja az 1875. évi október 1-én kelt pénzügyministeri körrendelet, mely az egész német birodalomnak lehetőleg az egynemü faválasztékokra és méretekre megszabta azt a határt, csak amelyen belül az erdőbirtokosoknak mozogniok szabad.

Ugyanis Poroszországban szál- és rönkőfát különböztetnek meg, melyet középátmérő szerint következő osztályokba soroznak:

I.	osztály	60 cm. és több.
II.	„	50—60 cm.-ig.
III.	„	40—50 „
IV.	„	25—40 „

Rakásolt műfa vagy műhasáb (Schichtuntholz) 1·5—2·5 m. hosszu és 25 cm.-en aluli középátm.

A bükkfa-rudakat rendszerint kocsigyártók használják fel keréktalpak és küllők gyártására. Ily rudaknak szintén külön osztályozásuk van:

I. osztály, ha 1 m.-re a vastagabb végétől	12—14 cm.	10—13 m. hosszu.
II. osztály, ha 1 m.-re a vastagabb végétől	10—12 cm.	8—12 m. hosszu.
III. osztály, ha 1 m.-re a vastagabb végétől	7—10 cm. és	6—11 m. hosszu.

Tüzifa a 14 cm.-en felüli felső átm. törzsekből kerül ki. Dorongfa 7—14 cm.- és végből; rőzse 7 cm.- és darabokból. (Nálunk 3 cm. vastagságig még az ürméterbe rakják a galyfát.)

Szász-Weimárban a nagyhercegség erdőgazdaságában még több osztagsági osztályt állítottak fel, így:

I.	osztály	60 cm.	és több k. átm.
II.	„	50—59 „	„ „ „ „
III.	„	41—49 „	„ „ „ „
IV.	„	31—40 „	„ „ „ „
V.	„	26—30 „	„ „ „ „
VI.	„	20—25 „	„ „ „ „

Tüzifának a 20 cm.-en aluli törzsrészek vétetnek, még pedig 3 osztályban. Dorongfánál szintén 3 osztály vétetik, melybe már a 14 cm-en aluli részek kerülnek. Rőzsének a 2·5—7 cm.-es részek használtatnak fel.

Bajorországban megkülönböztetnek:

I.	oszt. műfát	45 cm.	és több k. átm.
II.	„ „	36—40 „	„ „ „ „
III.	„ „	28—35 „	„ „ „ „
IV.	„ „	15—27 „	„ „ „ „

A fatermés többi részéből 3, illetve 2 osztály tüzi-, hasáb- és dorongfát alkotnak.

Láthatjuk tehát, hogy az 1875 iki intézkedés, ha nem is egyforma, de lehetőleg egyöntetü műfa választékolást honosított meg, mely körülmény a fapiac-árak hullámzásait lényegesen csökkenti.

(Folyt. köv.)

Erdészeti Kisérletek 1912. 3—4. füzet.

Központi erdészeti kisérleti állomásunk folyóiratának utolsó füzetében dr. Réthly Antal közli az erdészeti meteorologiai állomások 1911. évi adatait.

Erdészeti meteorologiai állomásaink száma már 8-ra emelkedett, mert a meglevő 6-hoz — Kisiblye, Királyhalom, Görgényszentimre, Szabéd, Vadászerdő, Liptóujvár — 1911-ben még két állomást létesitettünk a kincstári birtokkezelőség szives engedélyével a deliblati homok-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

pusztán, Fenyőerdőn és Pálffy-telepen. Hozzávette Réthly még a selmecbányai meteorologiai állomás adatait, amelyet központi állomásunk kezel és amely érdekes összehasonlítást ad Kisiblyével.

Az 1911-ik év felette nagy szélsőségeket mutatott. Vadászerdő 38·5° C foknyi hőmérsékletet jegyzett fel és Liptóujvárott is 30° C-on felül emelkedett a maximum hőmérő. Télen viszont Görgényszentimre —31·0°-ig sülyedt és az Alföldön is —24° fokos hidegek jártak. Az évi hőingadozás Görgényszentimrén 62·6°-ot, Vadászerdőn 62·0°-ot ért el és a legkisebb ingadozás is ebben az évben (47·8°, Selmecbánya) ugyanakkora volt, mint az előző évnek maximális ingadozása. (Liptóujvár 47·8° C.)

Csapadékban nagy hiány volt. Királyhalma 243, Selmecbánya 228 mm.-el maradt a normális alatt.

Őszi és tavaszi fagyok majdnem mindenütt érezhetők voltak, éppen a legdélibb és mélyen fekvő állomás mutatta az első fagyot (Fenyőerdő, szept. 12.), az utolsót május 25-én Görgényszentimre észlelte.

Érdekesek az inszoláció — a napsütés legnagyobb foka — és a radiáció — a kisugárzás nyomán fellépő alacsony hőfok — adatai, amelyek óriási szélsőségeket mutatnak.

Az inszoláció pl. Pálffy-telepen 63·0°-ot, Fenyőerdőn 62.0°-ot ért el, míg Liptóujvár és Kisiblye is 55·0° körül járt. A kisugárzás legnagyobb fokát — a föld felszinén, — Görgényszentimre érte el —35·6°-al. Ez nagyon feltünő adat, mert még Liptóujvár is csak —28 0°-ig sülyedt, a többi állomás ezen is még alul maradt, bár mind elég nagy hideget mutatott. Éppen ez a radiációs minimum nyujt érdekes adatokat, amelyek erdészeti szempontból — csemetenevelés, természetes és mesterséges felujítás — nagyon fontosak.

Érdekes adatokat nyujt a napfény tartamát mérő műszer is. Igy pl. Liptóujvárt egy huzamban 87 napon, Kisiblyén 112 napon át minden nap sütött a nap. Az Alföldi állomások ez évben aránylag kevesebb napfényt kaptak.

Erdészeti szempontból nagy jelentőségük van a parallel észleléseknek, amelyeket az utóbbi években mindenütt berendeztünk. T. i. ugyanazok a műszerek nyilt helyen, valamint erdőben is fel vannak állítva, a két elhelyezés okozta különbségek megfigyelése végett. Ezekről csak egyes részleteket közöl még Réthly, mert még 1911-ben nem volt mindenütt teljes a felszerelés. Az már megállapítható, hogy az erdő a hőmérsékleti szélsőségeket mérsékli, gátolja a nagy felmelegedést épp úgy, mint a gyors lehülést és csökkenti a radiációt. A csapadékoknak a talajba való jutását ugyan neheziti az erdő és pedig annál nagyobb mértékben, mennél zártabb, de viszont nehezíti az elpárolgást is és magasabb fokon tartja a levegő páratartalmát.

A talaj hőmérséklete is lényegesen más változásokat mutat az erdőben, mint azon kivül.

Ezek oly tények, amelyekről tulajdonképpen tudomásunk eddig is volt, de sem az eltéréseknek tényleges nagyságáról, sem pedig azoknak évszakonkénti változásáról sejtelmünk sem volt, és még csak nagyon is elvétve történt az, hogy az erdőgazdaság teendőinek végzésénél ezeket a tényeket figyelembe vettük olyképpen, hogy pl. a beerdősitésnél kiültetett csemetéknek hasonló viszonyokat biztosítottunk volna, amilyenek közé azok a természetes felujulásnál jutnak és amelyeket azok — egyik nagyobb, másik kisebb mértékben, — meg is követelnek.

A pontos feljegyzések azt mutatják, hogy az erdő puszta jelenléte igen nagy eltéréseket okoz a meteorologiai tényezők érvényesülésében még akkor is, ha tulajdonképpeni eltérésekről a klimában általánosságban nem lehet szó és eleve valószinünek tünik fel az, hogy ezzel a hatással számolnunk kell, ha az erdő felujításának sikerét biztosítani akarjuk.

A cikk végén szerző közli a megfigyelések adatait részben kimutatásokban, részben grafikonokban.

A következő cikkben Roth Gyula közöl adatokat arról, hogy a központi kisérleti állomás dendrologiai kertjében tenyésző külföldi fafajok miképpen birták az 1911-ik év május havában fellépett — valóban katasztrófális hatásu — tavaszi fagyot.

Ennek a dendrologiai kertnek célja külföldi fafajoknak élő példányokban való összegyűjtése, hogy azok erdőgazdasági jelentőségét tanulmányozhassuk; azért a facsoportok erdőszerüen vannak telepítve, gondozásuk és ápolásuk is csak azokra a munkákra szorítkozik, amelyek, belterjes gazdálkodás mellett, a gyakorlati erdőgazdaságban is keresztülvihetők. Egyes kényes fajokat ugyan télire betakarunk, de ez az intézkedés csak azért szükséges, hogy némiképpen ellensulyozzuk a teleknek teljesen nyilt fekvéséből származó hátrányokat. A kisiblyei erdőben ugyanezeket az itt takart fajokat teljesen takarás nélkül teleltetjük és az eredmény azt mutatja, hogy akármily gondos is legyen a takarás, az még sem ér fel avval a védelemmel, amelyet a gyérített erdőnek felibök boruló sátra nyujt a csemetéknek. Teljesség kedvéért és részben esztetikai okok miatt olyan fákat, sőt cserjéket is telepitettünk, amelyeknek *erdőgazdasági* jelentőségük aligha lesz, valamint tenyésztünk hazai fafajokat is, hogy összehasonlításokhoz legyen biztos alapunk.

A fagy károsításának mértéke az alábbiakban közölt kimutatásban van összefoglalva:

Tűlevelüek.

Nagyon elfagyott:

Abies alba Mill. (pectinata D. C.)	Larix Kurilensis Mayr.
	Larix sibirica Ledeb.
Abies arizonica Merr.	Picea Engelmannii Engelm.
Abies Fraseri Lindl.	Picea hondoënsis Mayr.
Abies grandis Lindl.	Picea orientalis Link. et Carr.
Abies numidica De Lannoy.	Picea sitkaënsis Carr.
Abies subalpina Engelm.	Pseudotsuga glauca Mayr.
Gingkyo biloba L.	Pinus flexilis James

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Pinus monticol Daougl.
Pinus Peuke Griseb.
Taxodium distichum Rich.
Thuja gigantea Nut.
Thujopsis dolabrata Sieb. et Zucc.
Tsuga canadensis Carr.
Tsuga diversifolia Maxim.
Tsuga heterophylla Sarg.

Kevéssé fagyott el:

Abies balsamea Mill.
Abies concolor Lindl. et Gord.
Abies firma Sieb. et Zucc.
Abies nobilis Lindl.
Abies Nordmanniana Link.
Abies Pinsapo Boiss.
Abies sibirica Ledeb.
Abies Veitchii Lindl.
Chamaecyparis Lawsoniana Parl.
Chamaecyparis nutkaënsis Spach.
Chamaecyparis plumosa hort.
Chamaecyparis aquarrosa Sieb, et Zucc.
Cryptomeria elegans Veitch.
Larix decidua Mill. (europaea D. C.)
Larix leptolepis Gord.
Picea excelsa Lk.
Picea excelsa borealis Glöers.
Picea excelsa septentrionalis hort.
Picea obovata Ant.
Picea Omorica Pancic.
Picea pungens Engelm.
Pinus Cembra L.
Pinus densiflora Sieb. et Zucc.
Pinus excelsa Wall.
Pinus koreensis Sieb. et Zucc.
Pinus Lambertiana Murr.
Pinus pungens Michx.
Pseudotsuga Douglasii Carr.
Thuja Standishii Carr.

Nem fagyott el:

Chamaecyparis obtusa Sieb et Zucc.
Chamaecyparis pisifera Sieb et Zucc.
Juniperus communis L.
Juniperus communis cracovica hort.
Juniperus rigida Sieb et Zucc.
Juniperus Sabina L.
Juniperus virginiana L.
Libocedrus decurrens Torr.
Picea alba Link.
Pinus aristata Engelm.
Pinus Banksiana Lamb.
Pinus contorta Dougl.
Pinus Coulteri Lamb.
Pinus inops Ait.
Pinus Jeffreyi Murr.
Pinus leukodermis Ant.
Pinus Murrayana Bay.
Pinus montana uncinata
Pinus ponderosa Dougl.
Pinus rigida Mill.
Pinus scopulorum Lemm.
Pinus silvestris L.
Pinus Strobus L.
Sequoia gigantea Decaisn.
Thuja occidentalis L.

Lomblevelüek.

Nagyon elfagyott:

Acer circinatum Pursh.
Acer mandshuricum Maxim.
Acer Negundo L.
Acer nikoënse Migu.
Acer platanoides L.
Acer Pseudoplatanus L.
Acer pictum Thunb.
Acer rubrum L.
Acer saccharum Marsh.
Acesulus hippocastanum L.
Aesculus rubicunda Loisel.
Ailanthus glandulosa Desf.
Alnus tinctoria Sarg.
Alnus viridis L.
Aralia chinensis L.
Aralia Maximovicii v. Hutte
Bignonia catalpa L.
Carya alba Nutt.
Carya amara Nutt.
Carya porcina Nutt.
Carya sulcata Nutt.
Carya tomentosa Nutt.
Castanea vesca Gaertn.
Celtis australis L.
Celtis australis L.
Cercidiphyllum japonicum Sieb. et Zucc.
Cytisus Laburnum Griseb.
Fagus silvatica L.
Fagus silvat. purpurea Ait.
Fraxinus excelsior L.
Fraxinus oregona Nutt.
Fraxinus Ornus L.
Fraxinus pubescens Lam.
Fraxinus quadrangulata Michx.
Fraxinus viridis Michx.
Gleditschia inermis Mill.
Gleditschia triacanthos L.
Gymnocladus canadensis Lam.
Juglans cinerea L.
Juglans mandshurica Maxim.
Juglans nigra L.
Juglans regia L.
Juglans Sieboldiana Maxim.
Liriodendron tulipiferum L.
Morus alba L.
Phellodendron amurense Rupr.
Phellodendron japonicum Maxim.
Platanus racemosa Nu.
Ptelea trifoliata L.
Quercus bicolor Willd.
Quercus coccinea Wangh.
Quercus conferta Kit.
Quercus ilicifolia Wangh.
Quercus macrocarpa Michx.
Quercus nigra L.
Quercus palustris Münch.
Quercus pedunculata Ehrh.
Quercus pedunculata var. tardiflora Tsern.
Quercus rubra L.
Quercus sessiliflora Sm.
Quercius tinctoria Michx.
Robinia Pseudacacia L.
Tilia tomentosa Moench.
Ulmus laciniata Mayr.
Zelkova Keaki Sieb.

Kevéssé fagyott el:

Acer palmatum Thunb.
Acer pensylvanicum L.
Aesculus glabra Willd.
Alnus glutinosa Willd.
Alnus incana Willd.
Fraxinus americana L.
Populus alba L.
Populus angulata Ait.
Populus canadensis Moench.
Populus Petrowskyana Schröd.
Populus Rasumowskyana Schröd.
Populus tremula L.
Populus trichocarpa Torr. et Gray.
Salix caprea L.
Tilia americana Du Roi.
Tilia grandifolia Ehrh.
Ulmus montana Smith.

Nem fagyott el:

Betula lenta L.
Betula lutea Michx.
Betula papyrifera Marsch.
Betula pumila L.
Betula verrucosa Ehrh.
Berberis vulgaris L.
Cydonia japonica Pers.
Prunus Pissardi Carr.
Prunus serotina Ehrh.
Sorbus aucuparia L.
Tilia parvifolia Ehrh.
Ulmus campestris L.

A közölt meteorologiai feljegyzések mutatják, hogy a természetnek tényezői ez alkalommal valóban ritka szélsőséggel és gyors változással találkoztak, és nem csoda, hogy hazai, nem kényes fafajok is megsinylették azt. Éppen ezért a mostani fagy alkalmával szerzett tapasztalatok — összevetve az állandó megfigyelés adataival — értékes utmutatásul szolgálhatnak az egyes külföldi fafajok erdőgazdasági értékét illetőleg.

Blattny Tibor közöl végül ujabb adatokat a növény-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

földrajzi kutatás köréből és pedig a veresfenyőnek oly termőhelyeiről, amelyek eddig az irodalomban ismertetve nem voltak.

A Kárpátok déli határláncolatának Cód és Lotru völgyeiben vannak ezek az állományok illetőleg csoportok, amelyeket az ott folyamatban levő nagyszabásu kihasználással kapcsolatban a kivágás veszedelme fenyegetett. A növényföldrajzi munkák vezetőjének, Fekete Lajos ministeri tanácsos urnak javaslatára közbelépett a földmivelésügyi ministerium, hogy ezek a rendkivül érdekes facsoportok természeti emlékképpen fennmaradjanak. A terület tulajdonosa, a szász egyetem, ennek következtében kivonta ezeket a csoportokat a kihasználás alól és bekerítve, „Tilos“ jelzéssel látta el azokat, úgy, hogy fennmaradásuk remélhetőleg biztosítva van.

A füzetet intézeti és személyi ügyek zárják le.

R.

Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesületének közgyűlése.

Az egyesület f. évi rendes közgyűlését május hó 18-án Egerben, a vármegyeháza nagytermében Gesztes Lajos és Hering Samu elnöklete alatt tartotta meg.

A közgyűlést választmányi űlés előzte meg, amelyen az elnökökön kívül jelen voltak: Ferenczy Ede, Kellner Viktor, Mayer Géza, Mitske Gusztáv, Pauchly Rezső, Szénássy Béla, Tornay Gyula. Elmaradásukat kimentették: Borhii Borhy György, Fábián Béla, Kolbenheyer Gyula, Kostenszky Pál, Csaszkóczy Károly.

A választmány a közgyűlés ügyeinek előkészítése után az egyesület rendes tagjainak sorába választotta Horváth Béla társ. segéd-erdőmérnököt Rimabrézó és Pintér Lajos urad. segéd-erdőmérnököt Parád; mig Törzs Artur, Huszár Kornél és Fritz Rezső kilépését tudomásul vette. Jóváhagyván a „Magyar Erdész“ szaklap 1912. évi számadásait, Szénássy Béla pénztáros javaslatára a választmány a „M. E.“ számadásainak átvizsgálását is az egyesület pénztárát vizsgáló bizottságának hatáskörébe utalta, azon határozat kapcsán, hogy a szaklap pénztára minden év január 20-ig rovancsoltassék és a bizottság jelentése a február havi választmányi űlésen vétessék tárgyalás alá.

Az elkészült oklevelek ára darabonként 3 K 50 f-ben állapíttatott meg, s a díszoklevelek kiállítása Szénássy Béla pénztárosra bízatott.

Tornay Gyula indítványára elhatároztatott, hogy minél gyakrabban tartassék választmányi ülés és rendes közgyülmények között mindenkor Bánrévén, mint alkalmas gócponton.

A beérkezett és kiadott ügyiratok letárgyalása után még örömmel vette tudomásul a választmány Podhradszky András örökös tiszteletbeli elnök levelét és gróf Serényi Béla védő táviratát, amelyekben köszönetüknek adnak kifejezést üdvözlésükért, — Bobok Tivadar választmányi tagot pedig melegen üdvözölte a rimamurány—salgótarjáni vasmű részvénytársaság erdőigazgatójává történt kineveztetése alkalmából, és jegyzőkönyvi köszönetet szavazott Biók Zoltánnak az oklevél rajzolásánál kifejtett munkásságáért.

A közgyűlés délután négy órakor vette kezdetét, amelyen jelen voltak: Antony Károly, Antony Gyula, Bárdossy Miklós, Ferenczy Ede, Gesztes Lajos, Gintner Bálint, Hering Samu, Hauptvogel Frigyes, Kellner Viktor, Kotzman Géza, Majzik Viktor alispán, Mitske Gusztáv, Mayer Géza, Piller Ede árvaszéki elnök, Puchlin Lajos főszolgabiró, Pauchly Rezső, Szénássy Béla, Sándor Imre, Stecher Xaver, Tornay Gyula, Wächter Gyula, Weinert Tivadar.

A nagyméltóságu földmivelésügyi Minister Zachár István főerdőtanácsos, az „Országos Erdészeti Egyesületet“ Gesztes Lajos erdőmester, a „Baranya-Somogy-Tolna vármegyei Erdészeti és Vadászati Egyesületet“ Zachár István kir. erdőfelügyelő, az „Arad-Temes-Déva-Lugos-vidéki Erdészeti Egyesületet“ Mitske Gusztáv főerdőmérnök, Dobsina rendezett tanácsu várost ifj. Kellner Viktor erdőmester, Stainer Gyula magpergető céget Wächter Gyula gyárigazgató képviselték.

Gesztes Lajos elnök megnyitván a közgyűlést, melegen üdvözölte Heves vármegye alispánját, mire Majzik Viktor alispán benső örömének adott kifejezést, hogy az egyesület közgyűlésén részt vehet és teljes sikert kívánt a közgazdaságunk érdekében önzetlenül kifejtett nemes, fontos működéséhez.

A mult közgyűlés felolvasott jegyzőkönyvét Ferenczy Ede és Mayer Géza hitelesítvén, titkár a következő jelentést terjesztette elő az egyesület működéséről:

Az elmult évben a hazánk egén tornyosuló háborús fellegek, áldatlan politikai viszonyaink, a pénzpiac feszültsége és a gazdasági életünk egész vonalán beállott pangás e nemzet ütőereiben pezsgő vérünk lüktetését meglassították, s bénítólag hatottak egyesületünk működésére is. De ha nem is haladhattunk nagy lépéssel közelebb céljaink felé, e nehéz esztendő sem mult el minden eredmény nélkül.

A vadászati törvény reviziója érdekében megindított akciónk sikerrel kecsegtet. Az ezen kérdésben legutóbb széles körben szétküldött memorandumunk meghallgatásra talált, s bár az Országos Vadászati Védegylet javaslatainkat nem tartotta időszerünek, az Országos Erdészeti Egyesület és a vidéki testvéregyesületek azokat melegen felkarolták, főleg a Baranya-Somogy-Tolna megyei Erdészeti és Vadászati Egyesület átiratában messze-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

menő támogatását helyezte kilátásba. Az orvvadászat megfékezésére és vadászati gazdaságunk érdekeinek megóvására három vármegyénk törvényhatóságai, főleg Heves vármegye igen tisztelt törvényhatósága már régebben üdvös és hathatós szabályrendeleteket adott ki, de mig ezek a törvény hiányait pótolták, hibáit nem küszöbölhették ki, s így átérezve a vadászat mindinkább emelkedő közgazdasági jelentőségét, magának az 1883. évi XX. törvénycikknek megfelelő módosítását kellett szorgalmaznunk, s örömmel jelenthetem, hogy vadászati törvényünk reviziójával már illetékes helyen behatóan foglalkoznak és remélhetjük, hogy annak idején javaslataink is méltánylásban részesülnek és figyelembe vétetnek.

A mult év tavaszán, kivált Gömör vármegye erdőgazdaságait katasztrófaszerüen ért nagymérvü széldöntésekben és széltörésekben a munkálatok serényen folynak, s a kitermelt faanyagok a viszonyokhoz képest elég kedvezőnek mondható konjunkturák mellett értékesíttetnek. Az adatokat gyűjtjük s a kiküldött bizottságnak mihamar módjában lesz, hogy e kérdés egész komplexumával behatóan foglalkozhassék és hogy a levont következtetéseket és megállapításokat a tisztelt közgyűlés elé terjessze.

„Magyar Erdész“ szaklapunk terjedelmét, illetőleg megjelenésének időközeit, a lapban részletesen kifejtett okok miatt meg kellett változtatnunk, s az most nem kétszer havonként, de negyedévenként jelenik meg. Előfizetési ára egy évre 6 K.

A mult közgyűlés határozatait foganatosítottuk, s a kitüntetett pályamunkák szerzőinek pénztárunk a 300 korona pályadíjat kiutalta.

A választmány több izben tartott ülést, amelyeken 263 ügyiratot intézett el. Ezek közül kiemelem, hogy Podhradszky András hercegi erdőigazgatót, egyesületünk örökös tiszteletbeli elnökét, nyugalomba vonulása alkalmával, valamint Hering Samu, egyesületünk alelnökét, a Coburg-hercegi uradalomnak erdőigazgatójává történt kinevezésekor jegyzőkönyvi kivonat kapcsán üdvözöltük. Őnagyméltósága Serényi Béla gróf egyesületünk üdvözletére meleg hangu táviratban válaszolt és Radisics György ministeri tanácsos útján köszönetének adott kifejezést a „Magyar Erdész“ szaklapunk 1911. évfolyama bekötött példányának a Mezőgazdasági Múzeum számára történt megküldéséért.

Az Országos Erdészeti Egyesület és a vidéki testvéregyesületek közgyűlésein egyesületünk képviseltetéséről gondoskodtunk.

A tagsági oklevelek elkészültek. Azonkivül kötelező tagsági nyilatkozatokat is nyomattunk, s kérjük igen tisztelt tagtársainkat, hogy azok igénybevételével mennél több jelentkezőt gyűjtsenek, különösen az erdőbirtokosok körében.

A mult közgyűlés óta rendes tagokul beválasztattak: Lángos Lajos hercegi erdőmérnök-jelölt, Havas János ifj. uradalmi főerdész, Buday Aladár hercegi erdőmérnök-jelölt, Horváth Béla társulati segéderdőmérnök, Pintér Lajos uradalmi segéderdőmérnök.

A tagok száma jelenleg 133, akik közül alapító tag 17 és rendes tag 116.

Megilletődéssel jelentem, hogy egyesületünk egyik legnagyobb alapító tagja, Andrássy Dénes gróf, f. évi február hó 26-án Palermóban elhunyt. Végtelen jóságu nagy szelleme őseihez tért. Elvesztését egész hazánk siratja, hiszen Ő volt kulturánk, művészetünk, jótékonysági intézményeink legkimagaslóbb nemtője, amelyeknek oltárára, rövid idő alatt 25 millió korona adományt juttatott. Mi elvesztettük benne volt főurát Kraszna-Horka várának, amelyhez egyik közgyűlésünk felejthetetlen emlékei fűznek. E nagy veszteséget tetézte még Pilz Ottó hercegi erdőtanácsosnak és Lakner Lajos m. kir. erdőmérnöknek elhunyta. Méltóztassék őszinte részvétünknek jegyzőkönyvünkben kifejezést adni.

A titkári jelentés tudomásul vétele után Hering Samu az alábbi jelentést olvasta fel:

Tekintetes Közgyűlés!

Tisztelettel alólirottak, mint egyesületünk számvizsgáló bizottságának tagjai, az egyesület 1912. évi pénztári számadását f. évi május hó 16-án felülvizsgáltuk s eljárásunk eredményéről a következőkben számolunk be:

Az egyesületi pénztári könyveket a bizottság teljesen rendben találta. A bevételek és kiadások tételről-tételre a naplóba pontosan be lettek vezetve s a főkönyvben is pontosan elkönyvelve. Az összes kiadási és bevételi tételek kellő okmányokkal igazolva vannak.

Az egyesületi pénztár 1912. évi forgalmának főbb adatai a következők:

I. A pénztár összes bevétele . . . tett ki s következőkből állott:	1013 K 38 f-t
1. Alapítvány Hisnyai Heinzelmann Alfrédtől	200 K — f.
2. Tagsági díjakból befolyt . . .	603 K — f.
3. Az egyesületi takarékbetétek kamatjövedelme kitett	210 K 38 f-t.
II. Ezen bevételekkel szemben a kiadások . . . . . rugtak s következőkből állottak:	942 K 79 f-re
1. Fizetések és tiszteletdíjak . . .	400 K — f.
2. Más egyleti tagsági és lapelőfizetési díjak	40 K 88 f.
3. Köz- és választmányi gyűlések költségei	32 K 80 f.
4. Irodai és egyéb szükségletek . .	46 K 36 f.
5. Postaköltségek	22 K 35 f.
6. Egyéb kiadások, kiküldetési költségek	100 K 40 f.
7. Pályadíjak	300 K — f.

Az 1013 K 38 f bevételből levonva 942 K 79 f kiadást, 70 K 59 f maradvány mutatkozik, mely összeggel

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

az egyesület vagyona az 1912. évben 6877 K 78 fillérről 6948 K 37 fillérre emelkedett.

Ezen vagyon következő értékekből áll:

1. Alapítványok betétje a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál 54802. sz. könyvecskére	5096 K 64 f.
2. „Erdészek háza“ betétje a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál 54803. sz. könyvecskére	716 K 91 f.
3. Irodalmi-alap betétje a Jólsvai Takarékpénztárnál 3420. számu betétkönyvecskére	519 K 49 f.
4. Betét a Jólsvai Takarékpénztárnál 2034. sz. betétkönyvecskére	460 K 64 f.
5. Készpénz	154 K 69 f.
Összesen:	6948 K 37 f.

Mindezen pénztári számadatok helyességéről s az egyesület vagyonát képező értékek létezéséről meggyőződést szerezvén, tisztelettel javasoljuk, hogy a tek. közgyűlés Szénássy Béla egyesületi pénztárnok úrnak, az 1912. évi pénztári számadásra vonatkozólag a felmentvényt adja meg, s az egyesület érdekében kifejtett munkásságáért köszönetét fejezze ki.

Kelt Jólsván, 1913. május hó 16 án.

Teljes tisztelettel:

A Borsod-Gömör Heves vármegyei Erdészeti Egyesület számvizsgáló-bizottsága:

Tindly József. Csoma Gusztáv. Hensch Emil.

Miután a közgyűlés e jelentést örvendetes tudomásul vette és a számvizsgáló bizottságnak fáradozásaiért jegyzőkönyvben fejezte ki elismerését, Gesztes Lajos elnök megköszönve a tisztikarba és választmányba helyezett bizalmat, azok nevében is lemondott.

A korelnöki széket Pauks László foglalván el, elrendelte a választást az 1914—1916. évekre vonatkozó ciklusra, kiküldve a szavazatszedő bizottságba Mayer Géza, Tornay Gyula és Kellner Viktort, a szavazatok összeszámlálása után pedig kihirdette, hogy megválasztattak elnöknek: Gesztes Lajos; I. alelnöknek: Borhii Borhy György; II. alelnöknek: Hering Samu; titkárnak: Mitske Gusztáv; segédtitkárnak: Fábián Béla; pénztárosnak: Szénássy Béla. Választmányi tagok lettek: Zachár István, Bobok Tivadar, Csaszkóczy Károly, Fischl József, Mayer Géza, Tornay Gyula, Okolicsányi Lajos, Vadas Jenő. ifj. Kellner Viktor, Kolbenheyer Gyula, Kostenszky Pál, Pauchly Rezső, Ferenczy Ede, Gintner Bálint, Kotzman Géza. A pénztárt vizsgáló bizottságba beválasztattak: Hensch Emil, Csoma Gusztáv, Tindly József.

A tisztikar és választmány üdvözlése után Szénássy Béla a következő jelentést terjesztette elő:

Tisztelt Közgyűlés!

Egyesületünk vagyonának mai állásáról, valamint az ez idei költségvetésről az alábbiakban bátorkodom a tisztelt közgyűlést tájékoztatni.

I. Bevétel.

A pénztárvizsgáló bizottság által felülvizsgált és jóváhagyott 1912. évi számadásom eredményeképen:

1. Talált pénztári maradvány az 1912. évről	6948 K 37 f.
2. *Uj bevételek*: Rendes tags. dijakból	266 K — f.
3. Oklevelekért	10 K 35 f.
Összesen:	7224 K 72 f.

II. Kiadás.

I. Oklevelek kiállitási költsége . . .	326 K 22 f,
„ szállítása	7 K 61 f.
Összesen:	333 K 83 f.

Levonván ezen összeget az összes bevételekből, nyerjük egyesületünk vagyonának mai állását, mely 6890 K 89 f-t eredményez, mint jelenlegi pénztári maradvány.

A folyó évre szóló költségvetés ezen összegnek alapul vétele mellett, a következő:

1. Vagyoni állás	6890 K 89 f.
2. Hozzáadva ehez a folyó évben még várható bevételeket, nevezetesen tagsági dijakból	274 K — f,
hátralékok befizetéséből	120 K — f,
elhelyezett tőkék utáni kamatokból . .	245 K — f,
oklevelek megrendeléséből 60 tag után .	207 K — f,
a „Magyar Erdész“ tiszta jövedelméből .	158 K 87 f.
Bevételek előirányzata összesen:	7895 K 76 f.

Ezen összeget terhelik meg:

1. Személyzeti kiadások	400 K.
2. Köz- és választmányi űlések kiadásai . .	40 K.
3. Irodai szükségletek és nyomtatványok . .	20 K.
4. Postaköltségek	15 K.
5. Pályamunkák dijazása	200 K.
Összesen:	675 K,

mely összegnek az előirányzott bevételekből való levonása után, az egyesületnek előirányzott vagyoni állása az 1913-ik évre 7220 K 76 f-t teszen, vagyis az 1912. évi vagyoni állással szemben 272 K 36 f gyarapodást eredményez.

Megemlítem továbbá, hogy a tavalyi előirányzatot, melyet hasonló alkalommal volt szerencsém előadni, a tényleges eredmény igazolta, még pedig az egyesületi pénztár javára, amennyiben az előirányzattal szemben a tényleges eredmény 49 K 61 f többletet mutat egyesületi pénztárának javára.

Remélhetőleg a közölt vagyongyarapodás ez idén is megfelelő leend, melyhez még hozzá kell tennem, hogy a bevételek előirányzatába az esetlegesen befolyó alapítványi összegek felvéve nincsenek, mert ezek, sajnos, mind ritkábban fordulnak elő, kénytelenek vagyunk tehát tisztán saját erőnkre támaszkodni s a remélhető bevételeket csakis a minden körülmények között befolyó biztos jövedelmekre alapítani.

Az előirányzott bevételek között szerepel az oklevelek

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

megrendeléséből remélhetőleg befolyó összeg, mely tulajdonképpen nem új bevétel, hanem egyszerüen csak az oklevél kiállítási költségének az egyesületi pénztárba visszafolyó része, amelynek kapcsán erről nehány szót kivánnék az igen tisztelt közgyűlés becses figyelmébe ajánlani.

Az oklevél, melyet ezennel van szerencsém bemutatni, a következő költségbe került:

Rajzolási költség . . .	50 K — f.
Fényképek hozzá . . .	1 K 20 f.
Sokszorosítása 300 péld.	326 K 22 f.
Szállítása	7 K 61 f.
Összesen:	385 K 03 f,

mely összeg egyesületünk pénztárát terheli, illetve abból egyenlíttetett ki, minélfogva az oklevelek árának megállapításánál tekintettel kellett arra lenni, hogy ezen összeg a tagok számának megfelelően, s a remélhetőleg bekövetkező megrendelésekhez mérten, — minél elébb visszatérüljön.

Ezt szem előtt tartván, valószinü, hogy a 133 egyesületi tag közül az oklevelet 100-nál több tag aligha fogja megrendelni, minélfogva az oklevél egy példányának árát 3 korona 45 fillérbe számítottam ki, s kérem a tisztelt Közgyűlést, méltóztassék ezen árt elfogadni. A példányonként fennmaradó 45 fillér fedezi a postai ajánlást és a toknak elkészítését.

Felemlítem továbbá, az évi tagsági jegyeket, melyek a tagsági díj befizetése ellenében, mindenkinek nyugtaképen megküldetik. Amint a „Magyar Erdész“ idei márciusi számában le volt írva, ezen jegy az oklevélnek kisebbített képét mutatja és hasonlóképen van szerencsém bemutatni. A tagsági jegyek előállítási költsége az oklevél fent kimutatott költségeibe be van tudva, 1000 drb 22 koronába került, s ezt is számításba kellett vennem a 3 korona alapdíj megállapításánál.

Végül sajnálattal kell bejelentenem a tisztelt Kőzgyűlésnek, hogy a „Magyar Erdész“ szaklapot terjedelmében össze kellett vonnunk, még pedig oly módon, hogy csak negyedévenkint egyszer, tehát évenkint összesen csak 4 füzetben jelenik meg. Az indok eléggé ösmeretes tisztelt tagtársaink előtt; tavalyi közgyűlésünk alkalmával ezt bővebben tárgyaltam, feltárván a lapnak szorult anyagi helyzetét, melynél fogva 1911-ről tiszta jövedelme nem is volt. Ez, de főleg a szellemi támogatás hiánya voltak okai a megszorításnak. Reméljünk azonban jobb időket, midőn sikerülni fog lelkes tagokra és szakemberekre találnunk, kik a szerkesztés nehézségeit megosztván, a hanyatló zászlót nem fogják porba hullani engedni.

Egyesületünk vagyoni állásáról, továbbá a reám bizott elkészítéséről az oklevélnek, nemkülönben a lapunkat érdeklő változásról ezekben kivántam a mélyen tisztelt Közgyűlést röviden tájékoztatni, minekutána kérem, méltóztassék jelentésemet szíves tudomásul venni.

Az irodalmi pályázatra csak egy pályamű érkezvén be, a közgyűlés a 10 arany pályadíjat „A cserzőipar és erdőgazdaság“ cimü értekezés szerzőjének *Antalóczy* János IV. é. erd. főiskolai hallgatónak itélte oda.

Mélyreható, élénk vita tárgyát képezte az erdei munkáshiány és az erdei munkaerő drágaságának kérdése. Mitske Gusztáv részletesen kifejtette az erdei munkáshiány és drágaság okait, utalva arra, hogy főleg a rohamosan emelkedő munkabérek mily nyomasztólag hatnak erdőgazdaságunkra és a fogyasztó közönség zsebére. Indítványozta, hogy mondassék ki az erdei munkásra nézve is a kötelező munkaidő úgy a napszámra, mint a szakmányra vonatkozólag; — állapíttassék meg a munkabérek méltányos maximuma, s az egyesület szervezze meg e három vármegyére kiterjedőleg az erdei munkásközvetítést. Gesztes Lajos az alföldi munkaerőnek erdőgazdaságainkba leendő bevonását javasolta, aminek keresztülviteléhez Majzik Viktor alispán a közigazgatás támogatását helyezte kilátásba. Tornay Gyula és Gintner Bálint a sajgó sebek gyógyítását a házikezelésnek az egész vonalon való behozatalával vélték elősegíteni. Kellner Viktor és Mayer Géza megdöbbentő adatokat tártak fel az erdők kihasználásánál és az erdőmívelésnél fizetett magas munkabérekről, hangoztatva az egyöntetü eljárás szükségességét. A közgyűlés az eszmecsere anyagának végleges megvitatását a választmányra bizta azon határozat kapcsán, hogy e fontos kérdést állandóan napirenden tartsa, s lehetőleg már a legközelebbi közgyűlés elé konkrét javaslatot terjesszen.

A jövő közgyűlés helyéül Gömör vármegye jelöltetett meg, s a részletek megállapítása a választmányra bizatott.

A közgyűlés még Serényi Béla gróf földmivelésügyi ministert és Széchényi Aladár grófot, mint az Andrássy György gróf-féle hitbizomány jelenlegi gondnokát üdvözölte.

A közgyűlést a Korona-szállóban kedélyes vacsora követte, amelyen a szaktársak közül többen nejeikkel és leányaikkal vettek részt, valamint Eger város több előkelő családja is megjelent.

Meghivó a Baranya-, Somogy-, Tolnavármegyei Erdészeti és Vadászati Egyesület 1913. évi rendes közgyűlésére, melynek sorrendje a következő: Junius 20-án (pénteken) este 8 órakor közös vacsora à la carte Pécsett a Nádor-szálloda éttermében. Junius 21-én (szombaton) Pécsről indulás reggel 5 óra 01 perckor, megérkezés Mohácsra reggel 7 óra 19 perckor. Itt reggeli, utána 8 órakor indulás a bellyei uradalmi hajóval Karapáncsára. Az erdők megtekintése. 1 órakor ebéd. 3 órakor indulás az uradalom hajójával. Megérkezés Apatinba délután 5—6 óra között. Az uradalmi halászati központ megtekintése. Vacsora à la carte a Lindenmayer vendéglőben. Junius 22-én (vasárnap) Apatin nagyközség dísztermében reggel 8 órakor választmányi, $^1/_4$9 órakor pedig közgyűlés a következő tárgysorozattal: 1. A mult közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 2. A titkári jelen-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tés. 3. Pénztáros és számvizsgáló-bizottság jelentése. 4. A jövő évi költségvetés megállapítása. 5. A választmány kiegészítése. 6. Indítványok. Közgyűlés után nyomban indulás halászcsolnakokon a Duna árterében fekvő „Petres" erdőrészbe, kikötés „Tökös"-telepen, itt 1 órakor ebéd, ebéd után 4 órakor indulás kocsikon Kőriserdőre, az erdők és a szarvasállomány megtekintése után az utazás folytatása Laskafalu vasutállomásra, honnét a legközelebbi vonat esti 7 óra 49 perckor indul Pécs felé. A közgyűlésen való részvétel Dokupil Adolf főhercegi erdőfelügyelő úrnál (Főherceglak, Baranya vm.) junius 18-áig bejelentendő. Pécs, 1913. évi május hó. *Elnökség.*

Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erdészeti Egyesülete tagjainak névsora

1913. évi május hó 1-én, a hátralékok és az előrefizetések kimutatásával.

A) Alapító tagok.

Folyó szám	A tag neve	Korona
1	Ifj. Almássy István alapitvány	150
2	Andrássy Dénes gróf	2000
3	Andrássy Géza gróf	300
4	Áronffy Ernő	150
5	Egri főkáptalan	300
6	Egri papnövelde	150
7	Fülöp Szász Coburg Gothai herceg*	500
8	Gömöri faipar r.-t. (megszünt 1910-ben)	150
9	Hisnyay Heinzelmann Alfréd	200
10	Imecsfalvi Imecs Béla	150
11	Károlyi Mihály gróf	150
12	Knöpfler Károly	150
13	Mitske Gusztáv	150
14	Rimamurány S.-T. vasmű r.-t.	150
15	Rimaszombat r. t. város	150
16	Szénássy Béla	150
17	Stainer Gyula	150
	Összesen:	5100

B) Rendes tagok.

Folyó szám	A tag neve	Hátralék K	Előre fizetés 1913-ra K
1	Antony Gyula	—	—
2	Antony Károly	—	6
3	Aschner István	—	—
4	Bánik György	—	6
5	Bayer Róbert	6	—
6	Bárdossy Miklós	—	6
7	Benczkó József	—	—
8	dezséri Bobok Tivadar	—	6
9	borhi Borhy György	—	—
10	Bradofka Károly	—	—
11	Barger Guidó	—	—
12	sipeki Balázs Lajos	—	6
13	Baranya—Somogy—Tolna m. E. V. E.	6	—
14	Buday Aladár	—	—
15	Csaszkóczy Károly	—	6
16	Csoma Gusztáv	—	—
17	Csanády László	6	—
18	Dénes Géza	—	—
19	Dezsényi Jenő	—	6
20	Dienes Barna	—	—
21	Divald Béla	—	6
22	Dobsina r.-t. város	—	—
23	Elek István	—	—
24	Endersz Frigyes	12	—
25	Enyedi János	—	6
26	Fábián Béla	—	6
27	Faragó Béla	—	—
28	Ferenczy Ede	—	—
29	Ferster Ede	—	—
30	Fischl József	—	—
31	Frőlich Brunó	30	—
32	Farkas Pál	—	—
33	Fozmán Gyula	—	—
34	Gál György	18	—
35	Gaszner Imre	—	6
36	Gesztes Lajos	—	6
37	Gintner Bálint	—	—
38	Glózer László	—	6
39	Groszmann Imre	24	—
40	Gyulay György	—	—
41	Gyöngyös rend. tan. város	6	—
42	Gründl Gyula	—	—
43	Hanko Pál	—	6
44	Hensch Emil	—	6
45	Hering Samu	—	6
46	Holéczy Gusztáv	—	—
47	Hoznek Gyula	—	—
48	Huszár Kornél	—	—
49	ifj. Hevessy László	—	—
50	Hauptvogel Frigyes	30	—
51	Hagen József	6	—
52	ifj. Havas János	—	—
53	Jolsva rend. tan. város	—	—
54	Kachelmann Walter	—	6
55	Kellner Győző	—	—

*) Azonkivül gyülésenként és évenként minden résztvevő tisztnek 20 korona.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Folyó szám	A tag neve	Hátralék K	Előre fizetés 1913-ra K
56	Király Emil	—	—
57	Kirinyi Béla	—	—
58	Kolbenheyer Gyula	—	—
59	Kostenszky Pál	—	—
60	Kotzmann Géza	12	—
61	Kovács Gusztáv	24	—
62	Krausz János	—	6
63	Lányi Aladár	—	6
64	Linszky Károly	30	—
65	Lukovich Attila	6	—
66	Lux János	—	6
67	Laukó Sándor	—	6
68	Lángos Lajos	—	—
69	Mányay Imre	—	6
70	Mayer Géza	—	—
71	Mihalik Pál	—	—
72	Mölczer Gyula	12	—
73	Merényi Gyula	—	6
74	Molitórisz Zoltán	—	—
75	Nemes Károly	—	—
76	Neógrády Kálmán	—	—
77	Nagy Elemér	—	—
78	Nagy Sándor	6	—
79	Neumann József	—	—
80	Okolicsányi Lajos	—	6
81	Ormai Gyula	—	—
82	Pauchly Rezső	—	6
83	Pauks László	—	6
84	Péczeli Mihály	—	—
85	Pékh József	—	6
86	Pilz Ottó	—	—
87	Plenczner Rezső	—	—
88	Podhradszky András	—	6
89	Podhradszky Pál	—	6
90	De Pottere Gerard	—	—
91	Przibislawsky Adolf	6	—
92	Peiszerle Pál	—	—
93	Regenhardt Pál	—	—
94	Rozsnyó rend. tan. város	—	6
95	Rákosy Márton	6	—
96	Steller Ede	—	6
97	Stripszky Mihály	—	—
98	Szepesházy Kálmán	—	—
99	Szilvássy László	—	—
100	Szontagh Andor	—	6
101	Sulyovszky István	6	—
102	Stecher Xavér	—	6
103	Sándor Imre	—	—
104	Tindly József	18	—
105	Tornay Gyula	—	—
106	Törzs Artur	—	—
107	Terray Gyula	—	—
108	Terray Lajos dr.	—	—
109	Urbantsek Ignác	—	—
110	Ujfalussy Mihály	6	—
111	Vadas Jenő	—	6
112	Weinert Tivadar	—	—
113	Wolfrám Sándor	—	6
114	Wisnyovszky Ferenc	—	—
115	Zachár István	—	—
116	Zemanek Adolf	—	—
	Összesen:	248	210

Jolsva, 1913. május 1.

Szénássy Béla,
pénztáros.

Az erdő poétikus szépsége főként a magyar költészet alapján.*

Irta: *Ilosvay Lajos.*

(Vége.)

Amint ismét végigtekintek a magányos, csöndes szentély zöld kárpitjain, most már ellenállhatatlan erővel vonz magához az az élet, amelyről a lúc mesél s amelyben egy kettős boldogság legédesebb mélységeit élvezheti két rokonlélek, akik egymást itt a természet képeiben tanúlják szeretni, mert itt lelkük teljesen egybeolvad s szerelmük örökös, árnynélküli lesz.

De hol van? . . . Merre találom meg azt a rokonérzésü nőt, aki elválaszthatatlan társam, igaz barátom, vezető, megnyugtató geniuszom, célom lesz, akinek szelid, jóságos lelkével összeölelkezik majdan tépelődő, álmodozó lelkem s édes, most csak sejtett, nagy érzések ringatnak el, amint ölébe hajtott fejem hajfürtjeivel eljátszadozik gyöngéd kis keze, mert átrezeg azokon az ő lelkébe is lelkem mélyének néma merengése, szótlan tépelődése s megértve azt, érezni fogjuk mindketten, hogy megtaláltuk azt az útat, amelyen még balsorsban is, csüggedés nélkül haladunk majd ezen a szürke életen végig!

Mondd meg te bűvös-bájos méla rengeteg, píciny virágok, zord kőóriások: hol van, merre találom meg őt?! . .

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

„De mégse . . . nem, ne szóljatok,
Lássam meg én s mutassak én reá
Lebirhatatlan vágytól reszkető
S lázas gyönyörben elhaló kezemmel:
Ez a választott, ez, vagy senki más! . . .
De vezessétek az utamba őt! . . .“

(Harsányi: Milyen legyen)

Szellő suhan át a hallgatag, mozdulatlan tűlevelek között, egyszerre susogni, beszélgetni kezd a zöld rengeteg s mintha ebben a suttogásban az erdők szellemének titkos ereje válaszolná szavaimra, hogy megtalálom, akit várok, mert utamba vezeti őt! . . .

A tavasz, a nyár éltető melegét lassan fölváltja az ősz csipős szele.

A fák a sárga, barna, vöröses színek pazar pompáju árnyalataival búcsuztatják haldokló lombjaikat, aztán rálehelik utolsó szerelműket levélkéikre s azok, mint kis halottak, kerengve hullanak a fakuló pázsitra, vagy a búsan csacsogó csermely habos tükörére.

Mélységes csend borul az erdőre; elnémul a csattogó dal; az édes torku dalosokat varjak váltják föl s azok:

„Kárognak fönn, hollókkal feleselve,
A hulló ködtől-dértől elrekedve.“

(Harsányi: A tölgylevél.)

A lomblevelü erdők letarolt fái, amelyek üres, lombtalan ágaikat szárazon meresztik égnek, a nem rég még üde zöld színben pompázó, életerőtől dúzzadó, most már lehullott, holtravált sárguló lombréteg fölvetik a nagy kérdést: Miért mindez? Mért szállt el a virágillat, mért lett csöndes a rengeteg, ahol még tegnap a csalogány dalolt? . . .

Hiába töprengek, nem tudok biztos, helyes feleletet adni s csak azt érzem, hogy:

„Elmulik minden, tünik, száll tova:
Megyünk mi is, és nem tudjuk hova?
Még elmulathatnánk egy vagy más helyen,
Még fogva tart barátság, szerelem,
Még megpihennék, ám a perc siet,
S mit nem várasz: itt az óra, a tied!
Hiába kérdjük, bármint érdekel:
Hova? — csak sietünk, amerre kell.
Kacagva, sirva úgy megyünk oda,
Hová a virág illata
S a fülemile dala száll.
Megyünk, hová majd egyszer minden ér.
A szirmavesztett rózsaszál,
S az elsárgult levél.“

(Belányi Imre: „Hova.“)

Az elmúlásnak ez a bájos képe vonz ilyenkor az erdő mélységes csendjébe s néma őszi estéken, amikor:

„Mint tündérek babonája,
Úgy úszik a hold az égen,
És nagy, titkos fohász zúg át
Az egész nagy erdőségen,“

a száraz lombok suttogó szavára valami édes, forró vágy száll meg e mosolygó halál után, amelyben a küzdés, a fájdalom és a végharc ismeretlenek.

Mig alant lassan mindent gyászos lepellel von be az őszi enyészet, fönt a büszke fenyvesek dacolnak vele:

„Rajtok a halál
Nem fog ki könnyen; gúnyosan zizegnek
Örökzöld tűik, hogyha arra jár;
Az őszre hideg megvetéssel néznek,
Nekik csak játék az egész enyészet.“

(Harsányi: A tölgylevél.)

De hideg szél süvít végig a dacoló fenyveken s megtöri azokat is, mert itt van a tél, amely fehér leplével mindent elborít.

Még nem teljes, csupán uralkodó ez a csillogó, fehér fátyol. Itt is, ott is áttörik azt a fenyőtűk zöld sávjai s mintha kérlelnék a fokozatosan terjedő álomfátyolt. Ne még, hagyj még élni bennünket, hisz oly rövid volt a tavasz, a nyár s az őszt még nem is érezhettük! . . .

A régi jó pajtás, aki annyiszor csókolta már fel álmaiból ezt a rengeteget, amikor első sugarai végigsurrantak e tájon, segítségére siet most is a nagy álom előtt panaszkodó kedveseinek! . . .

Aranyos napsugár siklik végig az ezekben a pillanatokban pompás fényben úszó, csillogó havon s amint ideér, körülcsókolja az ujjongó zöld sávokat, hogy édes mámorba merítse panaszukat; de a boldogság csak pillanatokig tart, az aranyos sugarak tovasiklanak s a most már sűrübb, nagy pelyhekben hulló hó jelenti, hogy búcsucsókért jött a régi, jó pajtás.

Megértik a zöld sávok s mintha most már egyszerre bágyadt fáradtság lepné meg őket, megnyugodtan biztatják egymást: „Hiába! . . . Most már ránk borul a nagy tél! Legyen szép az álmunk, még szebb ébredésünk! . . .“

Elmerülve a természet e szép képeinek élvezetében, önként kél a gondolat, hogy mily kicsiny ehhez a boldogsághoz a természet remekének nevezett ember szürkévé, sivárrá tett élete! . . .

Mert ami színt ád ennek a szürkeségnek, csupán az álom, csupán az ábránd . . . amelyeket oly tisztán, oly zavartalanul, mint ebben a birodalomban, sohasem találhatunk meg saját életünkben.

Sohasem, mert legédesebb álmainkat, legszebb ábrándjainkat is ürömmel szórja be a csalóka élet s oly kemény, oly nehéz, oly fárasztó a vágy, amig talán társaink gúnymosolyától is kísérve, ébren kell futnunk egy várt, egy óhajtott kikelet után, amely ezt az álomba merült rengeteget annyiszor fölcsókolta már önként . . . hosszu álmaiból új, meg új életre!

De rám mosolyognak a még zöld tűlevelek s megértem néma szavukat: „Boldog, aki átérzi a mi álmainkat, mert ha csügged, itt, a mi világunkban, lelke mindenkor megnyugvást talál.“

Végre megkapja az erdő a szép fehér köntöst, amelyet az öreg törzsek télapó fiával szabattak s oly szép így teljesen fehéren az őszfürtös fák bozontos feje: „s könnyü nekik! . . . tavaszig aggastyánok, de újra kezdik majd az ifjuságot! . . .“

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Most aztán vadászok zaja veri föl az erdő méla csendjét s boldog, aki nemes örömét tudja lelni nemcsak a vadászat élveiben, hanem azokban a kedves képekben is, amelyek az erdőt télen is széppé, vonzóvá teszik.

Ezernyi a kép, amelyekről még irnom lehetett volna, de azokat mellőzve, arról a megható szerepről emlékszem meg, amelynek szálai mindig visszavisznek a multba, valahányszor elmélázva hallgatom azt a búgó bánatot, amely az erdők siralmában van.

A dicső kuruc-kor gyászos végnapjait értem, amikor a megtört, zokogó nemzet ott vérzett a vad rengetegnek sűrü sötétjében, ahol az erdő bús árnyéka ráborult fájdalmára s minden fa együtt sírt, együtt érzett azzal.

Ha most tenger-idő multán megzörren mellettem az erdőn a multak avarja, ha jajja fölsirámlik s el-elhal erőtlen, úgy érzem, hogy:

„Valami nagy bánat jár ott epedően,
Magyarország szíve zokog az erdőkben."
(Kuruc költészet: „Mi dobog.")

és e panaszos suttogás elém hozza a képet: a nemzet hű fiainak dalba öntött keservével:

„Nem, nem ott van a nép,
Hol az a sok cseléd:
Labanc lakomákon;
Nem ott van a nemzet!...
A hű nép, kesergőn,
Ott bolyong az erdőn
Tátongó sebével,
Csak nyomorát érzi,
Ezer tüske vérzi
S befödi az éjjel."
(Kuruc nóták: „Nem ott van a nép.")

Ha pedig erős zúgással búg körültem az erdők rejtelmes világa, úgy érzem, mintha fölharsanna abban a költő rozzant hangszerének méla, kesergő hangja, hogy panaszos szavára megelevenedjenek a réges-rég mult idők:

„Ahogy az erdőn
Borongva jártam:
Egy régi, rozzant
Hangszert találtam.
Korhadt s szennyes volt,
De öble fénylett:
Nézzük csak! Hátha
Van benne — lélek?
Ha tudnék hozzá!
Ha megszólalna:
Milyen lehetett
Egykor a hangja?
Soh'se próbáltam
Soh'se tanultam,
Merészen mégis
Csak belefújtam.
S im, csodamódon,
Mélán, kesergőn,
Tárogatóhang
Sírt át az erdőn...
A búgó hangra
— Nekem úgy rémlett —
Átborzongott az
Egész természet.
Viharos szélvész
Verte a fákat, —
Ami rég megholt:
Ime föltámadt.
Sötét haraggal,
Bosszutól égve —
Előttem tombolt
Rákóczi népe.
Letört dicsőség
Alvó porából
Ujulva kelt föl
A régi tábor —
S mennydörgő hangon
Égig harsogta:
„A magyar nem lesz
Soha rabszolga!..."
(Endrődi: „Tárogatóhang.")

Bűbájos igézet vesz erőt rajtam, amint elzúg fölöttem e nagy idők szárnya, aztán elszorítja lelkemet e képnek ízzó haragja, föllobbanó lángja, mert tétlenül várjuk a nagyszerü jövőt, amelyet nótája mellé vérkönnyeket hullatva jósol nemzetének a rettenetes helyzetben is remélni tudó kuruc:

„Ha magát nem hagyja,
Ha Isten akarja,
Eljön a jövendő.
Iszonyodva látják:
Mozdulnak a szálfák,
Megindul az erdő!..."

Régi szép emlékek, nagy multunk őrzői: magyar erdőségek! ringassátok örökké titokzatos mélyetekben apáitoktól örökölt megvénhedt álmaitokat, ringassátok akkor is fájó édes gyötrelemmel, ha „szívetektől" a régi, bús dalokat csattogó csalogánytól új dalt kért a költő s nem lesz egy magyar sem, aki megérti, átérzi a kis dalos válaszát:

„Amint dalolt kis bokra alkonyán,
Megszólítám a jámbor csalogányt:
„Ugyan barátom, hagyd el ezt a nótát,
Nem örvend ennek már a hallgatóság,
S örvendeni tán nem is fog soha:
Lejárt az ócska énekek kora!
Amig teleltél messze déli tájon,
Nagyot fordult itt a világ, barátom!
Más énekmondók jöttek s emiatt
Más lett az ízlés, más lett a divat.
Valami újat zengj, ha tetszeni vágyol,
Nem ezt a régit, nagyapád korából
Valami szépet, idegenes bájut,
Hangra merészet, értelemre bárgyut,
Magad se értsed, más se értse meg,
S meglásd, hogy ismét bámulják neved!""

És a csalogány így felelt nekem:

„Hagyjuk csak így meg az én énekem!
Nem cifra ez, de tisztán az enyém,
Nem idegentől kölcsönöztem én.
E kis fészekkel örököltem itt,
Benne őrzöm a mult emlékeit:
Mikor esténkint szárnya rám hajolt,
Szegény anyám is éppen így dalolt.
Mit bánom én, hogy másként énekel
Egy-egy vándor, ha néha itt megy el:
Muló dalát a csacska erdei
Visszhang egypárszor tán visszaveri,
De mihelyt aztán maga elmene,
Dala is szépen elveszett vele.
Hanem az erdő roppant sátora
Elveszni végképp nem vész el soha,
S mig erdő lesz: a hűs lombok alól
Minden csalogány, mint én, úgy dalol.
Amig e földön lesz nyár s kikelet,
E dalok itten mindig zengenek
Örök egyforma ütemmel, ahogy
Elfogadták a régi századok.
S hidd el, nép is lesz mindig e mezők
Kövér dülőin úgy, mint azelőtt,
Józan magyar nép, mely a föld rögét
Töri, miként az apái törék,
S mely, mig az élet ős robotját végzi,
Dalunkat vigan tovább fütyörészi."
(Jakab Ödön: „A csalogány.")

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Szőjjétek ti meg-megújhodó erdőségek akkor is a régi álmaitokat, amikor mindenki azt hiszi, hogy ez a józan nép is eltünt a dús mezőkről, mig el nem jő az idő, amikor:

„Csillagos nagy éjszakákon
Lélek jár a rónaságon.
Átsóhajt a bércen, erdőn,
S tovalebben nagykesergőn.
Keresi a magyar népet,
Azt a régit: azt az épet;
Keresi a régi kedvet,
Mely már régen búra vedlett.
És valahol pohár mellett
Bú megolvad, dalra enged:
Odaröppen ő is halkan
S letelepszik láthatatlan.
Sokszázados fájdalomtul.
Dal kiárad, könny kicsordul —
S Árpád lelke a dalt hallva,
Sírva borul az asztalra . . .“

(Sajó Sándor: „Csillagos nagy éjszakákon.“)

De nem! Mig ti hűek maradtok a multak emlékeihez, nem vész el a magyar, s eljön a jövendő, amikor ismét fölragyog a csillag a Kárpátok fölött s

„. . . Rákóczi áll fenn az ormán,
Úgy áll ottfenn a magasba,
Mint egy élő tilalomfa.
Előveszi trombitáját —
Zúg belé az egész Kárpát,
Megmozdul a tenger szálfa:
Sok bujdosó katonája.
Nagy Rákóczi trombitája
Az itélet harsonája:
Feltöri rá nagy sírboltját
Egész halott Magyarország!“

(Endrődi Sándor: „Kurucvilág.“)

Ezekben akartam visszhangját adni annak a hivatásnak, amely nemcsak engem, hanem bizonyára igen sok kollégámat is az erdészeti pályára hozott s szüntelen edz, lelkesít a munkára tanulmányaink végzésében, mert bizton reméljük, hogy majd az élet küzdelmeiben mi is elmondhatjuk a költővel:

„Gyönyör volt az álmunk . . .
Boldogság a munkánk!“

És ennek a hivatásnak, az ebből eredő meleg szeretetnek, az erdészeti szép iránti kifejlett érzéknek kellene fűznie minden erdészt pályája működési teréhez, az erdőhöz, mert minden munkájában, amelyet ott végez, öntudatosan kell vezetnie annak a célnak, hogy a gazdasági szempontok figyelembe vételével az erdő értéke mellett, annak szépségeit is emelje.

A festett ideális alapokban látom a magyarázatát annak a tekintélynek, amelyet az erdészet, mint a legszebb pályák egyike nyert meg magának és annak a meleg szeretetnek, osztatlan tiszteletnek, amely az igazi, hivatásos erdészt mindenütt körülveszi, mert annak valóban nemeslelkü, igazi férfinak kell lennie, aki a természet legszebb remekei közt élve, annyiszor érezheti a ghéberek dalának eszményi erejét:

„Lépj a virághoz, de ne törd le!
Nézd és rebegd: Bár ily szép lehetnék!
A kristály forrásba ne dobj követ!
Nézd és gondold: Bár ily tiszta volnék!“

És ha látom az ihletséget, amellyel az erdész-himnuszt dalolják még csak a sejtelmek világát élő, a pálya göröngyét még könyvekből sem ismerő első éves kollégáim; ha édes, nagy boldogság előérzete tölti be kebleinket, amint mi is velük dalolunk; ha végigcsillog a mély öröm, a megnyugvás varázsa az ifju erdész dalán; ha a régi ábrándok s emlékek szálai ércesen szövik át az öreg erdész hangját: amint édes zengésü, lágy hangon megcsendül ajkainkon a különben egyszerü, de a hagyományoktól, a hozzáfűződő érzésektől himnusszá tett dal:

„Erdész vagyok, csöndes tanyám
Erdők mélyében áll,
Hol a vadász esthajnalon
Szelid kis őzt talál,
Nem csábít a lármás világ,
Csöndes az életem,
Mégis megsebezte szívem
Az édes szerelem“:

. . . akkor mindig boldogan kél lelkemben a gondolat: Én áldom Istenem, hogy erdész lesz belőlem!

Selmecbánya, 1912. dec. 4.

A díjazott tizenhatos.

Minek tagadjam?! Bizony teljes életemben szerettem a 32 levelű bibliát! Senki se vessen rám követ azért, mint szenvedélyes kártyásra, aki sipistáskodik, elhanyagolja családját, hivatalát és éjszakákat tölt a kártyaasztalnál; én csak úgy értem a fent jelzett biblia szeretetét, hogy kedvelem a kettes tartlit, nagyrabecsülöm a hármas kalabriászt, sok élvezetet találva a négyes Paskievics tarokkban és soha sem vagyok megrontója az ötös ferblinek, ennek a kedélyes, jó magyar játéknak, ennek a búfelejtőnek! És ha azután más játék kerül sorra, hát . . . azt is játszom, akár „frische viere“, akár „baccarat“, az mind megannyi szórakozást jelent részemre. De a főmulatság mégis csak a csendes, ott kint, a természet ölén, az „Ökörhegy“ alján! A „Gyuri tanyán“, vagy a „blockházban“ ütni az asztalt, gusztálni a „négy királyt“, „kiszorítani a bandát“ és emellett nyitott ablakoknál féléjszakáig hallgatni az erdő sejtelmes zizegését és szeptember hóban a királyi vad szerelmes feljajdulását: felséges élvezet, igazán fejedelmi dolog!

. . . Az évi conventiómba biztosított egy drb. szarvast az 1910-ik évben, egy koronatizes képében, már augusztus

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hónap 30-án meglőttem. Délután négy órakor egy keskeny, erdei szekéruton haladtam lefelé, amikor a baloldali fiatal fenyvesből gyors ügetéssel átváltott egy őzsuta a jobboldali szálas tölgyesbe. Lábom egy pillanat alatt gyökeret vert. A fenyvesből moszatolás hallatszott, amiért is Schönaueremet készenlétbe helyezve vártam, mig a sörtevad az útra kilép. Vadkan helyett bika váltott ki a fenyvesből és az útra érve, felém fordul és megáll. A bika eleje sokat mutatott, az agancs már tiszta volt s nem sokat habozva, belelőttem 6·5 mm. expansiv golyómat. Egy szökéssel bent volt a bika a tölgyesben és a domb mögött eltünt. Felszaladok 20—25 lépést a dombra s látom részegember módjára, egy helyen inogni agancsáromat, amint csak nagy erőfeszítéssel tartja fenn az egyensúlyt, nehogy összeessék; archoz emelem ujra fegyveremet és elnémítom a bikát örökre.

Leszakítottam egy tölgyfalombot, bemártottam az élettelenül fekvő szarvas vérébe és kalapomhoz tűztem. Hála a szent Hubertusnak — gondolám magamban — ezzel befejeztem a folyó évi szarvas-cserkészeteimet!...

Jött azután a bőgési idő, a vadászlázzal telt szeptember hónap! Minden vadászember talpon volt és az én pagonyom vadászbérlői is kivonultak a cserkészházakba; egymásután küldték be a fejevágott bikákat értékesítés végett, mert dehogy is engedték volna, hogy a szarvas agancsostul legyen beszállítva és a szerzett trophea ne állandóan a szemük előtt legyen!

Október 5-én lecsendesedett a bőgés, bérlőink befejezték a cserkészést és a csucsomi „gorgoly" egy fenyőgallyal bélelt szekéren lehozta az egész vadász-zsákmányt, szám szerint nyolc darab szarvasagancsot, amelyek mindegyike jó, egyik-másik kapitalis, sőt egy abnormis is volt köztük.

Persze volt öröm Izraelben! Egész délelőttünk az agancsok birálásával, a szárak vastagságának, a rózsa körméretének és a súlynak a megállapításával ment el. Az örömmámorban és a közösen elfogyasztott jó ebéd meg a „Kecel"-hegy nedüje hatása alatt a búcsúzáskor Nimród-bérlőink biztattak, hogy menjek még ki, próbáljam meg a szerencsémet; megengedik, hogy még egy bikát lőjjek az idén annak az örömére, hogy ők nyolc agancsárt hoztak terítékre. Bérlőink a délutáni vonattal el is utaztak; én meg jól tudva, hogy a gavalléros ajánlat azon biztos tudatból indult ki, hogy vége a bőgésnek, a jó bikák ki vannak lőve, eredményes vadászat alig képzelhető, nem is akartam élni az adott engedéllyel s cserkészház helyett a kaszinó felé igyekeztem.

Feleségecském ugyan szemrehányással illetett, hogy más vadászok ezreket fizetnek, messze idegenből jönnek magyar szarvast lőni s én előbbre helyezem a kártyát és nem a vadászatot. Kiállottam a szidást, de nézetem nem változott.

A kaszinóban partnereim már vártak rám és rögtön „munkába is álltunk". Játék végén azután mondják a cimborák, hogy másnap kimennek a Rozsnyó város tulajdonát képező ú. n. „Gyuri-tanyára" éjszakára, s bár ők vadászatra gondolnak, az nem zárja ki, hogy este a kártyázást ne folytassuk a cserkészház terraszán. A meghivást elfogadtam.

Vacsoránál azután engesztelgettem a feleségecskémet, hogy hát meggondoltam a dolgot s minthogy neki most is — mint különben mindig — igaza van, másnap kimegyek egy éjszakára az „ő kedvéért" és megpróbálom vadászszerencsémet.

1910. év október 7-én délután két órakor útnak indultam; csak úgy könnyedén Schönaueremmel és öt drb. patrónnal a zsebemben; minek is több töltény a kártyázáshoz?! Tudtam, hogy a partnereim az elemózsiáról gondoskodnak.

Régi kopasz erdőőrömmel, Zingi Andrissal neki vágtunk a „Hidegkutról" a rozgangi mély útnak, fel a birórétre s onnét „Doboskán" át a majorvölvegyet övező sziklacsoport egy kimagasló pontján elhelyezkedtünk, ahonnét az egész 400 kat. holdnyi töbröt végigláthattuk. Ez a völgy a szarvasok eldoradója; innét, ebből az 5—6 éves fenyőültetésből vert ki 1909. év december 20 án egy szál erdőőr 110 drb szarvast, amelyekből öt perc alatt dr. Wittchen László honvéd-főtörzsorvos barátommal négy darab tehenet terítékre hoztunk.

Hosszu, méla csend mindenfelé; sehol egy bőgés, sehol egy mozdulat! Beállott az est-szürkület is, amikor az első, szunyog-zümmögéshez hasonló, gyenge morgást hallottunk Kovács Antal-ormáról. Nem volt mire várnunk, elindultunk. Keresztül vágtunk a sűrü gulaparlagi fenyvesen és leereszkedtünk a sötét-völgybe; közben nagy robajjal menekültek előlünk a tehenek, de bikát nem láttunk.

Besötétedett, mikor a grexai erdőőri lakhoz értünk, ahol kitérőt változtattam s Zingit hazaküldve, legöregebb erdőőrömmel, az öreg medvevadásszal, Bolcsák Károllyal indultam a Gyuri-tanyára.

Előre küldtem az öreget, aki hosszu, kimért lépésekkel bandukolt, gondosan tartva hátrafele a carbidlámpát, hogy jól láthassam, hová lépek. Neki ugyanis nem nagy szüksége volt a lámpásra, ismert ő itt minden követ, minden bokrot, hisz harminc esztendő óta taposta, járta ezt az utat; szótlanul, némán, nesztelenül, mondhatnám áhitattal lépdelt előttem az öreg felfele az erdei uton; mindig úgy járt ő a Revierjében, miként a meghatott pap az ő templomában.

Én is szótlanul követtem az öreget, közvetlenül a sarkába voltam, igyekeztem pontosan belelépni a lépésébe és elábrándoztam.

Lelki szemeim elé varázsoltam partnereimet, akik a Gyuri-tanya tágas földterraszán már várnak reám, — láttam, hogy félelmetes árnyékként hogy mozognak a lobogó tűz körül. Elém rajzoltam Járossy barátomat, a „Bruchácsot", amint nagy pocakjának miatta csak nehezen hajlik le a vasüsthöz, meg megkavargatja a vadászgulyást, majd meg egy-két paradicsomot, egy félmarék

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

friss őszi gombát tesz bele és egész énjével kívánja megadni az ízét, zamatját ennek az orr- és iny-csiklandozó ételnek. Hja! ez az ő bravurja, ez az ő specialitása!

Közvetlenül mellette szorgoskodik Maszny Pali, a „vidra", a vén „pisztráng-király". Parazsat kotor ki az üst alól, majd meg éles bicskájával megfehéríti a tizenhárom mogyorópálcikát; tizenkettőre ráhuzza az ő fogását képező 12 drb pisztrángot, kivül-belül paprikás sóval meghinti és szépen sorjában beszúrja a földbe a pálcikákat és amig a tizenharmadik nyársra felszúrja a bőrét megvagdalt szalonnát, büszkén tekintget a vörös pettyes halacskákra. Jól tudja ő, hogy ez sem lesz rossz falat a vacsorához!

Ott sürög, ott forog Varga Józsi, a „vörös gróf" is; ő a gömöri specialitás, a „sztrapacska" nagy mestere. Már megreszelte a nyers krumplit, megolvasztotta a vajat, elkészítette a lisztet, a juhturót, ennek a kiváló vadászételnek kellékeit, alkotórészeit és várja a lánghoz tett víznek a forrását.

Hallom diskurzusukat, hallom „bruchács" hangját, hogy „már a krumpli is elfő a gulyásban és Pauchly még mindig nincs itt; ugyan hol is lehet, hiszen már egészen besötétedett". Oszkár is kijön a terraszra, belevegyül a foglalatoskodók közé és óva inti őket, hogy a „csendes"-nél vigyázzanak, mert ő ismeri Rezsőt, aki ha duplán vág, akkor semmije sincs, ha pedig nagyon szerénykedik, akkor tele van a marka.

Önkénytelenül elkacagtam magam csalafintaságukon, s amikor az öreg Bolcsák erre megállt s visszatekintett, széjjelfoszlott ábrándozásom.

Még vagy tiz percig lépkedtünk, amikor a Gyuri-tanyához értünk. Nagy lett a meglepetésem! A vadászszoba ablakai sötétek, a terrasz csendes és kihalt; a lobogó tüznek, a vadászgulyásnak, a pisztrángnak, a partnereknek semmi nyoma!

Végtelenül bosszantott a dolog, jó kedvem elborult, torkom összeszorult és bizony hiába köszöntgetett a Gyuri-tanyán lakó városi erdőőr, szavamat nem vette. Vacsora persze nem volt s be kellett érnem két pohár frissen fejt tejjel. Ezután le is feküdtem és $^1/_2$ 9 órakor már el is ringattak Morpheus karjai.

Hajnali négy órakor talpon voltam s bár még mindig behatása alatt voltam az előző napi bosszuságnak, a reggeli friss levegő meghozta jó kedvemet és vigan vágtunk neki a nagy meredeknek Károly erdőőrömmel.

Az Ormi-tetői meredek valóságos szivszaggató, kipróbálja a tüdőt, a szívet egyaránt. Fél hatkor fent voltunk a nap sugaraitól bearanyozott tetőn s kényelmesen lépkedtünk a puha cserkészuton a hegyoldalban az „aranyvölgy" felé. Mindenütt kínos némaság, sehol egy hang, sehol egy moccanás!

Már mélyen bentjártunk az aranyvölgyi fenyvesben, amikor egy vontatott, rekedt bőgést hallottunk.

„Ez a Blockház mellett volt", — vélekedett az öreg Károly. Utána megint siri csend, teljes mozdulatlanság. Rövid ideig hallgatóztunk, azután gyorsabb lépésekkel megindultunk a Blockház felé.

Alig voltunk 200 lépésnyire a cserkészháztól, amikor egy vén remetekan szökik fel közvetlenül előttem és igyekszik felfelé a fenyvesben. Schönauerem egy másodperc alatt a szememnél volt, de Károly megragadta a karomat és megakadályozott a lövésben.

— Itt kell lennie a bikának, itt volt valahol a bőgés — mondja az öreg.

Óriási haragra lobbantam, hogy a biztosat fel kellett áldoznom a bizonytalanért; szemeimmel majd felszurtam az öreget, amikor a cserkészút felett szomszédos vágásban egy böffenést hallok. Intek az öregnek, hogy ne mozduljon, én pedig sietek előre a cserkészúton. Széjjelnézek a vágásban és mintegy 180 lépésnyire egy meghagyott fenyőfa mellett meglátom „őt", a keresettet, amint fejét jobbra-balra forgatja és száritkozik a fényes napsugárban.

A harmatos fűtől vizes bika koromfeketének látszott; fekete volt az agancs és hófehéren villogtak a korona végei. A bika két lépést tett előre és felém fordította egész jobb oldalát. Egy dörrenés és a bika — mint egy nyúl — összerogyott. Látom, hogy a fekhelyén némi kis mozgást mutat az epilóbium; a bika többé nem állt lábra.

Egy perc alatt mellettem termett az öreg Károly és tágra nyilt szemekkel hol reám néz, hol a lövés irányában.

— Fekszik a kapitális — nyugtatom meg erdőőrömet.

Károly erdőőröm azonban nem igen adott igazat nekem, mert fejcsóválva ide-oda tekintgetett, majd megszólalt: „Hát bizony kérem alássan, nem igen fekszik az . . . vágjunk inkább egy botot, amivel majd üthetjük a nyomát".

Én azonban e satyircus szavakra nem válaszoltam; tekintetemet arra a pontra szegeztem, ahol a bikára lőttem.

Nagyon gyenge, erőtlen, alig észrevehető volt a fű mozgása, de mégis rezgett himbálódzott.

— Ott kell feküdnie az én bikámnak, lehetetlenség, hogy ott ne leljem a vérágyat — gondolám magamban.

Rágyujtottam egy cigarettára, hogy idegeimet csillapítsam. Az öreg rám-rám nézett, de nem szólt; leolvasta az arcomról, hogy most neki hallgatnia kell és ő hallgatott.

Amikor az utolsó füstkarikát kieresztettem a szájamon, bal karom alól kivettem Schönaueremet, egy fogással kilöktem a kilőtt rézhüvelyt és újratöltöttem fegyveremet.

— Öreg! — megszólaltam — kész fegyverrel induljon felfele, én majd kommandirozom, hogy merre fog menni; egyelőre útirány amott az a nagy fenyőfa.

Károly figyelve elindult, de arcáról leolvastam a resignátiót. Lépésről-lépésre haladt, jobbra-balra tekintgetett és egyenesen a fenyőnek tartott.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Már 150 lépésnyire volt az öreg s még mindig ment előre. Szívdobogva vártam, hogy hát mi lesz . . . már fel kellett volna ugrania a beteg bikának . . . csak nem hibáztam el . . . hiszen látnom kellett volna menekülését . . . pedig hát jól láttam, hogy összeesett . . .

Végül megáll az öreg; puskájának ravaszát figyelmesen leereszti, fegyverét bal vállára akasztja, leveszi kalapját, mindkét kezével neki esik a hajának és amikor azt már örömében jól megtépázta, felém fordúl, magához int és balkezével jobb felső karját tapogatva mosolygó arccal jelzi, hogy az előtte fekvő bika agancsa karvastagságu.

Pár szökéssel az öreg mellett termettem.

Örökké felejthetetlen látványban volt részem. Bikám egy régi szénhegyen feküdt, két melső lába közé a földre volt fektetve feje és agancsszárainak mozgása jelezte lassu, mély lélegzetvételét. Hirtelen felkapta fejét, üvegesedő szemeivel ránk nézett, majd hanyattvágódva elnyújtózkodott . . . vége volt.

Mindketten kalap levéve álltuk körül a királyi vad vérágyát; mindkettőnk szeméből sugárzott a meghatottság, az öröm érzete és pár percig gyökeret vert a lábunk.

Az öreg ocsúdott fel előbb; szótlanul letört egy fenyőgalyat, bemártotta a sebből kiszivárgó vérbe és átnyújtotta nekem. Ezután én nyúltam bele a belső bugyelárisba s az előre elkészített százas banknótát kiemelve, szótlanul átnyújtottam az öregnek.

Megértettük egymást . . . Amig én kalapomhoz tüztem a véres fenyőgalyat, Károly zsebkendőbe pólyázta az összehajtogatott banknótát. Mindketten földre fektettük fegyvereinket s hozzáfogtunk az agancs birálatához.

— Ilyen bika nem esett még Gömörben — kezdé az öreg.

— Már hogy is ne, hát a hires és díjazott Cóburg-agancsok, meg az Andrássy Károly tizennégyese! felelém.

— Ezt is ki fogjuk állítani uram, ez is díjazva lesz — mondja Károly és szakértően fogdosta az agancs szárait.

Úgy is történt! Az 1911. év április 23-tól május 3-ig Budapesten megtartott agancskiállításon, a nyílt területről beküldött 103 agancs közül agancsom a hatodik helyre került és díjazva lett Az agancs súlya 8·90 kg., a szárak hossza 103 cm., szélessége 116 cm., a rózsa körmérete 28½ cm. volt.

A bikát délután behozták Rozsnyóra és csodálkozására járt a jáger-közönség.

Este tartottam meg az örömvacsorát, Bruhács, vidra, vörös gróf és Oszkár társaságában. Utána csendes következett . . . . . Reggelre a partnerek megadták az öreg Károlynak adott honáriumot . . . de duplán.

Pauchly Rezső,
püspökségi erdőfőmérnök.

Halászatunk érdekében.

Irta *Lakatos Károly.*

Hajdanában, mikor még a folyók ártereiben millió-számra nevekedhetett a halféle s jutott belőle minden rablógazdálkodás dacára is embernek, madárnak, sőt a csürhének is egész a megcsömörlésig, bizony soha senki sem gondolt arra, hogy halászatunkat különös gondozás tárgyává tenni s óvni, védeni kellene a halellenségek, helyesebben orvpusztítások ellen. Különösen ami a kártékony halírtó madarakat illeti, mert jutott is, maradt is elegendő halunk s e tekintetben fogyatkozás észlelhető soha nem volt, noha ugyancsak sokféle halászi készség: háló és mindenféle halfogó-eszköz, furfang is járulhatott volna hozzá annak előidézéséhez; de a folytonos és rendkivüli állománybeli szaporodása a halaknak természetes gátul szolgált erre s így nemhogy kimerülés, de észrevehető fogyatékosság sem volt tapasztalható soha vizeink haltermésének, állandó rendkivüli gazdagságában. És ez így volt ősidők óta körülbelül a 70-es évek közepéig, pedig ezidőtájt a mérőszalag lovagjai már nagy tevékenységet fejtettek ki az agrárius érdekek szempontjából való működésben: a vizek szabályozásában, tavak, mocsárok kiszárításában Duna-Tisza hosszat, s hol itt, hol ott szólalt meg a „hollandi bagger" halálharangja a lápok madár- és haldús eldóradója felett és el is pusztult manapságig rendre valamennyi, halászok, vadászok nagy szomoruságára s talán mindörökre.

Tagadhatatlan, a kultura érdekei sokat nyertek ezáltal, mert a gazdászat, közvagyonosodás számára óriási vízmentesített területeket hódított meg a háromszögelés tudománya, de az is igaz emellett, hogy amennyit nyertünk egyoldalúlag a vámon, annyit veszítettünk is más oldalon a réven, halászatunk majdnem tökéletes megsemmisülése folytán. Szóval és világosan megmondva: a folyamszabályozások és rétszárítási műveletek majdnem teljesen tönkre tették egykor virágzó halászatunkat az ősi halászati iparággal együtt, úgy, hogy ma „halászi mesterség"-ről beszélni sem lehet a hajdani értelemben. A mai „halászok" inkább csak halászó *napszámosok*, semmint a régi értelemben vehető telivér, ősfoglalkozást: *ősi ipart* üző néposztály. Olyan már nincs, vagy ha van, nagyon kevés lehet. Szegeden például, hol a halászatnak s a halászoknak igazi ősi fészke volt: ma már alig egy-két képviselője akad a régi halászgárdának.

De minek is volnának halászok?! És vajjon hol vethetnék meg ezerlyuku szerszámaikat, mikor a régi halastavak helyén most érő gabonát hullámoztat a fuvalom. Bejárhatjuk a Tisza mentét szegről végre, de mindenütt csak azt látjuk, hogy az ősi halászóhelyek, lápok, tavak a kapa-kasza uralma alá hajtvák és még a legmélyebb fenekekben — ahonnét pedig egykor mázsaszámra emelték ki az ízletes réti halakat — sincs a víznek hire se, de van helyette kukorica-erdő, ami a gazdának kedves

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

látvány lehet ugyan, de az ideális lelkületü halászembernek annál szomorkodtatóbb látványt nyújt.

Az „árterek“ is gabonaföldekké, kaszálókká változtak által s nemes kócsag s keringő sirálycsapatok helyett most a vércse, a kulturának ez a tolakodó madara lebeg felettünk, egér után kémlelve ott, hol hajdan pirosszárnyu keszeg után vágott le a villásfarku, habfehér halászmadár.

De magában a Tiszában és Dunában is nagy a fogyatkozás a hajdani haldús viszonyokhoz képest, ami az árterek pusztulásával igen természetes is különben, mert ezek adták a folyóknak a temérdek mennyiségü halkincset. Persze, ma már nem adják, mert az árterek szárazak s víz hijján nem jöhet ki belőlük a hal *elívni*, hullámveréstől ment vizeikbe ikráját lerakni s eként a hajdani mesés gazdagságu állományát felszaporítni. S így ma már korántsem halszagu a Tisza vize, mint volt hajdanában a sok, a temérdek sok haltól, mely miatt a vizet se igen lehetett inni — mint nagy Rákóczi Ferenc idejében, ki írásában keservesen panaszolja, hogy lázbetegségében „égő szomját nem olthatá a halszagu Tisza vizével“. „Annyi volt a Tiszában a hal, hogy nem lehetett anélkül meríteni, hogy a merítgetőben hal ne lett volna“ — így írja tovább.

Egyébiránt az Alföld, főleg a Tisza-vidék nagy halgazdagságáról történeti adatok, okmányok és még a török hódoltság korából származó *„defterek“* is kétségtelen adatokat és bizonyítékokat szolgáltatnak. Ezekből megtudható az is, hogy a halászat aránylag mily horribilis jövedelmet hajtott a török kincstárnak. Igy például egykoru feljegyzések szerint 1558-ban a szegedvidéki halastavak 20570 akcse (60 akcse 2 magyar forint és 15 dénár értékü volt) jövedelmet képviseltek, jóllehet 1555-ben ezen halastavak 32385 akcse jövedelmet hoztak.

A dunamenti halászó helyek közül csak a sárközi halastavak 93000 akcse haszonbért hajtának (1551) *13 év* alatt; öt év mulva pedig a versenyzők annyira felverték ezen halastavak bérleteit, hogy azok *évi* 50000 akcséért adattak ki.

Ezen adatokból elképzelhetjük azt is, hogy a török hódítás korában mily jelentékeny foglalkozási mód és kereseti forrás lehetett a halászat és halászkodás. És az is volt. A régi írások igazmondása kétségtelenül beigazolja ezt. Igy *Istvánfy* szerint a *Dózsa-lázadás* alkalmával csak magában Szeged városában 3000 halász élt; 1552-ben is, midőn pedig Szeged népsége igen megcsappant, 700 halász lakta a várost.

Általában a török hódítás korában egyik legjelentékenyebb foglalkozási mód volt a Duna-Tisza táján a halászat s maga a hal fontos kereskedelmi cikk, mely besózva, hasítva és friss állapotban került piacra. A vízmelléki kofák messzire eljártak a hallal, csíkkal, s mindig akadt vevőjük elég; a haláldás pedig soha meg nem csappant. Egykori irók állítása szerint a Tisza vize csak kétharmadrész vízből *s egyharmadrészben halból állott.* „A réti vizek és tavak is oly rendkivüli halbőséggel bírtak, hogy néha a *levegő is megromlott tőlük s a sertést is azzal hízlalták.*“ (I. *Bezda* Martinyi Zeileri: Neue Beschreibung des Königreiches Ungarn stb. Leipzig 1664.).

1430-ban a szent földről visszatértében Szegeden átutazó *Bertrandon de la Brocyuire* nevü francia lovag ismeretes könyvében a Tisza halgazdagságáról irván, a következőket mondja: „A Tiszában roppant sok hal van; sohasem láttam még oly vastag és hosszu halakat valamely folyóból halászni.“

Mily impozáns lehetett a hajdani átlagos minőség a maihoz képest!

Minőség is, mennyiség is ma már éppen nem megbámulni való arányokat tüntet fel — ha csak azt nem találjuk „megbámulni valónak“, hogy átlagos méretek és súly tekintetében mennyit vesztettek halaink, mily növetlenek a régiekhez képest — és hogy mily kevés, felette kevés mostani halállományunk átlaga. De azért bátran felkiálthatunk: Bárha csak ennyi is maradna mindenkorra, ha több nem is lesz talán!

KÜLÖNFÉLÉK

* **Kinevezések.** A király *Fekete* Zoltán főiskolai rendkivüli tanárt a selmecbányai bányászati és erdészeti főiskolához rendes tanárrá kinevezte. — Fülöp Szász-Coburg Gothai herceg *Antony* Károly cserépvári erdőmestert erdőtanácsossá nevezte ki, eddigi állomáshelyének megtartása mellett. — *Ajtay* Sándor, az Arad-Csanádi Vasutak ny. erdőmestere, utóbb erdőmérnök-vállalkozó, néhai gróf Pálffy János bajmóci uradalmához erdőmesterré neveztetett ki. — A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minister *Gerő* Virgil és *Partos* Vilmos kir. közalapítványi főerdőmérnököket kir. közalapitványi erdőtanácsosokká nevezte ki. — A m. kir. földm. minister kinevezte *Pavlic* Antal végzett zágrábi erdészeti akadémiai hallgatót a szászsebesi m. kir. erdőhivatalhoz díjtalan erdőmérnökgyakornokká. — Fülöp Szász-Coburg Gothai Herceg erdészeti tisztviselői karában: *Hensch* Emil főerdőmérnököt erdőmesterré, *Aschner* István I. o. erdőmérnököt főerdőmérnökké, *Benczko* József II. o. erdőmérnököt I. o. erdőmérnökké, *Ferster* Ede segéderdőmérnököt erdőmérnökké, *Buday* Aladár erdőmérnök-jelöltet segéderdőmérnökké nevezte ki; valamennyit jelenlegi állomáshelyének megtartása mellett. — A m. kir. földmivelésügyi miniszter kinevezte dr. *Katona* Zoltán m. kir. kincstári erdészeti orvost a X. fizetési osztályból IX. fizetési osztályba m. kir. kincstári erdészeti orvossá, — *Komócsy* Andor m. kir. irodakezelési gyakornokot az erdészeti segédhivatali tiszti személyzet létszámába

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

m. kir. irodasegédtisztté. — A Rimamurány-Salgótarjani Vasmű Részvénytársaság erdőbirtokaihoz *Horváth* Béla kir. erdőmérnökgyakornok segéderdőmérnökké neveztetett ki. — Ifj. *Amon* János a gróf Hadik-Barkóczy E. hitbizományi uradalomhoz erdőmérnökgyakornokká neveztetett ki.

* **Kitüntetések.** A király *Hoffmann* Antal uradalmi főerdőtanácsosnak, sok évi sikeres szolgálata elismeréséül a királyi tanácsosi cimet; — *Klokocevic* Imre kir. főerdőtanácsosnak saját kérelmére történt nyugdijazása alkalmából a Ferencz József-rend tiszti keresztjét adományozta.

* **Nyugdijazások.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Kuzma* Gyula m. kir. főerdőtanácsost, *Briesytánszky* Endre m. kir. erdőtanácsost, *Würsching* Frigyes m. kir. erdőtanácsost és *Radó* Pál m. kir. erdőtanácsost állandó nyugalomba helyezte.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister áthelyezte *Zalay* László m. kir. erdőmérnököt Zsolnáról Csikszeredába s beosztotta a m. kir. állami erdőhivatalhoz; *Lange* Pál m. kir. főerdőmérnököt Zsolnára erdőgondnoknak; *Zathureczky* Nándor m. kir. segéderdőmérnököt Zólyomba erdőgondnoknak; *Fröhlich* György m. kir. segéderdőmérnököt Pujra erdőgondnoknak; *Gohn* Emil m. kir. segéderdőmérnököt Vajdahunyadra erdőmérnöknek; *Barabási* József m. kir. segéderdőmérnököt Gyergyószentmiklósra erdőgondnoknak; *Borbély* Sámuel m. kir. segéderdőmérnököt véglegesen megbizta a Szászvároson székelő m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével, *Spangel* Ernő m. kir. erdőmérnökgyakornokot Besztercéről Besztercebányára az ottani m. kir. erdőigazgatósághoz, *Pukács* Endre m. kir. segéderdőmérnököt Budapestre a földmivelésügyi ministerium I. A. főosztályához; *Papolczy* József m. kir. segéderdőmérnököt Rahóra erdőgondnoknak, *Mamira* József m. kir. segéderdőmérnököt Csikszeredára az ottani m. kir. állami erdőhivatalhoz, *Bechine* Ferenc m. kir. segéderdőmérnököt Bereckről Dévára és beosztotta az ottani m. kir. állami erdőhivatalhoz, *Valics* János m. kir. segéderdőmérnököt Sepsiszentgyörgyről Bereckre erdőgondnoknak, *Pékh* József m. kir. főerdőtanácsost Rimaszombatról Komáromba hivatalfőnöknek; *Somoghy* Lajos m. kir. főerdőtanácsost Segesvárról Budapestre hivatalfőnöknek; *Pfundtner* Károly m. kir. főerdőmérnököt Medgyesről Segesvárra és *Köllő* Pál m. kir. főerdőmérnököt Rimaszombatba és megbizta előbb nevezettet a segesvári, utóbb nevezettet pedig a rimaszombati m. kir. állami erdőhivatal főnöki teendőinek ellátásával.

* **Lemondás.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Barsi* Nándor m. kir. segéderdőmérnöknek állami szolgálatáról történt lemondását elfogadta.

* **Birtokvétel.** *Wesseli* Ernő lovag Borsod vármegyében fekvő szilvásváradi uradalmát megvette *Pallavicini* Alfonz nagybirtokos. Az uradalom tisztikara a következő: Vezető erdőmester *Zsák* Emil, számvevő *Fittler* Sándor, földmérő *Baszler* Alfréd, pénztáros *Geyer* Ferenc. A szilvási erdőgondnokság kezelője *Peczel* Mihály főerdész, a visnyeié *Jellinek* Vince erdész.

* **Halálozások.** *Rochlitz* Nándor m. kir. főerdőtanácsos, Ung vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, folyó évi március 23-án Ungváron, 67 éves korában elhunyt. — *Pilz* Ottó, Coburg herczegi erdőtanácsos, folyó évi március hó 25-én elhunyt. — *Bálint* Mihály m. kir. erdőmérnök (Beszterce) folyó évi május hó 12-én elhunyt. — *Nagy* Pál, Kecskemét város főerdőmérnöke, folyó évi május hó 13-án elhunyt.

* **A kereskedelmi szerződések reviziója.** A mezőgazdasági vámvédelem, melyet a legutóbb megkötött kereskedelmi szerződések biztosítanak, nem csupán egy-két embert érdekel, hanem az egész nemzetet, de leginkább érdekli azonban a nemzet zömét alkotó földmivelő népet. A nemzet hozzájárulásával törvényesitették ezeket a szerződéseket, a nemzet igazi képviselete, a törvényhozás szavazta azokat meg, azokon tehát változtatni a kereskedelmi kamarák, bankdirektorok egyoldalu óhajtására vagy a budapesti utca hangosszavu urainak kivánságára nem lehet. Csakis akkor szabad azon változtatni, ha a nemzet, vagy annak törvényhozása azt úgy kivánja. Megszavaztatni ebben a kérdésben a nemzetet nagyon bajos volna, de viszont a mostani törvényhozás döntése alá bocsátani a balkán kereskedelmi szerződések revizijának a kérdését nem volna méltányos. Ebben a nemzetre nézve olyannyira életbevágó kérdésben nyilatkozzék, döntsön maga a nemzet. A Kassára junius hó 18-ra összehivott országos gazdagyűlés lesz az egyik megnyilatkozása a nemzetnek ebben a fontos kérdésben. A kassai gazdagyűlésen képviselve lesz az ország minden vidéke, minden vármegyéje, sőt talán minden községe is. Igaz ugyan, hogy a kassai gazdagyűlés tagjainak többségét szürös és mandlis atyafiak fogják alkotni, de éppen ez a körülmény bizonyitja azt, hogy a kassai gazdagyűlés a nemzet többségének véleményét tükrözi vissza, hiszen a nemzet többsége nem száguldó automobilról nézi a világot, hanem az erdőből, a szántóföldről, ahol az egyedül megfelelő formaruha: a mandli és a szür és a fontos talpu csizma.

* **Világatlasz.** Örömmel látjuk, hogy a Kogutovicz Károly dr. szerkesztésében megjelenő Világatlasznak 4. és 5-ik füzete is elhagyta a sajtót. Magyar ember csak büszkeséggel tekinthet e műre, amelynek most már 40 térképoldala, tehát az egésznek $^1/_3$-a immár megjelent. A most megjelent füzetek lapjai: Belgium, Németalföld és Luxemburg, Spanyolország, Észak-Amerika-Egyesült-Államok világtérképei. Európa különféle térképei, Németország. Tárgyilagosságunk megóvása mellett kijelenthetjük az eddigiek után, hogy a magyar közönség értékben, tartalomban és méreteiben is hatalmas kéziatlaszt kap, aminővel eddig csak a legműveltebb nemzetek rendelkeztek. A Világatlaszt gumminyomó rotációs gyorssajtón nyomják, miáltal az érdes papiroson remek aquarell

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hatása van a színeknek. Melegen ajánlhatjuk valamennyi olvasóink figyelmébe e kiváló munkát, mely füzetekben 42, díszkötésben 50 koronáért rendelhető meg a Magyar Földrajzi Intézet r.-t. kiadónál, Budapest, V. Rudolf-tér.

* **Az 1913. évi budapesti országos agancskiállítás.** Május hó 1-én nyilt meg a Vigadó egyik termében a szokásos évi országos agancskiállítás és május hó 15-ig volt nyítva. Összesen 391 drb trofea állíttatott ki, melyek a következő csoportokba voltak sorozva: 1. nyílt területről származó szarvasagancs 99; 2. vadaskerti szarvasagancs 7; 3. dámlapát 30; 4. őzagancs 196; 5. zergekampó 6; 6. moufflonszarv és vadkanagyar 8; 7. különféle bel- és külföldi trofea 24 drb. A díjjazottak a következők: Az I. díjjal kitüntetett 18-as agancs viselőjét herceg Hohenlohe Kraft Keresztély ejtette el a zalamegyei Muraerdőben. Ez az agancs a legszélesebb — 140 cm. — súlya 8·90 kg. A II. díjjal kitüntetett 20-as Frigyes főherceg béllyei uradalmából, a karapancsai pagonyból származott. Ez az agancs volt a legnehezebb valamennyi kiállított agancs közül, 9·30 kg. A III. díj nyertese az Izabella főhercegnő által elejtett 22-es agancs. Ennek az agancsnak párját ritkító koronája van. A VI. díjjal kitüntetett és Horthy Jenő által kiállított 12-es agancs a Vértes-Pilis hegységből származott. Kiváló képviselője a gömöri Érchegységből származó szarvasoknak a Nagy Elemér által elejtett s a VIII. díjat elnyert 16-os bika agancsa. A IX. díj nyertese egy gróf Zichy Antal állal elejtett, nagyon szabályos növésü, Abauj megyéből származó 14-es, a X. díjat Coburg Fülöp herceg által kiállított, a püspökházai pagonyból származó szarvasnak agancsa nyerte meg. Gróf Draskovich Iván ez évben egy baranyamegyei 16-os aganccsal a IV. díjat kapta meg. A kiállított agancsok között ennek van a legvastagabb rózsája, 30½ cm. Zala megyéből származik Hohenlohe herceg V. díjat nyert 18-as agancsa is, melynek több ága le van kűzdve. A Frigyes főherceg által kiállított 6-os agancs, a rendellenes fejlődésü agancsok csoportjában a II. díjat nyerte. A vadaskerti szarvasagancsok kiváló képviselője volt a vépi Vogronits Ödön által kiállított, I. díjjal kitüntetett barsmegyei 12-es agancs. I. díjjal lett kitüntetve a gróf Draskovich Iván baranyasellyei vadaskertjéből származó 14-es agancs. Az őzagancsok közül az I. díj nyertese a gróf Szapáry István által kiállított, Pestmegyéből származó őzagancs. Legszebb őzagancs volt a kiállításon a II. díjjal kitüntetett agancs, amelynek viselőjét Schreiber Alfréd ejtette el Trencsén megyében. Nagyon jó őzagancsok voltak a József főherceg által kiállítottak, V. díjat, Podmaniczky Géza által kiállítottak VII. díjat, gróf Szapáry Péter agancsa VI. díjat, gróf Wenckheim agancsa III. díjat, Odescalchi Lóránt és Bottlik István agancsa VIII. díjat, Bornemissza Elemér agancsa a X. díjat kapta; gróf Andrássy Géza és dr. Rákossy Levente kiállított agancsai szintén említésre méltók. A zergekampók nagyon gyéren voltak képviselve. Barthos Gyula I. díjjal kitüntetett retyezáti bakja elég jó. Érdekesek voltak Vojnits Oszkárnak Indiából, báró Schönberg Donaldnak a Kaukázusból és Kittenberger Kálmánnak Afrikából származó trofeái is.

* **Tanulmányút Ausztriába.** Az Országos Erdészeti Egyesület a folyó év nyarán tanulmányútat rendez az osztrák örökös tartományokba, amellyel egyuttal viszonozza az osztrák birodalmi erdészeti egyesületnek két év előtti magyarországi látogatását.

* **A tavaszi erdészeti államvizsga** április 30. és május hó 6. között folyt le. A vizsgálatra 12-en nyertek engedélyt. Oklevelet 10-en kaptak, névszerint: Csatay Gyula, Horváth Endre, Klansberger József, Kocziha János, Marschall Ernő báró, Muzdeke Damján, Navratil Gyula, Pálfy Alajos, Pellion Árpád és Schaffer Endre.

* **Erdőgondnoksági székhelyváltozás.** A m. kir. földmivelésügyi minister a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületéhez tartozó reketói m. kir. erdőgondnokság székkelyét Gyaluból Jósikafalvára helyezte át. Ebből kifolyólag ezentul ezen erdőgondnokság „A m. kir. erdőgondnokság Jósikafalva (Kolozs vármegye)", a gyalui erdőgondnokság pedig „A m. kir. erdőgondnokság Gyalu" címet viseli.

* **Felolvasás az Országos Erdészeti Egyesületben.** Március hó 14-én *Kiss* Ferenc m. kir. főerdőtanácsos felolvasást tartott az Országos Erdészeti Egyesületben „Az alföldi homokterületek erdősitésénél követendő ujabb eljárások" cimén. A felolvasásra a budapesti tagok majdnem kivétel nélkül, a vidékiek közül is igen sokan jelentek meg. A felolvasás mindvégig lekötötte a hallgatóság figyelmét. — Április 11-én *Karvas* Emil kir. erdőtanácsos „Utam Délbraziliában" cimen az ország különböző vidékéről összesereglett mintegy 100 főnyi hallgatóság előtt felolvasást tartott. Az érdekes előadást még érdekesebbé tették az előadás végén bemutatott, az előadó saját fényképfelvételeiből kiválogatott, vetitett képek és a Braziliából származó fa, erdei fák gyümölcse s egyéb termények.

7252—1913. sz.

Pályázat erdősitési jutalmakra.

Az erdőtörvény (1879: XXXI. t.-c.) 165. §-ában kölülirt kopár, vizmosásos és futóhomokterületeken ez évben létesitendő, közgazdasági jelentőséggel biró erdősitések megjutalmazására az országos erdei alapból tizenegy (11) nagy jutalmat, tiz (10) elsőrendü és kilenc (9) másodrendü elismerő jutalmat tűzök ki, u. m.:

három egyenként 1000 koronás nagy jutalmat, (kettőt készpénzben, egyet dísztárgyban),

négy egyenkint 800 koronás nagy jutalmat, (kettőt készpénzben, kettőt dísztárgyban),

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

négy egyenként 600 koronás nagy jutalmat, (kettőt készpénzben, kettőt dísztárgyban),

öt egyenkint 500 koronás elsőrendü elismerő jutalmat, (hármat készpénzben, kettőt dísztárgyban),

öt egyenként 400 koronás elsőrendü elismerő jutalmat, (hármat készpénzben, kettőt dísztárgyban),

öt egyenként 300 koronás másodrendü elismerő jutalmat, (hármat készpénzben, kettőt dísztárgyban),

és négy egyenként 200 koronás másodrendü jutalmat, (hármat készpénzben, kettőt dísztárgyban).

Ezen jutalmakért az érdekelt birtokosok (bérlők) azon erdősitéseikkel versenyezhetnek, amelyeket az 1879. évi XXXI. t.-c. 165. §-ában körülirt kopár-, vizmosásos vagy fútóhomokterületeken általánosságban véve állami pénzsegély igénybevétele nélkül — kivételes esetekben azonban, midőn a birtokos a munkálatokat különös gondossággal és sikerrel, rendkivül nehéz viszonyok között teljesítette s azokkal fontos közérdekeket sokszorta nagyobb mértékben elégitett ki, mint a mennyire saját érdekeit előmozditotta — állami segély igénybevétele esetén is a folyó év tavaszán vagy őszén foganatositottak.

Megkivántatik azonban, hogy:

a) az 1000 koronás nagy jutalmakra versenyző erdősitések egy tagban legalább 25 kat. hold terjedelmüek,

b) a 800 és 600 koronás nagy jutalmakra versenyző erdősitések egy tagban legalább 25 kat. hold terjedelmüek,

c) az 500 és 400 koronás elsőrendü elismerő jutalmakra versenyző erdősitések egy vagy több tagban legalább 10 k. hold terjedelmüek, és

d) a 300—200 koronás másodrendü elismerő jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 5 kat. hold terjedelmüék legyenek.

A pályázó birtokos a versenyre bocsátott erdősitést az első munkálatoktól kezdve a jutalom odaitélésének idejéig állandóan gondozni, a szükséges pótlásokat foganatositani s a létrejövő erdőt az 1879. évi XXXI. t.-c. 2., illetve 4. §-ai szerint erdőként fentartani és kezelni tartozik

A versenyre bocsájtott erdősitések az 1918-ik évben fognak a helyszinén megbiráltatni. A jutalmak kiosztásánál az erdősitések sikere és közgazdasági jelentősége, az erdősitésnél felmerült nehézségek és az erdősitésre fordított költségek fognak irányadóul szolgálni, de a pénzjutalmak kiosztásánál figyelembe vétetnek ezek mellett a birtokos vagyoni viszonyai is.

A pályázó birtokos a jutalomra csak akkor tarthat igényt, ha a versenyre bocsátott és a jutalomra érdemesnek itélt erdősités a jutalom odaitélésének idejében is birtokában lesz.

Az odaitélt pénzjutalom egy harmadrésze az erdősitést teljesitő kezelő erdőtisztet (gazdatisztet vagy bérlőt) fogja illetni. A dísztárgyat nyert birtokosok azon alkalmazottai pedig, — kik a jutalmazott erdősitések teljesítése körül kiváló érdemet szereztek, — érdemük szerint külön pénzjutalomban fognak részesülni.

A folyó év tavaszán teljesített erdősitéseket legkésőbb folyó évi julius hó végéig, a folyó év őszén teljesitett erdősitéseket pedig legkésőbb folyó évi december hó 25-ig kell a birtokosnak a közigazgatási erdészeti bizottságnál vagy a kir. erdőfelügyelőségnél pályázatra bejelenteni.

Pályázhat a feltételeknek megfelelő erdősitésekkel az erdősitést teljesitő erdő- vagy gazdatiszt, valamint a beerdősitett terület bérlője is, de pályázati kérelméhez mellékelni kell a birtokos irásbeli nyilatkozatát, melyben az kijelenti, hogy a pályázatban való részvételhez hozzájárul és egyszersmind kötelezi magát, hogy a versenyre bocsájtott erdősitést az 1879. XXXI. t.-c. 2. vagy 4. §-aiban meghatározott feltételek szerint állandóan erdőként fogja fentartani és kezelni.

A pályázati kérvényben az erdősités helyét (község, dülő, helyrajzi szám), kiterjedését és az erdősitésre használt fanemeket pontosan meg kell jelölni.

Budapest, 1913. év május hó.

M. kir. földmivelésügyi minister.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Felhivás

az államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alapból az 1913—14. tanévben kioszthatő segélyek ügyében.

A m. kir. földmivelésügyi ministerium szolgálati ügyköréhez tartozó állami erdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alapból, az 1913—1914. tanévre szóló segélyek az 1906. évi 79981 szám alatt jóváhagyott szabályzat 8. szakaszának 4. pontja értelmében folyó évi julius havában osztatnak ki.

Az idézett szabályzat értelmében segélyben részesülhetnek az állami erdészetnél (kincstári erdőknél, állami kezelésbe vett községi stb. erdőknél, erdőfelügyelőségeknél, a selmecbányai erdészeti főiskolánál, az erdőőri szakiskoláknál és erdészeti kisérleti állomásoknál) alkalmazott tényleges szolgálatban álló, nyugdijazott és elhalt összes tisztviselőknek (erdőtiszteknek, erdészeti tanároknak, erdészeti mérnököknek, kincstári erdészeti orvosoknak, erdőszámvevőségi tisztviselőknek, irodatiszteknek) mindkét nembeli gyermekei, illetőleg árvái, ha az alább felsorolt belföldi intézetek valamelyikének rendes tanulói közé az 1913—14. tanévre felvétetnek, továbbá — amennyiben már megelőzőleg is iskolába jártak volna, ha a tanulmányi előmenetelt igazoló bizonyitványaikban kitüntetett összes osztályzatoknak legalább fele kitünő, jeles, igen jó, vagy jó.

Elégtelen osztályzat a segélyezést kizárja.

Tornából, énekből, valamint az egyes nem kötelező tantárgyakból nyert osztályzat az igényjogosultság megállapitásánál számitásba nem vétetik.

Azok a tanintézetek, melyeknek rendes tanulói a szabályzat 18. §-a szerint segélyben részesithetők, a következők:

A) Fiugyermekek részére:

1. az erdészeti főiskola,
2. gymnásiumok,
3. reáliskolák,
4. a felső kereskedelmi iskolák,
5. felsőipariskolák és
6. polgári iskolák.

B) Leánygyermekek részére:

1. tanitónő-, óvónő- és nevelőnőképzők,
2. női kereskedelmi tanfolyamok,
3. felsőbb leányiskolák,
4. polgári leányiskolák.

C) Mindkét nembeli gyermekek részére:

1. az elemi iskolák azzal a korlátozással, hogy a fiugyermekek és az I—IV. osztályba járó leánygyermekek segélyben csak akkor részesülhetnek, ha megfelelő helybeli tanintézet hiányában másutt kénytelenek tanulni.

2. a siketnémák, vakok stb. oktatására szolgáló gyógypaedagogiai tanintézetek és pedig tekintet nélkül a gyermekek életkorára és előképzettségére.

Más tanintézetek tanulói és a fentebb felsorolt tanintézetek rendkivüli, vendég- és magántanulói, nemkülönben a külömböző időszaki (téli, esti stb.) tanfolyamok hallgatói a segélyben nem részesithetők.

A segélyek adományozása a folyamodó tisztviselő, illetve árva vagyoni viszonyainak számbavételével történik. Egyenlő igényjogosultság mellett előnyben részesülnek az árvák s azok a tisztviselők, kiknek több ellátatlan gyermekük van, vagy akiknek hivatali székhelyén megfelelő tanintézet nincs.

A segélykiosztásnál az atyának érdemessége is figyelembe vétetik.

A tisztviselő rendesen csak egy gyermek nevelésére nyerhet segélyt; 2 gyermek, vagy rendkivüli esetekben 3 gyermek után csak akkor, ha az illetőnek első esetben legalább 4, vagy a második esetben legalább 5, még szülői ellátást igénylő gyermeke van.

A segély a szabályzat értelmében mindenkor csak egy-egy tanévre adatik; a segélyben részesülő a következő tanévben is részesülhet segélyben, de csak új kérvény alapján.

A segélyek minden év szeptember havától kezdve tiz egyenlő havi részletben szolgáltatnak ki, de csak abban az esetben, ha a gyermek tényleg a fent elősorolt tanintézetek valamelyikében tanul, illetőleg az első részlet már akkor, ha a gyermek az illető tanintézetbe felvétetett.

A segélyezés iránti kérvényekben kitünte-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tendő a folyamodó ellátatlan gyermekeinek száma s kora, az általuk látogatott tanintézet, az esetleg élvezett ösztöndij, vagy más ilynemü állandó segély összege s a kérvényhez a gyermek illetőleg a gyermekek legutolsó iskolai bizonyitványai, nemkülönben a szülők vagyoni állásáról szóló hatósági bizonyitvány, illetve atyátlan-anyátlan árváknál az árvaszék igazolványa, csatolandó. Özvegyek, illetve árvák kérvényeiben azonfelül az is kitüntetendő, hogy az özvegyi ellátás illetve a nevelési járulék az új vagy még a régi nyugdijtörvény alapján lett-e és mily összegben megállapitva.

Az érdekelt szülők, illetőleg gyámok felhivatnak, hogy az alapból nyerhető segélyek iránti kérvényüket szabályszerü bélyeggel ellátva legkésőbb **folyó évi julius hó 8-ig** „Az államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező alap intéző bizottságához“ Budapest, V, Zoltán-utca 16. sz. beküldjék. Az ezen határidőn tul beérkező, vagy kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1913. évi május hó.

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

MEGJELENT!

ERDEI KIHÁGÁSOK.

AZ 1879. ÉVI XXXI. T.-C. II. CIME.

GYAKORLATI HASZNÁLATRA

MAGYARÁZATOKKAL, ELVI HATÁROZATOKKAL, MINTATÁRRAL ÉS TÁRGYMUTATÓVAL

Összeállította:

FELSZEGHY BÉLA dr.

vm. aljegyző, tb. főszolgabiró.

MÁSODIK KIADÁS.

Ára 1 korona 60 fillér.

Megrendelhető:

SZÉKELY ÉS ILLÉSNÉL, UNGVÁR.

Zemplén vármegye közigazgatási erdészeti bizottságától.

885—1913. k. e. b. szám.

Pályázati hirdetmény.

Zemplén vármegyében a szinnai m. kir. járási erdőgondnokság kerületében, Szinna székhellyel megüresedett

járási erdőőri állásra

400 (négyszáz) korona évi törzsfizetéssel, 200 (kettőszáz) korona lakás, fa és ruha, 250 (kettőszázötven) korona utazási és 4 (négy) korona iroda-átalánnyal ezennel pályázatot hirdetek.

Az évi törzsfizetés 5—5 évi kifogástalan szolgálat után kétszer 100 koronával, továbbá 10 évi szolgálat után lakás, fa- és ruha 50 korona és utazási átalány 50 koronával emelkedik.

A javadalmazás havi előleges részletekben fizettetik.

Pályázhat azon magyar állampolgár, aki:

a) fedhetetlen életü,

b) 24 évesnél nem fiatalabb, 35 évesnél nem idősebb,

c) az erdőőri szakvizsgát letette,

d) ép szellemi erő és egészséges testalkat mellett, hibátlan beszélő-, látó- és hallóképességgel bir.

A hivatalos magyar nyelven kivül a tót nyelvet bírja és azt hiteles okmánnyal igazolja.

Zemplén vármegye közigazgatási erdészeti bizottságához intézett, hiteles okmányokkal felszerelt, egy koronás bélyeggel ellátott és sajátkezüleg irt kérvények **1913. évi julius hó 1-ig** a sátoraljaujhelyi m. kir. állami erdőhivatalhoz annál is inkább benyujtandók, mert a később érkezett kérvények nem fognak figyelembe vétetni.

Sátoraljaujhely, 1913. évi április hó 15-én.

Matolai Etele,
közig. erd. bizotts. elnöke.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Nagyváradi m. kir. állami erdőhivataltól.

570—1913. szám.

Pályázati hirdetmény.

Bihar vármegye közigazgatási erdészeti bizottságának 208—1913. kb. számu határozatával nyert megbizás folytán az üresedésben levő béli

járási erdőőri állásra

940 korona évi összilletménnyel ezennel pályázat nyittatik.

Pályázhatnak mindazok, kik 24-ik életévüket betöltötték, de 35 évesnél lehetőleg nem idősebbek, fedhetlen életüek, az 1879. évi XXXI. t.-c. 37-ik §-ában követelt szakképzettséggel birnak, teljesen egészségesek s miután a béli járási erdőőri állásnál a hivatalos nyelven kivül a román nyelv ismerete is kivánatos, megfelelő nyelvismerettel is rendelkeznek.

Pályázni szándékozók felhivatnak, hogy szabályszerüen kiállított és sajátkezüleg irt bélyeges kérvényeiket, melyekhez keresztlevél, erkölcsi bizonyitvány, erdőőri szakvizsgai bizonyitvány, hatósági orvosi bizonyitvány és szolgálati bizonyitvány is csatolandó, ezen állami erdőhivatalnál legkésőbb folyó évi julius hó 15-ig nyujtsák be.

A kinevezendő járási erdőőr megfelelő számu tagsági könyvecskével az Országos Munkás- és Cselédsegélypénztárba be fog irattatni s az állás már augusztus havában elfoglalandó lesz.

Nagyvárad, 1913. évi junius hó 12-én.

M. kir. állami erdőhivatal.

Eladó vizslák.

Egy darab egy éves kan,

valódi angol, hosszuszőrü, sárga-barna szinü,

Egy darab $^{3}/_{4}$ éves nősény,

valódi angol, hosszuszőrü, fehér-sárgával szinü. Ára darabonként 80 korona. Érdeklődők furduljanak a lap kiadóhivatalához.

Pártoljuk a hazai ipart!

Szarvas- és őzagancs-táblákat,

remek faragott **fegyverállványokat** és **vadászbútorokat, képkereteket, szobadisztárgyakat, szivar-, ékszer és keztyü-dobozokat** izléses kivitelben és olcsó áron készit

BRIESTENSZKY JÓZSEF

műfaragászata RAJEC. (Trencsénm.)

Képes árjegyzéket ingyen küld.

Az egyetlen szaklap,

amely erdészeti, vadászati és gazdasági ügyek mellett az erdőaltisztek személyi ügyeivel is foglalkozik s azok érdekeinek bátor szószólója:

„AZ ERDÉSZET“

erdészeti és vadászati szaklap, az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetségének“ hivatalos közlönye. Tartalma gazdag és változatos. Megjelenik minden hó 10-én és 25-én 8—12 nagy oldalon. Előfizetési ára egész évre 6 korona, szövetségi tagoknak 4 korona. Szövetségi tagsági díj egész évre 4 korona.

A szövetség vezetősége: Besztercebánya.

A szaklap szerkesztősége:

Budapest, VIII. ker., Szigetvári-utca 22. szám.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

„Korona fegyver“ Fükert különleges szab. závárzatával.

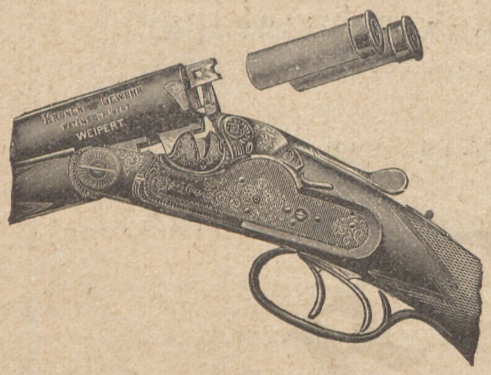

Az összes kultur államokban szabadalmazva, **elösmert legjobb és legkitünöbb vadászfegyver.**

Föelönyei a korona fegyvernek a következök:

1. Kivülfekvő, minden vadász által könnyen kezelhető, kiválóan szerkesztett acélzávárzatok, igen kis kakasokkal, melyek nyitáskor **önként felhuzódnak** és rögzitődnek, melyek azonban tetszés szerint **kézzel** is felhúzhatók és leereszthetők.

2. Kivülfekvő gyüszögek ennélfogva ki van zárva a gázok visszatolulása alt al okozott rozsdásodás.

3. Különleges, többszörösen **szabadalmazott** önmüködő tölténykivető mely ellenkezően minden más kivetővel **sohasincs** fe huzva, hanem csak akkor huzódik fel és hajit ki, midőn két töltény kilövetett ennélfogva **korlátlan** tartósággal bir.

4. Saját, szabadalmazott közvetlen a **závárzat rugóját** rögzitő biztositással, mely ellentétben a más fegyvereknél alkalmazott biztositásokkal egyedül nevezhető valódi biztositásnak.

5. Tisztán **elsőrangu anyagból** készült csövek a legjobb acélból, a képzelhető **legjobb lövési eredményekkel.**

6. A legkisebb részletekig **kitünő és elsőrangu kidolgozás.**

Azonkivül bármely fegyver ellátható a Fükert különleges szabadalmazott závárzatával, mely a csöveket az eddigi teljesen szabadon fekvesükben is megragadja s mintegy lecsavarva tartja; minden fegyverhez, különösen **füstnélküli lőpor** használhatónak legmelegebben ajánlható.

A korona fegyver mint golyós, serétes kétcsövü s mint hármas csövü fegyver szállitható.

Részletes árjegyzéket ugy erről, valamint minden más vadászfegyverről kivánatra küld

Fükert G. cs. és kir. udv. fegyvergyáros WEIPERT (Erzgebirge.)

MAGYAR

FAIPAR ÉS FAKERESKEDELEM

MAGYARORSZÁG FATERMELŐINEK ÉS FAKERESKEDŐINEK LEGELTERJEDTEBB SZAKLAPJA

Fakereskedőknek szánt faárverési és erdőeladási hirdetmények közzétételére a legalkalmasabb organum.

Szerkesztőség s kiadóhivatal BUDAPEST, VI., Podmaniczky-utca 71.

Mutatványszámmal szivesen szolgálunk.

KITÜNTETÉSEK

BRÜNN 1894. * **TROPPAU 1895.**

Heider V. és Fia

Jenő főherceg udvari szállítója

Freudenthal (Osztr. Szilézia)

Vadászati . . . . ékszerkülönlegességek

(Hubertus-Schmuck) szarvas- és rókafogakból, korcsagancsokból stb. legfinomabb arany és oxydált ezüst kiállítás-ban.

Ékszerek, arany- és ezüstárúk, Chinaezüst-cikkek és műöntvény-tárgyak gyára és raktára.

Képes árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmenve küldünk.

A cim pontos megadását kérjük.

Szarvas- és rókafogak előzetes beküldés mellett a legmagasabb árakban megvétetnek.

Jakubek József

műfaragszata Rajecz, Trencsén - :: megye .

Ajánlja a fafaragászatba vágó mindenféle munkáit. Bármily minta, rajz, tervezet szerint megrendelt munkát jutányosan készit minden stylusban. Állandóan raktáron tart: fürdői emléktárgyakat, fegyverállványokat, agancstalapzatokat, bútordiszeket, bútorbetéteket stb.

Árjegyzéket kivánatra készséggel küld.

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

XIII. évfolyam. Rimabánya, 1913. szeptember. 3. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m.
hova az előfizetési és hirdetési dijak küldendők.

Felelős szerkesztő:
MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA
hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Előfizetési ár:
Egész évre ... ... 6·— korona.
Egyes szám ára ... ... 1·50 korona.

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT EGYSZER.

Előfizetéseket Budapesten elfogad:
Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése
Múzeum-körút 2-ik szám.

Az erdők térfoglalása a Coburg hercegi uradalmaknak erdészeti kezelés alatt álló területein.

Irta *Szénássy Béla*, Coburg hercegi erdőrendező.

(Folytatás.)

A közölt területi összeállításból minket elsősorban az erdősült terület szaporodása érdekel, majd ezután az erdőterület, végül az összterület gyarapodása.

Az erdősült területek növekvése:

a) tisztások beerdősítéséből,

b) a havasi tájon az erdő tenyészeti határának a lehető legmagasabb régiókig való feltolásából és végül

c) csatolt erdőtestek bekebelezéséből fejlődött.

Az erdősült területek ezen gyarapodásának kezdete azon időre tehető, midőn a birtokrendezések befejezte után, a területek többé változást nem szenvedtek, vagyis, midőn a tagosítás keresztül vitelével az uradalomnak birtoktestei, a tagosítás természetének megfelelően, községenként egy-egy összefüggő egészre kerekíttettek ki.

Ez az időpont az 1857. évre tehető, mivel a birtokrendezések az ötvenes évek elején kezdődtek és közel 10 évig tartottak. Ugyanezen időre tehető az erdőknek az üzemtervek alapján vezetett rendszeresebb kezelése is. Az 1912. év végéig tehát 55 év telt el, mely időt számításaink alapjául véve, a területösszeállítás adatai szerint beerdősítve lett 1857—1912. év végéig 8750·92 tisztás terület, vagyis *évenként 55 éven által 159·09 kat. hold.*

Ebben a területben bennfoglaltatnak már a havasi erdősítések is, melyeknek összterülete 1656·66 k. h. s bár a nagyobbmérvü erdősítés csak a véderdők első kihasítása után vette kezdetét, azért mégis az erdősítések kezdetét már a mult század 80-as éveinek elejére lehet tenni; tehát az 1882—1912-ig terjedő *30 évre átlag 55·13 k. holdnyi évenkénti sikerült havasi erdősítés esik.*

Az *erdősült* terület pedig, az a), b), c) pontokat egybefoglalva, 9859·97 k. holdnyi gyarapodást mutat, vagyis *55 éven át évenként 179·30 kat. holdat.*

Az erdők térfoglalásának tehát különböző természetü okok szolgáltak alapul s miután úgy maga az erdősítés módja, valamint a beerdősített területek fekvése, ennélfogva az erdősítéseknél alkalmazott fanemek is lényegesen eltérők, azért megtartván a fenti három pont beosztását, mindegyik külön-külön tárgyalható.

a) Az erdők térfoglalása tisztások beerdősítése által.

Az erdőben szétszórt tisztások a tagosítás alkalmával kerültek az uradalom tulajdonába; ezek a birtokrendezés előtt paraszt- vagy zsellérbirtokosok tulajdonai voltak.

A fenyvesek övében ezen tisztások rendesen legelők, — ritkán rétek, a lombosok övében szántók és legelők voltak.

A legelőket tulajdonosaik folyton legeltették, a legelő jószágot az uradalmi erdőn hajtván keresztül; az erdőkben szana-széjjel fekvő, elszigetelt szántók megmívelése és a termés betakarítása alkalmával sem volt elkerülhető, hogy az igavonó állatok az erdőkön át ne járjanak, sőt a termények behordása után ezekre is legelő jószágot hajtottak fel.

Ezen a bajon segített a tagosítás, aminek

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nem kell bővebb magyarázat; ellenben a legeltetésnek minden vonalon való kiszorítása volt egyik indító oka annak, hogy az uradalom birtokába jutott eme tisztásokat azonnal felerdősítették, miután a legelők és szántók esetleges folytatólagos használata miatt, a kitagosításnak erdőmivelési szempontból felfogott előnye máskülönben elveszett volna, s az erdőt továbbra is járta volna a legelőre felhajtott csorda vagy nyáj; lett legyen ez akár uradalmi, akár idegen — esetleg bérért — legelő-jószág.

Az üzemrendezést megkezdő Greiner erdőigazgató lelkes és előrelátó szakember volt, a tisztások azonnal való felerdősítését eleitől fogva szorgalmazta

Erre az is indította, hogy az uradalmi gazdaság által az erdőkben korlátlanul űzött legeltetésnek minél elébb gátat vessen. Ugyanis a Murányban székelő gazdasági hivatal főleg a legeltetésre, különösen birkanyájak legeltetésére volt alapítva, mert földje édes-kevés volt, amit megmívelhetett. A főtömegében majdnem kivétel nélkül triász mész altalaju magashegységi erdők a legeltetéstől igen sokat szenvedtek, ennek hátránya még mai napig is tapasztalható.

Az erdők használata amugy is igen kezdetleges volt, főleg széntermelésből állott a garammenti uradalmi vasgyárak szükségletének fedezésére; másrészről a legeltetéssel igyekeztek némi időleges muló hasznot elérni. Természetes, a használatok mérvét, helyét is, ezen két gazdasági szempont vezette s a vágások elhelyezésére és vezetésére a murányi gazdasági hivatal birt a legtöbb befolyással.

A tisztások beerdősítése tehát azt célozta, hogy ezekről s a szomszédos állabokból, a létesített erdősítések miatt, a legeltetés fokozatosan kiszakíttassék.

De a tisztások nagyrészének a minősége és fekvése is olyan volt, mely az erdősítést feltétlenül megkivánta. Ezek a fenyvesek övében bemohosodott s részben már be is nőtt legelőkből állottak, a lombosok övében pedig teljesen kizsarolt talaju szántókat és köves, csekély talaju, sovány legelővé vedlett területeket képviseltek, melyeket magas, vagy kedvezőtlen, meredek fekvésüknél fogva többé senki sem trágyázott, csak minden javítás nélkül használt; inkább *ürügyül* szolgáltak arra, hogy használatuk vagy megmíveltetésük leple alatt az erdőt a legelő jószág minden irányban járhassa.

Valamely erdőtestben valamennyi tisztást beerdősíteni nem reális dolog, — ezzel mindannyian tisztában vagyunk. Az arra való talajon, kedvező fekvés mellett, tisztásokat réteknek fentartani, megfelelő helyeken szántókat mívelni sokkal jövedelmezőbb, mint ugyanezen területeket céltévesztett buzgósággal beerdősíteni.

De ezt követeli is egy rendezett erdő fogalma.

A legtöbb üzemtestnél ezen elvet nálunk is követték s a meghagyott legelők, rétek vagy mezőgazdasági mívelésre alkalmas területek ma megbecsült segédeszközei az erdőgazdaságnak, legyen az akár a szegődmények fedezése, vagy a fuvaros és munkáserő biztosítása végett fentartva és művelve.

Ott, ahol a legelők vagy réteknek alkalmas részeket beerdősítették, ma meg is érzik annak hátrányát a takarmányszükségben és legelőhiányban s az ezekkel járó egyéb következményekben.

Vadászati szempontok is ugyancsak tisztások mívelése és fentartása mellett szólnak, ami az uradalomnál különösen fontos.

Az erdősítés a fenyves régiókban túlnyomóan lúcfenyővel, erdei és veresfenyővel történt. Az arányt, nagy átlagban 7—2—1-nek lehet jelezni.

Az ültetés módja itt ugyanaz, amint azt a M. E. 1910. évi 18—18-ik számaiban leirtam volt a *„Coburg hgi uradalmak garamfői és királyhegyaljai pagonyainak ismertetése“* cím alatt egyesületünknek Dobsinán megtartott közgyűlése alkalmával a Királyhegyre rendezett kiránduláson, miért is a leirását itt mellőzhetem. Hozzátehetem még azonban, hogy az erdei fenyőt inkább a garamszécsi (alsógarami) pagonyokban ültették, ahol sok helyen a községi *belső határok* mentén alkalmazták, határjelzésül a tőle elütő lúcfenyő-állabok szélein, mint határjelző fanemet, mely eljárás igen jól bevált.

A lombosok övében hasonlóképpen a lúc- és erdei fenyőt telepítették a fenyőnemek közül; itt azonban már az erdei fenyő a túlnyomó, hozzájárul ezenkivül nehány helyen a fekete

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

fenyő is. A lomb-fanemek közül főleg a tölgy telepítése lett szorgalmazva, alárendeltebb mennyiségben a cser és kőris.

A tisztásokat ezen évben leginkább eltermeketlenedett szántók képezték, amint már érintettem is; főleg a baloghvári uradalomban a meredek, agyag-, vagy chloritpalás talajágyu vizmosásokkal szakgatott hegyoldalakon.

Ilyen természetüek voltak különösen a baloghvári uradalomhoz tartozó ratkói üzemosztályok, melyek (l. a kimutatást) 900 k. holdat megközelítő területtel szerepeltek, mint erdősítendő tisztások.

Ugyanezen uradalomban az erdei fenyő, mint *talajjavító* közzé tölgyet telepítettek, ahol az erdei fenyő letarolása után ezen állabokat tiszta tölgyesekké sikerült átalakítani.

Általában az erdei fenyő telepítését nem azért szorgalmazták, mert talán a legkönnyebb befásítás módja, hanem a *talajjavítás* szempontjából; erre pedig a gyakorlati eredmény tanított meg, nemcsak az elmélet, amennyiben a sovány talajon a tölgy meghonosítása hiu kísérletnek bizonyult.

Az uradalmi mezőgazdasággal határos birtokokon, a tisztások között sok olyan szerepel, melyet cserébe kapott az erdészet a mezőgazdaságnak átadott erdőterületekért. Ezen tisztásokra különösen ráillik az a minősítés, melyet már fent közöltem, hogy t. i. kizsarolt szántók és legelők, különösen azok, melyek már nem az uradalmi, de a bérgazdaságoktól kerültek vissza erdészeti kezelés alá. Ezek már csakugyan olyan állapotban voltak, hogy további használatra teljesen alkalmatlanná váltak. Borókával, galagonyával, kökénnyel s mindennemü más bozóttal benőve, elkopárosodott, elmohosodott talajon, az erdősítés két évtized küzdelmébe került, küzdve a klimatikus viszonyok mostohaságával, főleg az évenkénti aszállyal, továbbá a pajod, lótetü, drótféreg, egér és egyéb csapásokkal; segített a sörtevad, sőt helyenként a fővad is az elvetett makkot az egész vonalon megtizedelni. Ilyenek voltak pl. a csábrághi uradalom (Apafalva, Csábrágh és Csall) 200 k. holdat meghaladó tisztásai. A felújítás csemetékkel, makk és magvetéssel eszközöltetett tölgy, cser, erdei és feketefenyő, ákáccal, szívesen látott fanem volt az itt-ott megtelepedett, önvetényült gyertyán, nyár és nyir is.

Ugyanide sorolható a Méznevelő V. üzemosztályhoz csak jelenleg csatolt (a kimutatásban felvéve még nincs) Sándori puszta nevü s a bérgazdaságtól átvett, 500 k. holdat meghaladó volt gazdasági legelő is, melynek erdősítése már másfél évtized óta folyik, s melynek már jelenleg alig van pótlásra szüksége, minélfogva a hozamterületbe ezentúl felvehető.

Kiemelendők e helyen a füleki uradalom erdősítései (l. nógrádmegyei birtokok) továbbá Balogfala, Guszona és Sávoly üzemosztályok, ahol ezen tisztások beerdősítése néhai *Pilz Ottó* erdőtanácsos elévülhetlen érdeme s amelyeknél sikerültebb és szebb tölgy-ültetés kevés van. Ugyancsak ő fejezte be az elébb említett csábrágh uradalmi erdősítéseket is.

A szittnyai uradalomban hasonló minőségü terület lett a Szittnya IV. A. üzemosztályhoz csatolva, melyet csak alig nehány éve vett át az erdészet, (264·47 k. h.), ahol az erdősítés már is serényen folyik s jóval előre haladott folyamatban van.

Az alföldi és homoki erdők övében a kimutatásban feltüntetett nagy terjedelmü tisztásokkal gyarapodott az erdőterület, jelenleg már biztosított, teljes sűrüségü állabok.

Ezek közül *Heves* 97 k. holdja főtömegében tölgy, közel egyötödében ákác.

Az erdősítés majdnem kivétel nélkül a helyszinén ápolt csemetekertből kikerült 2 éves csemetékkel történt, több helyen ákác a tölggyel vegyesen. Az 1916-ban végződő (30 éves) forduló után következőben ezen telepítés már a hozamterületbe kerül, s miután jelenleg már 20 éves, a középkorosztályt fogja gyarapítani. A tölgy telepítése itt a 30 éves forduló mellett is indokolt, mert tarolása először a jövő forduló végére fog esni, midőn az 50 éves kort eléri; miután pedig a jelenlegi akácfa-vágások is tölggyel lesznek felújítva, a második forduló leteltével ez 40 évre lesz felemelhető, mert ezt a kort az akác is kibírja, a tölgy sarjerdőnek pedig éppen megfelelő lesz. Bár annakidején értékszámításnál fogják a forduló éveit fel-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

emelni, vagy meghagyni a jelenlegi állapotában, mert ezen a faszegény vidéken a 30 éves tölgysarj is kitünően értékesíthető.

A pusztavacsi (Pestm.) pagonyokban homokon és futóhomokon álló erdők közzé az első üzemrendezés 1857-ben 841·93 k. hold tisztás területeket sorolt, mezőgazdaságilag vagy igen kevéssé, vagy éppen nem használható homokbuckákat. Az 1886-iki új üzemrendezés 123 k. holddal többet foglalt be az üzemterv keretébe s ekkor már a tisztások összterülete 749·03 k. holdra apadt. Ebből az 1912. év végéig már csak 162·48 k. holdnyi maradt, oly tisztások, melyek a folyó vágásmenettel lesznek felújítandók, miután nem összefüggő testet, de szétszórt, egyes kisebb-nagyobb területeket képviselnek, az álló erdőkben szétszórtan; ahol is a fennálló állabok beárnyékolása miatt, az előzetes erdősítés nem járna a kivánt eredménnyel. 1857. óta tehát 679·45 k. hold tisztás lett beerdősítve, ebből 586·55 k. hold 1886 óta, 26 esztendőre esik, vagyis *évenként 21 k. hold sikerült erdősítés,* melynek megközelítőleg a fele tölgy, s a fele akác.

A pusztavacsi homok befásítása különben már a mult század 40-es éveinek elején vette kezdetét.

A majdnem 14 ezer k. hold nagyságu birtok, nagyobbrészt sivó homokbuckákból, terméketlen futóhomokos területekből és a Tisza szabályozása előtt, a mélyebben fekvő holt fenekeken, kiterjedt nádasokkal borított mocsárvilágból állott. Maga az erdő kisebb-nagyobb foltokban s ligetekben volt csak meg, mint egyedüli fatenyészettel dicsekedhető oázis a végtelen rónákon.

A síkságon szabadon járt a szél, hordván egyik helyről a másikra a laza homokot, száraz időben az elvetett maggal egyetemben.

Ekkor az egész területet hosszu, szabályos vonalakkal, 150—200 k. holdas táblákra osztották, egymást derékszögben metsző keskenyebb-szélesebb utakkal, s két oldalt az utakat nem egyenként, egy vonalban álló, de 2—5 öl széles akácfasorok ültetésével szegélyezték.

A határok pedig, köröskörül árkolva, 2-öl szélességben lettek akácfasorokkal beültetve.

Hosszu évek során folytatott szorgalmas telepítés után, ezen akácfasorok rendeltetésöknek kitünően megfeleltek, amennyiben sikerült a homokot annyira megkötni, hogy a birtok legnagyobb része termékennyé és hasznavehetővé vált, ennek folytán a birtok értéke is óriási mérvben növekedett.

Ezen akácfasorok összes területe 672·83 k. holdat teszen, s a mezőgazdaság kezelése alatt áll, mely azt 30 éves fordulóban, rendszeres üzemterv szerint kezeli, úgy használat, mint felújítás tekintetében s képzelhető, mily megbecsülhetlen értéket képvisel számára.

Az akácfasorok imént közölt nagysága terület-kimutatásunkba, mint nem erdészeti kezelés alatt álló, felvéve nincsen, szükségesnek tartottam azonban külön megemlíteni, mert tulajdonképpen, szorosan véve, ez is erdősítés, még pedig igen helyénvaló, mert a *hasznon* kivül a *védelmet* is teljes mértékben szolgálja. E fasorokkal az egész uradalom egy gondosan müvelt kerthez hasonlít s a tetemes faszegény vidéken nélkülözhetetlen hasznon kivül a szemnek is kellemes látványt nyújt.

A fasorok telepítésével, főleg pedig a legterméketlenebb sivó- és futóhomok területek befásításával elérte az uradalom, hogy minden talpalattnyi földet termékennyé és hasznothozóvá tett.

A telepítés minden rendelkezésre álló, a szakvilág előtt eléggé ösmeretes módozatokkal vitetett keresztül. Igen eredményteljes volt a mezőgazdasági köztes használat alkalmazása; bár általánosságban egy ültetési módra sem lehet ráfogni, hogy az a legmegfelelőbb.

Ennek oka a talaj maga. A buckákkal, láposokkal, mocsárfenekekkel váltakozó homoktalaj természete, s valamely fanem tenyészetének megfelelő volta, lépten-nyomon változó.

Például vannak helyek, ahol a csemetékkel telepített akác mellmagassági átmérője 21 éves korban 30 cm., magassága 23 m. volt; ellenben ugyanezen helyen, mondjuk, ugyanezen tisztáson, az előbbivel ugyanazon évben telepített akácos alig érte el a 4—5 cm.-t, s mint bemohosodott 1·5—2 m. magas fácska sinylődött óriássá nőtt szomszédai mellett.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Mig tehát az előbbi helyen a telepített akác mérete akácfatermési tábláink* I. osztályu termőhelyét is meghaladja növekvésében, addig a mellette levő, közvetlen szomszédos helyen, tenyészete a VI-ik termőhelyen is jóval alul maradt, azt felében sem érvén el.

Érdekes jelentkezése a talaj minőségi változásának az is, hogy ahol az akác (ezelőtt úgy vélték: *még az akác sem*) tudott sehogysem felvergődni, ott a kocsányos tölgy gyönyörüen díszlik, pedig a talaj tiszta futóhomok, ahol tényleg azt hinné az ember, hogy ott a tölgy csirázni sem képes.

Valószinü, hogy ilyen helyeken a tölgy gyökere mielőbb eléri a *talaj-vizet*, s ez a titka aztán annak is, hogy a megtelepített kocsányos tölgyültetések a legforróbb nyáron sem vesznek ki.

Vannak ismét közeli szomszédos helyek, világos szinü, szürke, sárgásszürke vagy sárga homokos területek, melyeken aztán sem az egyik, sem a másik fanem, sőt egyik sem képes tenyészni; az elültetés után a második vagy harmadik nyáron kivész.

Éppen ezen változó talaj miatt, az összefüggő nagy tisztásokon a tölgy és az akác aszerint alkotja jelenleg a fiatal osztagokat, amilyen talaj állott az ültetésnek rendelkezésére.

Igy a 236·41 k. holdnyi u. n. „Kolendaházi" tábla, melynek beerdősítése 1890—1896-ig tartott, 29 osztagra oszlott változatosan tölgyes az akácossal. Összesen ebből 129·85 k. hold akácos, 106·56 k. hold pedig tölgy fiatalos, átlagosan az akác 0·8, a tölgy ellenben 0·9—1·0 záródással bír.

A tisztások beerdősítésénél követett sokféle erdősítési módok közül igen jól bevált a már egyszer említett *köztes használat* utján való erdősítés. Ősszel való jó és mély felszántás után a rákövetkező tavaszon makkal, vagy 2—3 akác csonk-csemetékkel, vagy 3 éves tölgy-csemetékkel ültetnek; a köztes használatra kiadott területeket tavasszal ismételve felszántják, burgonya és dinnye termelésre adják ki.

Ahol köztes használatra a talaj alkalmatlan, ott a friss ültetéseket az ültetés után követő 2—3 esztendőben még *megkapálják*.

Ugy a köztes használatnak, mint a megkapálásnak célja a *talaj lazitása* és a *gyomok kiszedése*, aminek kettős célja van, t. i. a csemete művelésén és ápolásán kivül az ártalmas rovarok, különösen a pajodnák alapos kipusztítása.

Az ültetések és csemetekertek sokat szenvednek a rovarkároktól, főleg a pajod pusztításaitól; de egész csapássá fejlődött az üregi nyúl elszaporodása, melyet minden képzelhető módon igyekeznek meggátolni, a nyulak lelövetése, (vadászmenyéttel való vadászat, les, vagy cserkészés), végül tőrbe való fogás útján stb.

A pusztavacsihoz hasonló módon van beültetve a mendei erdő 68·47 k. holdnyi volt tisztása is, ennek nagyrésze legközelebb már első ízben kerül tarolás alá.

Végül meg kell említenem, ami természetes is, hogy a tisztás területek erdősítései ritkán sikerültek *egyszeri* ültetés után, több-kevesebb pótlást az ültetés mindig kivánt, hiszen ezer ellensége van.

Legnagyobb küzdelembe kerültek azonban a mezőgazdaságtól átvett, rendesen már teljesen kizsarolt szántók és agyonlegeltetett területek, melyeknek befásítása — amint már érintettem volt — két évtizeden át elhúzódott. A legeltetés teljes kizárása s a talaj kímélése és pihentetése hozták meg általában minden helyen, a kellő sikert.

(Folytatjuk.)

* Az akácfatermési táblák adatai a pusztavacsi akácosokról állíttattak fel 1886-ban. V. ö. a fatermési tábláink erre vonatkozó előszavát az 1896-ik évi kiadásban.

Gyakorlati fatömegszámitások.

Irta *zsarolyáni Márton Sándor* m. kir. erdőtanácsos,

Ennek az értekezésnek az a célja, hogy az elméleti fatömegszámítás-módok közzül a gyakorlatban beváltakat a kezdő szakférfi előtt kimutassa, a fakereskedelmi kezelők és becslők pedig az életbe átültetett módokat gyakorlatiasan megismerhessék belőle. Ez utóbbi tekintetben egyuttal figyelemmel voltam arra is, hogy a kereskedelmi vevőknek nem igen áll módjukban a próba, minta, vagy átlagfáknak döntése.

A fákat s az erdőket az emberiség saját szükségleteinek fedezésére használja s ezek kielégí-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tésének lehetőségét az erdőkkel való foglalkozás nyújtja, amelyet egybefoglalólag *erdészetnek* vagy *erdőmívelésnek* nevezünk.

Az erdőmívelésnek főrészei:

az erdőnevelés (mások erdőmívelésnek vagy erdőtenyésztésnek nevezik, bár az előbbi az összeset jelenti), t. i. a faanyag előállításának vagy létesülésének módozataival való foglalkozás;

másik része a *fatömegszámítás vagy erdőbecslés,* mely a felnevelt fáknak fatestét vagy fatömegét, legtöbbnyire térmérték szerinti mennyiségben meghatározza;

harmadik része *a fatömeg pénzértékének kiszámítása;*

negyedik része *a fatömegnek felhasználása.*

A fatömegszámítás vagy erdőbecslés két főrészből áll: I. döntött és II. álló fák fatömegének meghatározása, melyekben ismét két főrész van, u. m.: 1. egyes fák, 2. több fának, illetve erdők fatömegének megállapítása. (Sokan ide sorolják az egyes években képződő fatestnek, azaz az évi növekvés meghatározását és ezzel kapcsolatban a fák korát megállapító, valamint az erdőknek különböző korában mutatkozó fatömegeit és növekvési viszonyait kimutató, u. n. *fatermési tábláknak* összeállítására vonatkozó eljárást is; ez azonban a fatömegnek kiszámításánál inkább segédeszköz s ezért ennek tárgyalását itt érintendőnek nem tartom).

A fáknak teste nem szabályos mértani alak, hanem ezekhez csak hasonló; emiatt a fatömegnek számításánál teljes pontosság nem érhető el s azért hivjuk a fatömegszámítást erdőbecslésnek is.

A pontosság felső határa 5%; az ennél jobb eredmény rendesen csak véletlenségnek tudható be. A 10%-nál nagyobb eltérés azonban csak ott fogadható el, ahol a fának értéke csekély, mert emiatt a pontosabb eljárásra fordítandó munkával járó költség több volna, mint a fakülönbözetnek értéke.

A fatömegek számításánál a számítási egységek következők: alapegység a méretezésnél a *méter,* melyet mérőszalag, mérőléc vagy zsebmértékkel (Zollstock) mérünk. A köbtartalmat mindig számítás útján nyerjük. És ha

a) a fatest gömbölyü alaku, vagy pedig szabályos méretü darabokból áll (p. o. hasított donga; ácsolt gerenda, oszlop; fűrészelt deszka, gerenda, stb.) akkor a *tömörköbméter* az egység;

b) ha a fatest egy vagy több egész méter hosszuságu darabokra van elhasogatva vagy feldarabolva, avagy vékony méretü tűzifából áll és ez a fatömeg a köbméter vagy ennek többszörösét képező térbe a lehetőség szerint szorosan van berakva: akkor az egy köbméter térbe eső fatömegnek egysége *ürköbméter vagy ürméter* (üregesméter) nevet visel.

Egyes esetekben a fatömeget súly szerint is szokás meghatározni. (P. o. egy waggon = 100 métermázsa raksúly.)

A fatömegeknek tömörköbméter (röviden: köbméter) szerint való meghatározásánál, a fatest alakjához képest, t. i. a sik határlapokkal bíró fatesteknél, a méreteknek mérésére a már említett eszközöket használjuk; a gömbölyü fáknál a számítási alapméret az *átmérő,* mert a kerületnek számítási alapméretként való alkalmazása, megmérésének nehézkessége miatt, éppen nem gyakorlatias. Az átmérőt az u. n. *átlalóval* mérjük meg, mert az átmérőnek kerületméréssel való meghatározása időrabló.

Igen jó átlaló az u. n. *selmeci átlaló,* melynek csak az az egyetlen hibája van, hogy úton való vitele kényelmetlen. E hibának elkerülése végett az 1. ábra* szerinti módosítást tettem rajta, amely módosítás az ily fajta bármelyik átlalónál könnyen megtehető és átalakítása Ujvidéken, vörösréz lemezekből 4 korona 40 fillérbe került.

Az átalakításhoz kivétettem a fogantyu-szárakban levő csavarokat s oda szegezett pántokkal úgy foglaltam össze a részeit, hogy a pántok útján az egyes részeket összetartó csavarokat könnyen ki lehessen venni s ezáltal az átlalót gyorsan s kényelmesen szétszedni s összeállítani.

Az *ABC* és *A'B'C'* szegletvas alaku rész a helyes merőleges állás biztosítására és az inogásnak elhárítására való. Igy az igaz, hogy 5

* A rajzokat a legközelebb megjelenő lapszámunkban mutatjuk be.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

centiméternél véknyabb méretet nem vehetünk fel vele, de ilyennek mérésére ugyis igen ritkán kerül a sor. Ugy is lehetne szerkeszteni, hogy 1 centiméter vastagság is mérhető volna, de ez nagyon komplikált szerkezetet, vagy új beosztásoslécet igényel.

Az 1. rajzon a *k* középvonalon és a *h* keresztvonalon a mintegy 1—2 milliméter vastag fémlap bevágatik s hajlíttatik, hogy *k* vonal *j* vonal fölé kerüljön és *j*-re *h* vonal függőleges legyen.

Ezután *mm'* vonalakon a jobbról eső laprész úgy hajlíttatik meg, hogy a szakadozott *nn'* vonal a *h*-hoz érjen s összeforrasztható legyen.

BCED és *B́ĆÉ́D́* lapnak belső oldalára a *t—t* csavarszárak tokja oda van forrasztva *(cs)* s ha a csavarszárakat becsavarjuk s megszorítjuk, az átlalóval lehet dolgozni, mig ha e csavarszárakat kivesszük, az átlaló 3 darabra szétszedhető és az összecsomagolásához elég egy keskeny hosszu zacskó.

A fák, amig fel nem daraboltatnak egyenes és sík lapokkal határolt darabokra, főleg gömbölyüek s hengeralakot mutatnak. Voltaképpen azonban a fatest nem henger, hanem kúpalakkal bír. Rövidebb darabokat ennélfogva a henger, hosszabb darabokat pedig az egyenes és kidomborodó u. n. degesz vagy dobaszkup és ritkán a horpaszkup és mindezeknek csonkakupjaira érvényes képletek szerint számítjuk ki.

E képletek következők:

a = alsókörlap f = felsőkörlap
D = alsóátmérő d = felsőátmérő
m = a törzs hossza k = a törzs köbtartalma

egyenes henger	$k = a \times m$
egyenes oldalu kup	$k = a \frac{m}{3}$
degesz vagy dobaszkup	$k = a \frac{m}{2}$
horpaszkup	$k = a \frac{m}{4}$
egyenes csonkakup	$k = (a + f) \frac{m}{3}$
degesz csonkakup	$k = (a + f) \frac{m}{2}$
horpasz csonkakup	$k = (a + f) \frac{m}{4}$ és

$a = \frac{D^2}{4} \pi = D^2 \times 0{\cdot}784$; $f = \frac{d^2}{4} \pi = 0{\cdot}784\, d^2$;

Az egyenes sík lapokkal határolt fatesteken a köbtartalom számításhoz szükséges háromféle irányu hosszasági méretet, u. m.: szélesség, vastagság és hosszuságot lemérjük s ezeknek szorzata (hasábképlet) adja a köbtartalmat.

A gömbölyüfáknál a körlap, mely egy méterre a hengernek köbtartalmát is mutatja, az e célra számítás utján összeállított táblázatokból olvasható ki s a körlap szerint a fenti képletek alapján a fának köbtartalma kiszámítható.

Ezen értekezésnek végén gyakorlati köbtábla lesz közölve, mely pénztárcában is elhelyezhető és nehány törzsnek kiszámításához kellően használható, ha nagyobb köbtáblával nem rendelkezünk. Nagyobb számu törzsnek köbözéséhez azonban, hogy a sok szorzást elkerülhessük, nagyobb köbtábla szükséges.

I. Döntött fák fatömegének kiszámítása.

1. Levágott és darabolt fák.

A tüzifa rendszerint 1 méter hosszura van darabolva s ürméterekbe rakásolva. Egy ürméterben a közönséges rakásolás mellett átlagosan 0·75 tömörköbméter faanyag van, mely azonban egészen szoros rakásolásnál felmehet 0·90-re. Dorongfánál a tömörtartalom 0·50—0·60.

A műfát hasítás, faragás vagy fűrészeléssel darabolják. Az igy darabolt műfának köbtartalma a már említett méretek szerint a hasáb képlettel számíttatik ki (szélesség, vastagság és hosszúság egymással szorozva).

A méretezés egységei, hosszaságra a méter, vastagság és szélességre a centiméter; a deciméter ritkán ugyan, de mindhárom irányu kiterjedés mérésére használtatik.

2. Levágott gömbölyü fák fatömege.

a) *A fáknak alakja az egyenletesen hengeres csonkakupéhoz közel áll.*

Több számításmód van gyakorlatban, melyek közül legelterjedtebb *a középátmérősmód.* E módnál a fa hosszának közepén az átmérőt átlalóval megméretjük s táblázatból hossza szerint a középátmérőnek megfelelő rovatban olvassuk ki a köbtartalmat. Ha a fának alakja a közepén nem volna hengeres, akkor két egymásra merőleges irányban mérjük meg az átmérőt és e két méretnek átlaga lesz a középátmérő.

A címben jelzett alaku fák legtöbbnyire fenyőféléknél vagy a lombfáknak rudszerü fiatal törzseinél fordulnak elő. Ha nagyobb számu egyenlő hosszu ily törzset, t. i. u. n. *tömegárut* kell

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

köbözni, kiválasztunk szemmérték szerint több átlagnak vehető törzset (ezerre legalább 2—5-öt), ezeknek középátmérőit megméretjük s ezeknek átlagát kiszámítjuk. A nyert átlagközépátmérő szerint kiolvassuk az átlagköbtartalmat a köbtáblákból.

Ha különböző hosszaságu törzseket kell így köböznünk, hosszasági csoportokat képezünk s mindenik hosszasági csoportra külön-külön a most elmondott módon állapítjuk meg az átlagközépátmérőt s az átlagköbtartalmat.

Példa. A megmért középátmérők volnának: 22, 20, 24, 18, 21, 23; ezeknek összege 128: 6 = 21·3 azaz 21 centiméter s ily fának köbtartalma 0·173.

Másik eljárás az *átlagátmérősmód*, mely szerint a fáknak alsó- és felső átmérőit megmérjük s ezeket az adatokat mindenik törzsnél összegezzük, kétfelé osztjuk s az eredmény mindenik törzsnél az átlagátmérőt mutatja.

Tömegárunál több törzset választunk ki átlagfának, átlagátmérőiket a most előadott módon meghatározzuk s a nyert átlagátmérőknek ismét átlagát vesszük s az így nyert nagyátlagátmérő szerint állapítjuk meg egy törzsnek köbtartalmát, melyet a darabszámmal szorzunk.

Példa:	alsó átmérők	42, 37, 40, 25, 39
	felső „	23, 27, 16, 27, 29
	összegek:	70, 64, 56, 52, 68
	átlagátmérő	35, 32, 28, 26, 34

ezeknek összege: 155: 5 = 35 és 6 méter hosszuságnál a fa átlagköbtartalma 0·577 m³.

Harmadik eljárás, a *vastagsági csoportosmód*, melynél az előforduló vastagsági méretekhez képest két vagy három vastagsági osztályt állapítunk meg s megbecsüljük, hogy a köbözendő fák közül hány százalék esik a legvastagabb, a középvastag és a legvékonyabb vastagsági fokba. P. a legvastagabba tartozik 30%, középvastagba 50%, a vékonyba 20%. Volna köbözendő 1897 darab. Ebből kiválasztunk az 1897 szám 1—1½%-ának megfelelő számu fát az előfordulási arányban, azaz a legvastagabbak közül 9-et, a középvastagokból 15-t, a véknyakból 6 törzset. A kiválasztottak méretei következők: p. o. legvastagabbak alsó átmérője 24, 25, 24, 27, 25, 26, 24, 27, 26 stb. középvastagok alsó átmérője 19, 20, 21, 18 stb. vékonyaknak „ „ 16, 17, 15, stb. ezeknek átlagai 25, 21, 16; és a felső átmérők átlagai 18, 16, 13.

Ezekből az átlagokból az átlagközépátmérő határozandó meg a körlapok területének segélyével, u. m.

legvastagabbaknál: 25 és 18 után $\frac{0{\cdot}053 + 0{\cdot}025}{2}$ = 0·039 azaz 22 cm.

középvastagoknál: 21 és 16 után $\frac{0{\cdot}035 + 0{\cdot}020}{2}$ = 0·0275 azaz 19 cm.

véknyaknál: 16 és 13 után $\frac{0{\cdot}020 + 0{\cdot}013}{2}$ = 0·016 azaz 14 cm.

A legvastagabb átlagfa köbtartalma tehát 0·152 m³; stb. stb.

Pontosabb az eljárás, ha mindenik mintafának átlagátmérőjét az alsó- s felső átmérők körlapösszegeinek átlagából s nem az átmérők átlagából határozzuk meg s az így nyert átmérő alapján mindenik mintafának köbtartalmát külön számítjuk ki. Az így nyert eredményekből az egy-egy vastagsági osztályba eső fáknak köbtartalmát összegezzük, az összeget a fák számával osztjuk, mi által az illető vastagsági osztályban az egy-egy darab fára eső átlag köbtartalmat nyerjük.

Igy járunk el mindenik vastagsági osztálynál.

E két utóbbi eljárás közül az utóbb tárgyalt az ajánlatosabb, mert csak valamivel több munkát igényel s pontosabb.

Ahol azonban csak darabszámra kell az átlagot nagyban ismernünk, p. o. fenyő kutostorfa, rúd, vendégoldal stb., melyeknél a használati érték ugyanaz ha p. o. 10—12, vagy 16—18 sőt 20 cm. középméretüek, ezeknél az első egyszerü eljárás alkalmazandó. Fel kell említnem, hogy a *körlap összegek átlagaival számítva, az eredmény mindig pontosabb* s mindig több, mintha az átmérők átlagaival számítjuk a köbtartalmat, mert a körlapösszegnél az átmérők második hatványa érvényesül, az átmérők átlagainál pedig csak maguk az átmérők egyszerü adatai hatnak közre a köbtartalom kiszámításánál.

Betüszámtanilag bizonyítva: legyen a = alsó körlap; f = felső körlap; D = az alsó átmérő; d = a felső átmérő; R = az alsó sugár; r = a felső sugár; $D = 2R$ és $R = D/2$. Az átlag kör-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lapot az átmérők egyszerü átlagából számítva:

$$\frac{a+f}{2} = \left[\frac{(D+d)_{1/2}}{2}\right]^2 \frac{\pi}{} = (D^2 + 2Dd + d^2)\ \frac{\pi}{16} =$$

$$\frac{\pi}{16}\ (D^2 + d^2) + \frac{\pi}{16}\ 2Dd;$$

Az átlag körlapot a körlapok átlagából számíva:

$$\frac{a+f}{2} = \left(\frac{D^2}{4} + \frac{d^2}{4}\right)\frac{\pi}{2} = \frac{\pi}{8}\ (D^2 + d^2) =$$

$$\frac{\pi}{16}\ (D^2 + d^2) + \frac{\pi}{16}\ (D^2 + d^2)$$

Mindkét leszármaztatásokat egybevetve, kiesik mindkettőből az első tag s a második tagból $\frac{\pi}{16}$ szorzó. Igy tehát a két végeredménynél egymással szemben maradó különbség: $2Dd$ és $D^2 + d^2$, amelyek közzül az utóbbi nagyobb, mit közönséges számokkal is igazolni lehet; p. o. legyen $D = 5$ és $d = 3$, ekkor $2Dd = 30$ és $D^2 + d^2 = 34$, azaz a körlapokkal való számítás nagyobb eredményt ad. A különbség nagyobb fatömegeknél már jelentékeny s átlag 7%-ra rug.

b) *A fák alakja az egyenes hengerhez csak egyes részleteiben hasonló.* Egyenlőtlenül hengeres törzseknél pontos eredményhez csak részletenként, az u. n. *szakaszos köbözés* utján jutunk, mely abból áll, hogy a fát 1—2 méter hosszu darabokból állónak tekintjük s e darabokat mint hengereket köbözzük. P. 1—1 méteres szakaszoknál, ezeknek középátmérőjét a törzsnek vastagabb végétől számított 50 cm., 150 cm., 250 cm. stb. hosszuságra mérjük meg; két-két méteres szakaszoknál ezeknek középátmérőjét a törzsnek vastagabb végétől mért 1, 3, 5 stb., azaz a páratlan métereknél mérjük meg.

A köbtartalmat úgy számítjuk ki, hogy mindenik szakasznak köbtartalmát átlag átmérője alapján külön olvassuk ki a köbtáblából, mintha henger volna s az egyes szakaszoknak köbtartalmait összegezzük.

Az életből vett egyik példa:

átmérő	1	méternél	42 cm.	k = 0·277
„	3	„	37 cm.	k = 0·215
„	5	„	31 cm.	k = 0·151
		együtt		k = 0·643

Legpontosabb lesz az eredmény, ha a törzsnek kezdőpontján és azután minden méterre megméretjük az átmérőt s mindenik szakaszra az átlagátmérőt a körlapok átlagából különkülön határozzuk meg.

Igy az előbbi példa: kezdőpont 45 cm., 2 méternél az átmérő 40 cm., az átlagkörlap: 0·154, 0·138 összegének fele, azaz 0·1485 s ennek 43 cm. átmérő felel meg s nem 42, mely a törzs szabálytalansága miatt mutatkozik.

A szakaszonkénti köbözés a gyakorlatban csak akkor nyer alkalmazást, amidőn igen értékes fákról van szó; vagy pedig nagyobb fatömegeknek meghatározása céljából az átlag- vagy a minta-fát kell köböznünk. Igy p. az értékesebb tömeg-műfánál, ha méreteik s különösen hosszaságaik jelentékenyebb eltérésekkel birnak.

Ily esetekben a fáknak középátmérőit megméretjük és megolvastatjuk, hogy hány darab 3, 4, 5, 6, stb. méter hosszu törzs van s a hosszaságokhoz képest csoportokat alakítunk feljegyzéseinkben. (A hosszaságot mindig egész méterekben kell felvenni s a törzs vékony végén a nem egész métereket el kell hagyni.)

Az ily hosszasági csoportba tartozó fákból átlagátmérőik szerint két vagy három vastagsági osztályt képezünk és mindenik vastagsági osztályban egy vagy két fát szakaszonként köbözünk. A nyert átlagköbtartalommal szorozzuk az illető vastagsági osztálybeli fáknak számát és igy a vastagsági osztályba tartozó összes fáknak köbtartalmát nyerjük.

Mindenik hosszasági csoportnál igy járván el, ezeknek összegei mutatják az összes fáknak fatömegét.

Röviden: minden hosszasági csoportban vastagsági osztályonként szakaszosan köbözött átlag törzsek köbtartalmaiból számítjuk ki a fatömeget.

Ha csomónként kell köbözni a fákat, úgy, ahogy rakásolva vannak, akkor minden csomóban darabonként kell a méreteket felvenni; az egyenlő vastagok egy rovatban iratnak oly módon, hogy a rovat feje a középátmérőt mutassa s a fának csak hossza lesz beirva a rovatba. A hosszak rovatonként összegeztetnek s a köbtáblából az egy csomóban levő, egy rovatbeli fák fatömegei egyszerre olvastatnak ki összes hosszuk alapján. Ha pedig nagyobb pontosságot akarunk elérni, akkor minden vastag-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

sági osztályba eső fák közzül legalább egyet (akármelyik csomóból választhatjuk) szakaszosan köbözünk és ezen köbtartalom lesz az illető hosszusági s vastagsági osztályra az átlagköbtartalom. Az így nyert alapadatokból az összes csomókban előjövő vastagsági s hosszasági csoportra nézve, a fák száma alapján kiszámíthatjuk az egyes és az összes csomók köbtartalmát.

A kereskedelemben nem igen fordul elő ily eljárásnak alkalmazása, hanem csak a középátmérős eljárás szokásos, holott értékes törzseknél a középátmérős mód nem felel meg kellően. Az igaz, hogy az átlagköbtartalom számításnál a szakaszos mód több munkát igényel, de a munkatöbbletet, a szakaszos eljárásnak sokkal nagyobb pontossága által nyújtott megnyugvás megéri.

Ha nehány fának köbtartalmát gyorsan kell megállapítani s nem volna köbtábla kéznél, akkor a következő egyszerü számítást ajánlom, mely könnyen emlékezetben tartható; k = legyen a hengerköbtartalma, a = körlap, m = a törzs hossza, d = az átmérője.

A körlap

$$a = \frac{d^2}{4}\pi = d^2\ 0{\cdot}7854; \quad k = d^2 \times 0{\cdot}7854 \times m$$

E szám 0·7854, igy is irható: 0·7777
77
0·7854 s ezen

mert összege ugyanaz, irásmódnak az az előnye, hogy csak egy számmal, a 7-el kell szorozni.

Gyakorlatban nem szükséges fenti pontossággal alkalmazni, hanem elég így: 0·777
7

Például az átmérő 41 cm., ekkor

41 × 41 = d² = 1681 ezt 777 } -el szorozva
7 }

0·1681 × 0·777
7

11767
11767
11767
11767

0·1317904, melyből 3 vagy 4 tizedes elég pontosságu s ennyit kell szorozni a törzs hosszával.

P. o. a szakaszos köbözésnél felvett példa:

42 × 42 = 1764
37 × 37 = 1369
31 × 31 = 961
együtt 0·4094

és

0·4094 × 777 } -el
7 }

28658
28658
28658
28658

0·3209696 vagyis = 0·321

mely kiegészített eredményt a szakasz hosszával = 2 m. megszorozva, 0·642 m^3-t nyerünk, mely a fenti szakaszonként való köbözéstől csak egy ezeredrésszel tér el.

A gyakorlati rövidebb alak használatához és emlékezetben tartásához megjegyzem, hogy

csak 7-es számmal kell szorozni,

az elkülönítendő tizedeseknek száma szintén 7,

vigyázzunk, hogy ne 0·7777-el, hanem 0·777 } -el
7 }

szorozzunk.

(Folytatjuk.)

Állami csemetekertekben nevelt csemetéknek kiosztása.

A kopároknak a legközelebbi jövőben fokozottabb erővel foganatositandó beerdősítése megkivánja, hogy az összes erdősítésekhez szükséges erdei-facsemeték kellő mennyiségben, kifogástalan minőségben, megfelelő időben s lehetőleg a beerdősítendő terület közelében, rendelkezésre álljanak.

Evégből a csemeteszükségletnek előreláthatólag valószinü mennyisége már most megállapítandó s ehez képest az eddigi csemetekertek vagy újakkal helyettesítendők, vagy kibővítendők stb., hogy bennük a szükségelt csemeték nevelhetők legyenek és belőlük erőteljes 1—2 éves lombfa s 1—3 éves esetleg iskolázott tűlevelü csemetéket lehessen kiadni.

Az uj csemetekerteket a beerdősítendő területnek erre alkalmas részén vagy lehetőleg közelükben kell telepíteni és hogyha vizmosásos helyeken fonásokra is lesz szükség, a csemetekert mellett fűztelep létesítendő.

Az ily egészen kis kerteket, a belsőségek közt elkerített területeken alakítjuk, s az ily kertekben a munkálatoknak vezetését, erre vállalkozó művelt vagy előre kioktatott értelmes földmívesekre kell bízni, kik megfelelő díjazás mellett a munkálatokat vezetik, a munkásokra felügyelnek s a napszámjegyzéket összeállítják és a munkásokat a kezelő-erdőtiszt, vagy ha ez el volna foglalva, az előljáróság fizeti ki az e célra előre rendelkezésére bocsátott pénzből, a napszámjegyzéket pedig a pénzt küldő hivatalhoz juttatja.

Az állami kezelés alatt álló területek birtokosai eddig-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

elé, vágásterületeik s erdei tisztásaik beerdősítéséhez, a kezdet nehézségei miatt, a csemetéket az államtól általában ingyen kapták. Minthogy azonban a hasznothajtó erdőknek ingyen csemetékkel való ellátása nem állami feladat, mert mindenik erdőbirtokos maga vevén erdejének hasznát, a költségekről is maga tartozik gondoskodni, jövőben kötelesek lesznek a birtokosok a vágásaik, tisztásaik beerdősítéséhez szükséges csemetéket maguk megszerezni, még pedig legcélszerűbben a legujabban kihasznált vágások vagy közeli tisztásoknak e célra alkalmas helyén, az u. n. vándor, — egy helyben 1—6 évig maradó — csemetekertekkel, honnan a csemeték minden szállítás nélkül kiásásuk után azonnal kiültethetők állandó helyükre.

Az ily kerteknek létesítését az állam, az erre reáutalt birtokosoknál, az állami erdőhivatal javaslatára ingyen magvakkal s esetleg pénzsegéllyel fogja támogatni s a kezelőket jutalmazandja. Addig pedig, amig ily kertek létesíthetők lesznek, az eddigi módon ingyen csemetéket fog az állam kiadni.

Az ezen fokozatos átmenetre 3 év (1915. év vége) van kitűzve, amikorra az állami erdőhivatal felelős lesz azért, hogy a kerületében szükséges összes csemetekészlet a kerületében fentartott állami csemetekertekből fedezhető lehessen. Ennek az átmenetnek tartama alatt a csemetekiadás következőleg foganatosítandó.

A) Adatgyűjtés a csemetekészletről.

A csemetekertekben évenként kétszer, u. m. legkésőbb julius és november 30-ig, a csemeték összeszámlálandók és *kiadásra szántak gyanánt csakis az erőteljes, egészséges s kiültetésre minden tekintetben alkalmas csemeték mutathatók ki.*

1. *A kincstári erdőigazgatóságok,* főerdőhivatalok és erdőhivatalok, valamint az erdőőri szakiskolák, az összes csemetekertjeikben a saját szükségletük fedezése után mutatkozó készletfelesleget, kimutatásba foglalva, évenként julius és november hó végeig azzal az állami erdőhivatallal közlik, amelyiknek kerületébe az illető csemetekertjük esik.

Kivétel ez alól a selyemtenyésztés céljaira nevelt szederfa csemetekészlet, mely ezentúl is a szekszárdi m. kir. országos selyemtenyésztési felügyelőség rendelkezése alá bocsátandó és a méhészet fejlesztésére nevelt lombfasuháng-készlet, mely a ministerhez jelentendő be január és szept. 1-ig.

2. *A m. kir. járási erdőgondnokságok,* a kezelésük alatt álló csemetekerteknek csemetekészleteit, az u. n. A) jelü kimutatáson, a kezelésük alatt álló erdőbirtokon szükségelt csemetemennyiséget pedig, melynek elfogadására az érdekelt birtokosok magukat irásbelileg kötelezték, az u. n. B) és C) jelü nyomtatványon, a felettes erdőhivatalnak évenként julius és november 30-ig bejelentik.

3. *A kir. erdőfelügyelőségek,* a hozzájuk beérkezett kérvények alapján összeirják: a) a hatóságilag kijelölt kopár, futóhomokos stb. területekre kért csemetemennyiséget; b) a hatóságilag ki nem jelölt, de közgazdaságilag kivánatos és az illető területbirtokos szabad akaratából befásítni tervezett területekre szükséges csemetemennyiséget; c) az állami kezelés alatt nem álló erdőkben foganatosítandó erdősítésekhez vagy egyéb fásítási célokhoz szükséges csemetemennyiséget; s az összeirást az erdősítendő területek hovátartozása szerint, az illetékes állami erdőhivatalhoz átküldik évenként julius és november hó 30-áig.

Ezen háromféle adatösszegből a m. kir. állami erdőhivatalok összeállítják a rendelkezésre álló készletnek mennyiségét és az összes kiültethető készletet.

B) A kiültethető csemetekészlet elosztása.

A kiültetésre alkalmas csemetekészletet, a kir. erdőfelügyelőből és az állami erdőhivatal főnökéből álló értekezlet osztja el, még pedig oly módon, hogy:

1. az elosztásnak sorrendje a következő legyen:

elsősorban *a)* az áll. kezelés alatt álló kopár stb. területek szükséglete, *b)* az áll. kezelés alatt nem álló hatóságilag kijelölt kopár stb. területek szükséglete fedezendő;

másodsorban a még ezután fentmaradó készletből, *c)* közgazdasági érdekü önkéntes fásításoknak szükséglete, az ezután még maradó készletből;

harmadsorban *d)* az áll. kezelés alatt álló erdők vágásai és tisztásaihoz szükséges csemetemennyiség;

negyedsorban *e)* az állami kezelés alatt nem álló erdőkben teljesítendő erdősítésekhez és egyéb fásításokhoz kért csemetemennyiség legyen fedezve, s ekkor megállapítandó, hogy ezeken felül maradt-e még esetleg csemetemennyiség, mely más erdőhivatalok kerületében mutatkozó csemetekészlethiánynak pótlására át volna engedhető.

2. A csemeteelosztás feltételei:

Az említett értekezlet a mennyiség elosztása alkalmával egyuttal megállapítja, hogy melyik birtokosnak, az alábbi feltételek közül melyik alatt adandók ki a csemeték.

I. A csemeték díj- és költségmentesen adatnak ki a kertben csomagolatlanul átadva, de kiásva, olvasva vagy csomagolva a legközelebbi vasuti állomáson feladva:

a) az állami kezelés alatt álló kopár stb. területekre;

b) az állami kezelés alatt nem álló hatóságilag kijelölt kopár stb. területekre.

II. E kétféle kopár stb. területekre elosztott csemetemennyiségből az azoknak a birtokosoknak jutó csemeték, amely birtokosokat, a kir. erdőfelügyelőség vagy az állami erdőhivatal igazolása szerint, a vasuti költség is aránytalanul terhelne, a beerdősítendő területhez legközelebb fekvő vasuti állomásra bérmentve, azaz államköltségen szállítandók el.

III. A csemeték a *kertben* ingyen kiásva, olvasva adatnak, de *vasuti szállítás* esetén, a kerthez leg-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

közelebbi vasutállomásig szállítva, a csomagolásért és a vasutig szállításért, ezrenként 1 korona díj utánvételezendő, melyet a csemetéket nyerő birtokos sajátjából tartozik viselni:

c) hatóságilag ki nem jelölt, de közgazdasági szempontból befásítandó magánkopárokra;

d) állami kezelés alatt álló erdőkben szükséges erdősítések céljaira kiadandó csemetéknél.

IV. a *kertben* kiásva, olvasva, csomagolatlanul átvett csemetékért a minister által megállapított átlagtermelési költség fizetendő és *vasuton szállítás* esetén e termelési költségen felül ezrenként még 1 K számítandó csomagolási s vasutig szállítás fejében és e kétféle költség utánvételezendő abban az esetben, ha

e) az állami kezelés alatt nem álló erdőkben végzendő erdősítésekhez és

f) egyéb fásítási célokra adatnak ki a csemeték.

Netaláni félreértéseknek kikerülése végett megjegyzük, hogy az I., III., IV. feltétel mellett a vasuti költséget, s mind a négy feltétel mellett, a kertben átvett vagy a leadó vasuti állomáson átvett csemetéknek a kertből vagy vasuti állomástól való továbbszállítási költségét, az illető birtokos sajátjából fedezi.

Az ezen sorrend és feltételek mellett történt elosztás alapján a m. kir. állami erdőhivatal, az adatokat az E) jelü nyomtatványba foglalja s ezt a nyomtatványt évenként szeptember 1. és december 20 án postára téve felterjeszti. Ehez *mellékletek nem* csatolandók.

C) A csemeték kiadása.

Az állami erdőhivatalok az 1—3-ad sorban kiadandó csemetéket, minden további ministeri felhatalmazás nélkül kiadhatják, ellenben a magánerdőkben szükséges fásításokhoz negyedik sorban elosztott csemetéket, csakis az E) jelü nyomtatvány felterjesztését követő 30 napon túl adhatják ki, ha közbeesőleg más irányu rendeletet nem kapnának, vagyis a kiadással várniok kell október hó 1—3-áig.

Ha a szükségletet a készlet nem fedezi, a csemeték a jelzett sorozati fokok szerint adandók ki és a magánerdőkre csak az esetlegesen jutó készlet jegyzendő elő s ezek tekintetében a kérvényeknek beérkezési sorrendje irányadó s az ezeknél mutatkozó fedezetlen mennyiség más erdőhivatalok készleteiből csak esetlegesen leend pótolva.

a) A csemetéket küldők teendői:

A felosztást követő 8 napon belől, tehát legkésőbb augusztus és december 23-án — az állami erdőhivatal, a csemetekészlettel bíró, tehát a csemetéket kiadó kincstári erdőigazgatóságok, főerdőhivatalok és erdőhivatalok s erdőőri szakiskolák, valamint az állami erdőhivatalnak alárendelt m. kir. járási erdőgondnokságoknak, a csemetekészlet-felosztást kimutatásba foglalva elküldi — (a kimutatásnak magában kell foglalnia, hogy kinek milyen, mennyi csemete s mily feltétel mellett adandó ki) s annyi példány ürlapot (értesítés és nyilatkozat) csatol, ahány állami kezelés alatt nem álló területtel bíró birtokos fog az illetőktől csemetéket kapni s a csemetéket kiadók kötelesek az ürlapokat pontosan kitöltve, a felosztás-kimutatás vételétől számított 3 napon belől postára adni. Ellenben az állami kezelés alatt álló területek birtokosai részére, kik már úgy is előre kiállították a nyilatkozatokat, ily kitöltött ürlapokat küldeni nem kell, hanem azok az erdőgondnokságok, amelyeknek kezelése alatt áll az illető birtok, csak értesítést küldenek a birtokosoknak, a csemetéket küldő hatóságokkal pedig a cimeket közlik.

b) A csemetéket átvevők teendői:

Az állami erdőhivatalok azokat a nekik alárendelt m. kir. járási erdőgondnokságokat, melyeknek kiadandó készletük nincs, tehát csemetéket nem adnak ki, értesítik, hogy melyik kertből mennyi csemetét, mily feltétellel fognak kapni. Ezen m. kir. járási erdőgondnokságok az áll. kezelés alatt álló birtokosokat egyszerüen értesítik a kiadandó csemetekészlet mennyiségéről s feltételeiről és ha csemetéket ugyanazon állami erdőhivatal alá tartozó más társerdőgondnokságtól, avagy az erdőhivatal kerületében levő kincstári erdőhatóságtól vagy erdőőri szakiskolától fognak kapni, az illető küldőkkel közlik a cimeket, vasuti állomásokat, amelyekre a csemeték küldendők s megjelölik, hogy melyik birtokos veendi át a kertben a csemetéket s így akiknek csemetéit szállítani nem kell.

c) Csemetekészlet-hiány pótlás:

Abban az esetben, amidőn valamelyik erdőhivatalnál a saját kerületében levő birtokokba szükséges csemetemennyiségnél készlethiány mutatkozik és ennek pótlására (mint említve volt) más áll. erdőhivataltól van csemete kiutalva, különbség teendő az állami kezelés alatt álló s a nem álló birtokok közt. Ugyanis *első esetben*, ha az illető áll. erdőhivatalhoz tartozó áll. kezelés alatt álló területek részére van csemete kiutalva: ez az utóbbi áll. erdőhivatal, t. i. amelyik csemetéket máshonnan kap, a részére csemetéket küldő erdőhivatallal közli, hogy mily cím alatt, mennyi csemete s mily feltétel mellett küldendő el.

A küldő áll. erdőhivatal pedig ekkor úgy jár el, mintha saját kerületébe küldené a csemetéket, t. i. értesíti a neki alárendelt m. kir. járási erdőgondnokságokat, illetve a kerületében levő kincstári erdőhatóságokat s erdőőri szakiskolákat, hogy kinek, hova, mennyi csemete s mily feltétel alatt küldendő el. Ez esetben ürlapok elküldése szintén elmarad.

Továbbá *második esetben*, hogy ha t. i. valamelyik áll. erdőhivatal, más áll. erdőhivatal kerületébe nem áll. kezelés alatt álló területre, felsőbb rendelet folytán köteles küldeni csemetét, ekkor az illető birtokost az ürlappal az az erdőhivatal értesíti, amelyik a csemetéket küldi és nem az, amelyiknek kerületébe az illető terület esik.

A magán-birtokosok erdeihez kiosztandó csemetékre

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nézve, ha 30 nap alatt külön utasítás nem érkezett le, 30 napon túl fentiek szerint kell eljárni, azaz ürlappal őket értesíteni. Amig a nyilatkozat vissza nem érkezik, a csemetéket az illető birtokos részére elküldeni nem szabad, de ha a nyilatkozat 8 nap alatt nem érkezik vissza, 8 nap mulva másnak lehet kiadni ugyanazon csemetéket.

Ha az ily magán-birtokosok erdeire csemete nem jutna, avagy az E) kimutatás felterjesztése után 30 napon belül vett felsőbb rendelkezés szerint az előjegyzett csemetéket más célra kellene fordítani: az első esetről az érdekelteket az illető kir. erdőfelügyelő jul. 23. és dec. 23-ig, második esetben felső rendelkezés vételétől számítva 8 nap alatt értesítni tartozik.

D) Tényleges elküldési szabályok.

α) (1904. évi 18377. és 1911. évi 22311. sz. rendeletekből).

A csemete-kiásás, kiszedés s csomagolásnál a kezelő-erdőtiszt lehetőleg legyen jelen. A csemetéket hetekkel előre kiásatni nem szabad; kiszedésnél a gyökereknek megsérüléstől való óvására nagy figyelem fordítandó s a netalán megsérült gyökerek ollóval visszavágandók s ezután a kiszedett csemeték vagy azonnal csomagolandók, vagy elvermelendők, mert a gyökereknek rövid ideig sem szabad levegővel érintkezniök. A csemeték kiszedés közben osztályozandók. A száraz, sérült, beteg, vézna s gyenge csemeték megsemmisítendők. A kiszedett csemeték közzül csak az erőteljesek küldhetők el. A kiszedett csemeték lehetőleg a kiszedés napján elküldendők, de ha az elvermelés esetleg télre elkerülhetlen, az elvermelésnél a kezelő erdőtiszt ügyeljen fel, s az elvermelést nagy gonddal végeztesse. Első sorban a délvidékre kiutalt csemetéket kell elküldeni s azután a többit. A csemeték távolság szerint, kosarakba, kocsikasokba, illetőleg zsupszalmába fenyőgalyak közé csomagolandók. Ládába csomagolás kerülendő. A csemeték gyökerei becsomagolás előtt meglocsolandók, és agyag- s marhatrágyából készített híg pépbe mártandók s nagyobb távolságra, locsolt mohával takarandók be s gyökérközeik mohával béllelendők ki. A csemetecsomagok lécketrecekbe (rakaszokba) vagy zsupszalmával, fenyőgalyak közzé szalmakötelekkel vagy fűzfa-guzzsal kötendők össze s kivül erős zsineggel kell őket összekötni. A csomagoknak alakja lehetőleg hengeres s súlyuk 20—30 kg. legyen.

A csemetekiosztásra vonatkozó rendelet vétele után a nyilatkozatok s értesítések 3 nap alatt elküldendők, visszaérkeztük után a csemeték 7 nap alatt elszállítandók.

Ha a csemeték a készletbejelentés után kiadásra alkalmatlanokká váltak s emiatt nem lehet annyit kiadni, mint amennyi ki van utalva: a hiány gyengébb csemetékkel nem pótolható, hanem a birtokosok a hiányról értesítendők s erről jelentés is teendő. Esetleges feleslegről telegramm- vagy telefonjelentést kell tenni.

β) (1892. évi 72050. és 1903. évi 106218. sz. rendeletekből.)

A csemete előállítási (nevelési) költségek a csemeték 1—3 éves korára külön állapítandók meg s a kimutatás a számadásokhoz csatolandó.

γ) (Az 1903. évi 64139. sz. és 1913. évi 1192. sz. rendelet.) A csemeték kiadása után egy hó alatt értesítendő az illetékes kir. erdőfelügyelőség az állami erdőhivatal által (a kiutaló rendelet számának felemlítése mellett), hogy mely törvényhatóság területére, hova, mily faju s mennyi csemetét, mily fásításra (l. B. 1.) és mily feltétel mellett (l. B. 2.) küldött el.

δ) (1904. évi 11206.) A csemetekerti költségelőirányzat összeállításának szerkesztéséről szól.

ε) (1904. évi 16519. sz. rendelet.) Mindenütt a termőhelyeknek megfelelő értékes fanem választandó s különös gond fordítandó a tölgy telepítésére s ha ez ott őshonos fafaj, lehetőleg fentartandó s gyorsan növő fenyőkkel nem helyettesítendő s ez a csemetekertek telepítésénél is figyelembe veendő. Az erdei famagvak megvizsgálására az 1903. évi 611. sz. rendelettel közölt utasítás 14. §-a alapján a selmecbányai központi erdészeti kísérleti állomás kérendő fel.

ξ) (1904. évi 65488.) A csemetekerti előlegek időleges felhasználásáról évenkint szept. 30-ig jelentés teendő ürlapon.

η) (1908. évi 96672.) A csemetekerti számadáshoz, mely január 15-ig adandó be, a tényleges eredményhez képest kiviteli költségvetés melléklendő, a minta szerint.

ϑ) (1910. évi 86586.) A csemetekerti számadás évenként dec. 31-ig beadandó. (Tehát az 1903. évi 96672. sz. a. határidő (január 15.) érvénytelen.)

A csemetekerti költségre a pénz január havában fog kiutaltatni. Evégből a következő évi költségelőirányzat mindig dec. 31-ig adandó be, de fennáll az időleges számadás. (65488—1904. és 1910. évi 96671. sz. rendelet.) Évenként január 15-ig az előző évben felhasznált csemetekészlet bejelentendő a ministerhez.

ι) (1913. évi 1192. sz. rend.) A csemeték csomagolási s vasutig szállítási költségeinek elszámolása vagy külön előlegből, vagy a csemetekertre kiutalt pénzből előlegként fedezendő s erről a szállítás befejezte után külön számadás adandó be. *A csemeték kiszedési költségei a csemetekerti rendes költségelőirányzatba veendők fel* s itt számolandók el. A csemeték elszállítása után egy hó alatt a kir. erdőfelügyelőséggel közlendő, hogy hova, kinek, mily faju s mennyi csemete küldetett el. (Lásd *γ)* a.)

Tavaszi kiosztási számadás május 15-ig terjesztendő fel.

E) Határidő-lajstrom.

I. Kincstári erdőigazgatóság, erdőhivatal és erdőőri szakiskola:

1. legkésőbb julius és nov. 30-ig átküldi csemete-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

készlet feleslegének kimutatását ahoz az áll. erdőhivatalhoz, melynek kerületében az illető csemetekert fekszik;

2. augusztus és dec. 23-ig vár értesítést az áll. erdőhivataltól a csemetefelosztás felől;

3. augusztus és dec. 30-ig értesítik azokat a birtokosokat, kiknek csemetéket küldenek, ezek faja, mennyisége s a feltétel felől;

4. szept. 8. január 8-ig várják vissza a nyilatkozatokat és az áll. kezelés alatt álló birtokokra küldendő csemetékhez a címeket.

II. M. kir. járási erdőgondnokság:

1. május 15. A tavaszi csemetekiosztási számadást beadja;

2. julius és nov. 30. Csemetekészleti és szükségleti *A.*, *B.*, és *C.* ürlapok beadása;

3. augusztus és dec. 23-ig várja az áll. erdőhivataltól a csemetefelosztást;

4. augusztus és dec. 30. Értesítik a birtokosokat a nekik kiadandó csemeték felől s a csemetéket küldőkkel a címet közli;

5. szept. 30. Csemetekerti előlegek időleges állásáról jelentés;

6. ősz végén. Őszi csemetekiosztásról számadásnak beadása;

7. dec. 31. Jövő évi csemetekerti költségelőirányzat s az elmult évi csemetekerti számadás beadása.

III. Kir. erdőfelügyelőség:

1. julius és nov. 30. A hozzá beadott folyamodványokban kért csemeték kimutatását az illetékes áll. erdőhivatalhoz átküldi;

2. augusztus és nov. 15. Értekezletileg felosztja a csemetekészletet;

3. csemetekiosztás után, tavasz és ősz végén. Csemetekiosztás után 30 nap alatt értesítést vár az áll. erdőhivataloktól, az erdőfelügyelőség kerületébe küldött csemetékről.

IV. Áll. erdőhivatal:

1. május 15. Beadja a tavaszi kiosztásról a számadást;

2. julius és nov. 30. Várja I., II., III-tól az adatokat;

3. augusztus és nov. 1—5. Megállapítja a csemetekészlet mennyiségét;

4. augusztus és dec. 15. Értekezletileg felosztja a csemetekészletet;

5. augusztus és dec. 23. I. és II-nek a csemetefelosztási kimutatást küldi (és lásd 6. utolsó mondatát);

6. szept. 10. dec. 20. Postára teszi az *E.* kimutatást és a magán erdőkbe szánt csemeték elküldésére nézve vár felsőbb utasításra 30 napig, melyen túl ezeket is kiadja;

7. szept. 30. Előlegek állásáról időleges kimutatást ad be;

8. tavasz és ősz végén, csemetekiadás befejezte után, 30 nap alatt. Az illetékes kir. erdőfelügyelőségeket értesíti, hogy kinek, hova, mily faju s mennyi csemetét, mily feltétel mellett küldött;

9. ősz végén. Őszi csemetekiosztásról számadást beadja;

10. dec. 31. Jövő évi csemetekerti költségelőirányzatát beadja;

11. dec. 31. Mult évi csemetekerti pénzszámadást beadja.

Ezekhez még néhány gyakorlati adatot fűzünk.

A csemetekészletnek számbavétele sorok szerint a legjobb. A terület szerint való gyakran csal, mert nehéz az átlagterületet kiválasztani. Az oly táblákban, melyekben a sorok egyenlő hosszuak, kiválasztunk átlagsorokat, még pedig hosszu soroknál mindenik százra legalább 5-öt, rövid soroknál százra 10—15-öt s ezekben megolvastatjuk, hogy mennyi a kiültethető s mennyi a ki nem ültethető csemete, elhagyván az igen gyengéket s a már elhaltakat. Tévedések elkerülése végett: 100 csemetét olvastatunk s a századik mellé egy pálcát leszuratunk és a százból a kiültethetők számát újraolvasással megállapítjuk s feljegyezzük. Ujólag 100-at olvastatunk stb. s a sor végén volna a kiültethetők száma p. o. 31-szeri százas olvasás után, ezek eredményének összege gyanánt volna 2711, akkor a ki nem ültethetők száma 3100 — 2711 = 389. Igy mindenik kiválasztott átlagsorban eljárva, a végeredménynél a kiültethetők számát lefelé 5%-kal, a ki nem ültethetők számát pedig 10—11%-kal kerekítsük lefelé, mert julius vége még elég kora arra, hogy a kiadásig sok csemete visszamaradhasson vagy elpusztulhasson.

Ha a sorok nem egyenlő hosszuak, az összes sorok hosszát méressük fel s ehez arányítsuk a megolvasott sorokban talált és a 100 méterre eső (mint egység) csemeték számát s ebből számítsuk ki az egészet.

A csemetekiszedésnél (a kiemelés szó helytelen, mert magyarul az emelés szót csak súlyos tárgyra vonatkoztatjuk) a már kiásott csemetéket fiukkal az u. n. olvasóasszonyok kezébe adassuk, akiket kitanítunk arra, hogy mily csemeték kiültethetők; ezek az asszonyok a kiültethetőket kiválogatják s egyszersmind olvassák számukat 100-ig és csomókba úgy rakják ezen csemetéket, hogy gyökereik egy oldalra legyenek fordítva. Az ily százas csomókat a kötözők veszik át. Az olvasók a rossz csemetéket félredobják, a ki nem ültethető, de életképeseket olvasatlanul egy csomóba helyezik s e csomó rakásánál csak arra ügyelnek, hogy a gyökereik egy irányba legyenek rakva. A százas csomók összekötve azonnal elvermeltetnek. A ki nem ültethető s nem olvasott csemetéket, ha 8—10 nap alatt el lesznek iskolázva, egy tenyérnyi széles sávokban vermeltetjük el, mig az átteleltetendő csemetéket csak 3 ujnyi vastag sávban vermeltessük, hogy gyökereik közzé a föld jól behatolhasson s köztük hézag ne maradjon. Ha az összekötötteket kell vermeltetni télire, akkor ezeket bontassuk szét s véknyan helyeztessük el. Minden 10 csomó közt vagy hézagot hagyassunk a vermelő árokban, vagy új sort kezdessünk, hogy tavaszra legalább ezerszámra el legyenek különítve s ne kellessen újra olvastatni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Általában a jó, vagy legalább is jobb munkabeosztásért legcélszerűbb először a csemetéket mind kiásatni s csak azután csomagoltatni, mert a sok különféle munkamegszakítás mindig napimunka veszteséggel jár és sárból nem lehet ásatni, míg sár esetén is lehet csomagolni. Mindazáltal, ha sok elküldeni valónk van, előbb is csomagoltathatunk, de addig ne fogjunk hozzá semmiesetre sem, mig két napi csomagoláshoz való csemete nincs kiásva. Az ahoz való ragaszkodás, hogy amit egy napon csomagoltunk, azt az napon vasutra is adassuk, sokszor a legnagyobb nehézségekbe ütközik; p. o. távol van a csemetekert a vasuti állomástól s emiatt a munkásokkal csak délig lehet csomagoltatni és aztán újra ásatni kell velük, ez már megint munkaveszteséggel jár. Legjobb a délelőtt csomagoltakat délután, a délután csomagoltakat pedig másnap reggel feladatni. A csomagokra a címet rá kell irni s ha sok csemetét szállíttatunk, vicinális vasutnál waggont kell előre rendelnünk.

Kis csemeték csomagolásánál, mint az 1—2 éves fenyők, a rendeletben felsorolt szabályok pontosan megtarthatók, mig ellenben a nagyobb faju csemeteknél, mint már az 1 éves ákác, nyár stb., a szabályokat a körülményekhez idomítva kell betartani. Ugyanis az egy éves ákácnak súlya ezrenként 12—14 kilogramm, tehát ebből csak kétezer volna egybe csomagolható s p. o. a folyó évben egy millió csemetéhez 500 csomagot kellene készíttetni, ami nagyon megdrágítaná az egész csomagolást s az egy koronával nem tudnánk kijönni.

A csomagolásnál a nagy súly lehetőleg kerülendő, mert a sok pép és vizes részek miatt a címzettnek túlsok lesz a vasuti költsége.

Legolcsóbb s legkönnyebb csomagoló anyag a zsákvászon. A zsákvászonból összevarrt ponyvára jön a vízben áztatott szalma, erre egy sor csemete gyökérrel lefelé fordítva, erre egy sor csemete gyökérrel felfelé s erre ismét áztatott szalma. Ezután a ponyvának négy sarkát, erősen feszítve, felül összeköttetjük s az egészet, mint a gyapjas zsákot, összevarratjuk. Egy méter hosszu és 200—220 centiméter széles vászon ára nagyban 120 f. Kell 5000 darab egy éves ákáchoz ily széles vászonból 200—220 centiméter hosszu vászon, azaz 240 fillér ára. Ennek súlya 1 kgr. Kell áztatott szalma 15 kgr. 5000 ákác súlya mintegy 64 kgr. s igy az egész 80 kgr. Ez nem nagy súly, két ember könnyen kezeli.

Az ily csomagolás költsége:

vászon, zsineg, tű . . . . . 250 f,
szálas szalma a kertben métermázsája 4 K . 60 f,
berakás és bevarrás, nagy átlagban 100000 ákácnál:

4 férfi napszám	2·40 K-val	9·60 K,
2 fiu „	1·50 „	3·— „
6 nő „	1·60 „	9·60 „
	együtt	22·20 K,

tehát 5000 darabra esik kereken . . . . 120 f,
szállításra esik . . . . . 70 f,
összesen 500 f.

Két éves ákácnál már több kell 1 koronánál ezrenként.

A nedves mohával való hézagtömést sok helyen mellőzni kell, mert mohát nem kapni. E helyett használhatunk gödörben néhány órával előre beáztatott szalmát, vagy kiterítetten egy félóráig 5—6-szor locsoltatott szalmát. Ily szalmával csomagolt csemetéket 3 napos, tehát 500 kilométeres útra bátran bocsáthatunk, mert 3 nap alatt nem szárad ki gyökerük.

Sokszor az a baj, hogy a birtokos későn váltja ki a csemetéket s a vasuti rakodón a szél szárítja ki a csomagot. Ezért, amint feladattuk a csemetéket, azonnal adjunk postára értesítő-levelezőlapot. Nagyon célszerü volna legalább is 20000 darabos küldeménynél, különösen rövid útnál, ha behozatnék a sürgönyi értesítés, mely nem veszhet el, vagy nem tagadható el, mint p. o. volt úrbéreseknél előfordul.

A szalmába és vászonba való csomagolás előnyei: aránylagosan kisebb súly, gyors csomagolhatás, nem kell a csomagot drótba kötni, mint a zsupszalmába való csomagolásnál, amely, mint piszmogó munka, sokba kerül, továbbá aránylagosan sokkal több anyag fér egy csomagba, mint a zsupszalmánál, mely már nehezen és igen drágán kapható.

A híg pépbe való mártás, kis fenyő-csemeteknél igen helyes, de már erőteljes ákác-csemeteknél felényivel súlyosabbá teszi a csomagot s sokat kell érte fizetni a vasuton.

Fődolog tehát a rendeleteknek intézkedéseit a körülményekhez alkalmazva megtenni, mert mindent minden esetben betü szerint megtartani, olyan volna, mint a vasutaknál az u. n. szabályos eljárás, mely sok késedelmet okoz s csendes sztrájk képét nyújtja.

Mint mindennél, itt is *fő a lényeg,* s ehez képest tegyük meg részletes intézkedéseinket. *Márton Sándor.*

A bükkfa (Fagus silvatica L.) erdei választékai és a bükkből készült félgyártmányok.

Irta *Plentzner Frigyes.*

(Befejező közlemény.)

Erdei félgyártmányu műfák.

Mint erdei félgyártmány, első helyen áll a vasuti talpfa.

A bükk-talpfák előállításához, belterjes gazdálkodás mellett, rendszerint oly faanyagot használunk, mely más magasabb faipari célokra vagy fűrészárunak nem alkalmas, de amely egy talpfának földolgozva a termelési és szállítási költségeket szem előtt tartva, sokkal előnyösebben hasznosítható, mint esetleg a tüzifa alakban való értékesítéssel.

A talpfatermelés nálunk a 80-as években vette kez-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

detét s ezzel a fapiac egy igen szép és nagy tömegcikket kapott, mely a bükkfa alkalmatlanságában gyökeredző kedvezőtlen véleményeket lassan-lassan megdönti.

Termelése történhetik kint az erdőn ácsolás, vagy bent az erre berendezett telepen fűrészelés útján.

Az ácsolás, a feldolgozás kezdetlegesebb alakja, nem mondható gazdaságos eljárásnak, mivel a fából lekerülő sok hulladék, forgács alakjában kint rothad el, s igy nemcsak hogy semmi hasznát nem vehetjük, hanem káros az esetleges többi készletünkre is, mivel nagyon jó ágyat nyújt a korhadást, revesedést előidéző gombák gyarapodásának. Az ácsolással továbbá nem adhatjuk meg a talpfa fekvő és felső lapjának azt a simaságot mint a fűrészeléssel, s igy esetleges gyalulással, melyre az ily talpfának szüksége van, lényegesen növeljük a termelési költséget.

A fűrésztelepen történő termelésnél már sokkal kedvezőbben használhatjuk ki a fát.

Hasznavehetetlen hulladékunk csak igen csekély mennyiségben lesz, mivel a fűrész egy darabban szeli azt le, s igy bármire felhasználható.

Egy elzászi cég például párkány-lécet állít elő a hulladékfából s 1000 drb talpfa után hét kocsirakomány ily lécet kap; a többi kisebb hulladék pedig a gőzgép fűtésére használható fel.

A hulladék tetemes mennyiséget képvisel, melyet ha nem tudunk érvényesíteni, illetve más célra felhasználni vagy feldolgozni, a talpfa előállítási költsége igen nagyra rug. Egy $\frac{16}{26}$ · 16 cm. méretü közbenső talpfa, mely 2·7 m. hosszu, köbtartalma 0.091 m³, ennek előállítására szükségünk van egy 28 cm. átmérőjü és 2·8 m. hosszu rönkőre, melynek köbtartalma k. h. 0·130 m³, a hulladékba kerülő fatömeg tehát egy drb talpfánál 0·039 m³, mely 1000 drbnál 39 m³-t tenne, s igy az tetemes értéket is képvisel, melyet veszendőben hagynunk nem szabad.

A talpfának különben nálunk szokásos méretei és osztályai a következők:

Megkülönböztetünk I., II-od és III-ad rendü ütköző avagy közbenső talpfát.

Hosszusága lehet 250, 220 és 170 cm., magassága 15, 14 és 13 cm., szélességénél már különbséget kell tennünk a talpfa felső és fekvő avagy alsó lapja között:

I. rendü ütközőnél alul 30 cm., felül 25 cm.
II. III. „ „ és I. közbenső alul 25 cm., felül 17 cm.
II. „ „ „ „ „ 20 „ „ 14 „
III. „ „ „ „ „ 20 „ „ 12 „

Külföldön ily szigorura szabott osztályozást nem találunk, ott csak abban tesznek lényegesebb különbséget, vajjon az fő- vagy mellék-vasuti vonalaknál alkalmaztatik s az osztályok felállítása csakis a fa minőségére vonatkozhatik. Szokásos méretek:

Fővonalaknál:

I. o. hossza	2·7 m.,	magas	16 cm.,	fekvő	26,	felső 11·6 cm.
II. „	2·7 „	„	16 „	„	25, „	16·5 „
II. nagy	2·7 „	„	16 „	„	27, „	15·5 „

Mellék- és csatlakozóvonalaknál:

Hossza	2·5 m.,	magas	15 cm.,	fekvő	l. 25,	felső l. 15 cm.
„	2·5 „	„	15 „	„	20, „	15 „
„	2·5 „	„	14 „	„	24, „	14 „
„	2·5 „	„	14 „	„	20, „	13·5 „

1 m³ tömör fából átlag 5—6 drb fővonalra és 7—8 drb mellékvonalra alkalmas talpfa termelhető.

Eszerint az egyes talpfák köbtartalma, tekintetbe véve különböző méreteiket — következő:

2·7 m. hosszu és	$\frac{16}{26}$	16 cm. profil	mellett köbt.	0·091 m³.
2·7 „ „ „	$\frac{16}{25}$	16·5 „ „	„ „	0·112 „
2·5 „ „ „	$\frac{15}{25}$	15 „ „	„ „	0·075 „
2·5 „ „ „	$\frac{14}{24}$	14 „ „	„ „	0·067 „
2·5 „ „ „	$\frac{14}{20}$	13·5 „ „	„ „	0·056 „

A magyarországi szokásos méretezésnél de Pottera Gerard egy talpfa átlagos köbtartalmát 0·09 m³-re teszi, s igy 1 m³ fából 5—6 drb talpfa termelhető és 0·5 m³ fa forgácsba megy.

A bükk talpfa termelési költsége változik a vidék és távolság szerint. Lényeges befolyást gyakorolnak a kiszállítási viszonyok, melyek kedvezőtlen úthálózat mellett tetemes összegre rughatnak. 1 m³ kiszállitása tengelyen 7—10 K is lehet, mely jobb úthálózat mellett azonban 3—4 koronára is leszállhat.

Különbséget kell tennünk továbbá az ácsolt és fűrészelt bükktalpfák termelési költségei között is; mig ugyanis De Pottere adatai szerint a hirchenaui telepen egy talpfa kikészítve átlag (beleszámítva az összes reá fordított kiadást: kazánfűtés, gépkenőcs, világítás, le- és felrakás, elfuvarozás stb.) 3·28 márkába kerül, mely összeg azonban a hulladék értékesítése után lényegesen csökken, addig a Harz-hegységben az ácsolással termelt talpfa összes költsége átlag 3·50 márkát tesz ki; itt azonban a hulladék nem értékesíthető.

Nálunk ezen összeg sokkal kisebb, minek okát részben a napszámbér, részben tőárának csekélységében lelhetjük fel.

A talpfa döntés, termelés, fűrészelés stb. beszámításával az erdő minősége és fekvése szerint

I.	rendü ütközőnél	drb hánt	46—56 fillér,
II.	„ közbensővel	„	40—50 „
III.	„ „	„	30—40 „

Ha a talpfát ácsolás, illetve hasítással állítjuk elő, ezen árak emelkednek, még pedig az I. rendünél 8—10 fillérrel, II. rendünél 4—6 fillérrel.

Egy talpfa összes termelési költsége a rakodón 1·20—1·40 korona.

Ezen számítások azonban speciális viszonyokat ölelnek fel; ha egy átlagos számítást végzünk, a következő eredményhez jutunk:

egy talpfa értéke loco fűrésztelep . .	2·20 K,
hozzászámítva a hulladékot	0·46 K,
összes	2·66 K.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nyers fának a fűrészhez fuvarozása t. f.-ként . . . . . 0·28 K,
fűrészelési költség . . . . . 0·15 K,
összes 0·43 K,

átlagos földolgozási költsége tehát 2 K 23 fillér.

Ha a talpfát ácsoltatjuk, darabonként 8 fillér és a hulladékot fizetjük az ácsnak: a nyers talpfa értékéből 2 K 20 fillért levonva, a készpénz-kiadás 0·08 fillér, kerül egy t. f. 2 K 12 fillérbe kint az erdőn.

A két feldolgozási mód előállítási költsége között tehát a különbség 11 fillér.

Azonban a lefuvarozás t. fánként . . 0·24 K,
ebből levonva az előállítási különbözet 0·11 K,
0·13 K,

átlagos földolgozási költsége tehát 2 K 25 fillér.

A fűrésztelepen előállított talpfák készpénzkiadási kisebbsége, továbbá a hulladék értékesíthetésének előnye mellett sokkal kedvezőbben elégítjük még ki azon elsőrendü követelményt, hogy a fekvő és felső lapja a talpfának sokkal simább és egyenletesebb, mint az ácsolás, illetve hasítás által történő földolgozásánál; nagy előnye még a fűrésztelepen történő földolgozásnak, hogy a telítés helyén direkt vihetjük át a fát s így nem kényszeredhetünk a homloklapok ujólag való letisztítására.

Nagy hátránya a bükk-talpfának az esetleges álgesztesedés; ily talpfákat, mint az alábbiakban látjuk, tökéletesen telíteni nem lehet.

Franciaországban egyáltalán nem vesznek át, Németországban még 7, nálunk 5 cm. átmérőjü gesztes fát még elfogadnak.

Szállítása rendszerint több évre kötött szerződéssel van biztosítva, mely rendesen tartalmazza a vágatás és szállítás idejét, a telítő anyag minőségét, az évenként szállítandó mennyiséget s a darabonkénti árat.

A bükk-talpfák alkalmazásánál elsőrendü fontos követelmény azok telítésére irányul, mivel mint láttuk, a bükkfa változó talaj vagy légköri nedvességi viszonyok között igen csekély tartósságot tanusít a különféle gombabetegségekkel szemben. A korhadás és víz behatolását telítés, illetve konzerválás hivatott meggátolni, melynek egyszerübb alakjait az ascensiós, filtrátiós és injectiós telítési módoknál röviden ismertettem.

Lássuk most az injectiós módszeren alapuló s közhasználatban levő speciális telítési módokat, még pedig az általánosan elismert creosot-tartalmu kátrányolajjal.

Ennél általában kétféle eljárással találkozunk; ezek egyike, melyet Franciaországban alkalmaznak, abban áll, hogy a felmáglyázott talpfák homloklapjait simára fűrészelik, majd kis csillékbe rakva 3 napig forró levegővel telt szárítókamrákban tartják; ezen idő alatt a talpfák teljesen elvesztik viztartalmukat, ami a telítés tökéletességének általánosan megkövetelt elsőrendü kelléke, vagyis a fa száraz állapota, el van érve.

A szárítóból a telítőbe helyezik a talpfákat, mely telítők rendesen egy nagyobb kazánból állanak, ahol nagyobb számu (pl. az amagusi telítő-telepen 160 drb) talpfa fér el. Itt $1\frac{1}{2}$ óráig légritkításnak vetik alá, majd 80° C-ra hevített kátrányolajat bocsátanak a kazánba, melyet 5 ath. nyomással sajtolnak a fába 1 óra hosszat. Ezen idő alatt 1—1 talpfa 31·5—37·5 kg. olajat vesz fel.

A másik eljárás a Rutgers cég által Németországban alkalmazott telítési mód, mely a hosszadalmas szárítást azáltal igyekszik elkerülni, hogy a fát nyers állapotban helyezi a kazánba, hol erős légritkítás után 100—115° C-ra hevített kátrányolaj beeresztésével a fa víztartalmának kiküszöbölését érik el. Az olajat azután 2 ath. nyomással mintegy $\frac{1}{2}$ óráig préselik a fába, miáltal az 35—37 kg. telítő folyadékot vesz fel s előállítási költsége függ az olaj értékétől.

A cég nordheimi telepén pl. 1 kg. olaj 5 fillér, egy talpfa telítése átlagosan 2 márkába kerül.

A kátrányolajjal telített talpfák tartóssága függ a telítés minemü keresztülvitelétől és a telítendő anyagtól, mivel a sok álgesztet tartalmazó, avagy már fülledésnek indult fát soha sem tudjuk oly tökéletesen telíteni, mint a teljesen egészségeset s hasonlóan nem érünk célt a telítés elhamarkodott keresztülvitelével sem.

A talpfák különböző tartósságát igazolják az alábbi adatok:

1897-ben Rutgers-cég szerződésileg kötelezte magát a porosz államvasutaknak 50,000 drb I. oszt. és 30,000 drb II. oszt. talpfát szállítani. Az I. oszt. talpfák tartósságáért 15, a II. oszt., melyek cinklórid és talpfánként 3 kg. kátrányolajjal voltak telítve, 10 évi szavatosságot vállalt. A II. oszt.-nak már lejárt az ideje, mely alatt 35% teljesen ép volt, az I. oszt.-ból 11 év alatt 4 drb volt megtámadva.

A francia keleti vasutaknál Himmelsbach-testvérek 15,000 drb talpfa szállításánál 15 év alatt, a Singer-cég által szállított 50,000 drb talpfa közül 15 év mulva annak 3%-a volt hasznavehetetlen.

Igazolja ezen talpfák jóságát még a németországi vasutaknál fölhasznált mennyiség is, hol az évi talpfaszükséglet átlag 350,000 drb, melynek 70—75%-a telített bükk talpfa.

A telítési eljárásoknak különben manapság egész sorozata van, melyek azonban az általános követelmények mindegyikét tartalmazzák és csak a telítő folyadék és eljárásban térnek el. Ezekről határozott véleményt még alig hallani, mivel a kísérletek teljes befejezése évtizedeket vesz igénybe.

Ily eljárások a chemiai vegyülések és reakciókon alapul a Haselman és Buchner-féle.

Hasonló a Lorencz-féle, „Centralblatt für das ges. Forstvesen 1907. 4. füzet", mely telítésre kátrány-emulsiót használ; ezen eljárás azonban eddig kellő adattal nem igazolja létjogosultságát.

Alkalmazzák, mint legújabb eljárást, a cinksó és kátrányolaj egymás utáni használatát.

A talpfába először 14—18 kg. 2%-os cinksót sajto-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

lunk előzetes légritkítás után, s miután ez teljes mértékben bepréseltetett, nyomban utána 6—7 ath. nyomással 16 kg. kátrányolajjal telítjük a fát. Igy egy talpfa átlag 30—34 kg. telítő anyagot vesz fel.

Hasonló legújabb mód, mely azonban szintén kísérlet alatt áll, a Rüping-féle szabadalom.

Mint érdekes eljárást említhetjük, mely éppen megfordítottja az eddig röviden ismertetett eljárásoknak; mig ugyanis amazoknál légritkítással, addig itt légsűrítéssel találkozunk.

Lényege abban áll, hogy bizonyos kisebb mennyiségü sűrített levegőt préselünk a talpfába s csak ezután a kátrányolajat, mely mintegy elzárja az edények nyílását a homloklapokon, s igy meggátolja a gomba-misceliumok bejutását.

Alkalmazhatóságánál nagy hátránya lesz ezen eljárásnak, hogy a fa testét felépítő sejtfalaknak nem nyújtja a mesterséges konserváló anyagot, a creosotot; hátránya továbbá, hogy csakis absolut száraz fánál alkalmazható.

Mindezen eljárások természetesen csak úgy nyújtják a kellő eredményt, vagyis biztosítják a tartósságát, ha lehetőleg, kellő tökéletességre törekedve, kifogástalanul hajtatnak végre s a szükséges faanyag valamint telítőfolyadék a lehető legjobb.

Igaz, hogy igy előállítási költsége sokkal többre rug, azonban a megkövetelt eredmény sokkal kielégítőbb.

A telítési eljárásoknál figyelemmel kell lennünk még a fa repedezettségére, mely az esetleges fülledés elleni óvóintézkedéseink dacára (rézgálic, enyves papir, Sadtféle kenőcs) utat nyítnak a gomba sporáinak a fa belsejébe.

Ezen repedések a nyersen kitermelt fánál fordulnak elő s okát a fa víztartalmának a homloklapokon történő gyors elpárolgásában kell keresnünk. Itt úgyis a vizi veszteség sokkal előbb következik be, mint a fa belsejében s az összehúzódott rostok túlságosan megfeszülnek, mely feszültség bizonyos maximális határon túl a szövetek széjjelválását, tehát repedések keletkezését idézi elő.

Ezen repedések a telítési folyamatok alatt, mikor a fa nagy hő- és nyomásváltozásoknak van alávetve, növekedhetnek, olyannyira, hogy a fa használhatatlanná válhatik.

Mivel azonban az erdőn alkalmazott óvóintézkedések, a gombák elleni védelem mellett a gyors elpárolgást is hivatottak gátolni, telítő-telepeinkre rendesen ily bekent, illetve beragasztott homloklapokkal kerülnek a talpfák.

Az előbbiekben láttuk, hogy a telítés legnagyobb mértékben, sőt egyes eljárási módoknál csakis a homloklapokon át történik, ezeket tehát lehető tiszta vagy frissen vágott állapotban kell a telítésnek alávetni; gondoskodnunk kell tehát oly összehúzó vagy szorító eszközökről, melyek mellett a fa hűtői szabadok lehetnek s melyek a túlságos hő- és nyomásváltozások dacára is összetartják a fa szövetét.

Igen praktikus, bár kissé költséges (talpfánként 30 fillér) Mauthner osztrák mérnök szabadalma. Vörös fenyőből készített csavart alkalmazunk a homloklap összehúzására, mely csavarmeneteivel nemcsak a fa szélső két oldali végét, hanem a közbenső szöveteket is kellő szilárdan és állandóan összetartja.

Mindezek után tekintettel kell még lennünk a fölmáglyázásra, illetve eltartására, melynek helytelen keresztülvitele sok esetben a talpfák megrepedésére, avagy vetemedésére vezethet.

Figyelembe kell vennünk, hogy a fát nem szabad gyorsan kiszárítanunk a fent említett következmények miatt, s éppen azért nem szabad a máglyába rakott fák között túlságosan nagy közöket, tehát nagy légjáratot hagynunk; legcélszerübb a talpfákat egymástól 30—50 cm. távolságban fektetni.

Másik bekövetkezhető minőségi hiba a vetemedés mely rendszerint akkor szokott bekövetkezni, ha a lejebb, fekvő talpfát helytelenül kétoldalulag, illetve középen túlságosan megterheljük.

A helyes rakásolásnál még a következők veendők figyelembe: napnak kitett oldalon lehetőleg egy sor fölállított, oda támasztott talpfát alkalmazunk a homloklapok védelmére, az egész máglyát pedig lehetőleg ferdén alkalmazott gerendákkal fedjük be, hogy a víz lecsuroghasson.

A telítés költségét a telítéshez alkalmazott folyadék piaci ára szabja meg, mely ha csekély kínálatnak örvend, igen magasra emelheti a termelési költséget. (Igy pl. Németországban 1888—90-es években, mikor az egész országban kb. 2200 waggon, à 10 t. kátrányolaj volt.)

Több németországi vasút statisztikája szerint 1 m^3 fa telítése különféle folyadékokkal: chlorenikkel való telítésnél 5·90 márka, rézgáliccal való telítésnél 6·50 márka, higanychloriddal való telítésnél 10·70 márka, kátrányolajjal való telítésnél 14·30 márkába kerül.

*

Bányafának a kísérletek során át a bükk nem mutatkozott alkalmasnak, egyrészt gyors korhadása, másrészt csekély visszaható szilárdsága s igy kis teherbíró képessége miatt. Ennélfogva igen ritkán s csakis oly esetekben alkalmazzák, hol rövid ideig tartó feltárásokat eszközölnek, hol a bányához való szállítási költségek csekélyek, végül ahol a környék uralkodó fája a bükk, s a távolabbi vidékek tölgy- vagy lúcfenyő-támfa-készletének beszerzése és szállítása aránytalanul nagy költséget igényelne.

Ily esetekben rendesen a termelés után, rögtön, tehát nedves állapotban helyezik a bányába, amikor is tartóssága nagyobb, viszont azonban sok viztartalmánál fogva igen súlyos, (1 m^3 = 980 kg.) s kezelése, a különben is szük tárnákban nagyon nehézkes.

A szibbia négy élüre kidolgozott fakereskedelmi cikk s mint bodnár- és kerékgyártó-fa talál alkalmazást.

Legnagyobb keresletnek örvend a földközi tengermelléki országokban, hova a dél-magyarországi és krajnai erdőségekből kerül.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Méretei: $^{9}/_{9}$ és $^{12}/_{12}$ cm. (3"/3" v. 4"/4") profil és 2·1, 3·1, 4·2, vagy 5·2 m. hossz.

Krajnai adatok szerint 2·5 m³ bükk-törzsből 56 folyóméter = 0·63 m³ szibbia termelhető, mely megfelel fenti fatömeg 25 %-ának.

A wieni fapiac kétféle választékot különböztet meg: ugymint: az éles élüt és kereskedelmi árut. Mindkét esetben a hasítást követő bárdolást irja elő az éles élü szibbia, kellékeiként föltétlen megköveteli, hogy az négyzetes keresztszelvényü legyen, megengedi azonban, hogy némely helyen kérget, s ugyancsak némely helyen — tehát nem a fa egész hosszában — legfeljebb 1 cm. vastagságu álgesztet tartalmazzon.

A kereskedelmi árut képező bárdolt szibbia kidolgozása már felületesebb lehet, amennyiben a négyzetes keresztszelvény egy oldala 1 vagy 2 cm. rövidebbre dolgozható ki, azonkivül az éleknél 2 cm.-t meg nem haladó legömbölyözöttség sem képezi a minőség hátrányát.

Minőség tekintetében általában kétfélét különböztetnek meg: a jót és jó selejtet (skart).

A jó minőségünek föltétlen egészségesnek kell lennie, szelvényei hibátlanok, szilárdsága teljesen megfelő legyen. Ezen osztály értékesítése teljes mértékben kizárja a jó selejtet.

A jó selejtbe a hasadozott, szindarabos, dupla hajlásu, korhadásos, rovarrágásos, erősen kérges és ággöcsös stb. darabok kerülnek, de elfogadhatók az egyes egészséges benőtt, ággöcsös, kissé fülledt és megfeketedett darabok is, a főkövetelmény azonban a megfelelő szilárdság.

Minden szibbia egy, vagy mindkét végén át van furva, hogy az erdei szállitás (összehuzgálás, kötözés stb) ez által megkönnyíttessék.

Termelése és értékesítése 100 drb-ként történik.

Evezők kidolgozása teljesen úgy — hasítás és bárdolással — történik, mint a szibbiának.

Méretezése 7·9 cm. négyzetes oldalhosszra 20 cm.-ig menő lapát-szélességgel történik.

A kidolgozás minősége szerint két osztályt különböztetünk meg, még pedig:

I. oszt. hossza 2·8, 3·5, 4·2, 4·9 és 5·6 m., nyél szel. méretei 7—9 cm.-ig, lapát méretei $^{7}/_{11}$—$^{9}/_{15}$ cm.-ig;

II. oszt. hossza 6·3, 7, 7·7, 8·4 és 9 m., nyél szel. méretei 10—12 cm.-ig, lapát méretei $^{11}/_{16}$—$^{16}/_{20}$ cm.-ig.

Az értékesítése, valamint a piac követelménye ugyanaz mint a szibbiánál.

Az erdei félgyártmányok közzé sorozhatjuk a bükkdongákat is. A bükk-dongát általánosan csak egyes speciális iparcikkek szállítására, illetve eltartására szánt hordók gyártásánál alkalmazhatjuk; így használják petroleum, nafta, vaj, zsir, liszt, hal, cement, szög stb. szállításánál, azonban Franciaországban ujabban impregnálva állítólag alkalmassá teszik bor, sör és szeszes italok eltartására is; ezt igazolni látszik az utóbbi években emelkedő bevitele a bükkdongának Franciaországba.

Legáltalánosabb méretei: 0·8 m. hosszu, 11—16 cm.-ig széles és 11—14 cm.-ig vastagság, más méretek szerinti termelése mindig a külön rendelés szerinti megállapodás tárgyát képezi.

Termelése történhetik kint az erdőn hasítással és bárdolással, kihasználási százaléka, mivel az álgeszt teljesen hasznavehetetlen, 50 cm. átmérőjü törzsekből átlag 40 %.

Egyéb félgyártmányok: mint például a szerszámfa, kefefej, kaptafő, facipő, cérnaorsó stb. előállításához a bükkfa 15 cm.-től vastagabb törzsszelvényekben vagy hengeres esetleg 40 cm. vastagságig felmenő hasítványokban kerül a piacra.

Ezen választékok, illetve félgyártmányokon kivül, a bükkfa még végtelen sokféle alakban nyer ipari feldolgozást, különösen mint fűrész-szelvény, ami az utóbbi időben annyira fellendült bükkbutor és játékáru alakjában, melyek feldolgozása már inkább a gyári ipar jellegét viselvén magukon, nem tartoznak többé szorosan véve az erdészeti nyers termelés és félgyártmányok körébe.

Erdészeti Kísérletek 1913. 1—2. szám.

Vadas Jenő: A sávos tölgybogár biologiája és erdőgazdasági jelentősége.

A sávos tölgybogár utóbbi időben hazánk egyes erdeiben nagyobb mértékben lépett fel, minek következtében a földmivelésügyi minister ur megbízta a kísérleti állomást, hogy tegye tanulmány tárgyává ennek a rovarnak életmódját, károsítását és állapitsa meg ezek alapján a védekezés módját.

Ezekről a munkákról számol be helyszini tanulmányai és kutatásai alapján a kísérleti állomás vezetője.

Vadas első sorban tüzetesen leirja a rovar alakját és ismertető jeleit, a természet után készült eredeti rajzokkal kísérve a leirást, azután pedig nagy részletességgel ismerteti a rágás módját, amelyet egyes szerzők némi eltéréssel irtak le. Vadas — Jablonowski megfigyeléseire támaszkodva — valószinünek mondja, hogy a bogár petéjét kéregsebbe rakja, de nem rakja azt a héj alá. A kikelő lárva nyomban átrágja a fa héját és behatol a háncsba, onnan befúródik egész a bélig, később az egy éves hajtásból — ahol eleinte dolgozik — behatol az idősebb részekbe is, ahol áttelel és tavasszal rágja az u. n. halálos gyűrüjét, amely a szijácsban halad, de a kéreg belső részére és a háncsra is terjed és vizszintesen körülövezi az ág egész kerületét, teljesen megakasztva a tápláló nedvek áramlását. Innen felfelé haladva, el-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

készíti a rovar a bábkamráját, amelyből — átalakulása után — kifelé rágva, a kész bogár juniusban vagy juliusban kirepül.

A lárva rágásának időtartama, vagyis a pete lerakásától a bogár kirepüléséig terjedő idő még nincs biztosan megállapítva. Vadas 2 éves generációt tart valószinünek.

Azután reátér Vadas a rovar fellépésének történeti adataira. 1885-ben tüntek fel a rovar károsításai a Bükk- és Mátra hegység tölgyeseiben. Azóta már több izben észlelték és többen — Paszlavszky, Illés, Horváth, Fekete és mások — tették tanulmány tárgyává a rovart és életmódját, valamint az ellene való védekezést. Ujabb időkben Nyitra- és Sopronmegyékben észlelték, továbbá az aranyosmaróti m. kir. járási erdőgondnokság kerületében. Fellépése mind nagyobb és nagyobb méreteket öltött az utóbbi vidéken, ugy hogy Bars-, Pozsony- és Nyitramegyékben jelentékeny kárt okozott. Ezeket a vidékeket tanulmányoztatta a földmivelésügyi minister ur a budapesti rovartani állomás, központi kisérleti állomásunk és a pozsonyi erdőfelügyelőség utján. Ennek a bizottságnak jelentését részletesen közli Vadas, felsorolva a bejárt helyeket, a végzett kutatásokat és a szerzett tapasztalatokat.

A rovartól megszállott területek, mind feltétlen erdőtalajon állanak, nagyrészt sarjerdők, amelyek majdnem mindenütt legeltetés alatt állanak. A már amugy is silány és elkinzott erdőket az előző években a lisztharmat is ellepte; hozzájárult ehhez még a Coraebus-nak nagymérvü rágása, aminek következtében az erdő valóban szomoru képet mutatott. Mindamellett a szemle arra a következtetésre jogosított, hogy a rovar fellépése szünőfélben van, bár ennek okát megállapítani nem sikerült.

Szembeötlő volt mindenütt az a tény, hogy számottevő kár csak oly erdőben volt látható, amelynek fái már előzőleg egyéb okok miatt sinylődtek, a jó talajon álló és erőteljes fejlődést mutató erdőkben számottevő megtámadás seholsem volt látható. A megkisérlett védekezésnek — a megtámadott hajtások eltávolítása — hatását biztosan kimutatni nem lehetett.

Megfelelő védekezési mód után kutatva, Vadas egy régebbi bizottságnak a cikkben közölt jelentéséből indult ki és arra az eredményre jut, hogy a megtámadt fáknak ill. hajtásoknak eltávolitása — kellő időben! — kivánatos volna ugyan, de megfelelő módon aligha vihető keresztül. Mivel pedig a megtámadott erdők kivétel nélkül rossz állapotban voltak, a baj orvoslását a viszonyoknak megfelelő, helyes erdőgazdaság meghonosításában látja, mert jól gondozott erdőben számottevő kárt a Coraebus nem okoz.

Fekete Zoltán: Az óhegyi fatermési kisérleti terület.

Fekete Zoltán a központi kisérleti állomás megkeresésére felvett egy kisérleti területet az óhegyi m. kir. erdőgondnokság „birótelepi“ völgyében, amelynek célja: egy bizonyos gazdasági eljárás mellett létrejövő fatömegnek illetőleg növedéknek megállapítása. A terület ugyan csak részben felel meg a szükséges követelményeknek, de igy is érdekes adatokat szolgáltat.

A terület kiterjedése 2·63 ha; határait a terep alakulása adja. Az állománya 0·5—0·6 sűrűséget mutat, nagyobb részben jegenye (0·6), kisebb részben lúc (0·4). A fák kora rendkivül változó — 100—325 év. Az állomány multjáról csak annyit lehetett megállapítani, hogy 1839 körül erős erdőlés volt benne. Valószinü, hogy a közeli község lakossága állandóan lopkodta a fákat, különösen az erdő alsó részében, ahol ennek következtében szépen felverődött a fiatalos. Az állomány felvétele törzsenként lett megejtve. A fák sorszámmal vannak ellátva és a mellmagassági átmérők mm.-nyi pontossággal lettek lemérve.

A fatömeget és növedéket Fekete 20 drb mintatörzs adata alapján számította ki.

Érdekes adatot szolgáltatott a folyó növedék, amely feltünő nagy. Hasonló korban a folyó növedék már jóval alatta szokott állani az átlagosnak. Jelen esetben pedig még jóval felette állanak és magában véve is oly nagy, hogy teljes sűrűség mellett és első rangu termőhelyen is ritkaság. Ime, az erős és állandó ritkítás hatása!

Fekete ezután még közli az átlagos kor és az átlagos magasságok kiszámításának módját, valamint a jövőben szükséges teendőket is.

Zemplén Géza: Adatok a parafa chemiai ismeretéhez.

Zemplén a celluloz iránt való speciális kutatásai közben foglalkozott a parafából előállítható oly termékkel, amelyről az irodalomban nagyon eltérő adatok találhatók. Az adatok egyrésze ugyanis celluloznak mondja azt az anyagot, mig ellenben mások cellulozt nem találtak a parafában. Zemplén oly anyagot talált, amely sok tekintetben hasonlít a cellulozéhoz, de annak legfőbb jellegzetességét — az acetolysissel szemben való viselkedését — nem mutatja, minek következtében Zemplén arra az eredményre jut, hogy a kérdéses anyag nem celluloz. Sajnos, Zemplén egyéb elfoglaltsága lehetetlenné teszi, hogy evvel az érdekes anyaggal a közelebbi jövőben tovább foglalkozzék.

Zemplén részletesen leirja a terméknek előállítását, amely nagyon körülményes eljárást követel. Erre itt részletesen nem térek ki. A nyert anyagot több részletben vette acetolysis alá, de mindegyik egyformán azt mutatta, hogy az az anyag, amely parafából a celluloz elkülönítésére vezető módszerekkel előállítható, külsőleg és oldhatósági viszonyaiban hasonlít ugyan a cellulozhoz, de még sem celluloz.

Végül közli Zemplén a felhasznált 100 gr. parafa alkotórészeit.

Blattny Tibor: A veresfenyő elterjedése Magyarországon.

Blattny közli a növényföldrajzi megfigyelések adatai alapján a veresfenyő vizszintes és magassági elterjedését hazánkban.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

1. Vizszintes elterjedés.

A vizszintes elterjedés hasonlít az erdei fenyő határaihoz, de szükebb térre szorul.

Tömegesen csak a Magas Tátrában és annak déli szomszédságában fordul elő. Elszórtan található a máramarosi Bruszturán, délen a Bucsecsen és a Szebeni Havasokon, majd a Bihar hegységben.

Az Alpoknak hazánkba nyuló hegyein szintén előfordul, de ős eredetiségét Blattny nem látja kétségtelennek.

A Karsztban nem őshonos.

2. Magassági elterjedés.

Az Északnyugati Kárpátokban álló veresfenyőket Blattny túlnyomóan telepített példányoknak tartja.

A Közép Kárpátokban őshonos, tenyészeti öve közel azonos a lúcfenyőssel, de alsó határa feljebb szorúl annál. Átlagosan 650 m. az alsó határ, a minimuma Tiszolcnál van, 435 m.

Tenyészetének optimuma 1000—1200 m.-be esik. A szakadozott állomány — amely csak a Magas Tátrában alakúl ki — átlagosan 1510, maximálisan 1570 m-ig nyúlik.

Blattny részletesen közli a felvételi adatokat a fa és cserje alak (8 m.-nél magasabb vagy alacsonyabb) felső határairól. A fa-alak átlagos határa az egész hegyvidékre értve 1470 m., a Magas Tátrában magában pedig még körülbelül 50 m.-el magasabb. Az előfordulás zöme a Dobsina és a Magas Tátra közötti *részekre esik*, onnan a perifériák felé elmosódnak az előfordulás határai.*

Az Északkeleti Kárpátokban csak egy termőhelye van a veresfenyőnek, amely azonban őseredetinek látszik, sőt régebben nagyobb számban kellett ott lennie a veresfenyőnek. Határai 760 és 1442 m. közzé esnek.

A Keleti Kárpátokban a veresfenyő nem őshonos.

A Déli Kárpátokban kevés a veresfenyő, de nagyon, érdekes ez az előfordulás, amely oly kiszakított fészke a a veresfenyőnek, mint a Damogled a feketefenyőnek. Alsó határa 1325 m., felső 1780 m. (szakadozott állomány), faalakkal 1890 m-ig, törpülve 2049 m-ig hatol fel.

A Bihar hegységben az alsó határ 635 m., a felső 1352 m.

A Duna-Dráva közötti Alpokban egész 350 m-ig száll alá a veresfenyő. Hogy őshonos-e, vagy nem, nem sikerült megállapítani.

Volfinau Gyula: Adatok a csemetének ollózás, tépegetés és iskolázás utján való neveléséhez.

Volfinau leirja a központi kísérleti állomás által kezdett kísérlet sorozatot, amelynek célja a lucfenyőcsemete nevelés különféle eljárásainak kipróbálása.

A kísérlet a következő módon lett végrehajtva:

Az eredeti vetés 3-féle sűrüséggel történt, 100 m^3-ként 0·88, 1·76 és 2·64 kgr. maggal.

Minden sűrüségi fok azután négy egyenlő részre lett felosztva és négyféle eljárás alá véve; az egyik érintetlenül maradt, a másik kézzel lett gyérítve, tépegetve, a harmadik a máramarosi ollóval rítkitva, a negyedik pedig a Hacker-féle iskolázó géppel szétiskolázva.

Ezek a munkák a második év tavaszán lettek végrehajtva; az ollózás és tépegetés a 3-ik év tavaszán ismétlődött. A negyedik év tavaszán, tehát 3 éves korukban kiemeltük a csemetéket és számba vettük őket. Ennek eredményeit Volfinau táblázatokban közli, amelyekből a következők vehetők ki:

Az érintetlenül hagyott csemeték — még a ritka vetésnél is — ültetésre csak kis mértékben alkalmasok. Rendkivüli sok a selejtezni való, de még a java is gyenge. A sűrüség szerint 14,37 és 43%-a teljesen száraz volt.

A legjobb csemetét az iskolázás szolgáltatta.

Az ollózott csemete ennél lényegesen gyengébb volt, bár a darab-száma (a 3-ik év végén) már kisebb volt, mint az iskolázott ágyakban.

A kézzel való tépegetés valamivel erőteljesebb csemetét adott, mint az ollózás, de az iskolázott csemeték mögött ezek is messze elmaradtak.

A termelési költség legmagasabb volt a tépegetésnél, az iskolázás ennél olcsóbb, az ollózás még olcsóbb.

A kísérlet eddigi eredményeit Volfinau abban foglalja össze, hogy teljesen beavatkozás nélkül nem nyerünk megfelelő csemetét, a tépegetés nem nyujt előnyt az iskolázás, vagy ollózással szemben. Az utóbbi két mód közül az iskolázás sokkal jobb eredményt ad és az esetben, ha területünk van elég, mindenesetre ajánlatos, ha ellenben szűken vagyunk terület dolgában, akkor nyuljunk az ollózáshoz, azt mérsékelten alkalmazva.

Zemplén Géza: Adatok a celluloz részleges hydrolizéséhez.

Zemplén kísérleti uton kutatta a celluloz viselkedését, ha az hydrolizise alkalmával nem a tömény kénsav és ecetsavanhydrid együttes hatásának, hanem külön-külön behatásnak van kitéve, mivel azonban az utóbbi anyag alkalmazásánál sem kerülhette el a kénsav hozzáadását, a kérdés oda módosult; miféle terméket ad a kénsavval részlegesen hydrolizált celluloz olyan körülmények között, melyek a normális cellulózból oktacetylcellobiozt eredményeznek. Az eredmény azt mutatta, hogy a kénsavval a cellulozból oly termékek képződnek, melyek a sav hosszabb behatása után is hydrolizálatlan cellobioz halmazokat tartalmaznak.

Zemplén ezután részletesen leírja, hogy miféle eljárással nyerte és kezelte a kísérlet alapjául szolgáló anyagokat.

*

A füzetet intézeti és személyi ügyek zárják le, előbbiekben röviden vázolva van az erdészeti kísérleti állomások 1912-ik évi tevékenysége és 1913-ik évi munkaterve.

R.

* Érdekes veresfenyő sziget van a Veliki Chocs nyugati lejtőin, a likavai kísérleti területek közvetlen szomszédságában, ahol a veresfenyő a Predni Chocs lejtőin összefüggő 100 k. h.-nál nagyobb állományt alkot lúc, jegenye és erdei fenyővel elegyítve, meredek, sziklás területen. Őshonosságához nézete szerint kétség nem fér.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A Szepesvármegyei Erdészeti Egyesület közgyűlése.

Gölnicbánya r. tan. város képviselőtestületének meghivása folytán a Szepesvármegyei Erdészeti Egyesület f. évi közgyűlését Gölnicbányán, illetve Thurzófüreden tartotta meg, ezen Gölnicbánya közelében, egy erdős hegyektől övezett kies völgyben, oly felette kellemesen fekvő nyaraló helyen, mely bájos szépségével méltán sorakozik a Szepesség messze földön hires többi üdülőhelye mellé.

Az elnökség és annak élén *Nádas* Béla főerdőtanácsos, a kiküldött képviselők, valamint az egyesület számos tagja és egy díszes hölgykoszoru f. évi augusztus hó 31-én reggel 9 órakor érkezett meg a gölnicbányai vasuti állomásra, hol az érkezőket a város kiküldöttei szives fogadtatásban részesítették, mire a társaság a rendelkezésre bocsátott fényes magánfogatokon elhelyezkedve, Thurzó-füredre hajtatott.

Rövid itt időzés után az egyesület tagjai, kikhez a város kiküldöttei és számos vendég, közöttük több hölgy is csatlakozott, *Apáthy* Vilmos városi erdőmester vezetése alatt felkerekedtek, hogy a Thurzó-hegyre kirándulnak, a városi erdő megtekintése céljából.

A társaság részben szakkérdéseket megvitatva, részben kedélyes beszélgetésbe merülve és a vidék mindegyre jobban feltáruló szépségében gyönyörködve, haladt az erdei úton fölfelé és közben megtekintette a csemetekerteket, melyekben főleg a külföldi fanemek: szitka, douglas és sima fenyű szépen diszlő csemetéi szemkeltették fel a szaktársak érdeklődését, de örömmel lélték a szakemberek az erőteljes átiskolázott lúc- és jegenyefenyő-csemetéket is. Az ültetvények, melyeken keresztül haladtunk, élénken emlékeztettek arra, hogy a lombfák és fenyőfélék régiójának határán vagyunk és mily erőfeszítést kell az erdésznek itt kifejtenie, hogy a fenyőféléknek az állandóan közzéjük betolakodó csekélyebb értékü lombfa által való elnyomását megakadályozza.

Mindenkit meglepett, mily szép növekvést mutatnak és mennyire díszlenek a fiatalosokban a lúc- és jegenyefenyő közzé elegyített, fent említett külföldi fanemek, melyeken a fagynak vagy egyéb károsításoknak nyomait sem látni.

Az út nem meredeken ugyan, de folytonos emelkedéssel feljebb és feljebb vitt, a fáradtságot azonban teljesen feledtette azon remek szép és messzire terjedő kilátás, mely szemelnk elé tárult. Másfél órai gyaloglás után végre feltünt a fák között a Thurzó-hegyen lévő vadászlak, mely kirándulásunk végpontját képezte. A vadászlak közelében árnyas fák alatt és bő vizü forrás mellett terített asztalok várták a kiránduláson résztvevőket, kiket hagyományos és páratlan vendégszeretettel Gölnicbánya városa látott e helyen vendégül. Felesleges említeni is, hogy a házigazdák szives figyelme, a szabad tűz mellett készült kitünő pörkölt, a szepesi felséges turóslepény és a konyhaművészet többi remeke, valamint a hűsitő italok csakhamar a lehető legkedélyesebb hangulatot varázsolták elő. Több sikerült felköszöntőben sem volt hiány és különös ünneplésben részesültek a hölgyek, kik az út fáradalmait oly könnyen legyőzték. Szivesen időztünk volna ezen szép helyen hosszabb ideig is, gyönyörködve a remek szép kilátásban, de a mindjobban tornyosuló felhők és a távoli menydörgés moraja indulásra intettek, miért is a társaság a legrövidebb, de annál meredekebb út igénybevételével tért vissza Thurzófüredre, hová — igen jó növekvést mutató közepeskoru jegenyefenyő-állományokon áthaladva — délután fél két órakor ért.

Nádas Béla főerdőtanácsos elnöklése alatt d. u. 2 órakor vette kezdetét a közgyűlés, melyen Gölnicbánya város polgármestere, a város kiküldöttei és társadalmának sok előkelő tagja, valamint számos hölgyvendég és a következő egyesületi tagok vettek részt; Dr. Andrasovszky Béla, Antonyi Gyula, Apáthy Vilmos, Barger Guidó, Faller Sándor, Farkas Pál, Halmi László, Hornung Gusztáv, Janovitzky Béla, Lollok József, Lukács Béla, Pivarcsy Jenő, Pethő Lajos, Retter Frigyes, Riesz László, Ruffiny Aladár, Sándor Imre, dr. Streck Imre, dr. Wolf Károly és Zimann Ede.

A földmivelésügyi ministert Pethő Lajos kir. erdőfelügyelő, az Orsz. Erd. Egyesületet Nádas Béla főerdőtanácsos, Borsod-Gömör-Hevesmegyék Erd. Egyesületét Halmi László erdőmester, az Arad-Temes-Déva-Lugosvidéki Erdészeti Egyesületet Nádas Béla főerdőtanácsos képviselték. Azonkivül részt vett a közgyűlésen Halmi László erdőmester Lőcse sz. kir. város, Retter Frigyes erdőmester Igló r. tan. város és Barger Guidó erdőmester Coburg herceg káposztafalvi erdőhivatalának képviseletében.

Nádas Béla elnök megnyitván a közgyűlést, melegen üdvözölte a megjelenteket és a kiküldött képviselőket, a jegyzőkönyv hitelesítésére Farkas Pál és Riesz László egyesületi tagokat kéri fel, a pénztári számadás felülvizsgálására pedig Hornung Gusztáv és Zimann Ede egyesületi tagokat.

Azután *Faller* Sándor, Gölnicbánya város polgármestere emelkedett szólásra és ékes szavakkal üdvözölte a Szepesvármegyei Erdészeti Egyesületet és annak jelenlevő tagjait, kivánva, hogy a mai közgyűlés eredményes és sikeres legyen.

A mult közgyűlés felolvasott jegyzőkönyvét Apáthy Vilmos és Cimra József hitelesítvén, *Halmi* László titkár következőkben számolt be az egyesület mult évi működ-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

déséről: A megelőző közgyűlésnek hosszabb előkészítést igénylő és ennélfogva eddig végre nem hajtott határozatainak foganatosításában meg lett keresve az Országos Erdészeti Egyesület elnöksége, hogy mindazon kérdésekben, melyek valamely vidéki egyesület körletét érdeklik, az illető egyesület véleményét meghallgatni szíveskedjen főleg azért, mivel ily módon az országos és vidéki erdészeti egyesületek között egy eddig nélkülözött, oly kapocs volna létesíthető, mely azon elszigeteltséget, melyben az erdészeti társegyesületek ezideig működtek, megszüntetné. A megkereséshez csatolva lettek a vidéki erdészeti egyesületeknek az e tárgyban hozzájuk intézett felhivásunkra adott válasziratai.

Megkeresést intézett továbbá az egyesület Szepesvármegye alispánjához, hogy a vadászterületek felette szükséges törzskönyvezését, valamint az előmunkálatok foganatosításához szükséges intézkedéseket elrendelni szíveskedjen.

A havasi gyopár védelme érdekében kieszközölte az egyesület, hogy a havasi gyopár az erdei érték- és árszabályzatban értékeltessék, egyidejüleg felhivta az egyesület az érdekelteket, hogy a havasi gyopár pusztításának megakadályozása érdekében a szükséges intézkedéseket saját hatáskörükben foganatosítsák, mely alkalommal meg lettek jelölve azon intézkedések is, melyeket az egyesület e tekintetben célra vezetőknek tart.

Habár az egyesület erre nem lett felhíva, mégis befolyt a vadászati törvény módosítása tárgyában, az erre felszólított egyesületi tagok által teendő javaslatok irányításába, amennyiben a körülményeink között szükséges és időszerü módosítások megvitatása céljából egy értekezlet hivatott egybe és az azon történt megállapodások egyesületünk tagjaival azon célból közöltettek, hogy azokat az ez ügyben teendő felterjesztéseikbe felvenni szíveskedjenek.

Az Országos Erdészeti Egyesület és a vidéki testvéregyesületek közgyűlésein a Szepesvármegyei Erdészet Egyesület képviseletében az elnökség esetről-esetre gondoskodott.

A mult közgyűlés óta egyesületünkbe rendes tagnak belépett a késmárki vadásztársulat és Ruffiny Aladár bányafőmérnök. A tagok száma jelenleg 96, akik között van 16 alapító és 80 rendes tag.

Végül megemlékezett a titkár a földmivelési tárca vezetésében időközben beállott változásról és kegyeletes szavakkal adózott az elhunyt tagtársak emlékezetének. Az egyesület tagjai közzül ugyanis elhunytak *Csáky* Albin gróf, v. b. t. t., m. kir. tárnokmester stb., alapító tag és *Heim* János m. kir. erdémérnök rendes tag, kiknek elvesztése fölött érzett fájdalmának és részvétének a közgyűlés a jegyzőkönyvben kifejezést adott.

A titkári jelentés tudomásul vétele után *Janovitzky* Béla pénztáros olvasta fel jelentését, mely szerint az egyesület összes bevétele kitett 1369 K 55 f-t, a kiadás 109 K 10 f-t, úgy, hogy az egyesület vagyona 1260 K 45 f-t tesz ki. Ezen összegből 1174 K 89 f mint az egyesület törzsvagyona gyümölcsözőleg van elhelyezve, mig 85 K 56 f a pénztáros őrizetében maradt. A pénztáros jelentése jóváhagyólag tudomásul vétetett, mire a közgyűlés a pénztárosnak a szokásos felmentvényt megadta.

Ezek után *Apáthy* Vilmos erdőmester ismertette Gölnicbánya város erdőgazdasági viszonyait. Az előadás tartalmát röviden a következőkben foglaljuk össze: A Gölnicbánya város tulajdonát képező erdő eredetileg kizárólag a bányászat céljainak szolgált, miért is itt tüzifán kivül csakis bányafa termeltetett. Nagymértékben folyt a szenítés is, olyannyira, hogy a köznép a vágásokat ma is „Kohling"-nak nevezi.

A használatok teljesen rendszertelenül folytak, a vágásterületeket állandóan legeltették és ennélfogva természetes, hogy az erdő az 1886-ik évben foganatosított első üzemrendezés alkalmával elég szomoru képet nyújtott.

Miután az első üzemterv intézkedései szorosan be nem tartattak, csakhamar — már 1890-ben — át kellett dolgozni az üzemterveket és akkor lettek megállapítva azon irányelvek, melyek szerint a gazdaság a jelenben is folyik.

A Gölnicbánya város tulajdonát képező erdőbirtok 360—1235 méter tengerszin feletti magasságban fekszik, tehát magában foglalja azon régiót, melyben a lombfa és a fenyőfélék tenyész-határa érintkezik.

Az erdőbirtok kiterjedése 7708·3 kat. holdat tesz, mely területből 6214·1 kat. holdat a jegenye- és lúcfenyő, 1494·2 kat. holdat vegyes lombfa, nevezetesen nyír, gyertyán és kevés bükk elfoglal.

A sarjerdő vágásfordulója 30 évben van megállapítva, a szálerdőké ellenben 80, illetve 60 évben.

Az évi vágásterület a szálerdőben 64·3 kat. holdat tesz, az évi fahozam 8643³ tm-t. A fatermés értékesítése megfelelő, amennyiben a haszonfa tm³-kénti tőára ezidő szerint 26 cm. vastagságig 8 K 80 f, 27 cm.-től feljebb ellenben 11 K 92 f.

A sarjerdőben a 49·2 kat. holdnyi évi vágásterület 3428 tm³ fatömeget át, mely tüzifává lesz feldolgozva és házi ag értékesíttetik.

A kihasznált területek felújítása a szálerdőkben mesterséges uton történik lúc- és vörösfenyővel, mely fanemeken kivül évenként még mintegy 4000 drb szitka, douglas és síma fenyő lesz kiültetve. Miután a vágásterületeket a vegyes lágy lombfák nagy mértékben ellepik, az ültetés csakis 5 éves átiskolázott lúcfenyő-csemetékkel foganatosítható sikeresen. A holdankénti erdősítési költség átlagosan 35 K-t tesz.

A sarjerdőben a felújulás természetes uton történik. A sarjerdő egy részének fenyvessé leendő átalakítása céljából jegenyefenyővel lesznek az erre kijelölt lombfaállományok alátelepítve, mivel más fanem a lombfával nem képes megküzdeni és a kiültetett csemetéknek ez esetben szükségessé váló mesterséges felszabadítása sok költséggel járna.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A városi erdőnek legnagyobb ellensége a tűz, melynek 1908-ban 77 kat. holdnyi 4—10 éves ültetvény esett áldozatul.

A tűzveszély csökkentése céljából az ültetvényekben ugynevezett tűzvédelmi vonalak, vagyis minden könnyen éghető anyagtól megtisztított nyíladékok tartatnak fenn, mely védelmi intézkedés teljesen bevált.

Habár a városi erdőt alkotó jegenyefenyvesben a fokozatos felújító vágás alkalmazása a tűzveszély csökkentése és az erdőben fekvő Thurzó-fürdő iránti tekintetekből is célszerű lenne, egyelőre mégis a tarvágásos gazdálkodás tartatik fenn, főképpen mivel az attól való eltérés, a széltörés veszedelme és a meredek hegyoldalakon az állományoknak a fa közelítésénél, csúsztatásánál könnyen beállható megrongálása miatt nem volna tanácsos.

A közgyűlésen jelenlevők feszült figyelemmel hallgatták meg Apáthy Vilmos erdőmesternek érdekes és anekdótákkal fűszerezett fejtegetéseit és élénk éljenzéssel köszönték meg az élvezetes előadást.

Miután az egyesület tisztikarának mandátuma lejárt, megejtetett a tisztújítás, melynek folyamán az eddigi tisztviselők egyhangulag ismét meg lettek választva. Nevezetesen elnök lett Nádas Béla főerdőtanácsos, alelnök Barger Guidó erdőmester, titkár Halmi László erdőmester, pénztáros Janovitzky Béla főerdész. Nádas Béla ékes szavakkal köszönte meg a közgyűlésnek tiszttársai nevében is a beléjük helyezett bizalmat.

A jövő közgyűlés helyéül Barger Guidó erdőmester meghivása folytán Coburg Herceg Ő Fensége káposztafalvi erdőhivatalának kerülete lett megjelölve. A részletek megállapítása az elnökségre bízatott.

A közgyűlés még báró Ghillány Imre földmivelésügyi m. kir. minister üdvözölte táviratilag.

Nádas Béla elnök indítványára jegyzőkönyvi köszönetet szavazott a közgyűlés Gölnicbánya város közönségének az egyesületünkhöz intézett meghívásért és azon szíves és vendégszerető fogadtatásért, melyben az egyesület tagjait részesítette.

A közgyűlést Thurzófüred szállójának fedett terraszán társasebéd követte, amelyen mintegy hatvanan, közöttük igen sok hölgyvendég, vettek részt, és melyen több felköszöntő is elhangzott.

Az ebéd végeztével a fiatalság csakhamar táncra perdült, mignem a beállott est búcsuzásra késztette a társaságot, mely egy felette élvezetes és kellemes nap emlékével távozott Gölnicbánya városából.

Aeroplan a hegyek között.

Irta *Kovácsik Dezső.*

Elmélyedve, hallgatagon haladok az erdő ösvényén. Valami megkapó érzés az: senkitől nem zavartatva bujni ezt a rengeteget, melynek csendjét emberi hang, a kultura zaja nem háborgatja.

Szótlanul ágaskodnak az ég felé a hatalmas fenyőtörzsek, csak koronájuk suttog szerelmes szavakat az elsuhanó szellőnek.

Alant vidám csobogással siet tova a kis hegyi patak; kristály habjaival csillogó napsugár játszik.

Pajzán madarak röpködnek a faágak közt. Vidám énekük betölti az erdő csöndjét.

Hatalmas sziklatömb állja el utamat. A sziklák közül egy barlang tátja ki sötét száját, sejtelmesen . . . félelmetesen. Az ember képzelete szinte látja, mint buvik össze sötét mélyében a távoli falvakat fosztogató zsiványbanda.

A sziklák tetején nyirfacsoport és korcsfenyők ütöttek tanyát, jelezve a természet nagy átalakitó munkáját, mely még a kősziklából is termőföldet teremt.

Mind följebb és följebb haladok a járatlan ösvényen, mig végre felérek az ellaposodott hegyhátra, melyen kis zöldelő tisztás terül el.

A tisztásról messze el lehet látni a csodás szépségü tájékra. Erdőborította hegyek mindenütt, sehol egy falu, vagy város, vagy csak egy magányos lak is.

A hamisítatlan őstermészet bontakozik itt ki szemeim előtt a maga gazdagságában, a maga szüziességében.

A tisztás túlsó szélén egy őzbakot veszek észre. Nyugodtan legelész a harmatos füvön.

Szinte sajnálom megzavarni csendes foglalkozásában. De felülkerekedik bennem az ősember ösztöne, a vadászszenvedély. Lekapom puskámat a vállamról s éppen célba akarom venni, amikor különös bugás üti meg fülemet.

Valami sajátságos, idegenszerü bugás, melynek okát nem tudom adni. Meglepetve fordulok a hang irányába. Pár pillanat s a fák koronája felett egy repülőgépet pillantok meg, amint sebesen siklik tova a levegőtengerben.

Ugy hat rám ez a látvány, mintha a légi utasok valamely más égi testről szállottak volna le e vadon mélyébe. Oly kirívó ellentétben áll az az emberi ész alkotta gépezet a körültem elterülő őstermészettel! . . . Ugy érzem, mintha ebbe a maga eredetiségében megmaradt földterületre egy darab emberi kultura szállott volna le.

És amint nézem a tovasikló légi járművet, csodálat

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

tölti el bensőmet az ember alkotó képessége, az emberi elme nagysága felett . . .

Sorban vonulnak el lelki szemeim előtt az emberiség nagyszerű alkotásai, melyek az egyszeri barlanglakót ime a természet urává tették, ki annak minden erejét lassan-lassan igája alá hajtja.

Képzeletben ott szállok együtt a légi utasokkal a levegő-ürben s fantáziám csodásnál csodásabb képekkel népesül meg. Elém tárul a jövő, a messze jövő képe, amikor a föld minden talpalatnyi része művelve, gondozva lesz. Amikor az elszaporodott földlakók felcsigázott, fokozott igényeik kielégitésére, a most még parlagon heverő természeti erőket mind a legteljesebb mérvben kihasználják.

A műveletlen vadon helyén gondosan művelt erdő terül el, alacsonyabb részein mezőgazdasági területekkel, ligetes legelő-erdőkkel . . . A fák szabályos hálózatban sorakoznak egymás mellé, ritkítva, gyérítve. Szabályosan vezetett nyiladékok osztják egyöntetü részletekre az egész erdőséget.

Az alantabb fekvő részeken szanaszét gyárak kéményei ontják sűrü füstjüket. Gépek zakatolásától hangos a környék.

Telepek, virágzó községek létesülnek mindenfelé.

Ahol most csak a szarvasbika hallatja bömbölő szerelmi hangját, ott gyárak kürtői búgnak versenyt a vasútak gőzsípjaival . . .

Ahol most az erdő madarai csicsergik el szerelmi dalukat, ott gyári lányok kacajától lesz hangos a táj.

A hegyi ösvény helyén sodrony-kötélpálya, a csillogó pókszálak helyén távbeszélő dróthálózat fog vezetni.

Nem fognak korhadt fatörzsek heverni az erdőben szerteszét, nem lesz tanyája a zsiványoknak a sötét sziklaodu, mert a komor sziklatömb barátságos házak alapkövét fogja képezni.

A favágó fejszéje helyett sistergő, izzó drót metszi ketté a büszke törzsek derekát.

Éjszakánként, amikor leszáll az éj sötétje, kigyúl az ezernyi ívlámpa, elhomályosítva a hold ezüstös fényét, hogy a növényzet gyors tenyészetét, növését előmozdítsa.

Elektromos-telepek létesülnek szerteszét, a zúgó patak vize által hajtva, avagy a levegő elektromossága által táplálva. S a villám, mely oly kegyetlenül zúzza szét a fenyőfák törzsét, jámbor egykedvüséggel fogja hajtani az elektromos erőgépek kerekeit . . .

A levegőtenger megnépesül ide-odaszálló gépmadarakkal, melyek gyors iramodással viszik széjjel a világ minden tája felé az ipar termékeit . . .

Az aeroplan eltünt szemeim elől. A látomány is szertefoszlik képzeletemben. És a távol ködében nyüzsgő embersokaságot vélek látni, izzadt homloku fáradt embereket, kik kétségbeesetten küzdenek a létért, az anyagi megélhetésért. A tömegből egy még befejezetlen hatalmas épület magaslik ki, melyre vérpiros betükkel vannak ezen szavak irva: *„A kultura épülete.“*

Az emberek lázasan hordják fel az épület anyagát. Egyik része az irányító, másik a munkás. Harmadik része jó messze az épülettől lakmározik s önelégült arccal szemléli a dolgozó sokaságot.

Forgószél kerekedik s az épület egy része a dolgozó munkásokkal egyetemben eldől. Ám elmulik a vihar s a kidőlt munkások helyett új erők tünnek fel.

S az épület emelkedik, tökéletesbül folytonosan, de fedél alá talán csak akkor jut, amikor már az égig nyúlik fel . . .

*

Elmélkedésem közben tekintetem ráesik fegyveremre. Egyszerre elfelejtem az egész látományt s eszembe jut az őzbak, mely az imént ott legelészett a tisztás túlsó szélén.

Természetesen már hiába keresem. A gép zakatolása elijjesztette. Elmenekült.

És ekkor valami fájó érzés vesz rajtam erőt. Valami határozatlan nyomasztó hangulat száll meg.

Talán az erdő, a vadon lakóit sajnálom, melyeket a haladó kultura lassan-lassan ki fog szorítani békés magányukból. Talán amiatt bánkódom, hogy ez a hamisítatlan őstermészet az emberi kéz munkája közben el fogja veszíteni ősi szépségét; vele el fog veszni a poézis, mely a szürke emberi életet bearanyozza . . .

Beteg vadászebek gondozása.

Irta *Gyulay Károly.*

II.

Súlyosabb természetü sérülések, minők közzé például a lábtörést soroljuk, az ebnél aránylag sokkalta hamarább begyógyulnak, mint bármely egyéb emlős állatnál. Az edzett és kipróbált vadászeb, de legkivált az agár, a kopó és a vizsla-féle, hihetetlen fáradalmakat, koplalást, szomjuságot képes elviselni huzamosabb időn át és ismételten, anélkül, hogy szervezete ezt számbavehetően megsinylené, vagyis anélkül, hogy a fáradalmakba és nélkülözésekbe belebetegedne. Az edzettség és hasznavehetőség legfényesebb példáit szolgáltatják azok az ebek, amelyek sarki-expediciók alkalmával a sarkutazó tudósok nélkülözhetlen kísérő és segítő társai, sőt nem egyszer életmegmentőiként is szerepeltek. Annak igazolásául szolgál ez egyben, hogy a jó vadászeb, a klimaváltozások legnagyobb szélsőségeit is minden nagyobb veszedelem nélkül képes eltűrni. Az elkényeztetett vadászebek, kivált a luxusebek, általában pedig azok az állatok, amelyeket takarókkal és más egyéb ruházati cikkekkel iparkodunk

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

oltalmazni, rendszerint igen hamar áthülnek és megbetegszenek, ellentétben az ilyesmikkel el nem kényeztetett állatokkal. Az ilyen ebeknél már csekélyebb foku légköri változások, hőingadozások, előidézik a megbetegedéseket. Az állatorvosi gyógyintézetek betegállománya, elkényeztetett, vagy legalább is nem kellően edzett ebállományból, ugyancsak nagyszámu betegstatisztikát tud felmutatni. A nem eléggé edzett, sőt inkább elkényeztetett ebállomány sorában az idegesség, ideggyöngeség vagyis neurasztenia s a túlérzékenység a hyperesztézia is ugyancsak gyakori kórtünetekként szerepelnek. Az ízületi és az ízomzati csúz is annál gyakoriabbak az ebnél, minél kényesebbé neveljük azt. Az ilyen bajokban sínylődő ebek utódainál is, a baj föllépte sokkalta gyakoribb, mint az edzettebben egészséges ebnemzedékek leszármazottjainál.

Minél ésszerübb, természetesebb a vadászebek gondozása, de főként táplálása, annál kevésbé fogják az egészséges vérrendszerü, kellően táplálkozó, edzettnek nevelt ebet az olyan bajok megtámadni, amelyek hűlésből eredőleg okozhatnak nála gyuladásos és egyébnemü bajokat.

Ami a gyuladásos tünetekkel kapcsolatos megbetegedéseket illeti, kétségtelen, hogy az eb szervezetének ellentálló képessége az, amely a baj föllépte esetén, a kórfolyamat lefolyását és erejét csökkentheti aszerint, hogy mennyire nevelhettük ellentállóvá az eb szervezetét. Ennek az ellentállóképességnek fokához mérten, a már jelentkező baj háromféle lefolyást vehet. Nevezetesen visszafejlődhetik s a szervezetben eloszolva, onnan mielőbb kitakaródik, fölszívódik, anélkül, hogy bárminő káros utóhatást eredményezne. Továbbá egyszerü gyuladásos helyi tünetek átterjedhetnek gyengébb ellentállásu olyan szervekre, ahol káros kihatásu izzadmányokat okoznak, amelyeknek nyomán azután vízkórság, gennyvérüség, csomósodások, keményedések vagy egyéb, az ebet rutító, bénító fájdalmas kinövések stb. keletkezhetnek. Végül pedig a lobosodott szervek, a megtámadott sejtszövetek teljes elhalását, sőt üszkösödést okozhatnak. Ez utóbbi esetben a kór rendszerint végzetes, halálos kimenetelüvé lesz legtöbbször a műtői beavatkozások eseteiben is.

Amennyiben a vadászebnél lobosodó állapotot, gyuladásos tünetek föllépték észlelnők, első és legfőbb tennivalónk abból áll, hogy a gyuladást netán mechanikai úton előidézett idegen tárgyakat, tüskét, üveget, szálkát, húsba bevágódó körömrészeket stb. távolítsuk el, az eltávolítás után netalán fenmaradó gyuladásos állapotot pedig, helyes kezelés útján eloszlatni igyekezzünk. Túlszük, túlszoros nyakövek, szíjak, meg nem felelő szájkosarak nyomás, dörzsölés útján is okozhatnak gyuladásos tüneteket. Ha ezek az eszközök célszerüek s az ebet nem sértik sehol, úgy a gyuladások egyik előídéző oka önként elesik.

A sérülésektől lobos helyeket külsőleg legeredményesebben antiszeptikus kezeléssel igyekszünk tisztán tartani s azután megfelelő, az állatgyógyászat által is használt és előirt hegesztő, enyhet adó gyógykenőcsökkel kezelni. Égési sebek útján tovaharapódzó gyúladásos helyeket mészvízzel és olajjal, esetleg szalicilkenőccsel kezelnek.

Amennyiben légköri változások, nagyobbfoku hőingadozások idéznek elő az ebnél lobosodásokat, úgy huzatmentes, száraz, enyhe hőmérsékletü helyeken tartsuk és gondozzuk az állatot. A meghűlés veszedelme rendszerint legközvetlenebbül fenyegeti az ebet a hideg évszakban, szoptatós állapotában. Ilyenkor kétszeres gonddal kell az edzettebb ebállományt is óvnunk és ellenőriznünk.

Előzetes óvintézkedésekkel az ebnél nem sokra megyünk, annál kevésbé, mert a lobosodás fölléptét előidéző okokkal, külsérülések és idegen tárgyak behatolásának eseteit leszámítva, vajmi ritkán vagyunk képesek tisztába jönni. Sőt az apróbb térfogatu idegen tárgyaknak az eb testébe való fúródása sem fog szemünkbe ötleni s így kétségben maradunk a baj eredeti előidéző oka tekintetében.

Bármi oka legyen is a lobosodásnak s bármily előhaladott fokban harapódzott volna is el ez a baj, mindent el kell követnünk a gyuladások eloszlatása s a gyuladásos tünetek által megzavart vérkeringés normális visszaállítása érdekében. Hogy ezt eredményesen eszközölhessük, az ugynevezett antiphlogisztikus cserélésmódot kell alkalmaznunk. A phlogiszten szót görög értelemben már rég időktől fogva olyan gyuladásos állapotok megjelölésére használták, amelyeknek lobos fészke a szervezetet pusztítja. Az állatgyógyisme tehát antiphlogisztikus szerekként ismeri ma az olyan anyagokat, amelyek a rendellenes vérkeringés, tehát a lobosodások megszüntetésére irányulnak.

Ebeinknél a test külső részein, legfőként a végtagokon jelentkező daganatoknál és lobosodásoknál néha egyszerü kötés vagy hidegvizes borogatások alkalmazása is eloszlatja és megszüntetheti az így csirájában kezelt baj veszedelmeit. A hideg ugyanis összehúzólag hat a gennyedésre hajló vérrészecskére s így a baj tovaterjedésének, ha azt jóeleve kezelés alá vettük, utját állhatja. Általában a kellő hőfok mellett alkalmazott hideg borogatás, semmi egyébbel nem pótolható lázenyhítő és lobosodást oszlató bevált régi szer, amely úgy a külső, mint a belső gyuladások eloszlatásánál rendkivüli szolgálatokat tesz az emberiségnek az orvostudomány és az állatvilágnak — az állatgyógyászat terén egyaránt. A hideg ugyanis elvonja a fölösleges hőt a gyuladt helyektől, a lobos állapotukban táguló és tovaterjeszkedő véredényeket normális térfogatukra csökkenti azzal, hogy a túlbő vérmennyiséget kiszorítja, kihajtja azokból; a nagyobb foku feszültség és a nyomán támadó fájdalmas érzetek kisebbítésével és megszüntetésével pedig magát a baj gyökerét is megszüntetheti.

A rendes utjaiban megakasztott vérkeringési folyamat a hideg kezeléstől megint szabaddá válik, a kóros izzadmányok képződésének okai megszünnek, minek nyomán a baj teljes eloszlatása fog bekövetkezni. Persze ezeket a kedvező eredményeket csakis az esetben leszünk

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

képesek elérni, ha az alkalmazott hideg egyenletes hőfok mellett tartósan ráhathat a lobos részekre, mellette pedig egyéb, a lobosodást izgató káros ráhatásokat távoltarthatunk. Mihelyt ugyanis a hideg alkalmazása közben, mielőtt az a kedvező gyógyulási folyamatot befejezhette volna, hosszabb szüneteket, megszakításokat tartunk, az egyenletesen alacsony hőfok mellett kezelt lobos részekben beáll a visszahatás, a vér megint bőven torlódik a gyuladásban levő tájak felé, a mi a fájdalmak növekedtével a gyógyítást is késlelteti, sőt megakaszthatja. Ugyanilyen hátrányos tünetek észlelhetők akkor, ha kiméletesen és szakavatottan alkalmazott hideg borogatások és kötések helyett a hideget erősebb foku dörzsölések, permetezés, vízsugár, zuhany stb. eféle ráöntések alakjában használnók.

A lobosodás, bármilyen mechanikai vagy chemiai eredetü előidéző ok hozta is volna azt létre, ha keletkezése első szakában jut szakavatott hideg kezeléshez, a legrövidebb idő alatt vissza fog fejlődni és eloszlik. Viszont, legnagyobb elővigyázattal és óvatossággal szabad csak hidegvízborogatásokkal vadászebet kezelnünk minden olyan esetben, amidőn a baj állatgyógyászatilag szólva, dyskrazikus eredetü, általában pedig hurutos bántalmak fölléptétől ered. Rendkivül nagyszámu szakképzett állatorvos áll ma az állategészségügy szolgálatában hazánkszerte rendelkezésre s így minden egyes aggályosabbnak és szövevényesebbnek látszó kórállapot eseteiben igyekeznünk kell az állatorvos tanácsát mielőbb igénybe vennünk. Kitartóan hűséges, hasznavehető és tekintélyes értéket képviselő vadászebállományunk ezt az áldozatot tőlünk mindenkép meg is érdemli.

(Vége köv.)

Havas József ministeri tanácsosnak, a zágrábi kir. erdőigazgatóság főnökének ünnepeltetése.*

Folyó évi június hó 14-én az erdészeti palota főnöki helyiségében összegyűlt a zágrábi kir. erdőigazgatóság tisztviselői kara, hogy általánosan tisztelt és közszeretetnek örvendő főnökét 40 évi szolgálata alkalmából üdvözölje és egyúttal hálájának adjon kifejezést azon hosszu, lankadatlan és eredménydús működésért, melyet Havas József, az erdőigazgatóság főnöke, a legnehezebb viszonyok között nemcsak az államerdészet, de az egyes tisztviselők érdekében is közel 20 év alatt kifejtett, s mely idő alatt állandóan arra is törekedett, hogy az államerdészet tisztviselőinek tekintélyét emelje, s lehetőség szerint előmozditsa.

Horvát-Szlavonországok területén kifejtett szakbeli tevékenységének emlékéül, hozzája ragaszkodó tisztviselőtársai az összes tisztviselők arcképein kivül, itteni tevékenységével szoros összefüggésben álló erdőrészleteket, útakat, erdészeti épitkezéseket és karsztfelerdősitési munkálatokat feltüntető fényképeket tartalmazó albumot; az erdőőri személyzetnek küldöttsége pedig, az irányukban tanusított jóakaratu gondoskodást megköszönve, aláírásaikkal ellátott hálafelíratot nyújtottak át.

Az ünnepeltetés nem volt pontosan a 40 évi szolgálati idő évfordulóján megtartható, hanem azt különféle akadályok miatt a fenti napra kellett elhalasztani.

Havas min. tanácsos 1848. julius hó 16-án Rumán, Szlavoniában született.

Már jó korán, még középiskolai tanuló korában, nagy vonzódással viseltetett az erdészet iránt, mely vonzódás őt a főreáliskolának 1866. évben történt elvégzése után, mostani hivatásának megválasztására késztette. Az 1867. és 1868. évek alatt mint gyakornok különféle magánuradalmaknál gyakorlati ismereteit gyarapította, az 1868—1871. években pedig mint rendes hallgató elvégezte a selmecbányai erdészeti akadémiát; azután az 5-ik számu ulánus ezrednél leszolgálta önkéntesi évét, 1872. november 29-én a máramarosszigeti erdőigazgatóságnál mint erdőgyakornok, az államerdészet kötelékébe lépett és az 1873. évben letett államvizsgán elnyerte a képesítést az erdőgazdaság önálló vezetésére. 1874-ben mint a királymezői m. kir. erdőgondnokság ideiglenes vezetésével megbízott erdőgondnok működik, 1876-ban kataszteri erdőbecslővé neveztetett ki. Az 1878. évben mint hadnagy és főhadnagy a boszniai okkupációban vett részt, 1880-ban pedig kerületi kataszteri erdőfelügyelővé lépett elő. A kataszteri becslési munkálatok befejezte után 1881-ben mint központi főerdész a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumba került. 1883-ban a budapesti kir. erdőfelügyelőséghez erdőfelügyelővé lépett elő, s mint ilyen teljes 12 éven keresztül, 1894. év végéig működik, midőn is a zágrábi kir. erdőigazgatóság vezetésével lett megbízva, melynek ma is élén áll. Az 1909. évben min. tanácsosi címmel az V. fizetési osztályba lépett elő, végleges kineveztetése pedig 1911-ben következett be.

Helyszüke miatt lehetetlen mindazon újításokat és javításokat egyenként felsorolni, melyeket Havas József, mint a zágrábi kir. erdőigazgatóság vezetője a 226.000 kat. holdat kitevő, 4 vármegyében elterülő és 16 erdőgondnokságot felölelő állami erdők üzemében és a zenggi karsztfelerdősítési felügyelőség vezetésében létesített, szabadjon azonban ezek közül néhányat megemlítenünk.

A fuzsieni állami uradalom segregációjának gyors keresztülvitele, a fakelendőségi viszonyok megjavítása, a bevételek szaporítása, nem csupán az erdőigazgatóság, hanem a vinkovcei főerdőhivatal kerületében is, ahol a

* Beküldötte a zágrábi erdőigazgatóság tisztikara.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

határőrvidéki beruházási alap javára kihasított szávamenti koros tölgyállományok értékesítésének irányításával és ellenőrzésével Havas volt megbízva; s mely utóbbiakban az u. n. fehérfának előzetes kihasználása az ő sürgetésének és ösztökélésének üdvös eredménye. A bükkfának belterjesebb kihasználása és kedvezőbb értékesítése szintén az ő érdeme, ámbár megfelelő úthálózat hiányában sok akadállyal kellett megküzdenie. Ezen használati módnak elterjedésével kapcsolatosan szép jegenyefenyő-alnövet keletkezett, mely a kincstári erdőknek értékemelkedését a jövőre nézve biztosítja. Havas kezdeményezésére mérettek fel és rendeztettek be a középhegységekben elterülő erdőségek; a bükkállományokat tölggyel való elegyítés útján elegyes állományokká alakíttatta át, miáltal ezen állami erdőségek értéke szintén növeltetett.

A zágrábi erdőigazgatóság palotájának és az erdőgondnoki és erdőőri lakok oly szükségessé vált építése szintén Havas érdeme, ő fejlesztette ki a többé-kevésbé hozzáférhetlen karszti erdőségekben az úthálózatot is. A volt határőrvidéki tengermelléki Karszt beerdősítésére is kiváló gondja volt, amennyire ez egy külön karsztfelerdősítési törvény hiányában, melyet sajnos, ma is nélkülöznünk kell, lehetséges és lankadatlan fáradozásának tudható be az is, hogy az ott létesített fiatalosok őrzésére ideiglenes minőségben alkalmazott védszemélyzet újonnan szerveztetett és végleges minőségben a többi állami alkalmazottakhoz hasonlóan, az aggkori ellátás jótéteményeit élvezheti. Ha még azt is hozzáfűzzük, hogy a Horvát-Szlavon-Dalmátországok bánja őt 1895. évben az erdei szolgalmak megváltására létesített bizottság tagjává kinevezte és sok éven át a határőrvidéki beruházási alap tagja is volt, azt hisszük, hogy kiterjedt működését ekkor is csak részben ecseteltük.

Havas érdemei a legmagasabb helyről is méltánylásban részesültek. Igy Ő felsége 1899-ben a vaskoronarend III. osztályát és 1905. évben a ministeri tanácsosi címet adományozta neki, 1896. évben a budapesti millenáris és az 1900. évi párisi kiállítások alkalmából pedig a legfelsőbb elismerésben volt osztályrésze.

Ezen legmagasabb kitüntetésekhez ismételten sorakoznak ministeri elismerések, gyakori jutalmak, a londoni és turini világkiállítások, valamint a wieni vadászati kiállítás — hol mint jury-tag működött — oklevelei.

Bizonyságul annak a legnagyobb megbecsülésnek és rokonszenvnek, melynek nemcsak szakkörökben, de a közönség minden rétegében is örvend, szabadjon még megemlíteni, hogy sok év óta alelnöke a horvát-szlavon erdészeti egyesületnek, választmányi tagja az Országos Erdészeti Egyesület-nek, a horvát szlavon vadászati és halászati egyesületnek, valamint sok közhasznu intézménynek, és végül, hogy tagja a Budapesten székelő erdészeti államvizsgáló bizottságnak.

Tölg Vilmos kir. főerdőtanácsos és hivatalfőnökhelyettes lendületes felköszöntőben, az erdőigazgatóság összes tisztviselői azon őszinte óhajának adott kifejezést, hogy Havas min. tanácsos lankadatlan tevékenységét, valamint gazdag gyakorlati tapasztalatait a hazai erdészet érdekében és hálás alantosainak üdvére teljes ép testi és szellemi frisseségben még sok éven át a hazának rendelkezésére bocsássa.

Miután azonban a min. tanácsos úr láthatólag meghatva, válaszában határozottan kijelentette, hogy pihenésre van szüksége és legközelebb nyugdíjaztatását fogja kérni, ezen csendes, de magasztos és bensősége által megható ünnepeltetés a közelebb bekövetkezendő elválás nyomasztó érzetével végződött.

KÜLÖNFÉLÉK

* **Előléptetés.** Ifj. *Erős* Rezső, gróf Tisza István nagykovácsii uradalmának erdésze erdőmérnökké lépett elő.

* **Megbizások.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Jancsó* Gyula m. kir. főerdőmérnököt a topánfalvai m. kir. erdőgondnokság vezetése alóli egyidejü felmentése mellett megbizta a topánfalvai ellenőrködői teendők végzésével; *Kelen* Gyula m. kir. erdőmérnököt az ungvári m. kir. erdőgondnokság vezetése alóli egyidejü felmentése mellett, ideiglenesen megbizta az ungvári m. kir. főerdőhivatalnál a pénztári ellenőri teendők végzésével; *Dudutz* Károly m. kir. főerdőmérnököt mostani állomáshelyén való meghagyása mellett megbizta a Zalatnán székelő ompolyvölgyi m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével; *Csanády* Attila m. kir. főerdőmérnököt mostani állomáshelyén való meghagyása mellett megbizta a szamosvölgyi alsó m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével *Kuka* József m. kir. erdőmérnököt a zebravölgyi, *Riedl* Gyula m. kir. segéderdőmérnököt a dornavölgyi erdőgondnokság vezetésével megbizta. *Comaniciu* János m. kir. segéderdőmérnököt megbizta a Nagyváradon most ujonnan szervezett felső m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével.

* **Kinevezések.** A bosznia-hercegovinai szolgálatban *Bruckner* Nándor erdőmester erdőtanácsossá neveztetett ki. — A m. kir. földmivelésügyi minister *Lotterhof* Márton uradalmi segéderdőmérnököt kinevezte az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámába, az állami kezelésbe vett községi erdők szolgálati ágazatához m. kir. segéderdőmérnökké s megbizta a Sárkányban székelő m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével, továbbá kinevezte az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámába az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatához *Geschwind* Lipót városi erdőtisztet m. kir. erdőmérnökké és megbizta a Korpona székhellyel ujonnan szervezett járási erdőgondnokság vezetésével. — A m. kir. földmivelésügyi minister az állami erdőtisztek összesített közös létszámában báró

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Marschall Ernő, *Csatay* Gyula és *Muzdeka* Demján kir. erdőmérnökgyakornokokat kir. segéderdőmérnökökké továbbá *Pollion* Árpád, *Navratil* Gyula, *Klausberger* József, *Koczika* János, *Fónai* János *Erőss* Gyula, *Craciun* Baiu, *Muraközy* Pál, *Gerecze* Sándor, *Kálmán* Béla és *Aáron* Oktávián m. kir. erdőmérnökgyakornokokat m. kir. segéderdőmérnökökké, nevezte ki.

* **Választás.** *Bakkay* Albin okl. erdőmérnök Kecskemét t. h. j. város főerdőmérnökévé választatott meg.

* **Áthelyezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister áthelyezte: *Sándor* Jenő m. kir. erdőmérnököt Görgényszentimréről az orsovai m. kir. erdőhivatal központi szolgálatához Orsovára (ellenőrködőnek), *Hajdu* Gyula m. kir. segéderdőmérnököt pedig Lugosról Görgényszentimrére s utóbbit megbizta a laposnyai m. kir. erdőgondnokság vezetésével, *Nagy* Mihály m. kir. segéderdőmérnököt Nagyváradról Szenicre, *Wehofer* Mihály m. kir. segéderdőmérnököt Brassóból Medgyesre erdőgondnoknak, *Prunyi* Albert m. kir. segéderdőmérnököt áthelyezte Hidalmásról Kolozsvárra s megbizta a szamosvölgyi felső m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével, *Déry* Károly m. kir. segéderdőmérnököt áthelyezte Vácról Hidalmásra (erdőgondnoknak), *Pokorny* István m. kir. segéderdőmérnököt Ökörmezőről Naszódra (erdőgondnoknak), *Török* Miklós m. kir. segéderdőmérnököt Rimaszombatból Borgópundra a borgói alsó erdőgondnoksághoz (erdőgondnoknak), *Török* János m. kir. segéderdőmérnököt Turócszentmártonból Máramarosszigetre a m. kir. állami erdőhivatalhoz (központi szolgálatra), *Kálmán* Béla m. kir. erdőmérnökgyakornokot Máramarosszigetről Rimaszombatba, a m. kir. járási erdőgondnoksághoz, *Schulcz* Károly m. kir. erdőmérnökgyakornokot Máramarosszigetről Ökörmezőre a m. kir. járási erdőgondnoksághoz, *Bertsik* Andor m. kir. segéderdőmérnököt Szepesófaluból Ilosvára s megbizta az ott most felállított ilosvavölgyi m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével, *Kellényi* Armand m. kir. segéderdőmérnököt Balassagyarmatról Szepesófaluba erdőgondnoknak, *Gaál* Imre m. kir. segéderdőmérnököt Beregszászról Nagyszőllősre s megbizta az ott székelő m. kir. járási erdőgondnokság ügyeinek ideiglenes ellátásával, *Gösswein* Lajos és *Berzenkovics* Antal kir. segéderdőmérnököket Zágrábból Susakra az ottani kir. erdőhivatalhoz, *Ciganovic* Vladimir m. kir. erdőmérnökgyakornokot pedig Vinkovcéről Zágrábba a kir. erdőigazgatósághoz, *Papp* Jenő m. kir. segéderdőmérnököt Liptóujvárról, *Grillusz* Artur m. kir. erdőmérnökgyakornokot pedig Kolozsvárról Zsarnócára az ottani m. kir. erdőhivatalhoz, *Wildmann* Kálmán m. kir. erdőmérnököt Sárkányból Abrudbányára (erdőgondnoknak), *Kocziha* János m. kir. segéderdőmérnököt Fehértemplomból Zernesztre (erdőgondnoknak), *Wény* János m. kir. segéderdőmérnököt Zernestről Fogarasra (az állami erdőhivatal központi szolgálatához), *Berecz* János m. kir. segéderdőmérnököt Eperjesről Vargyasra erdőgondnoknak, *Német* Pál m. kir. segéderdőmérnököt Désről Eperjesre erdőgondnoknak, *Bruder* Gyula díjtalan m. kir. erdőmérnökgyakornokot Eperjesről Zsolnára és beosztotta a zsolnai alsó m. kir. járási erdőgondnoksághoz, *Gohn* Emil m. kir. segéderdőmérnököt Gyergyószentmiklósról Rozsnyóra helyezte át (erdőgondnoknak), *Fröhlich* György m. kir. segéderdőmérnököt pedig Vajdahunyadon való meghagyása mellett továbbra is a vajdahunyadi m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével bizta meg, *Jaczó* András m. kir. erdőmérnököt Dévaról Pujba helyezte az ottani m. kir. járási erdőgondnoksághoz, *Orosz* Tamás m. kir. erdőmérnököt Aranyidáról Tótsóvárra, az erdőhivatal központi szolgálatához pénztárosnak, *Huszár* Kornél m. kir. erdőmérnököt Breznóbányáról Nagybányára (pénztárosnak), *Bészler* Kálmán m. kir. főerdőmérnököt Terebesfehérpatakról Breznóbányára (fizető ellenőrnek), *Barna* Endre m. kir. segéderdőmérnököt Bustyaházáról Terebesfehérpatakra (erdőgondnoknak), *Hell* Miklós m. kir. főerdőmérnököt Begalankásról Orsovára pénztárosnak, *Szalóky* Sándor m. kir. erdőmérnököt Kozoráról Begalankásra erdőgondnoknak, *Illés* László m. kir. erdőmérnököt Garampéteriből Kozorára erdőgondnoknak, *Krause* Tivadar m. kir. segéderdőmérnököt pedig áthelyezte Lugosról Topánfalvára erdőgondnoknak, *Bihari* Ödön m. kir. főerdőmérnököt Szászvárosról Besztercebányára (pénztári ellenőrnek), *Szabó* Ignác m. kir. főerdőmérnököt Bihardobrosdról Szászvárosra (erdőgondnoknak), *Schwartz* Béla m. kir. segéderdőmérnököt Kolozsvárról Bihardobrosdra (erdőgondnoknak), *Hollós* Gyula m. kir. főerdőmérnököt Bruszturáról Aradra (erdőgondnoknak), *Pap* Sándor m. kir. segéderdőmérnököt Bustyaházáról Bruszturára (erdőgondnoknak), *Szorkovszky* Tibor m. kir. segéderdőmérnököt Zsarnócáról Kisbérre a m. kir. ménesbirtok igazgatóságához, *Muzdeka* Damján kir. erdőmérnökgyakornokot Susakról Ljeskovacra az ottani kir. erdőgondnoksághoz, *Pásztor* Sándor m. kir. erdőmérnököt Sóhátról Ungvárra erdőgondnoknak, *Thegze* László m. kir. segéderdőmérnököt Ungvárról Sóhátra erdőgondnoknak, *Bárdos* József m. kir. erdőtanácsost Budapestről Nagyváradra s megbizta az ott ujonnan felállított alsó m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével, továbbá áthelyezte *Papp* Béla m. kir. főerdőmérnököt Budapestre a földmivelésügyi ministerium I. A. főosztályához, *Pöschl* Ferenc m. kir. főerdőmérnököt Komáromból Nagyszőllősre erdőgondnoknak, *Miklós* Lajos m. kir. főerdőmérnököt Versecről Komáromba erdőgondnoknak, *Csatay* Gyula m. kir. segéderdőmérnököt Egerből Versecre erdőgondnoknak és *Szij* Dénes m. kir. segéderdőmérnököt Nagyszőllősről Sátoraljaujhelybe erdőgondnoknak.

* **Nyugdijazás.** A m. kir. földmivelésügyi minister *Szepesi* Tivadar m. kir. erdőtanácsost — sok éven át teljesített hű és hasznos szolgálatainak elismerése mellett — végleges nyugalomba helyezte.

* **Halálozások.** *Kovács* Gusztáv m. kir. főerdőmérnök, augusztus hó 27-én, 51 éves korában, boldog

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

házassága 20-ik évében hosszu szenvedés után elhunyt. — Nagyváradi *Pásztohy* Ernő m. kir. erdőmérnök elhunyt. — Nógrádi *Neogrády* Kálmán budapesti kir. erdőfelügyelő f. évi augusztus hó 15-én délután fél 6 órakor, életének 49-ik, boldog házasságának 12. évében elhunyt. — *Kozma* János püsp.-urad. erdőmérnök, f. évi augusztus 5-én Belényesen, — *Ludmann* Miksa m. kir. erdőmérnök f. évi augusztus 15-én Lippán, — *Jávorszky* Albert m. kir. főerdőtanácsos f. évi augusztus hó 19-én Miskolcon, elhunytak.

* **Uj erdőtörvény.** Báró *Ghillány* Imre földmivelésügyi minister tervbe vette a törvényjavaslat beterjesztését a parlament elé az erdők ügyében; a javaslat törvényerőre emelésével az eddigi erdőtörvények hatályon kivül kerülnek.

* **Erdőőri és vadőri szakvizsgák.** Az erdőőri és vadőri szakvizsgák folyó évi október hó 20-án és az erre következő napokon Budapesten, Pozsonyban, Besztercebányán, Miskolcon, Kassán, Máramarosszigeten, Kolozsvárt, Brassóban, Nagyszebenben, Temesvárott, Pécsett és Szombathelyen fognak megtartatni. Mindazok, akik az erdőőri vagy vadőri vizsgát letenni óhajtják, az erre vonatkozó engedély iránt felszerelt kérvényüket folyó évi szeptember hó 30-áig az illetékes kir. erdőfelügyelőséghez nyujtsák be.

* **Az Adria kiállításon,** amely néhány hónap előtt nyilt meg és Magyarországról is meglehetős látogatottságnak örvend, feltünik a *Brünn-Königsfeldi Gépgyár* gyönyörüen rendezett kiállítása, amely nagy érdeklődést kelt. A cég a következőket állította ki: Egy 80 lóerejü álló és egy kisebb, 20—25 lóerejü fekvő Diesel rendszerü nyersolajmotort. Ily Diesel motorokat, valamint szivógázmotorokat 1000 lóerőig készit a cég és a Monarchiában e gépek a legnagyobb elismerésnek örvendenek. Egy szénsavas rendszerü teljes hűtőberendezést a kisipar részére egy berendezett hűtőfülkével, ahol az ottani vendéglősök szükségletének megfelelő vadak, tej- és húsnemüek, továbbá halak vannak állandóan beraktározva. — A hűtőkamrában állandóan 4° C hőmérséklet uralkodik; a hűtőkamra falát üveg alkotja, úgy, hogy bárki is megtekintheti annak tartalmát. — Úgy motorokra, mint ilyen hűtőtelepekre a cég a kiállításon több megbizást kapott. Egy nagy centrifugalszivattyút, amelyet bányatelepek részére szállit. — A kiállítási korlát oszlopát *Bruna* szivattyúk képezik, amelyek házi vízvezetékekre és ipari vízellátásokra különösen alkalmasak. — A felsorolt gépek naponta üzemben vannak. — Minthogy a Brünn-Königsfeldi Gépgyár gyártmányai Magyarországon is ismeretesek és a cég fürésztelepek berendezésében is vezetőszerepet visz, ajánljuk azon olvasóinknak, kik Wienben megfordulnak, a cég kiállításának megtekintését. — A Brünn-Königsfeldi Gépgyárat, mint ismeretes, Magyarországon Rácz Ferenc mérnök, Budapest, VI., Izabella-utca 84. képviseli, aki szívesen szolgál esetleges felvilágosításokkal.

* **Az ohioi magyarság százezernyi szaporodása.** Ohióból irják: Az 1910-iki amerikai népszámlálás részletes adatai csak most kerülnek nyilvánosságra s ezek közül egy, minket nagyon közelről érdeklő statisztika került elénk, most küldetvén az szét Washingtonból. Ohio állam népességének faji kimutatására vonatkozik. E kimutatás 5-ik táblája a „foreign white stock"-ot, a külföldi fehér állományt részletezi Ohio állam területére vonatkozólag. Ebből a táblázatból megtudjuk, Ohio államban 116.136 magyarországi születésü vagy magyarországi szülőktől származó lélek volt az utolsó népszámlálás alkalmával, 1910. esztendőben. Az állam lakosságának 7·2 százaléka. Ebből 85.881 Magyarországon született, 28.698 nak mindkét szülője odaátra való, mig 1556-nak csak egyik szülője magyarországi származásu. A legérdekesebb azonban az egész kimutatásban az, hogy az 1900-ban, vagyis a tiz évvel előbb megtartott népszámláláskor csak 16.463 ilyen magyarországi lékek lakott Ohio államban, addig most 116 135, vagyis mintegy százezerrel szaporodott meg a magyarok száma egyedül Ohio államban tiz év alatt. Ilyen bevándorlási kimutatások olvastakor érti csak meg az ember, hogyan emelkedhetett például Cleveland egyszerre az amerikai városok hatodikává. *(Atlas.)*

* **Két világrész szélmalom-harca.** Ezen a címen az itt következő igen érdekes cikket olvassuk a clevelandi (északamerikai) „Szabadság" most érkezett számában:

„Annak a magyar kivándorlóknak egy díszpéldányával volt szerencséje találkozni e sorok irójának, amely magyaroknak semmi esetre sem lett volna szabad kivándorolnia Magyarországból a magyar kivándorlási törvény szerint s semmi esetre sem lett volna szabad bevándorolnia Amerikába az amerikai bevándorlási törvények értelmében, hanem azért szerencsésen kivándorolt Magyarországból és bevándorolt Amerikába.

Két világrész folytat nevetségesen hiába való küzdelmet a ki-, illetőleg bevándorlás ellen. Két világrész hatóságai pocsékolnak el évek óta hihetetlen pénzösszegeket és energiát arra a szélmalomharcra, melyet ama nagy szélmalom ellen küzdenek, melyet a nyomoruság szele hajt, s amely az európai nyomorultakat őrli amerikai bevándorlókká.

Megirtuk már nem egyszer ama határozott meggyőződésünket, hogy a legújabb kor e néptörténelmi vándorlását emberi hatalom nem akaszthatja meg, de hiába irtuk meg mi is és hiába irták meg mások is, az érdekelt kormányok erőlködnek, sőt abban a téves hitben ringatják magukat, hogy eredményes a működésük.

Odaát Magyarországon határrendőrök, belügyministeriumi detekivek, különleges csendőri kirendeltségek feszitik meg minden erejüket a határok ellenőrzésében. Jelenleg az a főtörekvésük, hogy katonaköteles fiatal ki ne vándorolhasson, mert nem lehet tudni, melyik percben lesz szüksége arra a fiatal emberre a hadvezetőségnek.

Ideát Amerikában Ellis Islandra költenek sokat s a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

bevándorlási hivatalnokok főleg arra törekesznek, hogy szervi vagy fertőző betegségben, ragadós kórokban szenvedők be ne juthassanak Amerikába.

E sorok irója a minap beszélt egy „zöld"-del.

Miután az illető elmondta, hogy csak pár hét előtt érkezett ide s miután az illető ifju jellegzetesen tüdővészes külsejü volt, s az is volt, mert Friedmann csodadoktor ur iránt tudakozódott, eszünkbe jutott, hogy ime, micsoda mese azt beszélni, hogy Ellis Island nem bocsát be beteg embereket. Csak kabinban kell utazni s akkor becsúszik a beteg, ha van egy szemernyi szerencséje. S elmondta a beteges ifju, hogy ő katona, rezervista, be is volt híva ezredéhez, mozgósítva volt, de sikerült neki fontos családi ügyek révén rövid szabadságot kapni s akkor azután már gyerekjáték volt az egész kijövetel. Beült egy Budapest-Bécs gyorsvonat II. osztályába s a határállomáson meg se kérdezte a határőr, hogy hova megy és van-e útlevele, olyan természetes volt, hogy ő is, meg a kocsiban volt többi fiatal ember is a foot-ball gamet megy élvezni Bécsbe. Persze ma már valamennyien Amerikában élvezik a base ball gameket.

Ime, hogyan kijátsza még a katonaszökevény is s még háborus időben is a tilalmat. Az egész nagy apparátus egész igazi eredménye az, hogy csak a szegény, ügyetlen parasztot tartóztatják fel odaát, vagy ha ott áteresztik, hát itt utasítják vissza Ellis Islandon. Ez az egész s ezért a sok lárma és nagy költség. Azalatt pedig mindenki ki tud jutni és be tud jutni, ha akar és ha van egy csepp esze, ügyessége."

9116.
I/A—5. 1913. szám.

Hirdetmény

állami (erdei) facsemeték adományozása tárgyában.

Az állam által fentartott erdei facsemetekertekből *az 1913. év őszén és az 1914. év tavaszán* az állami szükségleteken felül megmaradó facsemetefeleslegek a következő feltételek mellett fognak az ez iránt folyamodó birtokosoknak kiosztani:

I. feltétel. Az állami kezelés alatt álló kopár, vízmosásos, vagy futóhomokos területekre, továbbá *a hatóságilag kijelölt kopár, vízmosásos, vagy futóhomokos területek befásítására,* a facsemeték, amennyiben az állami csemetekertek készleteiből kiszolgáltathatók, az 1879. évi XXXI. t.-c. 177. §-ának *b*) pontja értelmében *ingyen* és pedig, ha azok a csemetekertekben vétetnek át, teljesen díjtalanul szolgáltatnak ki, ha pedig a csemeték vasúton szállítandók el, azok becsomagolva és *a felvevő vasúti állomásra szállítva ingyen adatnak ki, a vasúti szállítás költségeit azonban a birtokos köteles viselni.*

II. feltétel. Kivételesen kisbirtokosok részére.

Kopár, vízmosásos, vagy futóhomokos területek beerdősítésére a facsemeték a beerdősítendő kopárterülethez legközelebb fekvő vasúti állomásra *teljesen díjtalanul* (bérmentesen) *szállíttatnak el* abban az esetben, ha az illetékes kir. erdőfelügyelőség vagy m. kir. állami erdőhivatal igazolja, hogy a birtokost a vasúti szállítási költség anyagi erejéhez képest aránytalanul megterhelné.

III. feltétel. A hatóságilag még ki nem jelölt, de közgazdasági érdekből befásítandó kopár, vízmosásos, vagy futóhomokos területek befásításához és ezenkivül az állami kezelés alatt álló erdők vágásainak felujításához szükséges facsemeték, ha azok a csemetekertekben vétetnek át, a földből kiszedve — csomagolás nélkül — ingyen adatnak ki, ha azonban vasúton való szállításuk kívántatik, a csemeték a csomagolásért és felvevő vasúti állomásig való szállításért ezer (1000) darab csemete után *egy (1) koronával* számított költségek utánvételezése mellett, bérmentetlenül szállíttatnak el.

IV. feltétel. Az I—III. pontban említett erdősítések céljaira szükséges facsemeték kiszolgáltatása után esetleg még fennmaradó készletből az állami kezelés alatt nem álló erdők *rendes évi vágásainak* és tisztásainak beerdősítésére és egyéb fásítási célokra is adatnak ki csemeték; ezen facsemetéket azonban az érdekelt birtokosok a csemetekertben csomagolás nélkül veszik át, az alábbi táblázatban feltüntetett *átlagos termelési költségeit,* vasúti szállítás esetén pedig ezenfelül még a csemeték csomagolásáért s a felvevő vasúti állomáshoz való szállításáért járó éa *ezer (1000) darabonkint egy (1) koronával számított költségeket is megtéríteni tartoznak,* melyek tőlük utánvétellel szedetnek be; a szállítmány pedig bérmentetlenül adatik fel.

Az átlagos termelési költségek fejében fanemek szerint a következő összegek számíttatnak fel:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Csemetefaj	1000 darab					
	1 éves		2 éves		3-4éves	
	K	f	K	f	K	f
Lucfenyő	—	—	3	—	5	—
Jegenyefenyő	—	—	4	—	6	—
Erdei fenyő	2	—	3	—	5	—
Feketefenyő	2	—	3	—	5	—
Vörösfenyő és Banksfenyő	3	—	4	—	6	—
Tölgy és hárs	6	—	8	—	—	—
Akác és gleditschia	3	—	5	—	—	—
Kőris, juhar és szil	4	—	6	—	—	—
Nyir	6	—	8	—	—	—
Nemes dió	16	—	20	—	—	—
Szelid gesztenye és amerikai dió	10	—	15	—	—	—
Nyár- és fűzdugvány, gyökeres fűz	3	—	—	—	—	—
Mindenféle külföldi és díszfacsemete	20	—	30	—	—	—

Az állami kezelés alatt nem álló erdők és kopár területek beerdősítéséhez, valamint az egyéb fásításokhoz szükséges facsemeték adományozását 1 koronás bélyeggel ellátott *és az őszi erdősítésekhez kért csemetéket illetőleg legkésőbb* 1913. évi julius hó 15-ig, *a jövő évi tavaszi ültetéshez kérteket illetőleg pedig* 1913. évi november hó 15-ig közvetlenül az illetékes kir. erdőfelügyelőséghez benyujtandó folyamodványban kell kérni.

Figyelmeztetnek az érdekelt birtokosok, hogy a földmívelésügyi ministeriumhoz közvetlenül benyújtott vagy a más hatóságokhoz beterjesztett és az elkésve beérkezett kérelmek nem fognak figyelembe vétetni.

A folyamodványokban a birtokosoknak határozottan meg kell jelölniök a beerdősítendő terület helyét (község, dülő), minőségét (kopár, vízmosásos, futóhomokos terület, vagy vágás, tisztás stb.) és kiterjedését (kat. hold), továbbá a szükséges csemeték faját, korát és mennyiségét, az elültetés idejét (1913. ősz, vagy 1914. tavasz), a folyamodónak vagy megbizottjának pontos címét (lakóhely, utolsó posta), hová küldessenek a csemeték (vasúti állomás) és végül azt, hogy a fentebb közölt I—IV. feltételek közül melyik szerint kérik a csemeték kiszolgáltatását.

Figyelmeztetnek a birtokosok, *hogy ezen hirdetmény alapján csakis erdősítésre alkalmas, 1—2 éves lombfa és 2—4 éves fenyőfa csemeték kerülnek kiosztásra, amelyek tehát* útak, tagok szegélyezésére és parkozási célokra nem alkalmasak; továbbá, hogy azok a folyamodók, kik a kért s kiutalványozott csemeteket ok nélkül visszautasítják, jövőben az állami csemetékben való részeltetés kedvezményétől elesnek.

Az 1898. évi XIX t.-c. alapján állami kezelésbe vett erdők és kopárterületek birtokosai részére szükséges facsemeték kiutalványozása iránt a szükséges lépéseket a m. kir. állami erdőhivatalok továbbra is hivatalból teszik meg.

A csemeték szétküldése tavasszal, rendszerint március hóban, ősszel pedig október és november hóban fog megtörténni.

Budapest, 1913. évi junius hóban.

M. kir. földmívelésügyi minister.

Pályázati hirdetés.

A nagyváradi latin szertartásu székes káptalan uradalmában II. oszt.

erdőgyakornoki állás

van üresedésben.

Javadalmazás: vidéken (Biharsályiban) 1100 K készpénz, bútorozott szoba fűtéssel és élelmezés a kezelő főerdésznél;

Nagyváradon: 2000 K készpénz és bútorozott szoba fűtés- és világítással.

A kinevezendő erdőgyakornok egy évi megfelelő próbaszolgálat után véglegesítttetik és ezen esetben kineveztetése napjától nyugdijjogosultsággal bír.

A kinevezéstől számított két évi szolgálat után, amennyiben a kinevezett az államvizsgát letette I. oszt. erdőgyakornokká lép elő, amikor javadalmazása 600 K készpénzzel javíttatik, újabb, 2 évi szolgálat után pedig erdészjelöltté neveztetik ki, ekkor javadalmazása vidéken 2800 K készpénz, bútorozott szoba fűtéssel és élelmezés, Nagyváradon 3200 K készpénz és 800 K lakbér.

Pályázni kivánók a Főtisztelendő Tekintetes Káptalanhoz cimzett kérvényeiket keresztlevéllel, záradékolt főiskolai leckekönyvvel és ép, egész, séges testalkotásukat igazoló orvosi bizonyítvánnyal fölszerelve folyó évi október hó 31-ig alulirotthoz küldjék be.

Nagyvárad, (Sal Ferenc-utca 4.) 1913. évi szeptember hó 12.

Hermann Lajos,
káptalani erdőmester.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Tölgyműfa eladás.

Az erdélyi r. k. status Küküllőmegye alsóbajomi v. t. ő. alap uradalmához tartozó tatárlaki vágásterein eladás alá kerül

4687 szál lábán álló tölgyfából kikerülő és 27442 koronára becsült műfa.

Mellmagasságban mért átmérői alábbiak: 1900 drb 25—30 cm.; 2425 drb 31—40 cm. és 362 drb 41—50 cm.

A nyilvános szóbeli árverés folyó évi október hó 20-ik napján d. e. 10 órakor lesz az erdélyi r. k. status erdőhivatala helyiségében (Kolozsvárt, Egyetem-utca 7.) megtartandó, hol az árverési és eladási feltételek betekinthetők.

10 % bánatpénzzel ellátott irásbeli ajánlatok az árverés megkezdése előtt beadandók.

Az erdélyi r. k. status erdőhivatala.

Tölgyműfa-eladás.

Az erdélyi r. k. status kolozsmonostori tan. alap uradalmához tartozó „Szentjánoskuti“ és „Berbeki“ vágásterein eladás alá kerül

5120 szál lábon álló tölgyfából kikerülő és 31489 koronara becsült műfa.

Mellmagasságban mért átmérői alábbiak: 2138 drb 24—30 cm.; 2080 drb 31—40 cm.; 734 drb 41—50 cm. és 168 drb 51—95 cm.

A nyilvános szóbeli árverés f. évi október hó 20-ik napján d. e. 10 órakor lesz az erdélyi r. k. status erdőhivatala helyiségében (Kolozsvárt, Egyetem-utca 7.) megtartandó; — hol az árverési és eladási feltételek betekinthetők.

10 % bánatpénzzel ellátott irásbeli ajánlatok az árverés megkezdése előtt beadandók.

Az erdélyi r. k. status erdőhivatala.

„CULTUR“-TÉNTATARTÓ

Ára 5 korona. 500,000-nél több használatban.

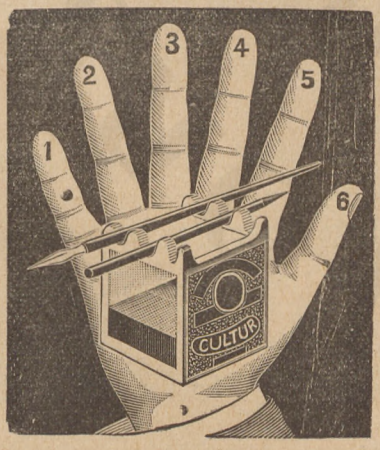

6 ok szól mellette:

1. A »CULTUR«-téntatartónak nincsenek fémalkatrészei, nincsen mechanismusa, nincsen elzáró fedele s ezért soha sem juthat rendetlenségbe.
2. A »CULTUR«-téntatartó pormentes, a ténta tehát mindig tiszta marad.
3. A »CULTUR«-téntatartó még tropikus hőségnél is megakadályozza a ténta elpárolgását.
4. A »CULTUR«-téntatartó a téntát az utolsó cseppig frissen tartja.
5. A »CULTUR«-téntatartó a toll tulságosan mély bemártását megakadályozza, megóv tehát a téntafoltoktól.
6. A »CULTUR«-téntatartó ezen előnyei következtében rendkivüli takarékosságot biztosít.

BIZONYITÉK: 60—80 százalékkal kevesebb fogyasztás tollakban, téntában és időben. ÉVENKÉNT CSAK 3—4-SZERI MEGTÖLTÉSE SZÜKSÉGES.

SZÉKELY ÉS ILLÉS könyv- és papirkereskedése UNGVÁR.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Egy fiatal, egészséges, erős, munkabiró, erélyes, józan, 10 éve első helyén felmondatlan állásban lévő

erdőőr

helyet változtatni óhajtana, nagyobb uradalomba menne mint erdőőr, vagy kisebb 500—1000 holdas erdő kezelését is elvállalná.

Cím a kiadóhivatalban.

Szigoruan lelkiismeretes kiszolgálás!

Termékeim elérhetetlen minőségüek!

SÁNDOR IMRE

erdészeti magnagykereskedő és csemetenagytermelő

SZÉKESFEHÉRVÁR

AJÁNL:

Tölgymakkot, Jegenyefenyőmagot, Lomb- és Gyümölcsmagvakat, Erdei facsemetéket, Gyümölcsfákat és Vadoncokat

csakis elsőrendü minőségben.

Rendelés előtt kérem árajánlatom bekérni!

Árjegyzék ingyen és bérmentve!

„JURA FEGYVEROLAJ“

Hirneves vadászok és katonai szaktekintélyek által elismert legjobb fegyvertisztító-szer, mely a rozsdásodást meggátolja és azt tökéletesen oldja.

„JURA FONCSOROZÓ“

A beólmosodott fegyvercsövek legtökéletesebb tisztító-szere. Kaphatók minden nagyobb fegyverkereskedésben és a JURA FEGYVEROLAJ-LABORATORIUMBAN, ABONY, PESTMEGYE. Ára: 1 kis üveg (100 gr.-os) 1 K, nagy üveg (300 gramm) 2 K 50 f. Foncsorozó ára 1 korona.

ÁLLÁST KERES

egy, az erdészet és vadászat minden ágában jártas, róm. kath., nős, családtalan, 25 éves, katonakötelezettségeinek eleget tett fiatal ember, ki már két ízben rendezett be önállóan angol rendszerü fácánost s önálló kezelője volt. Valamint önálló kezelő-erdész is volt és az azzal járó kettős könyvvitelben teljesen jártas. Elsőrangu referenciákkal bír.

Megkeresések a lap kiadóhivatalához intézendők.

75400/I/A—3. szám.

Hirdetmény

az 1913. évben megtartandó erdőőri és vadőri szakvizsgák ügyében.

Az erdőőri és vadőri szakvizsgák folyó évi október hó 20-án és az erre következő napokon Budapesten, Pozsonyban, Besztercebányán, Miskolcon, Kassán, Máramarosszigeten, Kolozsvárt, Brassóban, Nagyszebenben, Temesvárott, Pécsett és Szombathelyen, délelőtt 9 órakor fognak megkezdetni és folytatólag megtartatni.

Felhivatnak mindazok, akik az erdőőri vagy vadőri vizsgát letenni óhajtják, hogy az erre vonatkozó engedély iránt a szükséges kellékek birását igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket folyó évi szeptember hó 30-ig ahhoz a kir. erdőfelügyelőséghez nyujtsák be, amelynek székhelyén vizsgát tenni kivánnak.

Budapest, 1913. évi julius hó.

M. kir. földmivelésügyi minister.

Pályázati hirdetmény.

A Méltóságos és Főtisztelendő egri Főkáptalannál egy

erdészsegédi állás

betöltendő. — Évi járandósága kilencszáz K, élelmezés az erdőmester asztalánál, egy szobás lakás, fütés.

Pályázati kérvények index és keresztlevélmásolattal felszerelve az erdőhivatalhoz Sajóvárkony (Borsod vm.) intézendők.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

1913. évi 6429. szám.

Pályázati hirdetmény.

A beszterczebányai m. kir. erdőigazgatóság kerületében újabb szervezés és nyugdíjazás folytán 7 főerdőőri és 3 erdőőri, illetve 5 főerdőőri, 5 erdőőri, továbbá 1 első és 1 másodosztályú erdőlegényi állás, előléptetés esetén 10 erdőőri-, 8 első- és 8 másodosztályú erdőlegényi, esetleg 5 másodosztályú erdőlegényi és 3 másodosztályú segéderdőőri állás üresedik meg, amelyekre az alábbi állományszerü illetmények élvezetével ezennel a következő pályázat nyittatik:

I.) A pályázatra kiirt állások közül 3 erdőőri (vagy főerdőőri) állás a műszaki segédszolgálat ellátása végett szerveztetvén (és p. kettő az építkezési és egy az erdőrendezési segédszolgálatnál), az ezen állásokra pályázók felhivatnak, hogy az erdőőri szolgálathoz megkivánt, a II. pont alatt megnevezett törvényes kellékeken kivül igazolják még a nagyméltóságú m. kir. földmívelésügyi minister úrnak f. évi 76783. I. B-1. sz. szabályrendelete folytán az államerdők, vagy az állami kezelésbe vett egyéb erdők valamely igazgatási hivatalának bizonyítványával és pedig:

A) az építkezési műszaki segédszolgálat ellátására szervezett állásokra pályázók:

1. hogy kisebb tervek és költségvetések elkészítésében, nagyobb tervek másolásában, épületek, építmények és azok helyszinrajzának felvételében és ugyanezek helyszini kitüzésében, utak lejtméretezésében, a lejtméretezési adatok megrajzolásában, utak és vasutak keresztszelvényeinek felvételében és megszerkesztésében, az útépítési munkák végrehajtásában, végül a vizi és magasépítési munkáknál felmerülő kisebb műszaki teendőkben kellő gyakorlati ismeretekkel birnak;

2. hogy az építkezési műszaki szolgálatnál legalább két évig teljesítettek gyakorlati szolgálatot;

B: az erdőrendezési műszaki segédszolgálat ellátására szervezett állásra pályázók:

1. hogy a delejtű tájolóval (boussola) való felmérésben, a felmérések eredményeinek felhordásában (térképelésben), a térképrajzolásban, valamint az egyszerűbb térszámítási eljárásban a kellő gyakorlati ismeretekkel birnak;

2. hogy az erdőrendezési műszaki szolgálatnál legalább két évig teljesítettek gyakorlati szolgálatot.

Ezen utóbbi felvétel (úgy az erdőrendezési mint az építkezési műszaki szolgálatra pályázóknál) a m. kir. erdőőri szakiskolák továbbképző tanfolyamát jó sikerrel végzett egyéneknél oda módosul, hogy azoknál egy évi gyakorlati szolgálat igazolása is elégséges.

Megjegyeztetik, hogy a fent megszabott kellékekkel biró, az építkezési műszaki segédszolgálat ellátására alkalmasnak talált azon két legjobb minősítésü erdőőr, akik igazolják, hogy:

1. ezen műszaki segédszolgálatnál kifogástalanul 6 évet töltöttek el;

2. akik ezeken kivül a kőmives és ácsmesteri vizsgát is letették és erről oklevelet mutatnak be, mindjárt főerdőőrökké fognak kineveztetni.

Tájékozásúl közöltetik még, hogy azok az altisztek, akik a műszaki segédszolgálatnál 6 évet kifogástalanul töltenek el, az igazgatási hivatal altiszti állományában történő *első üresedés alkalmával* a fent idézett szabályrendelet értelmében, főerdőőrré léptetendők majd elő.

II.) A pályázatra kiirt többi főerdőőri, erdőőri, stb. állásra pályázók felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. szakaszában körülirt szakképzettséget, a m. kir. kincstári erdészet szolgálatába ujonnan belépni kivánók ezen felül még ép és erős testalkatukat, különösen jó látó-, beszélő- és halló képességüket kincstári erdészeti orvos, vármegyei főorvos, avagy honvéd törzsorvos által kiállított bizonyítvánnyal, valamint az életkorukról, illetőségükről, eddigi alkalmaztatásukról, nyelvismereteikről, katonai kötelezettségükről szóló bizonyítványokkal felszerelt és sajátkezüleg irt kérvényeiket **1913. évi szept. hó 20-áig** alulírt erdőigagaztóságnál nyujtsák be.

A főerdőőri állásokkal 800 K fizetés és 200 K személyi pótlék, az erdőőri állásokkal 600 K fizetés és 100 K személyi pótlék, továbbá természetbeni lakás, vagy ennek hiányában a törvényszerü lakbér és egyéb rendszeresített illetmények; az erdőlegényi állásokkal 700, illetve 600 K évi szegődménybér, természetbeni lakás vagy törvényszerü lakbér és egyéb rendszeresített illetmények-, a segéderdőőri állással pedig 600 K évi szegődménybér s lakás vagy lakpénz és az egyéb rendszeresített illetmények élvezete van egybekötve.

Besztercebánya, 1913. évi augusztus hó 24-én.

M. kir. Erdőigazgatóság.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

288—1913. szám.

Faeladási hirdetmény.

A gyalári volt urbéres birtokosság a nagyméltóságu m. kir. földmivelésügyi minister úrnak 3049/I/A/2—1913. számu magas engedélyével „Valea Teulin“ nevü erdőrészből mintegy 70 k. h. erdőterületén tölgy mű 5403 m³, tölgy tüzifa 1540 m³, bükk tűzifa 1080 tömör m³-re becsült faállományt **folyó 1913. év szeptember hó 30-án délelőtt 11 órakor** gyalási községházán tartandó szó- és irásbeli árverésen el fogja adni.

Kikiáltási ár 78000 K.

Bánatpénz 7800 K.

Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

A részletes árverési és szerződési feltételek a gyalári előljáróságnál, a vajdahunyadi m. kir. járási erdőgondnokságnál és a dévai m. kir. állami erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Kelt Gyalár, 1913. évi julius hó 13-án.

A gyalári volt urbéresek elnöksége.

Florea József,
urbéri elnök.

Ad. 23226—1913. sz.

Pályázati felhivás.

Kecskemét th. város erdészeti személyzetéhez

két erdőőri állás

rendszeresíttetvén, erre pályázat hirdettetik.

Illetmény: 600 korona törzsfizetés, háromszor ismétlődő 100 korona ötödéves korpótlék, lakás, tüzelő, 2 ló, 2 tehén és 6 drb sertés fűbérmentes legeltetése és három katasztrális hold föld használata.

Pályázhatnak mindazok, kik valamely erdőőri szakiskolát jó sikerrel elvégezték és szakvizsgálati bizonyítványt nyertek.

Pályázatok kellően felbélyegezve, a város polgármesteri hivatalához nyujtandók be **folyó évi szeptember 20-ig.**

Kecskeméten, 1913. évi szeptember hó 2-ik napján.

Polgármester.

Lombfa- és tűlevelü magvak!

Fenyő-, lomb'a- és gyümölcs-csemeték!

Sándor Imre, Székesfehérvári

erdészeti magnagykereskedő cég tisztelettel közli a nagyérdemü vevőközönséggel, hogy folyó év őszén árjegyzéket nem bocsát ki és megrendeléseket versenyképes árak mellett készséggel elfogad.

Pontos és lelkiismeretes kiszolgálás.

Csekély üzleti költségeim teszik lehetővé jutányos árakat szabhatni!

Ha körzője, kihúzó-tolla és egyéb rajzeszköze hibás,

vagy felújítása szükséges, tessék bizalommal hozzánk fordulni, mivel elsőrendü összeköttetéseinknél fogva módunkban van helyreállíttatni, úgy, hogy az ismét olyan lesz, mint az új. :: Hiányzó darabokat is szállítunk. :: Riefler, vagy Richter-körzők gyári áron. Árjegyzéket szívesen küldünk. :: Tisztelettel

SZÉKELY ÉS ILLÉS iró- és rajzszerkereskedése UNGVÁR.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

XIII. évfolyam. Rimabánya, 1913. december. 4. szám.

MAGYAR ERDÉSZ

ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI SZAKLAP.

BORSOD-GÖMÖR-HEVESMEGYÉK ERDÉSZETI EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Segédszerkesztő és a kiadóhivatal vezetője:
SZÉNÁSSY BÉLA Jólsva, Gömör m.
hova az előfizetési és hirdetési díjak küldendők.

Felelős szerkesztő:
MITSKE GUSZTÁV, u. p. RIMABÁNYA
hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Előfizetési ár:
Egész évre ... ... 6·— korona.
Egyes szám ára ... ... 1·50 korona.

MEGJELENIK NEGYEDÉVENKÉNT EGYSZER.

Előfizetéseket Budapesten elfogad:
Ifj. NAGEL OTTÓ könyvkereskedése
Múzeum-körút 2-ik szám.

A Decrett József kamarai erdőmesterről tartott felolvasás és ünnepi beszéd kritikai világításban.

Irta *Rónay Antal* orsz. képviselő.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1906. évi december hó 9-én igaz lelkesedés, benső tisztelet és a hálaérzet melegével ünnepelte fennállásának 40 éves jubileumát és nagyjainak emlékét. És mindezt megörökítette egy emlékirattal, „hogy ebbe gyűjtse össze az egyesület történetét, amivel egyfelől háláját rójja le azon férfiakkal szemben, akik 4 évtized előtt alapítása körül súlyos körülmények között buzgólkodtak, másfelől pedig számot ad az egyesület eddigi működéséről, hogy a mai nemzedék a mult tanulságaiból új erőt merítsen a hazai erdőgazdaság nagy érdekeiért folyó további küzdelemhez".

Ez emlékirat megemlékezik az 1851. évben megalakult „Ungarischer Forstverein"-ról is, amely nehány kivétellel az erdészeti szak művelőiből állott ugyan, de „nagyrésze csak rövid idővel előbb költözvén be külföldről, idegen nyelvet beszélt és oly eszméket követett, melyek Magyarországon nem verhettek gyökeret és bár célja és feladata ennek az egyesületnek is a magyarországi erdőgazdaság érdekeinek előmozdítása volt, soha sem gyakorolt hatást arra az osztályra, melynek érdekeit tulajdonképen képviselni és védelmezni lett volna hivatva". Megemlíti továbbá ez az emlékirat azt, hogy ez az egylet: számos tehetséges és buzgó tagnak munkássága dacára is, alig lendített 16 évi pályafutása alatt a magyar erdőgazdaság ügyén, s ezért egész természetes volt, hogy már a hatvanas évek elején elégedetlenség és szakadás támadt kebelében, mely a tagok egyrészét a kiválásra, a magyar erdészeti irodalom úttörőit pedig, Divald Adolfot és Wagner Károlyt, a magyar nyelvü és szellemü „Erdészeti Lapok" megalapítására indította. Egyuttal pedig Divald Adolf erélyes mozgalmat szervezett egy „önálló, szívben, lélekben magyar erdészeti egylet" megalkotására, minek eredménye lett aztán, hogy Divald Adolf és Wagner Károly társulva Bedő Alberttel, megalakították számos hazafi közreműködésével az 1866. évben az Országos Erdészeti Egyesületet, *minden felsőbb körből jövő ellenáramlat dacára.*

Megemlékezik végül az emlékirat ama küzdelmekről is, melyekkel a magyar erdészet nevezett előharcosainak meg kellett vívniok; meg azon súlyos nehézségekről is, melyek az Erdészeti Lapok" szerkesztése és kiadása körül, a lap kifejezett célját ellenséges szemmel kisérő akkori kormányzat részéről felmerültek.

Mindenki azt vélné, hogy a jubiláris ünnepély lelkes hangjai, — a Klió vésőjére érdemes emlékirat igéi — maradandóan bevésődtek a magyar erdészek kebelébe és a nagyjaik emléke iránti kegyelet tiszta lángjai soha sem fognak kialudni!

És ime mi történik alig 5—6 év leforgása után a kincstári erdészet körében? Egy ministeri hivatalnok-előkelőség először egy felolvasás keretében, azután állami költségen: egy 100 terítékü díszebéd, ünnepi szónoklat és emlékmű leleplezése mellett tartott ünnepséggel dicsőit egy kamarai erdőmestert épp azon a vidéken, ahol a bölcsője ringott annak a magyar erdésznek*, aki a magyar erdészet, a magyar erdészeti iro-

* Divald Adolf. Szerk.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

dalom megalapítói, életre ébresztői sorában a legelső volt! És aki 40—43 év előtt épp itt, hosszu, néha, talán éles küzdelmek és harcok árán reformálta a besztercebányai uradalom erdőüzemét, biztosítván ezen korszakalkotó reformmal az államnak milliókat!

Mondanom sem kell talán, hogy úgy a felolvasás, amely az 1912. évi március hó 15-én tartatott Kaán Károly m. kir. földmivelésügyi ministeriumi főerdőtanácsos által, mint a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság által rendezett emlék-leleplező ünnepély Decrett József besztercebányai kamarai erdőmesternek szól. Ez a hangos és hangzatos előzmények, hirlapi publikációk után megtartott felolvasás, ünnepi beszéd és f. évi szeptember hó 16-án Alsó-Szarvas község mellett megtartott emlékműleleplező ünnepély előtérbe állít egy férfit, aki elemi iskola és algimnáziumi előtanulmányai befejeztével, 13 éves korában a kamaránál alkalmaztatást nyerve, az altiszti és tiszti ranglétra fokozatain a besztercebányai kamarai erdőmesteri állásig küzdi fel magát, s akinek — Kaán Károly főerdőtanácsos kutatásai során előkerült — *az erdőgazdaság szinte minden teendőjét felölelő nagy értékü gyüjteménye, amely „a gazdasági viszonyokat és teendőket részleteiben ismerő, széles látkörü és mély tudásu Decrett elméjének műve!"*

Ezen férfiu tevékenysége az 1807. évben kezdődik, midőn a Majláth Drevenák-féle királyi bizottság a helyszinén megjelenve, az egész uradalmat (besztercebányai, illetőleg breznóbányai) igen rendetlen állapotban találta, minélfogva — bizonyára a bizottságban szakértőleg résztvett Duschek főerdőfelügyelő közbenjárására, a jelzett bizottság javaslatai kapcsán az udvari kamara, az ott még nem ismert és nem alkalmazott erdőtelepítéssel való kísérletezést rendelte el, — mely intézkedés végrehajtásakép Decrett egész szolgálata alatt legalább is 6—8000 kat. holdnyi területet hódított vissza az erdei tenyészetnek; miközben már akkor elegyes faállományok telepítésére is törekedett és ami nálunk szokatlan még ma is, a juharon és hárson kivül, a fenyő közé a bükk közbeelegyítéséről is gondoskodott. Felállítja továbbá az első magpergetőt, s 1813. évben *„elvégzi a magpergetést a rostálással mintegy 250 mérő szárnyatlan lúcmagot termel, s nagy gonddal és körültekintéssel, de másfelől lelkesedéssel lát a mesterséges erdőtelepítés első nagyszabásu munkájához."* — Minthogy pedig, mint maga irja — *„sem feljebbvalóim, sem alárendeltjeim ezirányban járatosak nem lévén, több erdészeti munkából gyüjtött alapelvek és eltanult elméletek alapján s a budai főerdőfelügyelőség jóakaró irányitása és támogatása mellett, kezdettem meg a mesterséges erdőtelepitést."* Hosszu szolgálata folyamán kiterjedt figyelme az egész uradalom kárává elfajult erdei legeltetés korlátozására, szolgálati és szervezeti kidolgozására és felterjesztésére; a fadöntésnek stájer erdőmunkásoknak segítségével fűrésszel való meghonosítására és más ama kort jellemző ismeretek, szolgálati institutiók stb. terjesztésére.

Szolgálat közben az a megtisztelő megbizatás is érte, hogy amikor a Napoleoni hadak Bécs felé közeledtek és azok betörésétől tartani lehetett, — onnan nagymennyiségü arany- és ezüst értéket szállítottak titokban Besztercebányára; — ezt a kincset a már akkor *feltétlen megbizhatóságáról* ismert Decrettre bizták.

Kiemeli végül a felolvasó azt is, hogy az 1838. évben — midőn már nyugdíjban volt — hazáját megismerendő, — Kaán szerint kerek négy hónapon át tartott — nagyobb szabásu útat tett Pozsony, Bécs és Budapestre, innen Mehádiára, Orsován, Lugoson át Dévára, majd Vajdahunyadra, innen pedig Aradon, Temesváron, Makón, Félegyházán, Budapesten, Esztergomon keresztül Korpona irányában vissza Besztercebányára. Ezen útat azért is tette, hogy búcsuzzék: királyától, az udvari kamarától, Bécsben, Budapesten és az országban szerte lakó kollégáitól, barátaitól, ismerőseitől, *mert ez a nagy energiáju, tapasztalatokban gazdag és nagytudásu lélek ezután visszavonul minden nyilvános szerepléstől és megtakarított garasain Besztercebányán szerzett házában visszavonultan éli további napjait.*

Ezen felolvasást, ismertetést, valamint az ünnepi beszédet is, mint egy kutató szellem munkásságának eredményét tudomásul lehetett volna

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

venni — mert hisz mindenkinek megvan a maga felfogása, a maga izlése, tágabb vagy szükebb látköre és kritikai érzéke — ha befejező részében, a záró szóban, ezeket nem mondja: *„Pedig a magyar erdészet egy évszázad előtti multjából kevés, úgyszólván semmi olyan adat nem állott eddig rendelkezésünkre, mely az eljárásainkban kivánatos konzekvenciákhoz pozitiv támaszul szolgálna.“*

„E tekintetben valóban szegények voltunk eddig s gazdaggá csak Decrett József munkássága és sikerei megértésével leszünk; mert Decrett József tevékenységének évszázados eredményei bőséges teret nyujtanak a kutatónak kiválóan értékes gazdasági következtetések levezetéséhez.“

„További ilyen kutatások még fényesebb világot fognak vetni Decrett József eredménydús munkásságára. A glória fényével fogják még inkább körül venni Decrett Józsefnek egyéniségét, aki rég mult idők erdőgazdái között mindenesetre leginkább érdemes arra, hogy a magyar erdészet kiváló alakjaként tiszteljük s emlékét minden időkre kegyeletünkben tartsuk.“

Valóban elégikus hangulatban lehetett a felolvasó akkor, midőn e zárószavakat irta, és úgylátszik egy apostolt keresett, akinek sarujába kivánta fantáziájának minden eredményét helyezni! Mert ama időben — a Decrett oly feltünően protegáló osztrák kormány akaratának, intencióinak megfelelően — az ország elhanyagolt közgazdasági állapota, a lakosság csekély igénye, a közművelődési viszonyok elmaradottsága, az ipar majdnem ismeretlen volta, az erdők nagy terjedelme az ország majdnem minden részén, a faszükséglet, a fahiány ismeretlen volta miatt, a használatok oly kismértéküek, oly korlátoltak voltak, hogy a fahozamok csak egy igen csekély részét emésztette fel a kezdetleges vasipar, a kohászat, különösen pedig a sóbányászat, a helyi szükségletek fedezése és a még csak csirájában lévő fakereskedelem! Nem lévén tehát nagyobb használatok, kisterjedelmüek voltak a vágások, és ekép a felújítások, különösen a mesterséges erdősítések szükségessége és lehetősége sem merülhetett fel. A történetirók tanusága szerint a Rákóczi-forradalom, a hétéves háboru, a Napoleoni idők, a dögvész, éhinség, pénzválság és vagyoni romlás annyira megtizedelte a lakosságot, hogy egész népes községek elpusztultak és ott is erdők keletkeztek, ahol azelőtt termékeny rétek, szántók és legelők voltak. Az erdészet tehát nagyobbára a bányatelepek vidékeire szorult, s ott is találjuk első nyomait. Ezért *már a 17. század közepén találunk* Selmec vidékére vonatkozólag Pálffy Pál nádor meghívására tartott tanácskozások kapcsán kohászati ügyekben, még a magánerdők fentartása érdekében is bizonyos intézkedéseket, amint ezt Péch Antal „Magyarország bányaművelésének története“ c. művében irja is.

Az erdők terjedelme még a mult század első tizedeiben is több vármegyében oly nagy volt, hogy a lakosság egyes nagy uradalmak részéről felerészben való irtásokra buzdíttatott. Mert a kiirtott terület használatáért bizonyos szolgáltatást teljesített a nép, ellenben az erdő mit sem jövedelmezett a makkoltatáson kivül. De ez is csak a megközelíthető helyeken történhetett, a közlekedési viszonyok fejletlensége miatt.

Ily körülmények között *a magyar erdészet egy évszázad előtti multjából „eljárásainkban kivánatos konzekvenciákhoz“* nyulni a magyar erdésznek nem is volt szüksége, de lehetősége sem!

Az a túlmagasztalt tevékenység, melyet Decrett az erdészeti közszolgálat, az erdősítés, a telepes községek (jóllehet ezeknek ügye — mint Kaán is tudhatja — a legújabb időkig rendezetlen maradt) birtokviszonyainak rendezése stb. körül kifejtett, helyi jelentőséggel bírhatott ugyan, azonban ebben is csak a végrehajtás körüli munkásság szerepe juthatott neki, de nem a kezdeményezés dicsősége illethette őt! Mert az intézkedéseket felsőbbségtől; a kiküldött királyi bizottság, illetve annak szakértőjétől Duschek főerdőfelügyelőtől nyerte.

De mi az ő tevékenysége, tudása azokéhoz a férfiakéhoz képest, kik ugyancsak az ő élete idejében működtek? Erre a korszakra esik ugyanis az ország északi és északkeleti részén számos vasgyár létesülése és ezzel kapcsolatban a liptóujvári, ungvári és máramarosszigeti

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

kincstári uradalmak úsztatási és tutajozási berendezése, fűrészművek építése és a liptóujvári erdészeti szakképző-iskola felépítése és az 1799—1800. tanévben történt megnyítása is. Ugyanebben a korszakban ugyanezekben az uradalmakban már nyomai láthatók az erdők gazdasági tervek készítése okából való felvételének (felmérésének), sőt a mesterséges erdősítési munkálatoknak is. Igy a máramarosi uradalomban állab-átalakítási kísérletek történtek vörös- és lúcfenyővel az Erdészvölggyel szemben lévő mintegy 150 holdnyi, a bocskói határban fekvő „Bánszki" nevü körülbelül 200 holdnyi és a gyertyánligeti fürdő kezelésében lévő körülbelül 300 holdnyi bükkös területeken. Ezen erdősítéseket 1822-ben Plathy gazdasági és Unschuld erdészeti előadók felülvizsgálván, azt találták, hogy az elvetett lúcmag minden várakozáson felül kikelt és állabot alkotott, a veresfenyő ellenben nagyon gyengén kelt ki. A felülvizsgálati jegyzőkönyv felemlíti azt is, hogy a vetésre használt magból a kőrösmezői határból szerzett a legalkalmasabb volt és beigazolást nyert az is, hogy az erdősítés alá került területen a gyepet el kellett távolítani, felkapálni vagy felboronálni.

Hogy az erdősítések nagyobb terjedelmüek nem voltak, egyedüli oka az volt, hogy csak annyi szálfa termeltetett, amennyi a kiaknázott sónak a Tiszán való leszállítására szükségeltetett. Ebben az időben ugyanis kihasználás alá csak a vékonyabb törzsek kerültek tulajkötésbe, a vastagabbak egy része pedig a helyi szükséglet megkivánta fürészárut szolgáltatta, a visszamaradt másik része ellenben felujítási célból állva hagyatott. A természetes felujítás biztosítására azonban fenyő-tobozokat gyűjtöttek, azokat kipergették és a lúcfenyő-magot ott, ahol a felujítás érdeke megkívánta, a vágásterületeken elszórták.

Ugyanabban a korszakban előfordult mesterséges erdősítés a liptóujvári uradalom fenyőházai erdőgondnoksága „Csernavi" erdőrészében; továbbá előfordultak, még pedig: veres-, jegenye-, erdei- és lúcfenyővel és kocsánytalan tölggyel, az ungvári uradalom radványi, bercsényifalvai, nagybereznai, fenyvesvölgyi, havasközi, poroskői és turjaremetei erdőgondnokságaiban. Ez utóbbi „Pikuj" nevü erdőrészében a tölgy és a fenyő, bükkel is elegyítve található. Ezek a tények tehát igazolják, hogy nemcsak Decrett foglalkozott mesterséges erdősítéssel, de mások is, még pedig korunkba is beillő gondolkozó és kutató elmével. Mert már akkor fejtörést okozhattak az ország rengeteg bükkerdeinek értékesítési kérdései, miért is a tölgyesek felső, a fenyveseknek pedig alsó tenyészhatáraik kitolására irányuló más vidékbeli értékesebb fanemekkel történtek az erdősítések, illetve kisérletek. Amint ezt kétségtelenül igazolják a máramarosi erdősítések vörösfenyővel, az ungiak pedig tölgy, lúc-, veres- és erdei fenyővel, mivel eme fanemek a nevezett vidékeken elő nem fordultak.

Bizonnyal a felsorolt példák nem egyedül állók, több adatot azonban hevenyében nem sikerült szereznem, a kincstári erdészetnél fennálló mai „detektiv rendszernél" fogva. Mellesleg megjegyzem, hogy a „detektiv rendszer" létezését nem én mondom, nem én állítom, — hanem csak leirom azt, amit a most munkálkodó erdészgeneráció széltében-hosszában használ és amely különben állítólag oly szigoru, hogy a nem tetsző hirlapi cikkek, diskurzusok és nyilatkozatok, „*ad audiendum verbum*"-mal jutalmaztatnak.

Ama férfiak közül, kik kétségtelenül felül is állottak Decretten, meg kell említenem Ginsiket, Papvásárhelyit, Vengritzkyt, Münstert, Roxert (aki felmérésekkel, térképezéssel és erdőrendezéssel is foglalkozott), Wisnert, stb. Ez utóbbi arról is nevezetes, hogy miután a liptóujvári erdészeti szakképző iskola felépítésére az 1797. évben a kamara által utalványozott 3242 frt elégtelen volt, gyűjtést rendezett és az országos rendektől, kamarai tisztviselőktől, más adakozóktól és birságpénzekből 32,826 frt 90 és ½ kr.-t könyörgött össze és ezzel megalkotta az országban — az 1811. évig működött — első erdészeti szakképző iskolát. És igy valóban érdemesebb lett volna a felolvasónak ezek és ezekhez hasonlók között az apostolt keresni.

Hogy nevezettek és kivülök bizonnyal mások is, a „*rég mult idők erdőgazdái között min-*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

denesetre leginkább érdemes" Decrett mögött nem állhattak, ez alkotásaik után ítélve, kétségtelen.

Ami meg administrativ munkásságát és ebből eredő iratait illeti, ezek hivataloskodásával kapcsolatos conpendiumok és a minden kincstári uradalmakban létezett „Instructiones", „Conscripciók", „Urbariumok", „Annalesek" és különféle „Rationes" eredményei. Hisz az ilyenekre a régi kincstáriak elég szép gondot és sok időt fordítottak, amint ezt a Bach-korszakban meg nem semmisült, vagy tüzesetek által el nem pusztult kincstári archivumok bőségesen igazolhatják. És ha mégis a multból oly sok ismeretlen, ez két okra vezethető vissza. Egyike a mindjárt a magyar kormány-megalakítás után kimondott elv; t. i. a kezelési költségek apasztásával kapcsolatos személyzeti létszám redukálás; az akkor bekövetkezett elég tetemes beruházások szülte sok munka, melyek az irattárak rendezését, az azokban való búvárkodást meggátolták; másika pedig az utóbbi 50 évben kifejlődött korszellem és a munkával való túlterheltség, amely a multtal való törődést kevésbé kultiválja.

Szóval Decrettnek tevékenysége e téren sem lehetett, illetőleg nem volt „korszakalkotó . . . ."

A felolvasó jónak látta végül megemlékezni Decrett édes atyja szerény javadalmazásáról, és hogy ennek halála után az akkor 16 éves fiunak (t i. Decrettnek) ezen időktől kezdve és többnyire a távolból kellett gyámkodnia árva testvérei fölött és kellett azok gondjait viselni. Megemlíti, hogy mint segéderdőőr Tiszolcra helyeztetett 15 kr. napibér mellett; hogy Bécsből hozott kincsek őrizetével, az e célra szükséges csapat szervezésével; hogy nem sokkal *az austerlici nagy csata előtt az ellenség mozdulatainak figyelembe tartásával és kémszolgálatok teljesítésével volt megbizva.*

Kiemeli végezetül azt is, hogy élete végén — mint már feljebb felsoroltam — meglátogatta Bécset, Budát és a nagyobb kincstári uradalmak székhelyeit, — s utoljára —: hogy megtakarított garasain Besztercebányán szerzett (emeletes) házában visszavonultan éli további napjait.

És itt azt kérdem: olvasta-e Kaán Károly úr Horváth Mihály „Huszonöt év Magyarország történelméből" című művét? ha nem, — olvassa! Ott sokat talál ama korszakra vonatkozólag — és megtalálja a jellegzetességek között e kijelentést is: *„Az elzárás, a cenzura, a szellemi butítás, a titkos kémkedés kormányrendszere oly súlyosan nehezedett a nemzetre, hogy mindenfelé a legszomorubb erkölcsi és anyagi pangás hatalmazott a nemzeti életen"*. Tudja-e a felolvasó, hogy a kincstári uradalmak székhelyei a germanizáció, a jó információ, az osztrák német kultura melegágyai, fészkei és terjesztői voltak? Ismeri azt a, — ama korszak kormányzati szellemét jellemző — és a magyar értelmiség helyzetét illusztráló esetet — hogy amidőn a hires matematikus Bólyai Farkas az erdély Guberniumhoz egy kamarai főerdészi állásért folyamodott, kérvényéhez egy értekezést mellékelt, kijelentvén, hogy mint természettudós az erdészeti ismereteket is magáévé teszi. És ez a folyamodvány minden indokolás nélkül elutasíttatott, holott az autodidacta Decrettet a király erdőmesterré nevezte ki!

Különös korszak lehetett az, midőn a híres Németh János ügyigazgató is, egy törvénytelen vádirat szerkesztésére szorítva, ily kijelentésre volt kénytelen fakadni: „Tudom, hogy Felséged kezében van életem, — de hazám joga s királyom becsülete drágább előttem az életnél".

Ezeket a körülményeket és az ezekre vonatkozó közviszonyokat figyelje meg a felolvasó és hasonló gondolkozásu szaktársai, — akik ugyan szakunk dícséretére, mint hiszem, — kevesen lesznek! — akkor, midőn oly bátor fellépéssel, mint Kaán Károly úr tette, — apostolt akarnak keresni.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Az erdők térfoglalása a Coburg hercegi uradalmaknak erdészeti kezelés alatt álló területein.

Irta *Szénássy Béla*, Coburg hercegi erdőrendező.

(Folytatás.)

b) Az erdők térfoglalása az erdő tenyészeti határának feltolása által a havasi tájakon.

Ide sorolandók nemcsak a jelenlegi, tulajdonképpeni *véderdők*, de általában, a már említett *havasi erdősítések is*, melyeknek jó része már jelenleg zárt állabokat alkotván, úgy növekedésük, valamint haszonfának teljesen megfelelő voltuk miatt, a véderdő pászták alatt elterülő haszonerdőkbe foglaltattak.

A havasok fokozatos befásításáról, az erdősítések módjáról, terjedelméről, valamint az alkalmazott fanemekről, olvasóink eléggé tájékoztatva vannak a M. E. hasábjairól és az ugyanitt idézett cikkekből*; jelenleg még nehány kiegészítő adatra s nehány idevágó ösmertetésre szorítkozunk.

1. kép. Lúcfenyő fiatalos, néhány a legelőn szórványosan megmaradt egyeddel.

Említettük volt úgy itt, valamint az idézett cikkekben, hogy az úrbéri és üzemrendezések előtt a legeltetés által leszorított erdőhatár már az 1200 métert is elérte. Ezen erdőpusztításnak volt hivatva az erdősítés, a havasoknak ismét visszafoglalása gátat vetni, addig a határig, ameddig egyrészt a feltétlen erdőtalaju legelők haszonfa erdőkké, másrészt pedig az ezek felett fekvő, sok helyen legelőnek már nem is alkalmas területek a fatenyészet legfelsőbb határáig véderdőkké alakítva, az alattuk fekvő erdőségeknek biztos védelmet lesznek hivatva nyújtani.

Mert ne higyje senki, hogy ezen nagymérvü és temérdek költségbe került telepítéseket csupán az az erdősítési láz okozta: minden tisztáshelyen, legelőn és réten erdőt nevelni, akár volt ott arra való talaj, akár nem.

Tanui a mai napig is látható, mélyen a haszonerdő aljáig húzódó lavina-omlások, jégcsúszamlások, megindult kőomladékok és görgetegek nyomai, melyek a túlnyomóan meredek hegyoldalakon keletkeztek abban az időben, mikor a legelő kiterjesztése érdekében az erdők felső tenyészeti határát lejebb és lejebb szorították. Rendesen a völgyek felső végágazataiban keletkeztek, ahol a palás, vizbő kőzet között egymás mellett sok forrás fakadott. A henyefenyüt, alantabb a havasi jellegü, de azért vaskeménységü, földig galyas, hatalmas gyökerü lúcokat feltüzelték a pásztorok, a legelő marha, főleg a birka patái meglazították a talajt, melyről az eső lassankint minden humust lemosott, az olvadó hó lesodort. Az olvadás ugyanis tavaszon *rohamos*, mert ezen erdő mind *déli fekvésü*, az Alacsony Tátra hegyláncolata határozottan kelet-nyugati vonulásu lévén. Nem csoda tehát, ha az akadályát vesztett görgeteg megcsúszamlott, megindult s feltartóztathatlanul zuhant a mély völgybe alá, magával sodorván az útjába álló hatalmas erdőt, mint könnyü pelyhet; elárasztotta a nyomát feneketlen törmelékkel, egymás hegyén-

* *Podhradszky András:* a „Királyhegy". Kárpát-Egyesület évkönyve, 1881.
Hering Samu: „A királyhegy havasainak erdősítése." Erd. Lapok 1911. I. 22.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

hátán ágaskodó sziklacsompókkal, ahol évtizedek kellettek, mig némi fatenyészet ismét megtelepült és felcseperedett.

Jó szerencse, hogy idején észre térve, véget vetettek a korlátlan legeltetésnek, erdőpusztításnak, mert ha ez nem történik, úgy a havasok alján elterülő községek sovány földjeit, vagy magát a községet alighanem az erdélyi, vagy a krassóihoz hasonló katasztrófák nem érik, ide számítva azt is, ha az erdők pusztulásával a lakosság keresetforrása is elapad.

2. kép. Természetes homlítás utján keletkezett lúcfenyő-csoportok.

A Királyhegy láncolat túlsó, *északi* oldalán már ezen veszedelem csekélyebb, minélfogva a legelők is nagyobb terjedelmüek lehetnek. Északi fekvésénél fogva a tenyészeti határ sem nyulik oly magasra, mint a déli hajlásu részeken. — Ott a kincstár tényleg havasi legelő-gazdaságot rendezett be, igen célszerüen, mert ezáltal a munka- és fuvarerejét legjobban kötheti le, egyszersmind a lakosságnak is könnyebb megélhetési, sőt vagyongyarapodási lételt biztosit.

Csakhogy a Királyhegy északi oldalán ez megtehető, nálunk, a déli hajlásokon nem. Ennek több okát adhatom. Először is a főláncolat lejtői és lefutó mellékgerincei sokkal hosszabbak a déli oldalra esőknél. A fővölgy — Liptó felé a Vág völgye — sokkal távolabb esik a Királyhegy gerincétől, mint Garamvölgye; következésképen az általános esése sem oly hirtelen, de ha van is — amint van is — hirtelen eső meredek oldala, ez alatt az erdővel fedett rész aránytalanul szélesebb, az egyes községek s ezek kultivált földjei csak több kilométer távolban érhetők el, minélfogva a veszedelem is messzire kitolható, ellentétben a Garam völgyével, mely csak harmadrész oly távolban fekszik a főgerinctől. Ezen természeti fekvésénél fogva a községek is a legfelsőbb forrásvidékekre szorultak, földjeik, rétjeik az erdőpásztát lehetőleg felszoritották, mert máskülönben nem tudnának megélni a helyszüke miatt. Ha még ehez hozzávesszük, hogy az urbéres, közbirtokossági vagy községi erdők is rendesen az uradalmi erdők *alatt* vannak, úgy könnyen elképzelhető a Garamvölgy legfelső kiágazásaira szorult uradalmi erdőpászta csekély szélessége is, mely mihamar

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

eléri a havasi övet. Azért tehát, — s a völgyképződés ama sajátsága miatt, melynél fogva a magasabb részekfelé mindinkább meredekebb — indokolva volt a félelem is, mely a legelők fokozatos bővítésének láttára keletkezett, s indokolva van a minden rendelkezésre állott erővel való újraerdősítés igyekezete is.

Legelőnek csak a tenyészeti határ felett (1650 m.) elterülő havast hagyták meg, mely a Királyhegy főgerincén által (1800-1943 m.) a Liptói oldal felé is lenyulik az uradalmi és a kincstári közös határig, közel 1500 m. magasságig. Ez a havas csak a *„havasi véderdők"* címe alatt felsorolt három község területén maradt meg (l. a terület összeállítást a 2-ik számban) és egybefüggő testben 1847·93 k. holdra terjed, mely területben a terméketlen, görgeteges, sziklásrészek nincsenek benne foglalva, ezek felmérés és becslés szerint, a havasi legelők között, kisebb-nagyobb foltokban elszórtan 675·82 k. holddal szerepelnek. — A többi véderdőben, miután az 1600 m. magasságot el nem érik, havasi legelő meghagyva nincsen; egész terjedelmükben beerdősítvék.

3. kép. Alul az előtérben lúcfenyő-ültetés és idősebb csoportok, fent a Királyhegy gerince.

A havasok szorgalmazott erdősítésének tehát volt alapja; hozzájárul az itt elsoroltakhoz a véderdőknek az égtájakhoz már említett fekvése, nevezetesen, hogy a véderdők mind déli fekvésüek, az egész vonalon. — Ennélfogva az az óriási hótömeg, mely még május elején borítja a havasokat, hirtelen olvad, sokkal gyorsabban, mint a liptói, vagyis éjszaki oldalakon, ahol az olvadás mégis csak fokozatosabb és lassubb; amiért nem is szorul bővebb magyarázatra, hogy a déli lejtőkön a talaj lemosásától, lesodrásától és ennek következményeitől jobban lehet félni.

A terület kimutatásban feltüntetett 1905·39 kat. holdnyi volt havasi tisztás, illetve legelőterületekből 1229·73 kat. hold van jelenleg a véderdőkbe foglalva, mig a volt legelők többi része, vagyis 675·66 k. hold a haszonerdők hozamterületét szaporítja. Ezen volt havasterületek ma már záródott állabok, igen szép, teljes záródásu fiatalosok. Korukra nézve van ezek között:

10-től 20 évesig	. . . .	169·61 kat. hold,
21 től 35 „	. . . .	191·19 „ „
36-tól 50 „	. . . .	314·86 „ „
összesen:		675·66 kat. hold.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

demlett gyümölcsét. — Az ezek felett elterülő véderdő kulturáinak indirekt haszna pedig *ama védelemben* fog állani, mely az alsó állabokat a hó és földcsuszamlások, főleg pedig a sorvasztó hideg szelek ellen óvja. *Közvetlen* hasznot a véderdők ezenkivül a messze jövőben sem fognak nyujtani, vagy legalább is minél kevesebbet,

A fenyőszál-erdőkre megállapított 90 éves fordulót tekintve, ezen teljes sikerü telepítések a hozamterületet, illetve az évi vágásterületeket 7·73 kat. holddal növelik, vagyis, az *átlagos* termőhelyükre átszámítva, ezen terület 5·25 kat. holdra tehető, ami, holdankénti 250 m^3 tiszta haszonfatermést feltételezve, 1312 m^3 évi fahozamot jelent.

A havasi erdősítésekre fordított költség tehát itt már megtérül és a reájuk pazarolt fáradtság és gond is élvezheti jól megérmert úgy az anyag minősége, mint korlátolt mennyisége és távoli fekvése miatt, a kihozat előreláthatólag igen csekély leend. — Ezek tehát nem oly természetü véderdők, melyek később, midőn feladatukat már teljesítették, a talajt megkötötték és megjavították, ez által a haszonerdők hozamterületét gyarapítják, hanem állandó védőövnek vannak szánva, melyben a kihasználás csakis esetleges, vagy némileg a szállalást megengedő lehet.

A véderdők felujítása ezentúl inkább természetes uton fog történhetni, mesterséges utánpótlásra alig leend szükség. Természetes úton fog a henyefenyő terjedni, ösmeretes terjeszkedési tehetségénél fogva; a lúcfenyő pedig nemcsak önvetényülés, de *természetes homlítás* útján is gyarapodik s fogial tért, amit e helyen többé leírni nem kivánok, miután az idézett cikkek mindegyikében bőven van tárgyalva. A cirbolya és veresfenyőt már csak mesterségesen fog kelleni pótolni továbbra is, mert önvetényülés útján való terjeszkedésük még igen messze, a távoli jövőbe esik.

Általában hangsúlyozhatjuk, hogy az ültetés módjának, valamint a telepítendő fanemek megválasztása a természet újmutatásához alkalmazkodó. A lúcfenyőt telepítették oly magasságig, ahol még a sorvasztó hideg szeleknek ellentállani képes volt, a veresfenyő csekély arányu közbevegyítése mellett, az arra való helyeken. E felett a cirbolyos és henyefenyő, végül tisztán a henyefenyőkerül telepítésre. — A cirbolyafenyő mindössze, nagy átlagabn, csak 6%-ot képvisel, elegyetlenül sehol nem fordul elő.

4. kép. Az előtérben lúc- és cirbolyafenyő ültetések, már záródófélben.

Miután e helyen szokatlan idegen fanem és szórványosan van a többi közzé elegyítve, azért az őz és szarvasvad igen rongálja, azon ismeretes tulajdonságánál fogva, mely őket az agancs tisztulása idején a szőrözetet valamely hajlékony fiatal törzsön való ledörzsölésre készteti.

Az itt közölt képeken a felujítások fokozatos terjedését és a tenyészet térfoglalását világosan észlelhetjük:

az első képen: lúcfenyő fiatalos, nehány a legelőn szórványosan megmaradt egyeddel 1420 m. magasságban. A fiatalos felett, háttérben a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Királyhegy, a hegyláncolat legmagasabb pontja, 1943 m., ennek gerince alatt a mesterséges kulturák láthatók, a véderdő felső határáig.

2-ik kép: természetes homlítás útján keletkezett lúcfenyő csoportok, melyeken a *középső* (legmagasabb) anyatörzs látszik, körülötte az alsó galyakból önálló egyedekké fejlődött törzsekkel.

3-ik kép. Alul az előtérben lúcfenyő-ültetés és idősebb csoportok, 1478 m. magasságban; fent a Királyhegy gerince, alatta a véderdő felső határa látszik, henyefenyő-, lejebb cirbolyafenyőültetések, egyes idősebb henyefenyő csoportokkal; a véderdő felső határa itten 1626—1642 méter.

4-ik kép. Az előtérben lúc- és cirbolyafenyőültetések, már záródófélben, 1520 méter magasságban. A kép jobb sarkában ismét egy természetes homlítás útján keletkezett, a *már kiveszett anyatörzs* körül, a legalsó oldalgalyakból fejlődött 65—70 éves lúcfenyő-csoport; jellegzetes kép, mely a leirásokat világosan szemlélhetővé teszi. Háttérben a *Király-szikla* (1693 méter), alatta igen szépen látszik az erdő fokozatos felfelé való nyomulása, a már záródott fiatal ültetésekkel a véderdő felső határáig (1650 m.), mely itt is szembeötlő.

5-ik kép. A volt havasi legelőn épített menház, mely körül fiatal ültetés (1898-ik évi) látszik, 1390 méter magasságban. Háttérben a Király-hegyláncolat, alatta az idősebb véderdőpásztából néhány lúcfenyő.

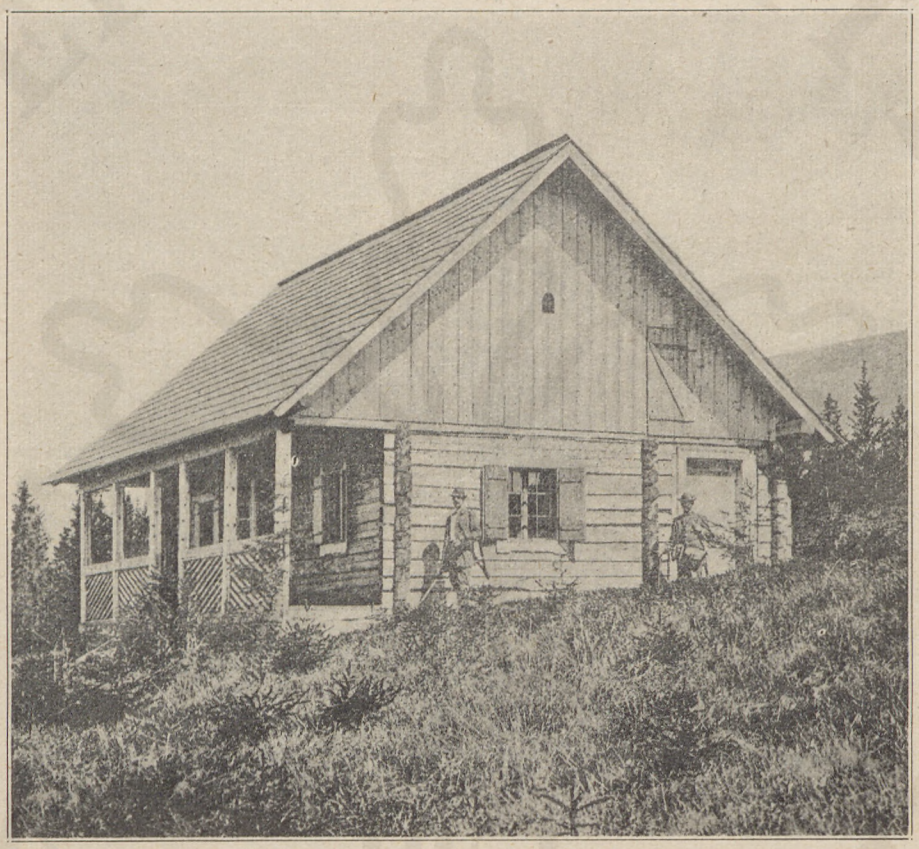

5. kép. A volt havasi legelőn épített menház, mely körül fiatal ültetés (1898. évi) látszik.

6-ik kép. Ugyanezen menház, 1913-ban; a kissé homályos képen mégis tisztán látszik a felnőtt fiatalos, mely a menházat jelenleg már teljesen eltakarja. A menház környéke még a haszonerdőben van, a véderdő alsó határa felette, 1436 méter magasságban kezdődik.

A havasi véderdőink jelenlegi korosztályairól az túloldali táblázat nyújt áttekintést.

A táblázatban feltünő egyrészt az első és az utolsó korosztály túlsúlya, másrészt a középkorosztály alacsony volta vagy teljes hiánya. E szabálytalanságok a véderdők keletkezésében és a már előadottakban találják magyarázatukat.

Az első korosztályt képezik a véderdőpásztába hasított idős állabok, az alattuk elterülő haszonerdőkbe való átmeneti zónában; a II. és III. korosztályt a havasi legelőkön a véderdő kijelölése előtti időkből még viszszamaradt szórványos vagy csoportokban álló lúcfenyvesek, ide értve néhány henyefenyő-foltot; végül a IV-ik és V-ik korosztályba esnek a leirt havasi erdősítések egész terjedelmükben.

A 2-ik számban közölt területkimutatásban az imént leirt havasi véderdőkön kivül feltüntetett többi véderdő már alacsonyabb fekvésü: Kakashegyalja (Zdichava) I. B. 1398 m.; Kisrőce III. B. 1441 m.; Murány IV. B. 1338 m. Az ezekbe foglalt tisztások erdősítése folytán hasonlóképen az erdők térfoglalása gyarapodott, bár csekélyebb mérvben, mert területük elenyésző a többiekhez képest.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

A véderdő megnevezése	I. 81—90 és több	II. 61—80	III. 41—60	IV. 21—40	V. 1—20	Tisztás	Terület összesen
	éves korosztály kat. hold					kat. hold	
Királyhegyalja (Sumjác) II. B. . . .	185.45	51.24	36.25	56.92	351.36	—	681.22
Garamfő (Telgart) II. B.	78.82	69.22	112.73	20.43	109.62	—	390.82
Kohárya háza (Pohorella) II. B. . . .	129.73	17.28	—	4.79	191.56	231.10	574.46
Helpa II. B.	82.66	—	—	—	180.60	2.83	266.09
Garamszécs-Ágostonlak (Polonka-Závadka) II. B.	130.83	—	45.76	169.21	116.82	7.14	469.76

Megemlítendő e helyen a sztracenai véderdő, mely közvetlenül a hires sztracenai völgy felett hasíttatott ki, a felette elterülő haszonerdőből; a völgynek szépségét van hivatva fentartani. Felújulása főleg természetes úton halad előre, amennyiben a keletkezett hézagokban az önvetényülés, kevés erdei- és veresfenyő mesterséges utánpótlással, biztosítja a jövő nemzedéket, melynek ezen felújulás mellett lassankint egy szállaló-üzemben kezelt középerdő képe leend. A használat ugyanis itt is csak esetleges s néhány elvénhedett egyed kiszedésére szoritkozik. Ennek helyét azonban, mihelyt a nap sugara a támadott résen behatolhat, azonnal elfoglalja a természetes önvetényülésből a világosság befolyása alatt, azonnal a magasba szökő és megerősödő fiatal serdény, mely eddig a beárnyékolás miatt alig-alig észrevehetőleg sinylődött a gyér talajtakaró között. Ezen véderdő talaja mészkő és dolomit, az erdei- és veresfenyő az állománynak már majdnem felét foglalja el; e két fanem önvetényülése is már gyakrabban észlelhető. Tengerszinfeletti magassága a Gölnic völgyétől (710 m.) 1150 m.-ig emelkedik.

Nem mulaszthatom el végül ezen havasi és alhavasi tájak dúsan pompázó flórájából néhány kiváló ritkaságot megemlíteni.

Ezek közé tartozik a havasok mocsaras helyein előforduló *húsevő* növényünk, a *kereklevelü harmatfü* (Drosera rotundifolia L.); továbbá a Királyhegy mellékgerincei aljában, napsütötte dolomit-mészsziklákon a *közönséges hízóka* (Pinquicula vulgaris L.) hasonlóképen húsevő. A murányi fensík mészkőszikláin tenyész a *fásodó boroszlán* (Daphne arbuscula Ced.), melynek több száz éves példányai pompáznak Murányvár sziklái között* — és sehol másutt. Össze nem tévesztendő a hozzá hasonló *henye boroszlánnal* (*Daphne Cneorum L.*), mely hasonlókép a murányi fensík mészkő-szakadékait dísziti. Ugyanitt díszlik a *papucs cipő cim* (Cypripedium Calceolus L.); a *cifra kankalin* (Primula Auricula L.); a *tátrai szegfü* (Dianthus Tátrae Borb.); a Gölnic völgyében a *szibériai hamuvirág* (Ligularia Sibirica L.) és Sztracena sziklái között a *havasi gyopár* (Leontopodium alpinum Cass.), s a Gölnic és Garam vízválasztóján a *tavaszi tárnics* (Gentiana verna L.) megannyi díszei a növényvilágnak, melyeken kivül, természetes, a leggazdagabb és legváltozatosabb virány kinálkozik tanulmányozásul a növénykedvelőnek.

c) Az erdők térfoglalása csatolt erdőtestek bekebelezése által.

Az ide tartozó gyarapodás leginkább a más gazdasági ággal való cseréből áll, új birtokvétellel az erdő nem gyarapodott. — Megemlítünk néhány apadást is, mely az erdőtest csökkenését eredményezte.

Tulajdonképen néhány idevágó dolgot már az a) pont alatt tárgyaltam, ami szigoruan ezen fejezettől el nem választható.

Szaporodott az erdőterület (tisztás) Szittnya IV. A. üzemosztályban 260 k. holddal, a Szittnya III. üzemosztályban 30 holddal. Ellenben apadott

* *Szénássy Béla:* „A murányi vár legszebb virágszála.“ M. E. Itt *Richser Károly* hirneves botanicus *Rozália arbuscula*-nak nevezi, mely elnevezéstől azonban később eltekintett.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

a vizesréti üzemosztályokban 441 k. holddal, ahol a IX. sarjerdőüzemosztályból az uradalmi mezőgazdaság részére kellett, marhatenyésztés céljaira, legelőt kihasítani. Az előbbi 290 k. holdat ezen legelőért kaptuk — cserébe; előbb azonban ezt be kell fásítani, mert csupasz biz az — néhány ritka boróka-bokor kivételével, mely imitt-amott meghúzódik a kopár, bemohosodott talajon — miért több más, ehez hasonló terület, melyet a mezőgazdaságtól, különösen a bérgazdaságoktól által vettünk, amely terület többé a legeltetésre sem volt alkalmas. Azt hiszem, ez mindenütt így van, ahol erdő- és mezőgazdaság érintkeznek. A mezőgazdák ugyanis úgy okoskodnak, hogy az erdő magától nő, hogy mindig legeltették, mégis meg volt, minek tehát kimélni, mikor a legeltetési haszon kézenfekvő; így lesz a gazdaság belterjes, a legnagyobb jövedelmet nyujtó, stb. Ezt az elvet azonban mi erdészek, talán csupa elfogultságból, kétségbe vonjuk, mondván, hogy a neki való helyen ez igaz lehet, de feltétlen erdőtalaju erdőknél ez kivihetetlen. Sőt egyéb talajuaknál is. Legalább nálunk általában, országunk legtöbb vidékén.

6. kép. A volt havasi legelőn épített menház 1913-ban.

Főleg szól ez a *magánbirtokokra*, nem az e. t. 17. §. alá tartozókat értve. Tisztelet a kivételeknek. Ugyanis elég szomoru tapasztalatunk van, hogy a legelőnek átengedett erdőt vagy *túlterhelik* legelő-jószággal, vagy — ha talaja erre alkalmas, kiirtják, feltörik és felszántják. Előbbi esetben a talaj mihamar tönkremegy, tudjuk; utóbbi esetben nehány évig ontja a pihent talaj az acélos búzát, mig teljesen kizsarolják, a tönkremenés folyamata lassubb, de ép oly biztos, mint az előbbié. Végeredményében mindkettő visszakerül az erdészethez, mint kopár, vizmosásos, hasznavehetetlen talaj, tessék befásítani. Ha a legelő egy másik birtokosé, aki, miután azt alaposan kihasználta, túlad rajta, s a nyert haszonnal odébb áll: hagyján! mert neki megvan a maga vállalkozói nyeresége s a nemzetgazdasági kárral nem törődik. Ez esetben az egyéni haszon megvan, a vállalkozó esetleg a szerzett pénzt más vállalatba fekteti, s a pénz forgása megteszi továbbra a magáét. A kizsarolt legelő vevője pedig, mondjuk, szintén jól jár, mert neki ezen terület esetleg pl. azért kedvező, miután birtokának szomszédságában fekszik, neki okvetlen többet ér mint egy más vevőnek, aki távolabb elesik tőle. Szóval, ily esetben az erdő elvész ugyan, de legalább használt valakinek.

Ha azonban a mezőgazdasági föld és az erdő egy birtokosé, akkor az ehez hasonló gazdálkodással a birtokos érzékeny kárt szenved. Mert az *erdőt* legeltetni: önámítás. A jelenlegi időleges haszon ellenében, veszélyezteti a bekövetkezendő, illetve az erdőtől üzemtervileg várt hozamot, főleg *minőségileg*.

A legelőnek szánt erdő tehát az erdőgazdaság-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ból kikebelezendő, s mint legelő, a mezőgazdaság gondjára bízandó, de amely azután, a haszon ellenértékéül, s a legelő jóságának gondozása érdekében igyekezzék is azon, hogy ez a jövedelemforrás állandó is maradjon. Ellenesetben a birtokos, midőn egy erdőből kihasított legelőt aként kap vissza, hogy az már a legeltetésre sem alkalmas, kétszeresen károsodik az újraerdősítés költségeiben. A legeltetett *erdő* pedig *hozamában* veszít, a fenyvesekben a revesedés miatt a faanyag értéke aránytalanul alászáll, a lombosokban pedig főleg a talaj elszegényedésében s hanyatló termőképességében jelentkezik a kár. Ez pedig nem áll arányban a legeltetésből nyert haszonnal, mert azt többszörösen is túlhaladhatja, annyival inkább, mert az erdősítés ilyen helyeken, mondjuk, a tarvágás után, nem egy-két évig, de évtizedig is eltarthat, ez esetben aztán a kár a beállott növedékveszteségben nyilvánul s éri el tetőpontját a megszaporodott felújítási költség hozzájárulásával.

Gyakorlati fatömegszámitások.

Irta *zsarolyáni Márton Sándor* m. kir. erdőtanácsos.

II. Álló fák fatömege.

1. Egyes álló fák fatömegének meghatározása.

Az állófák fatömegének meghatározásánál rendszerint külön állapítjuk meg a törzsfának fatömegét s külön az ág- és galyfát, ezeket legnagyobbrészt a törzs fatömegének %-aiban fejezzük ki.

Az álló törzs fatömegének meghatározásánál három alap adat veendő fel, u. m.:

a mellmagasságban (földtől 1·3 méterre) *levő átmérő,*

a törzsnek magassága, melyet egész méterekben legtöbbnyire a törzs mellé állított 2—8 méter hosszu léchez való összeállítással becsülünk,

a törzs felső végén az átmérő mérete, melyet becslés utján határozunk meg.

A mellmagassági átmérő *ténylegesen* mért hosszuság s igy biztos,

a magassági méret ismert hosszu léchez való hasonlítás mellettt eléggé pontos adat; —

ellenben a felső átmérő becsülendő és becslése sok gyakorlatot igényel.

Vannak eszközök s műszerek, melyekkel a magasságot s a felső átmérőt kellő pontossággal meg lehet állapítani, azonban ezen műszerek s eszközöknek használata oly hosszadalmassá teszi az eljárást, hogy a gyakorlatban ritkán használják.

A felső átmérőnek centiméterekben való becslése rendesen nem eléggé megbizható adatot szolgáltat.

Vannak képletek, melyek a felső átmérőnek a becslés helyett más pontosabb adattal való helyettesítését célozzák. Azonban ezek sem váltak be a gyakorlatban annyira, hogy alkalmazásuk nemhogy általános, hanem még csak gyakori is volna.

Ezért a felső átmérő nagyságának meghatározására más módot javaslok. Legcélszerübbnek tartom a felső átmérőnek valamely megmért s igy biztos adattal való összehasonlítását s az összehasonlítás által való megállapítását. Önként kinálkozik e célra az alsó átmérő s leggyakorlatiasabbnak azt találtam, hogy a felső átmérőt az alsónak tizedrészeiben fejezzük ki. Minthogy azonban e becslésbe 10 % hiba könnyen belecsúszhatik, oly képletet gondoltam ki, melynél a becslési tizedek csakis második hatványadik értékében, tehát csakis 100-ad rész értékekben fordulnak elő és ezen értékük is felezve jön elő a képletben és igy az egytizedrésznyi becslési hiba 0·005 értéküre kisebbszik. Ezen önálló gyakorlati módom következőkből indul ki. A fák törzse mindig *csonkakupnak* veendő, mert legfelső csúcsuk ugyis ágfa. A fák alakja legtöbbnyire a csonkadegeszkupéhoz hasonló. Erre fektetve a fősúlyt, az eljárást legelsőben betüszámtani módon fejtem ki.

A = alsó körlap; M = az egészkupnak magassága; m = a csonkakupnak magassága; a = a csonkakup felső körlapja; D = alsó átmérő; d = felső átmérő; R = alsó körlap sugara; r = felső körlap súgara; hk = henger köbtartalma; dk = degeszkup köbtartalma; csdk = csonkadegeszkup köbtartalma; hk = $A \times M$;

$$kd = A \times \frac{M}{2};$$

a csonkadobaszkup köbtartalmát kiszámíthatjuk, ha az egészkupból a felső kiskupot, (mely a csonkakupnál hiányzik) levonjuk. Tehát:

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

$$csdk = A\frac{M}{2} - a\frac{M-m}{2} = \frac{AM - aM + am}{2} = \frac{M(A-a) + am}{2}$$

mivel pedig $M : A = (M - m) : a$ és ebből $aM = A(M - m) = AM - Am$; továbbá $aM + Am = AM$ és $Am = Am - aM = M(A-a)$ s végül $M = \frac{Am}{A-a}$ és ezt helyettesítve:

$$csdk = \left(\frac{Am}{A-a}(A-a) + am\right)\frac{1}{2} = (A\ \ a)\frac{m}{2};$$

és a körlapokat átmérőkkel fejezve ki, mert az átmérőket méretjük közvetlenül: leend

$$A = R^2\pi = D^2\frac{\pi}{4} \text{ és } a = r^2\pi = d^2\frac{\pi}{4}$$

és ezeket az értékeket elhelyezve

$$csdk = \frac{m}{2}\left(\frac{D^2\pi}{4} + \frac{d^2\pi}{4}\right) = \frac{\pi}{8}(D^2 + d^2)\,m;$$

a felső átmérőt az alsónak tizedrészeivel fejezve ki, a felső az alsónak valahányad (X) tizedrésze leend azaz $d = 0{\cdot}XD$ és $d^2 = 0{\cdot}X^2 D^2$; azaz

$$csdk = \frac{\pi}{8}D^2(1 + 0{\cdot}X^2)\,m = \frac{\pi}{4}D^2\left[\frac{1 + 0{\cdot}X^2}{2}\right]m;$$

mivel pedig $D^2\frac{\pi}{4}$ az alsó körlap avagy a D szerinti egy méter hosszu henger köbtartalma: a képlet leend (hk = henger köbtartalma)

$csdk = hk\left[\frac{1 + 0{\cdot}X^2}{2}\right]m$; hk, kiolvasható a táblázatból s ez szorozandó $\frac{1 + 0{\cdot}X^2}{2}$-el. Ezen $\frac{1 + 0{\cdot}X^2}{2}$ nek **kupköbszám** nevet adok.

Ennek gyakorlati értékei:

1.	$\frac{1 + 0{\cdot}1^2}{2} = \frac{1 + 0\,01}{2} = \frac{1{\cdot}01}{2}$	=	0·505	azaz értéke	0·5
2.	$\frac{1 + 0\,2^2}{2} = \frac{1 + 0{\cdot}04}{2} = \frac{1{\cdot}04}{2}$	=	0 520	„	0 52
3.	$\frac{1 + 0{\cdot}3^2}{2} = \frac{1 + 0\,09}{2} = \frac{1{\cdot}09}{2}$	=	0 545	„	0·55
4.	$\frac{1 + 0{\cdot}4^2}{2} = \frac{1 + 0{\cdot}16}{2} = \frac{1{\cdot}16}{2}$	=	0 580	„	0·58
5.	$\frac{1 + 0{\cdot}5^2}{2} = \frac{1 + 0{\cdot}25}{2} = \frac{1{\cdot}25}{2}$	=	0 625	„	0·63
6.	$\frac{1 + 0{\cdot}6^2}{2} = \frac{1 + 0{\cdot}36}{2} = \frac{1{\cdot}36}{2}$	=	0·680	„	0·68
7.	$\frac{1 + 0{\cdot}7^2}{2} = \frac{1 + 0\,49}{2} = \frac{1{\cdot}49}{2}$	=	0·745	„	0·75
8.	$\frac{1 + 0\,8^2}{2} = \frac{1 + 0{\cdot}64}{2} = \frac{1{\cdot}64}{2}$	=	0 820	„	0 82
9.	$\frac{1 + 0{\cdot}9^2}{2} = \frac{1 + 0\,81}{2} = \frac{1{\cdot}81}{2}$	=	0·905	„	0 9

Ezeket az értékeket vizsgálva, az tünik ki, hogy következő arányban változnak:

1. ha a felső átmérő az alsónak 0·3 vagy ennél kisebb része, a kupköbszám értéke 0·5;

2. ha a felső átmérő az alsónak 0 6 része, akkor a kupköbszám értéke 0·2 nagyobb, azaz 0·7;

3. ha a felső átmérő az alsónak 0·9 része, akkor a kupköbszám értéke 0·2 nagyobb, azaz 0·9; vagyis amig az átmérő 0·3 résszel növekszik, a kupköbszám értéke csak 0·2-vel.

Emlékezetben tarthatáshoz vázlatilag:

átmérő nagyság	kupköbszámérték
0·3	0·5
+ 0·3	+ 0·2
0·6	0·7
+ 0·3	+ 0·2
0·9	0·9

Továbbá a kup köbszámértékek így is csoportosíthatók: 0·3 felső átmérőnél kupköbszámérték 0·5, közben kettős csoport $\frac{0{\cdot}4}{0{\cdot}5}$ felső átmérő és a kupköbszám értéke 0·6;

0·6 felső átmérőnél kupköbszámérték 0·7, közben kettős csoport $\frac{0{\cdot}7}{0{\cdot}8}$ felső átmérő és a kupköbszám értéke 0 8;

0·9 felső átmérőnél kupköbszámérték 0 9.

Ez útmutatás, hogy miként kell becsülnünk a felső átmérőt u. m.:

1. 0·0—0·3-ig; 2. 0·3—0·6 közt; 3. 0·6-ra: 4. 0·6—0·9 közt és 5. 0 9-re; azaz 5-féle értékkel szükséges dolgozni, de ezek közül az 5-ik rendkivül ritkán, a 4-ik is ritkán fordul elő s így *a három első érték a fő*, melyek az eddigi eredmények szerint megfelelő pontosságot nyujtanak.

A képlet pontosságára nézve lássunk példákat.

D = 48; m = 9; x = 0·5; ekkor a kupköbszámnak értéke 0·625 s így leend a köbtartalom: *a*) köbtáblával k = 0·181 × 0·625 × 9 = 1,01317; *b*) körlapátlagok szerint, amidőn a felső átmérő 24 cm. $\frac{1{\cdot}628 + 0{\cdot}407}{2} = 1{\cdot}0175$; a két eredmény közt az eltérés 0·0043, tehát nincsen ½% sem. Ellenben *c*) átlag átmérők szerint $\frac{48 + 24}{2} = 36$ cm. szerint 0·916 m³.

E harmadik eredményt a képlet eredményével

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

összehasonlitva, ki lehet mutatni, hogy a felső átmérő becslésében mily hibát kellene elkövetni, hogy az eredmény 0·916 legyen. Utána számitva: az átmérőt 0·35-re kellene becsülni 0·5 helyett, ami pedig a 0·5-nek 32%-a s alig hihető, hogy valaki ilyen hibát kövessen el.

Ha sok egyes fát becsülünk, azaz egyenként az erdő fáit (megjegyezvén, hogy csak értékes fákat szokás törzsenként becsülni:) akkor következő táblázatot használhatjuk a felvételnél:

31				32				33					
centiméter alsó átmérő (a)													
m	f	K	m × K	m	f	K	m × K	m	f	K	m × K		
7	0·6	0·7	4·9	11	0·3	0·5	5·5	9	0·4	0·6	5·4	stb.	m = magasság, f = felsőátmérő, K = kúpköbszám, K × m = kúpköbszám értékének szorzata a magassággal.
8	0·5	0·6	4·8	14	0·3	0·5	7·0	12	0·4	0·6	7·2		
				13	0·4	0·6	7·8						
			9·7				20·3				12·6		
0·075 × 9·7 = 0·7275 m³				0·08 × 20·3 = 1·624 m³				0·085 × 12·6 = 1·071 m³					

E kupköbszámok az u. n. mellmagassági *törzsalakszámoknak* (t. i. hányad része a kup köbtartalma az ugyanazon mellmagassági átmérőjü hengernek) egy fajtáját alkotják, tehát rokon alapu számok, de különböznek abban, hogy ezek az értékek a mellmagassági ámérőktől függnek s igy az egyes esetekre jobban illenek, mig a mellmagasságialak számok változatlanok, tehát nem mutathatják oly jól az egyes esetet. A kupköbszám értéke előnyére felhozom, hogy a mellmagassági átmérőnek tizedrészeivel van kifejezve a mellmagassági átmérő.

Ez a *becsült* szám pedig a második hatványra emelve, csak fele értékben foly be a köbtartalomra: ezzel el van érve, hogy az X értékében t. i. *becsült értékben 0·1 becslési legkisebb értéke az alsó átmérőnek csak fél* %-a; a legnagyobb értéke pedig $\frac{1{\cdot}0^2}{2}$-től $\frac{0\,9^2}{2}$-ig terjedő különbözet azaz $\frac{0{\cdot}19}{2}$ vagyis 0·095. Ugy, de a legnagyobb hiba érték nem is fordulhat elő, mert teljesen hengeres törzs 8 méternél hosszabb igen kevés van, s értékes törzseknél 8 méter magasságban az átmérőt meg is lehet mérni a csatolt rajzban látható *rudas átlalóval.* Természetes, hogy ily átmérő mérés csak igen értékes, vagy az erdő fatömegének meghatározására szolgáló átlag törzsek köbözésénél talál alkalmazást.

Ehez képest megállapitható, hogy a felső átmérőnek szembecslés által való méretezése és a becsült adatnak kupköbszám értékben való felhasználása (kizárván a durva hibát) sohasem ad átlagban 5%-nál nagyobb fatömeg hibát s ez teljesen kielégitő eredmény.

A rudas átlaló leirása a következő:

Egy erősebb 3, 4, 6 vagy 8 m. hosszu rudra *(A)* vagy két ily hosszu összeszegezett lécre egy 60—65 hosszu támasztó lécet erősítünk *(B)* 45° szög alatt s ehez rögzítjük az átlalót úgy, hogy a jobb kéz fogantyuja (*a*), a rud mellett legyen és a támasztó lécre reá erősítjük a selmeci átlaló alsó *(C)* vonaszát. (A selmeci átlaló helyett lehet külön kis alább leirt átlalót fenyőlécből készittetni.) A balkézre eső átlaló karra erős zsizseg legyen erősitve s ez a jobb fogantyu felett a rudon levő csigán át *(cs)* lefelé csüngjön.

Az átlaló két karját összenyomjuk s a rudon megjelöltetjük az ennek végétől felfelé 1 m. magasságra eső pontot és meghuzzuk a zsineget; ahol a zsineg a rudon megjelölt 1 m. magasságu ponthoz ér, ott a zsinegre göböt kötünk vagy ott elvágjuk.

Amidőn mérni akarunk, az átlalót széthuzzuk annyira, hogy törzsnek megmérendő része az átlaló szárai közé elférjen. Felállítjuk rudastól az átlalót, közbe fogjuk a fát az átlaló szárai közé és a zsineg meghuzása által az átlaló szárait szorosra fogjuk. Az átmérőt mutatja a rudon 1 m.-re megjelölt pont és a zsinegen meghatározott jel (avagy a zsineg vége) közé eső méret, amelyet a zsebmértékkel megmérünk.

Külön átlalóval megmérhetjük a törzsnek 1 m., 2 m. magassági átmérőjét, a rudas átlalóval pedig 3, 5, 7 méterre, sőt még felemelve, 9 m. törzsmagasságban levő átmérőjét is. Az átlaló csak 5—40 cm. vastagságig használható.

A rudas átlalót lehet készíteni következőleg is: (a 3. ábra.) *BCD* lejebb feljebb erősíthető háromszög; *C* egyuttal az átlaló vonasza; *a*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

szár áll, *b* mozgatható a *C* vonaszon; *c, d, e, f,* rögzítő farészek.

Az ily átlalón beosztás nem szükséges, mert alól mérjük le az átmérőt. E kis fenyőfából készítendő átlaló méretei *A* 80 cm., *B* 125 cm. és a karjai 40 cm. hosszuak s mérhetünk vele 10—75 cm. átmérőt és ennyinél többre nincs is szükség.

A kupköbszámok szabatosságának kipuhatolására fel vettem e képlet szerint 24 nyárfát s mindeniket ledöntve 50—50 cm. hosszu szakaszokkal köböztem. Az eredmény a következő:

1. törzs köbtartalma képlet szerint 1·292, szakaszok szerint 1·345.

2. törzs köbtartalma képlet szerint 1·328, szakaszok szerint 1·314.

3. törzs köbtartalma képlet szerint 0·270, szakaszok szerint 0·300;

4. törzs köbtartalma képlet szerint 0·220, szakaszok szerint 0·234 stb., stb., ahol +, hol — különbségek, már 10 fánál is, alig mutatnak figyelemre méltó eltérést; *nagy átlagban* a képlet szerinti becslés 2—3 %-al *kevesebb* eredményt ad, mint a szakaszonkénti köbözés. Ez az eredmény pedig abban leli magyarázatát, hogy az átmérők felvétele szakaszonként kiegyenlíti az egy-egy méretnél előálló hibát, amig az állófánál csak egy átmérőt veszünk fel. De utóvégre is a döntött fát pontosabban lehet köbözni, mint az állót és köztük nagyban 2—3 % eltérés meg is engedhető.

E kupköbszámok előnyei:

1. a felső átmérőnek becslése elég tág határok közt mozog s igy meg nem engedhető hibát nem okoz, már kis jártasság mellett sem.

2. a köbtáblából csak egy adatot kell kiolvasni;

3. ha a törzsnek felső végét a sűrüség vagy magasság miatt jól nem láthatjuk, akkor oly magasságot vegyünk fel, amelynél a felső átmérő az alsó átmérőnek 0·3 részénél kisebb, mert ekkor a kupköbszám értéke már egy és ugyanaz, tehát e tekintetben is megbizható adatot nyujt ez a képlet.

Ha valakinek köbtábla nem áll rendelkezésére, avagy nem bizik abban, hogy e kupköbszámok értékeit emlékezetében helyesen magtarthatná s mégis kell becsülnie minden táblázat nélkül álló fát: e célra a képletet úgy alakítom át, hogy az értékek emlékezetben könnyen megtarthatók legyenek.

$$csdk = \frac{D^2}{4}\pi\left[\frac{1+0{\cdot}x^2}{2}\right]m = D^2\frac{\pi}{8}\left[1+0{\cdot}x_2\right]m =$$

$$D^2\ (0{\cdot}3927)\ (1+0{\cdot}x^2)\ m.$$

A kupköbszám értéke ekkor, 0·3927-el szorozva a becsült tizedeket, következő leend:

				Átlagokban és kikerekitve és csak 2%-al emelve
0·1-re	becsült felső átmérőnél	0·3966	azaz 0·40	0·40
0·2-re	„	0·4084	„ 0·41	
0·3-ra	„	0·4280	„ 0·43	0·45
0·4-re	„	0·4555	„ 0·46	
0·5-re	„	0·4909	„ 0·49	0·50
0·6-ra	„	0·5341	„ 0·53	0·55
0·7-re	„	0·5851	„ 0·59	0·60
0·8-ra	„	0·6440	„ 0·64	0·65
0·9-re	„	0·7104	„ 0·71	0·70

E végső adatok már könnyen emlékezetben tarthatók, mert

1. 0·5-re becsült felső átmérőnél a kupköbszám értéke 0·5;

2. ha 0·5-nél nagyobbra van becsülve a felsőátmérő, akkor a kupköbszám értéke, minden nagyobb 0·1-nél 0·05-el emelkedik; p. ha 0·8 van becsülve, ez három 0·1 értékkel nagyobb 0·5-nél, tehát az érték 0·8-nál 0·5 + 0·15 = 0·65;

3. ha 0·5-nél kisebbre van becsülve a felső átmérő, minden két 0·1 érték kevesebblet után 0·05 számítandó le 0·5-ből; p. ha 0·2-re van becsülve, mivel ez hárommal kisebb, kétszer 0·05 (t. i. 0·4 és 0·3-ra esik 0·05 és a következő két szám egyikére is, t. i. 0·2-re ismét 0·05) azaz 0·1 vonandó le 0·5-ből.

Maga a köbtartalomszámítás a következő:

a megmért mellmagassági átmérőt magamagával szorozzuk, melyet ismét szorzunk a felső átmérő adatának megfelelő kupköbszámértékkel s a magassággal.

Például: alsó átmérő 56, felső átmérő 0·6, magasság 7 méter, 56 × 56 = 0,3136, mely szorzandó a 0·6-nak megfelelő 0·5 + 0·05 azaz 0·55 kupköbszám értékkel s lesz 0·17248, mely a magassággal ismét szorozva 1·20736 m^3 eredményt ad.

Kimutatom végül, hogy mily hibás eredményt

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

nyerünk, ha úgynevezett átlagátmérő szerint dolgozunk. Pl. alsó átmérő 77, felső átmérő 21, átlaga 49, amelynek 0·188 körlap felel meg. Mig ellenben körlapok szerint 77-nek körlapja 0·466, a 21 körlapja 0·035; e két adatot összeadva s felezve a körlap 0·251; a különbség 0·063, azaz 25 %;

A fenti példánál alsó átmérő 56, felső átmérő ennek 0·6 része azaz 34 cm., ezeknek átlaga 45, ennek körlapja 0·159 s e szerint a köbtartalom 0·159 szorozva 7-el lesz 1·113; átlag körlapok szerint pedig 0·246 és 0·091 összeadva s felezve 0·1685 s a köbtartalom 1·1795. A különbség átmérők átlagánál 0·094 m^3 azaz 9 %-nál nagyobb. Átlagkörlapoknál pedig még 3 % eltérés sincsen. E három százalék eltérés, vagyis hogy a kupköbszám ennyivel többet ad, megokolt, mert a fák alakja nem az egyenes, hanem a dobaszkup alakjához áll közelebb.

A kupköbszámok utóbbi fajtájával dolgozva, több fa felvételénél az alábbi táblázatot használhatjuk, amelyben a magasságot minden fánál a kupköbszám értékével szorozzuk s az igy nyert szorzatokat minden vastagságnál összegezzük és az átmérők magamagával való szorzatával sokszorozzuk.

(Sok fa becslésénél a kupköbszám értékeit az előforduló magasságokkal előre szorozhatjuk és táblázatba foglalhatjuk s ugyanígy tehetünk a D^2 értékekkel is.)

Átmérő	$0{\cdot}x$;	m;	$(1{\cdot}x^2)$ m;	$0{\cdot}39 \times 0{\cdot}39 =$
39	0·3	12	5·40 = 0·1521	
	0·6	7	3·85	0·1521 × 13·25
	0·2	10	4·00	2·015 m^3
			13·25	
40	0·4	11	4·95	0·4 × 0·4 = 0·16
	0·5	9	4·50	0·16 × 9·45
			9·45	1·512 m^3
41	0·5	7	3·50	0·41 × 0·41 =
	0·3	15	6·75 = 0·1681	
			10·25	1·681 × 10·25
				1·723 m^3

E második fajta kupköbszámok igen gyakorlatiasak s ezért ajánlhatók.

2. Erdők fatömegének meghatározása.

Kétféle módja van: *A)* az erdő területének ismerete mellett, vagy *B)* ennek ismerete nélkül.

A) **Az erdő területének ismerete mellett.**

Az erdő állhat több különböző részletből (nem különálló darabot értve), melyeknek mindenike p. o. más koru, más fanemü, más talajviszonyu s más sűrüségü lehet. Ezeket 1 kat. hold részletességig elkülönítve felméretjük, vagy a reá vonatkozó területi adatokat megszerezzük.

A fáknak felvételére, aszerint amint: kevésbé értékes idős, vagy értékesebb fiatal, értékesebb középkoru, értékes idős faállománnyal van dolgunk, különböző eljárást alkalmazunk.

Az első két esetre a *próbateres* eljárást alkalmazzuk, t. i. kimért nagyságu területen a fáknak mellmagassági átmérőit egyenként megméretjük, a nyert adatokból az átlagvastagságu fát, több vastagsági csoportra illő több átlagfát pontosan köbözzük s ezekből a kimért területen levő fatömeget kiszámítjuk s a nyert eredményt megfelelően az egész területre vonatkozólag felhasználjuk.

Első esetben megelégszünk az alább legkisebb mérvünek jelzett próbatérrel, s ebben 1—2 átlagtörzszsel; második esetben nagyobb próbatért s ezekben több átlagtörzset veszünk fel; harmadik esetben pedig az összes törzseket külön-külön felvesszük és ekkor a területnek ismerete is szükséges.

a) Közönséges próbaterek. Az első esetben mindenik erdőrészleten annak nagyságához mérten u. m.: 10 k. holdra 1/4, 20 k. holdra 1/2, 50 k. holdra 1, 100 k. holdra 2 k. holdnyi, de külön 1—1 k. hold területü két külön próbatért és 100 k. holdon felül minden 100 k. holdra még 1—1 k. holdnyi prótatért külön-külön tűzünk ki, az illető erdőrészletnek átlagot mutató részében vagy részeiben. A próbaterek rendesen következő méretekkel birnak (négyszögletü próbaterek); 20—20 öl, 20 és 40 öl, avagy 28·3 és 28·3 avagy 40—40 öl oldalhosszakkal s az ezeken a területeken levő fáknak mellmagassági átmérőit átlalóval sorban megméretjük s a felvett fákat összetévesztés kikerülése végett, felvétel után mésszel, vörös

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vagy kék krétával vagy kis hajkolással megjelöljük. A fákat vastagság szerint centiméteres osztályokba irjuk be és vastagsági osztályonként a fák számát összegezzük és mindenik osztály-

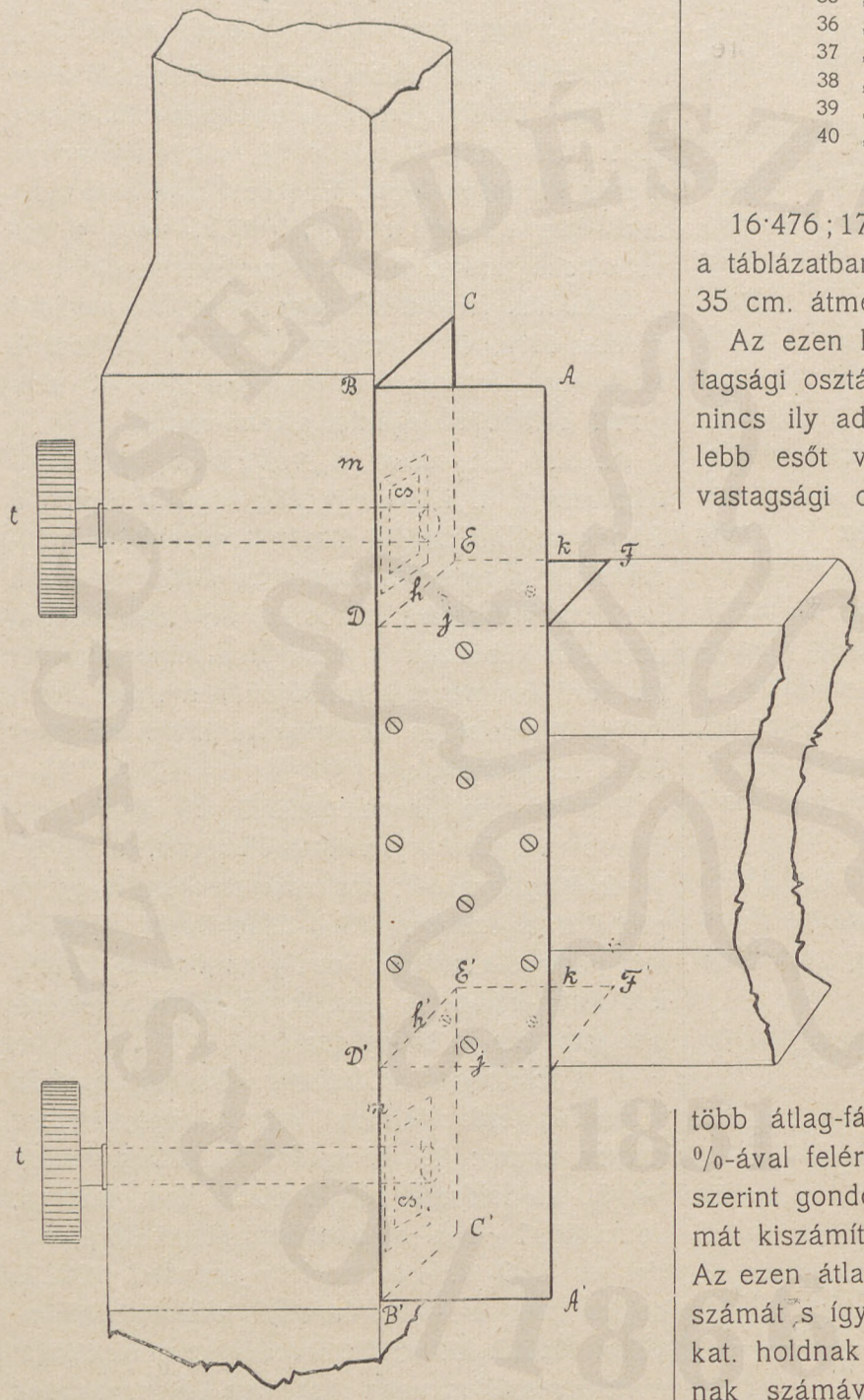

1 ábra.

nak körlap összegét a táblázatból kiirjuk és ezeket összegezzük. A körlapösszegeknek összegét elosztjuk a felvett fáknak összes számaival és ekkor nyerjük az átlag körlapot.

Például felvettük a következő adatokat:

30 cm.	14	törzs,	körlapösszegeik	0·989
31 „	18	„	„	1·359
32 „	3	„	„	0·241
33 „	22	„	„	1·882
34 „	24	„	„	2·179
35 „	31	„	„	2·982
36 „	25	„	„	2·545
37 „	13	„	„	1·398
38 „	16	„	„	1·814
39 „	7	„	„	0 836
40 „	2	„	„	0·251
	175	törzs és körlapösszegeiknek összege		16·476

16·476 ; 175 = 0·094 az átlag körlap, melyhez a táblázatban legközelebb áll a 0·096 körlap, 35 cm. átmérő felel meg.

Az ezen körlapnak megfelelő centiméter vastagsági osztályt a táblázatban megkeressük ; ha nincs ily adat a táblázatban, a hozzá legközelebb esőt vesszük s ha éppen a centiméter vastagsági osztályok adatai közt középre esik átlagadatunk, akkor inkább a nagyobb méretet vegyük, mert az átmérőket ugyis mellmagasságban vettük fel. A centiméter vastagság kikeresése után, azaz ily méretü fák közül egy vagy több oly fát, amely az átlagot leginkább képviselő (azaz nem a legszebb, de nem is rossz, nem elágazó) ledöntetünk, s szakaszonként köbözzük.

Ha a fát nem vághatjuk le, méreteit rudas átlalóval, vagy felmászás mellett felvesszük. Ha fára mászatni nem tudunk, akkor több átlag-fának (a fák számának legalább fél %-ával felérő számu fának) adatait, képletem szerint gonddal felvesszük ; mindenik köbtartalmát kiszámítjuk, összegezzük s átlagát vesszük. Az ezen átlag köbtartalommal szorozzuk a fák számát s így nyerjük a próbatérnek és ebből 1 kat. holdnak fatömegét, melyet aztán a holdaknak számával sokszorozva, az eredmény az erdőrészlet fatömege leend.

Külön-külön így járunk el mindenik erdőrészletnél.

2. Másik mód a *szalag alaku próbatérekkel* való felvétel mely abból áll, hogy az illető részletnek oly helyén, hol a részlet fekvése szerint erre alkalmas — t. i. átlagos, azaz nem szél-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ség minőségü a faállomány — a mérőszalagot kihúzatjuk s ettől majd jobbra, majd balra, egy-két öl hosszu lécet oldalt tartunk, s ennek hosszán belül t. i. egy vagy két ölre a szalaggal mért alapvonaltól az ott levő fák mellmagassági átmérőit átlalóval felvesszük s megyünk előre, akár a hegyoldalban keresztben, akár felfelé vagy lefelé, egyenesen vagy kanyarodva, úgy, amint szükségest, avagy a közbeeső ritkás fol-

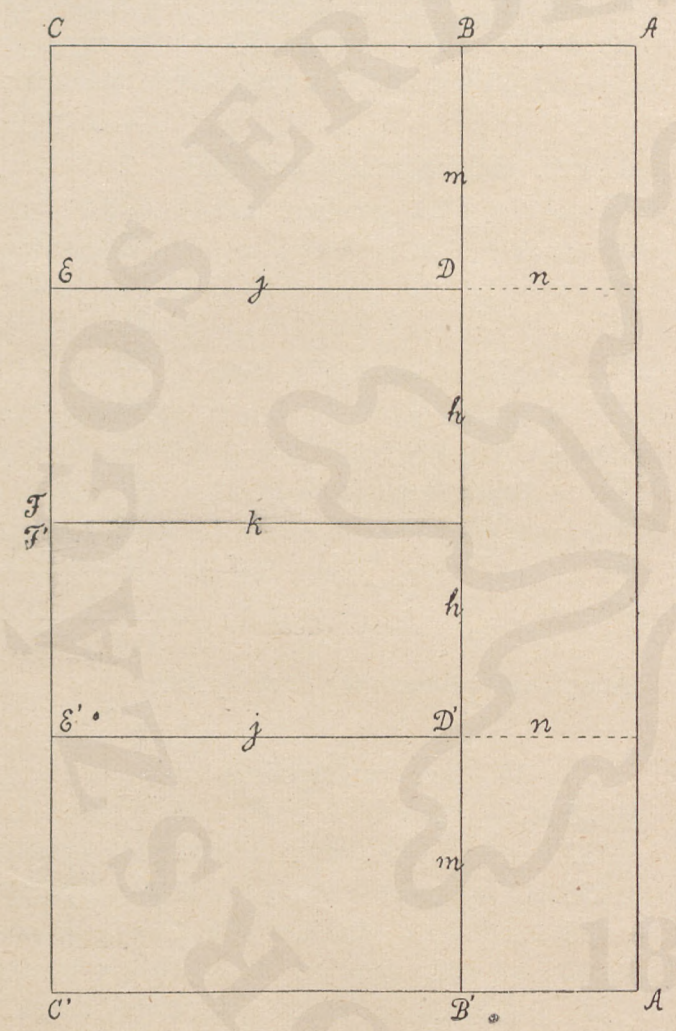

2. ábra.

tokon avagy más fanemü, vagy fiatalabb vagy az átlagnál rosszabb, vagy jobb részeken (melyek kicsinységük miatt külön erdőrészletként nincsenek elkülönítve) a mérést meg is szakíthatjuk; e részeken túl pedig ismét folytathatjuk a felvételt és így szabadon megszakított vagy zeg-zugos szalag alakban annyi négyszögölnyi területen levő fát veszünk fel, amennyi szükséges. P. o. fél holdas próbatérnél 400 öl hosszu és 2 öl széles sáv szükséges. Különben a kerekszámhoz sem vagyunk kötve s fel lehet p. o. venni 892 öl hosszut s ez, mivel két oldalra volt felvéve, 1784 négyzetöl területre vonatkozik, mit át lehet számítni.

Fő előnyei: 1. nem kell próbatért kitűzni;

2. nem vagyunk kötve területhez, bármerre kanyarodhatunk, meg is szakíthatjuk tetszés szerint a felvételt s másutt tetszés szerint folytathatjuk;

3. nem kell a felvett fákat jelöltetni, mert csak az ölpálca végéig eső fákat méretjük s így összetévesztésről szó sem lehet. Ha pedig egyik szalagpásztánk a másikat metszi, az sincs rossz behatással az eredménnyre, mert legfeljebb csak néhány fát veszünk fel ujólag, de viszont ujólag beszámított terület mellett.

Amidőn a felvételt befejeztük, kiszámítjuk az átlagfának vagy fáknak mellmagassági méreteit a körlapösszegek utján (mint előbb részletezve volt) s e fákat kiválasztva döntetjük, vagy ha nem döntethetjük, a képlet szerint több átlagfának törzsét (az ág- és galyfát külön %-ban) felvesszük s ezeknek átlaga szerint számítjuk ki az egy k. holdra eső fatömeget, mely után az egész területre esőt kiszámíthatjuk.

B) Az erdőterületnek ismerete nélkül.

Itt is felveendő a három eset, mely A)-nál előfordul.

1. Kevés értékü vagy értékesebb fiatal erdők fatömegének felvételénél egyszerüen megolvastatjuk a fák számát, még pedig úgy, hogy mindenik munkás visz magával egy veder híg meszet és ecsetet s a számba vett fát megjelöli, ha 10—10 et vett fel, egy nála levő kis deszkára (mely federre köthető) az ecsettel egy kis vonást vagy pontot húz, avagy az olvasást vezető becslőnek kiáltja: tiz! s a becslő teszi meg a feljegyzést. Ha kétféle fanemet kell felvenni s körülbelül egyforma arányban és egyenletesen vannak a fanemek elegyedve, akkor mindenikből 5—5-öt jelöl meg a munkás, s akkor húz jelt a kis deszkára, avagy akkor kiáltja: tiz! Ha ellenben p. o. egyik fanem csak 1/4 részben fordul elő, de elég egyenletesen, akkor e fanemek külön való olvasására minden 3 munkás után egy negyediket alkalma-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

zunk, aki ezeket külön jegyzi fel, vagy így kiáltja be p. o.: jegenyefenyő tiz.

Ha pedig *foltosan, egyenlőtlenül* vannak a fák elosztva, akkor a két fanemet a deszka két oldalára jegyzik, avagy külön fanem szerint kiáltják be tizenként, — amidőn minden 4—5 munkás után egy feljegyző szükséges. Ha így meg vannak számlálva a fák, minden 200 fa után legalább egyet számítva, a megfelelő törzsszámot felvesszük; mellmagassági átlalózással, legcélszerübben szalag-alaku 200—800 öles hosszu próbaterek utján, s a felvett fák közül

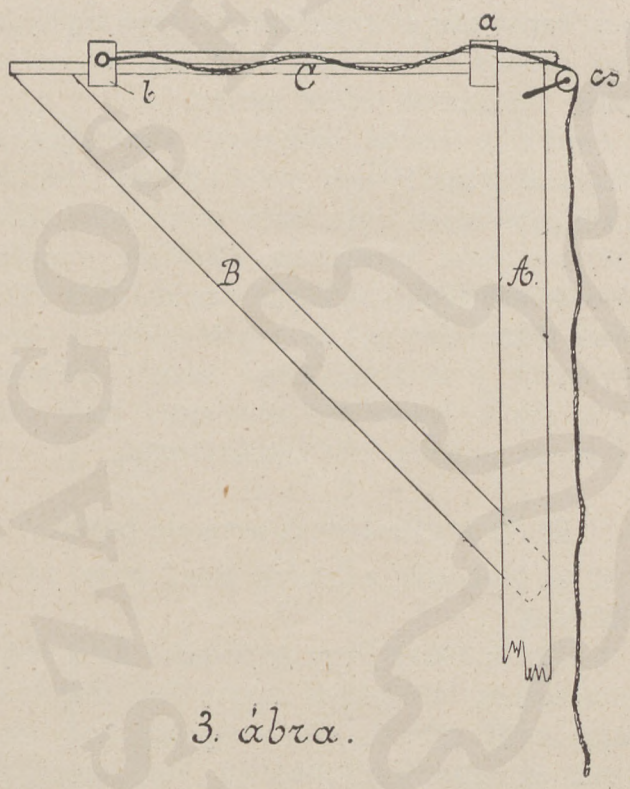

3. ábra.

kiválasztunk a vastagsági osztályok szerint, darabszámra legtöbb fát tartalmazó 3—4 osztályba eső fákból 1—5 átlagfát; a többi vastagsági osztályból többet összefoglalunk és körlapátlagok szerint kiszámítjuk az összefoglalt osztályok átlag átmérőjét s ez lesz az egyes osztályokra az átlagfa mérete, mely szerint az átlagfát ki kell választanunk. Ha döntethetjük az átlagfákat, akkor 1—2 átlagfa elég, különben minden fő vastagsági osztályra kupköbszám szerint legalább 5—5-öt felveszünk s átlagköbtartalmukat meghatározzuk és eszerint számitjuk a fatömeget.

Ezen eljárás előnye: gyorsan lehet haladni, jártas becslő, amidőn a munkásokra felügyel, megfigyeli az erdőt. Hátrányai: *a reá fordított munkával nincs arányban a pontossága s csak egyenlő minőségü faállományokban alkalmazható,* mert különben legalább két vastagsági vagy minőségi osztály szerint kell megolvastatni a fákat, ez pedig zavarra adhat okot, s nem pontos.

P. o. van lúcfenyő 15717 darab törzs, jegenyefenyő 4613, együtt 20330 fa; s felvettünk mellmagassági átmérő méréssel, — minthogy a fák értékesebbek, minden 50 fa után egy-egy fát, — együtt 406 törzset s a felvételnél találtunk:

	lúcfenyőt	jegenyefenyőt
31 cm. mellmagassági átmérőjü	2	4
32 „ „ „	1	6
33 „ „ „	3	2
34 „ „ „	11	12
35 „ „ „	26	51
36 „ „ „	30	9
37 „ „ „	46	6
38 „ „ „	143	2
40 „ „ „	21	—
41 „ „ „	12	—
43 „ „ „	18	—
44 „ „ „	1	—
	314	92

Átlagfákat választunk: lúcfenyőből:

	Ha nem döntetünk	Ha döntünk
31—34 cm. vastagokból	1-t	1-t
38 „ „	5	2
37 „ „	2	1 (átlag szerint)
36 „ „	1	
35 „ „	1	
40 „ „	1	1
41 „ „	1	
43 és 44 „ „	1	

A 38 cm-eseknél az átlag köbtartalmat köbözőn 5 38-as fának köbtartalmaiból számítsuk ki; p. o. volna az átlag köbtartalom 0·911, akkor $143 \times 0{\cdot}911 = 130{\cdot}27$ m³ e fák tömege. Az átlagfát p. o. a 35, 36, 37-ből így határozzuk meg:

			körlapösszeg
35 cm-nél	26 drb után a táblázat szerint		2·501
36 „	30 „ „ „ „ „		3·664
37 „	46 „ „ „ „ „		4·946
	102 törzs		11·111

11·111 : 102 = 0·109, mely a 0·107-hez van leg-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

közelebb, tehát az átlagos átmérője 37 cm; az ily átlagfának köbtartalma akár döntés útján, akár álló, több 37 cm. vastag törzsnek kupköbszámokkal való gondosan megejtett becslési átlagából határozzuk meg; (itt már alkalmazható esetleg a rudas átlaló, melynek mozgó része egy vágott vékony fenyőre erősíthető). Volna p. o. 0·90, tehát a 102 törzs köbtartalma 91·8 m³.

31—34 cm-re	2 fa után	körlapösszeg	0·152
	1 „	„	0·080
	3 „	„	0·256
	11 „	„	0·999
			1·487 :

17 = 0·087, ennek megfelel 33 cm. Az ily fa köbtartalma volna 0·700, tehát 17 fa 11·9 m³

40 cm-nél 21 fánál 2·639

41 „ 12 „ 1·584

33 fánál 4·223 : 33 = 1·28 azaz 40 cm. átmérőbe leend a minta fának s ennek köbtartalma 0·880 és 33 fánál leend 29 köbméter.

43 és 44 cm-eseket egybe foglaljuk s leend egy átlagfánk 43 cm-es ennek köbtartalma 0·948 tehát 19 fáé 18 köbméter.

Igy összesen	130·3
	91·8
	29·0
	11·9
	18·0

314 lúcfenyő = 281·0 köbméter; az átlag köbtartalma tehát egy törzsnek 281 : 314 = 0·89171; ez szorozva a lúcfenyő törzseknek számával, nyerjük 14015 köbméterben a lúcfenyő fatömegét, amelyből % szerint meg kell határoznunk a tűzifa fatömeget, melyet a faállomány mérlegelése s az átlagfák köbözése alapján állapítunk meg; p. o. jelen esetben 20 % volna s így műfa 11200 m³, tűzifa 2815 m³.

Ugyanígy járunk el a jegenyefenyőnél is, csak hogy az átlagfákról felemlítem, hogy

35 cm-ből legalább egy törzset

31—34 „ „ „ „

37—39 „ „ „ „ vegyünk fel.

2. *Értékesebb* középkoru erdőknek faállományát a törzseknek *egyenként*, mellmagasságban való átlózása, fanem s esetleg két magassági osztály szerint való csoportosítása mellett, határozzuk meg.

E végből egy munkás méri a mellmagassági átmérőket s ezeket bemondja, egy másik munkás megjelöli a fákat, a becslő bejegyzi a fákat fanem szerint elkülönítve centiméteres vastagsági osztályokba s ha a magasságokban nagyobb eltérések vannak, a törzseket megbecsüli: hogy a fa magassága p. o. 12 m-nél több, vagy alacsonyabb és e szerint be ír mellé I-et vagy II-t avagy mindenik vastagsági osztálynál két magassági rovatot vezet.

A munka folyamán a becslő képet alkot magának arról, hogy a 12 m.-nél alacsonyabb fák átlag mily magasak s mily átlag magassággal birnak a 12 m.-nél magasabb fák.

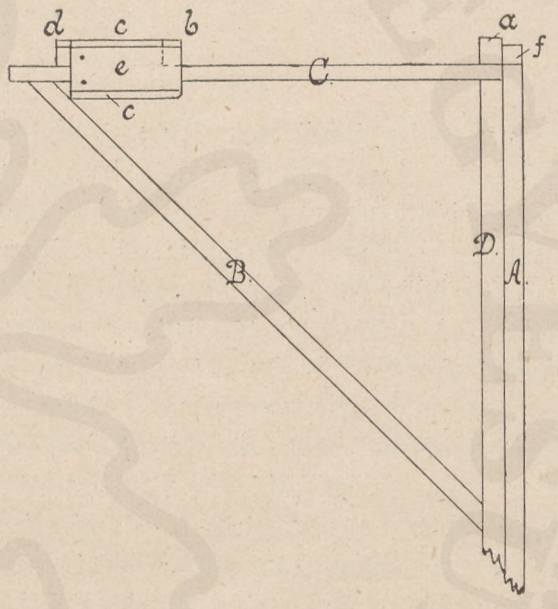

4. ábra.

Ha a felvétel ily módon megtörtént, a becslő azokból a vastagsági osztályokból, amelyekbe legtöbb fa esik, 1—5 átlagfát körlappal való számítás útján nyert méret szerint kiválaszt; ezeket köbözi, úgy, mint már előbb le volt irva s az átlagfák fatömegéből az egész erdőnek fatömegét meghatározza.

3. Értékes idős erdők fatömegét *törzsenként való becsléssel* állapítjuk meg.

A törzseknek megméretjük mellmagassági átmérőjét (a megmérteket megjelöltetjük) s megvizsgáljuk, nem hibás-e a törzs. Ezután az ép törzsrésznek hosszát a fa mellé állított 4—8 m. hosszu léc segélyével megbecsüljük és szembecslés útján meghatározzuk, hogy a felső átmérő

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

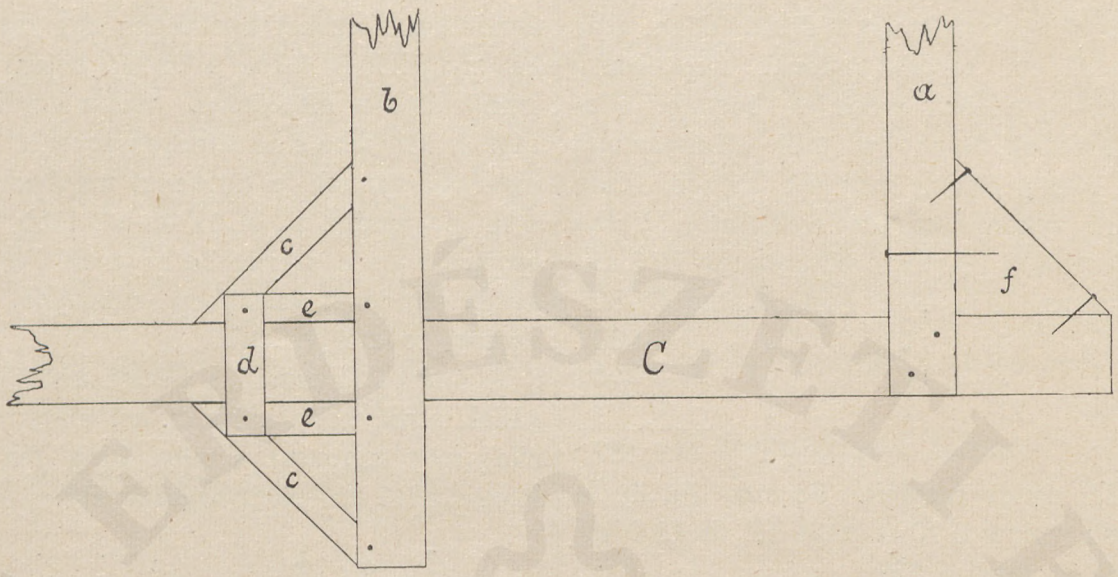

5. ábra.

a mellmagassági átmérőnek hány tizedrészével vehető egyenlőnek. Ennek megtörténtével megbecsüljük, hogy az ág s a galyfa, avagy a törzsnek csupán tüzifának alkalmas hibás része, az ép törzsnek hány %-ával lehet egyenlő. E %-kot rendesen 10, 20, 30 stb.-nek vesszük. Ha mindenik törzsnek külön külön akarjuk tudni értékét, akkor a fákat sorszámmal látjuk el és sorszám szerint irjuk be az adatokat s mindenik törzsnek külön számítjuk ki a köbtartalmát.

Ha ellenben nem akarjuk a törzsenkénti értéket ismerni, akkor nem kell a fákat számoztatni, csak jellel ellátni, s az adatokat úgy jegyezzük be, mint a kupköbszámok tárgyalásánál bemutatott táblázatnál látható s végül az egyes vastagsági fokok köbtartalmait összegezzük.

Fenyőfáknál nem szokás törzsenként becsülni a tüzifát, hanem csak nagy átlagban s ezért a képletem használatánál oly magasságban is becsülhető a felső átmérő, ahol 0·3-nél már kisebb. Így eztán csak a magasságokat kell összegezni s ezen összeg felével az egy méterre eső köbtartalmat minden vastagsági osztálynál szorozni. (L. állófák fatömege kupköbszámoknál a táblázatot, t. i. $csdk = hk \frac{(1 + 0{\cdot}09)}{2} m = hk.0{\cdot}5m$;)

C) Egyéb módok az erdők fatömegének meghatározásához.

Ily mód a *szembecslés*, mely szerint meg van az a jártasságunk, hogy meg tudjuk ítélni p. o. kapunk-e kat. holdanként legalább 150 köbméter tüzifát, mert ha igen, akkor p. o. 300 K-t megér. De ha nincsen annyi benne, akkor üzletünk gyenge sikerü volna. Ellenben, ha e minimumnál több van benne: e többlet lesz a nyereség. E mód tehát csakis ily esetekre ajánlható, t. i. megfelel-e az erdő mindenképpen igényeinknek. Különben e mód teljesen mellőzendő értékes fáknál, mert ilyeneknél a minimális mód, az eladó járatlanságának felhasználása volna.

A *fatermési táblák* szerint való becslés már pontosabb, de ehhez kell tudni a faállomány átlag korát, helyesen meg kell ítélni tudni a termőhelyi és talaj minőséget és az erdőnek sűrüségi mérvét. Itt nem a fatömeget becsüljük, hanem azokat az adatokat, melyekből következtethetünk a fatömeg nagyságára.

Ez a mód csak megközelítő eredményt ad, mert egy tizedrészig a termési táblákon levő adatok sem pontosak s nem is lehetnek pontosak, mert átlagokat mutatnak. Épen ezért ez a mód kezdőknek jó szolgálatot tesz gyakorlatszerzésnek, de más célra nem igen való, mert p. o. magam is a fatömeg mennyisége s minősége szerint ítélem meg a termőhelyet, nem pedig megfordítva.

Különleges esetek jöhetnek elő, u. m. a fák sorokban vannak betelepítve. A sorok hosszát méretjük mérő-szalaggal, de a közbe eső üres foltokat kihagyatjuk a mérésnél. A sorokból ki-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

választunk többet, úgy, hogy p. o. legalább 1%-át tegye ki a kiválasztott sorok hossza az összes sorok hosszának és e sorokban vagy sorrészekben méretjük a fákat (lásd terület ismeret nélkül értékesebb középkoru erdők) és oly eljárást követünk, mintha a fáknak számát ismernők, de e helyett a sorhosszakat alkalmazzuk.

Fatömeg táblázatokkal. Vannak táblázatok, melyek p. o. az álló tölgyfák fatömegeit tüntetik fel bizonyos faminőség és körülmények mellett. Ily táblázatok magyarországi adatokból tudtommal nem is állíttattak össze s ezért a táblázatokat óvatosan kell alkalmazni. Csak akkor adnak az ily táblázatok kielégítő eredményt, ha a becslő a tényleges vágatási eredményekből meggyőződést szerzett arról, hogy az ottani tényleges viszonyok mellett e táblázatok mily módon (p. o. valamelyik fokozata 10% hozzáadással) alkalmazhatók. E táblázatok összehasonlításoknál is csak feltételesen vehetők irányadóknak, mert csak azt mutatják e táblák, hogy szerkesztőjük ott mit talált, nem pedig azt, hogy itt vagy amott a kérdéses erdő fatömege mily adatok mellett számítható ki. Ezért csak azt ajánlhatom: legbiztosabb mód a fatömeg felvétele. Végül bemutatom a rövid, de kellő pontosságu köbtáblát:

100 méter hosszaság mellett											
átm. cm.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
körlap összeg méterben és köbtartalom köbméterben											
átm. dm.	0·008	0·031	0·071	0·126	0·196	0·283	0·385	0·503	0·636	0·785	
1	0·950	1·131	1·327	1·539	1·767	2·011	2·270	2·345	2·835	3·142	1
2	3·464	3·801	4 155	4·524	4·909	5·309	5·725	6·157	6·605	7·068	2
3	7·548	8 042	8·553	9·079	9·621	10·179	10·752	11·341	11·946	12·566	3
4	13·202	13·854	14·522	15·205	15·904	16·619	17·349	18.905	18·857	19·635	4
5	20·428	21·237	22·062	22·902	23·758	24·630	25·518	26·421	27·340	28·274	5
6	29·225	30·191	31·173	32·170	33·183	34·212	35·257	36·317	37·393	38·485	6
7	39·592	40·715	41·854	43·008	44·179	45·365	46·566	47·784	49·017	50·266	7
8	51·530	52·810	54·106	55·418	56·745	58·088	59·447	60·821	62·211	63·617	8
9	65·039	66·476	67·929	69·398	70·882	72·382	73·898	75·430	76·977	78·540	9

A lúcfenyő (Picea excelsa) zöld és vörös toboztermése.

Irta *Barger Guidó.*

A lúcfenyőnél, több évi szünet után, ezidén ismét van kilátás bő magtermésre. A tavaszi virágzás alkalmat nyújtott közelebbről figyelemmel kísérni a tátraalji lúcfenyvesek virágzását.

Külföldi szaktanulmányaim folyamán felkeltette figyelmemet dr. Purkyne, az akkori Weiswasser-i erdészeti felső tanintézet tanára, az általa nagy szorgalommal tanulmányozott lúcfenyő két, lényegesen különváló válfajára, t. i. a vöröstobozu (erythrocarpa) és zöldtobozu (chlorocarpa) lúcfenyőre.

Szepesmegyének tátraalji kiterjedt lúcfenyveseiben e két válfajt már évekkel ezelőtt feltaláltam, anélkül azonban, hogy eddigi szórványos s csekély magtermésük alkalmával azokat közelebbről beható figyelemre méltattam volna — a faji jellegénél fogva egymástól különköző kétféle színü tobozt. Szembeötlőbben nyilvánult ez a különbség az ezidei, az eddiginél jóval bővebb virágzásnál, amidőn a bíborvörös női virágtól, már messziről lehetett megkülönböztetni a mellette álló lúcfenyőegyedek zöld színü női virágját.

Eltekintve attól, vajjon a dr. Purkyne által legelőször tudományosan megkülönböztetett és leirt két válfaju lúcfenyő fájának különböző hasíthatósága tekintetében is egymástól elválik; továbbá hogy magérésük ideje sem esik össze, azt mindaddig, mig az erre hivatott kisérletek a valódi tényálladékot ki nem derítik, positiv adatok hiányában annál kevésbé óhajtanám közelebbről megismertetni, miután ekkoráig dr. Purkyne egynémely állítása éppen az ellenkezőről győződtetett meg. Annyi azonban bizonyos, hogy az erythrocarpánál a fiatal zsenge toboz augusztus hóban néhol egészen, vagy csak a nap felé fordított oldalán többé-kevésbé vöröses vagy teljesen ibolya színü, a chlorocarpa ellenben pedig teljesen világoszöld színü. A vörös tobozos lúcfenyő tűi tompahegyüek, balfelé csavarodó tűhónaljai kevésbé kiállók, hegyes rügye pedig fényes sárgabarna, nőivirágtobozkája karmin-ibolya színü, tobozpikkelje vastagabb s dombordad; ellenben a zöld tobozu lúcfenyőnek a tűje hegyesebb, jobbfelé csavarodó irányban elhelyezett tűhónalja hosszabb, gyakran ibolyakék színbe játszó rügye gömbölyü, női tobozkái vagy teljesen sárgák, vagy halvány cinóbervörösek, tobozpikkelye vékonyabb és síma felületü.

Miután azonban mindkétféle tobozkát már egy- és

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ugyanazon a fán találtam, úgy tünik fel, mintha e két válfaj egymásba olvadna.

Mindkét válfaj fájának belső színkülönbségét, gyantatartalmát, tartósságát s ki tudná még elősorolni minden különbségét, csakis behatóbb anatómiai kísérletek deríthetik ki. Én legalább a lúcfenyő mindkét válfajának gyakorlati alkalmaztatásánál ekkoráig még semmiféle oly különbséget nem találtam, mely egyik vagy másik válfaj előnyére válna. Sőt a dr. Purkyne által kiderített faji különbözet egy- és ugyanazon, de különböző termőhelyi minőségü talajon nőtt válfajnál egyesítve is található, mi ismét arra vezet, hogy már maga a termőhelyi különbség is nagyobb eltéréseket képes előidézni, mint a különböző szinü toboztermés szerint elkülönített két válfaj.

Gyakorlati feltevésem is annyiban amellett szól, hogy előbb be kellett várnom az ezidei virágzást, illetőleg magtermést, hogy ennek támpontján, vagyis kétféle színéből megkülönböztessem a kétféle válfaj egyedeit, máskülönben sem külsejéből, sem pedig fájának belső szerkezetéből nem lehetett volna annak faji különbségét határozott pontossággal megállapítani.

A két válfajnak behatóbb tanulmányozására már az 1913. év tavaszán megjelöltünk több zöld tobozszerü virággal ellátott lúcfenyőpéldányt, figyelemmel kisérvén azokon a tobozérés idejét; magját külön fogjuk hőlégfütésre berendezett magpergetőnkben termelni s tavaszkor külön bevetve, alkalmunk lesz már csemete korától kezdve figyelemmel kisérni a két válfaj fejlődését és a mutatkozó különbségeket. A termelt csemetét is kisérletképpen külön elültetjük.

Mindenesetre érdekes lenne kideríteni, melyik válfaj miként viselkedik a termőhelyi minőség iránt. Éghajlat, nedvesség, kitettség stb. iránt miféle igényei vannak az egyik válfajnak a másikkal szemben. Vajjon mélyebbre ható gyökérzete tekintetében nem mutat-e némi különbséget, mellyel az egyik válfajt talán ellenállóbbá tenné a szélkárokkal szemben.

E tanulságos kérdésekre felhivom a t. szakközönség figyelmét, szíveskedjék az e téren szerzett tapasztalatait szakközlönyünk utján nyilvánosságra juttatni, mely bizonyára sok oly érdekes dolgot fog kideríteni, melyről eddig hallgattunk.

A lombfaerdők térvesztesége a tűlevelüek terjedése következtében.

Irta *Divald Béla.*

Az *E. L.* f. évi X. füzetének vezetőcikkéhez óhajtom fűzni az abban tárgyaltakra vonatkozó saját tapasztalataimat.

A kezelésemre bízott garamrévi m. kir. erdőgondnokságban az 1912. évben végzett üzemátvizsgálási munkálat alapján a fanemek a következőképen oszlottak meg:

Jegenyefenyő 43·6%. Husz évvel ezelőtt volt 36%.
Tölgy . . . . . 20·3%. Husz évvel ezelőtt volt 22%.
Bükk, gyertyán 34·7%. „ „ „ „ 40%.
Juhar, kőris . . 1·4%. „ „ „ „ 2%.

Ezen számadatokból azt látjuk, hogy a
jegenyefenyőfa-állab 7·6%-kal szaporodott,
tölgy „ 1·7%-kal apadt,
bükk, gyertyán „ 5·3%-kal „
juhar, kőris „ 0·6%-kal „

vagyis, hogy a jegenyefenyőfa állománya a lomblevelüek rovására 7·6%-kal szaporodott.

Hogy a tölgy 1·7% területet veszített, annak okát abban kell keresnünk, hogy ott, hol a tölgy a gyertyánnal vegyesen képezett faállományt, ott a majd minden évben magot hozó gyertyán jobban szaporodott el, mint a ritkán tölgymakkot termő kocsánytalan tölgy. A tölgy- és gyertyánfa növekvésének versenyébe, az anyagi eszközök hiánya miatt, csak az utóbbi években avatkozhattunk be és ha a fiatalosok tisztítási munkálatai úgy haladnak előre, mint az utóbbi két évben, akkor a következő 10 évben már is visszahódítjuk a tölgy 1·7%-át, sőt ha az anyafák alatt megtelepült kendersűrüségü tölgyfiatalosból a régi túlkoros tölgyeket eltávolítjuk és azután a tölgyfiatalos fejlődését figyelemmel kisérjük és ott, hol a tölgy előnyére a beavatkozó intézkedéseket fokozott mértékben végrehajtjuk és a tölgy alatt a talajjavító fanemeket okszerü arányban megtartjuk, a régi szép tölgyfaállományok területét az utódoknak visszaadhatjuk.

A jegenyefenyővel vegyes tölgyfaállományokban az utóbbinak térveszítését abban kell keresnünk, hogy ezen esetben is az anyagi eszközök hiánya miatt kevés gondot fordítunk a helyes elegyaránynak már fiatalkorbani fentartására.

Hogy a bükk és gyertyán 5·3%-ot veszített, annak okát részben abban kell keresnünk, hogy a kocsánytalan tölgy hazájában mintegy 15 év előtt oda törekedett erdőgazdaságunk, hogy a gyertyán teljes kiszorításával a bükkfaállományok területét a tölgy és a jegenyefenyő számára meghódítsuk. Az első, mert a bükkösök jobbadán az éjszaki oldalokon tenyésztek, a tölgy természeténél fogva nem sikerült, de sikerült a jegenyefenyőnek.

A jegenyefenyő nagy területeket hódított a gyertyánosoktól.

A gyertyánosok ugyanis a jegenyefenyő kitünő védőnövényéül bizonyultak. Egy-egy öreg gyertyán mellett levő jegenyefenyő-magfa a jegenyefenyő megtelepítését a fokozatos felújító-vágás rendszerében kezelt faállományoknál egészen bizonyossá teszi.

A kőris és juhar 0·6% térveszteségének okát szintén abban kell keresnünk, mint a gyertyánnál. Ezek alatt is szivesen megtelepszik a jegenye és 15—20 éves korában azokkal versenyre kelve, diadalmaskodik.

A kőris és juhar területének visszahódítása annál is inkább kivánatos, mert ott, hol azok helyét a jegenyefenyő elfoglalta, e 10—15 éves fiatalos az 1904—1905. évi nagy szárazságban kipusztult. A kőris és juhar e

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

vidéken előnyösen a köves száraz talajokon a tölggyel tenyészthető.

Az itt elmondottak után levonhatjuk ama következtetéseket, hogy fogyófélben levő tölgyeseink megmentése céljából a meglevő tölgy-fiatalosoknak a gyertyán és a jegenyefenyővel szemben leendő fentartására azok gyakoribb tisztításával, gyérítésével hozzunk meg minden áldozatot.

A bükk térvesztését mérsékeljük, vagyis tartsuk meg a helyes 0·5—0·5 elegyarányt, hogy egyrészt ágtiszta jegenyefenyő műfa mellett értékes bükkállományokat neveljünk és azok talajjavító képességével a talaj értékét emeljük.

A juhar és kőris területveszteségét ellensúlyozzuk a jegenyefenyővel szemben, mert egy-egy elemi csapás, rovarkárosítás, szárazság, a megtelepült jegenyefenyő létét veszélyezteti.

A fűrészáru házilagos értékesítése.

Irta *Fürészkezelő.*

A magyar embernek közismert jellemvonása a hirtelen, de rövid ideig tartó lelkesülés, múló felhevülés s ennek természetes folyománya, a kényelmes conservativizmus.

E jellemvonásból bőven van bennünk, erdészemberekben is.

Erre vall — többek között — a minduntalan felszínre kerülő *házilagos faértékesítés* eszméje is, melyről imittamott egy-egy szó esik; különösen a félgyártmány, a *fűrészáru házilagos értékesítése* körül felmerült eszmék jelentkeznek gyakrabban. De csak jelentkeznek, mert az igét testté változtatni mereven vonakodnak azok az intézőkörök, melyeknek a kezdeményezés és példaadás hatalmukban és módjukban állana.

Természetes, magánuradalmakról és magánbirtokokról van szó.

Egyszóval, a magyar emberben kevés a kereskedelmi és vállalkozási szellem.

Ha a nemzetek anyagi jólétének alapjait kutatjuk, meggyőződhetünk róla, hogy amely nemzet vállalkozóbb, az anyagilag messze felette áll a késedelmező, bátortalan politikáju, minden haladástól vagy ujítástól fázó szomszédjának.

A sok között, a házi értékesítés elől való merev és makacs elzárkózásnak is egyrészt a kezdeményezéstől való fázós félelem, másrészt a már említett conservativizmusunk, másszóval, kényelemszeretetünk az oka. Mert hiszen a faanyagoknak, főleg pedig a fűrészáruknak nagyvevőivel való összeköttetésünk jelenleg semmi más, mint apáink házi zsidós megszokott kényelme.

S valamint földes uraink ösmeretes gazdálkodása mellett tollasodott a közvetitő, éppen úgy gyarapodnak mai nap is a fapiacot uraló nagyvevők, még pedig mindig növekedő arányban.

Bennük megvan a kereskedelmi és vállalkozási szellem, mely belőlünk hiányzik. Sokszor a vállalkozás már kockázott merész játékká fajul, mert tudjuk, hogy vannak, kik forgalmi tőkéjük erejét többszörösen meghaladó üzletet kötnek, miáltal Damokles kardjaként függ felettük a teljes megsemmisülés, de szerencsés esetben beüt vállalkozásuk s hatványozott sebességgel viszi őket végzetük a hirtelen meggazdagodás felé.

Dehát ki irígyelné azt tőlük?! Aki dolgozik, fárad, vállalkozik és kockáztat, annak legyen is meg a méltán megérdemlett jutalma.

Inkább tanulhatnánk tőlük, nem mondom, hogy a hazárd kockázat, de igenis az okszerü és szolid alapokon nyugvó vállalkozás terén, mely a kereskedelmi piacot a saját javára tudja kihasználni.

Tekintsük, mily helyzetbe kerülnek a nagybirtokosok, nagyvevőknek eladott fűrészáruikkal, *üzletpangás* idején, amit most bő alkalmunk van tapasztalhatni. Mig a nagyvevő esetleges csődje ilyenkor pusztán vállalkozásának vagy vállalkozási hasznának csak időleges kifolyása, mely bármely percben jobbra fordúlhat, — addig a birtokos jóhiszemü áldozat, mert üzletpangáskor áruit más vevőnek eladni csak potomáron tudja.

Nem tekintve a tetemes hasznot, mellyel fakereskedőink dolgoznak, már az is serkenthet minket a házilagos értékesítésre, hogy az ilyen eshetőségektől mentve legyünk, mert a birtokosnak kész árujára még üzletpangás alkalmával is bármely pénzintézet hitelez, meglévén a garancia a birtokban, avagy kötött birtoknál az évi jövedelemben. Jövedelemcsökkenéstől, vagy a jövedelem megszünésétől tehát nem kell félnie.

Nem kicsinylem a versenyt, mely a fakereskedők részéről érne, de eredményes versenyről szó sem lehetne velünk szemben, kik *saját áruinkkal* lépnénk a piacra.

Magától értetődik, hogy akkor a termelésnél csakis a pénzügyi szempont lehet irányadónk. A valamire való fűrészkezelő ugyan a mostani viszonyok mellett is pénzügyi kihozatra törekszik, de mig most *szerződéses* áru termeléséről lévén szó, ezzel azonos szempontok inspirálják, addig a házilagos értékesítésnél a tönkméretek a kereskedelmi központnak volnának bejelentendők s az áru termelésére nézve onnan jönnének az intézkedések. Tehát a kereskedelmi központnál feltétlenül alkalmazni kellene egy, a fűrészüzem minden terén jártas fűrészkezelőt, hogy az esetleges fapazarlástól mentve legyünk.

A központi fűrészkezelőnek volna egyuttal feladata a rendelkezésre bocsátott áru felülvizsgálása. S ez eleinte nem lenne csekély feladat, amig üzletfeleink meg nem tanulnák, hogy esetleges kifogásolásnál ők maradnak következetesen vesztesek s ekkor a különbözeti üzlettel foglalkozó fakereskedők messze elkerülnének minket.

Felhozható a házilagos értékesítés ellen az a veszteség, amely minden kereskedőt ér, ha valamely vevője csődbe

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

jut, csakhogy ettől a jelenlegi nagyvevőink sincsenek megkímélve, s ezt ők már az *árajánlatnál számításba is veszik.* S nem e eféle veszteségünk a jelenlegi eladás mellett, ha üzletpangás idején eltekintünk a szerződés szellemétől és *keresett árut* vagyunk kénytelenek termelni nagyvevőinknek? Csakhogy mig utóbbi esetben ez kész veszteségünk, addig a házilagos értékesítés mellett bőven futná a vállalkozói nyereségből.

Az sem lehet fékezője vállalkozó kedvünknek, hogy nem ismerjük leendő üzletfeleink hitelképességét; mert erről tájékozódnunk van időnk, amig a tették terére lépünk. Sürgős esetben pedig információt szerezzünk be, ami a kereskedelmi világban nem szokatlan eljárás és amit minden kereskedő természetesnek is fog találni.

Óriási fölényt biztosít a versenyben a nagybirtokos javára áruinak *egyenlő minősége,* amire a nagyvevők képtelenek, mert az árut nem egy és nem állandó helyről szerzik. Vagyis a jelenlegi fakereskedők részéről garancia lehet a cég megbizhatósága, de *ugyanazon minőségü árut* évek hosszu során keresztül nem képesek szállítani.

A verseny kiélesedésével a fogyasztási gócpontokon faraktárakat kellene állítani, ahol az értékesítés kifüggesztett árszabály szerint történnék és minden egyes minőségi osztály más és más szinü bélyeggel láttatnék el.

Raktár-kezelőkül, bevételi részesedés mellett, alkalmazhatók volnának helybeli jobbmódu egyének, akik biztosítékot képesek nyújtani s akiket ugyancsak a kereskedelmi központnál alkalmazott fűrészkezelő ellenőrizne.

A kérdés további részletezésébe ez idő szerint nem kivánok belemerülni, csak azt jegyzem meg, hogy szomoru bizonyítvány volna egy nagybirtokos alkalmazottairól attól való félelmük, hogy a faüzletet lebonyolítani nem tudnák, mert ha nincs is meg mindegyikben vele született üzleti szellem, de képzett és erélyes észjárása van, tehetsége minden akadállyal megküzdeni.

Minden kezdet nehéz, de amit el nem kezdünk, befejeznünk sem lehet, főleg pedig ama bizonyos sült galambot hiába várjuk.

Tehát hagyjuk abba a Hamleti töprengést s fogjunk hozzá az előkészítéshez, mert minden fel nem használt pillanat oly veszteség, melyet pótolni később csakis kettőzött munkával lehet.

Lám, a nagy fakereskedők nem vesztegetik az időt összetett kezekkel. Kartellbe akarnak lépni, közel húsz millió alaptőkével. Ha ez sikerül nekik: búcsut mondhatunk minden házilagos értékesítésnek, mert akkor csakugyan ők fogják uralni a helyzetet.

S amint én ösmerem őket, meg is teszik!

Meghivó az Országos Erdészeti Egyesület közgyülésére. Az Országos Erdészeti Egyesület f. évi rendes közgyűlését *december hó 16 án* d. u. 5 órakor Budapesten, saját helyiségeiben (V., Alkotmány-u. 6. sz., II. emelet) tartja meg a következő tárgysorozattal: 1. Jelentés a legutóbbi közgyűlés óta kifejtett egyesületi tevékenységről. 2. Tizenegy választmányi tag választása. Az alapszabályok értelmében kilépnek, de újra választhatók: Darányi Ignác, Gesztes Lajos, Hering Samu, Kócsy János, Marosy Ferenc, Nagy Károly, Pech Kálmán, Schmidt Ferenc, Vadas Jenő, Török Sándor. Ezenkivül Sóltz Gyula helye töltendő be 3 évre. 3. Ausztriai útunk tanulságai. Előadja: *Borsiczky* Ottó. 4. Az alapszabályok módosítása. 5 Jelentés az 1912. évi számadások megvizsgálásáról és az 1914. évi költségvetés megállapítása. 6. Jelentés a Deák-Ferenc-alapítvány kamataiból kiirt pályázatok eredményéről. 7. Indítvány az 1914. évi közgyülés helyére és tanácskozási tárgyaira nézve. 8. Indítványok az egyesület céljainak előmozdítására általában. (Ily indítványok az alapszabályok értelmében a közgyűlést megelőző napig a titkári hivatalnak irásban bejelentendők.) Van szerencsénk az Országos Erdészeti Egyesület t. tagjait felkérni, hogy a közgyülésen minél számosabban megjelenni és tanácskozásainkon résztvenni sziveskedjenek. Budapest, 1913. évi november hóban. *Az Országos Erdészeti Egyesület elnöksége.*

Borsod-Gömör-Heves megyék Erdészeti Egyesületének választmánya december hó 6-án tartotta Bánrévén ülését.

Jelen voltak: Gesztes Lajos elnök, Mitske Gusztáv titkár, Fischl József, Kostenszky Pál, Mayer Géza, Pauchly Rezső és Tornay Gyula választmányi tagok, Fábián Béla segédtitkár.

Távolmaradásukat kimentették: Bobok Tivadar, Csaszkóczy Károly, Gintner Bálint, Hering Samu, Kellner Viktor, Kolbenheyer Gyula és Szénássy Béla.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után a választmány az 1914. évi közgyűlésének előkészítését tárgyalta. Miután ez ügyben még az érdekelt szaktársak véleményét kell meghallgatni, véglegesen csak a februári ülésen fog a választmány dönteni.

Uj tagokként a következők vétettek fel: Köllő Pál m. kir. főerdőmérnök, Dr. Szohner Lajos, Grüssner M. Salamon és Rosenfeld Emil erdőbirtokosok.

A pénztári jelentés tudomásul vétele után az erdei munkás-kérdést tárgyalta behatóan a választmány és határozatként kimondotta, hogy a munkásközvetítésre a titkárt kéri fel. A szükséglet bejelentése után a titkár a szaktársakat kéri fel, hogy felesleges munkaerőiket a

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

jelzendő feltételek mellett a szükséglet helyére küldjék.

Szóvá tétetvén az, hogy az egyesület a Decrett emléktábla leleplezésén képviselve nem volt, az elnök azon kijelentését, hogy arra az egyesület meghivót nem kapott, — a választmány tudomásul vette.

Egyesületünknek az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlésén való képviseletével a választmány Gesztes Lajos elnököt és Hering Samu alelnököt bizta meg.

Márton Sándor gyakorlati fatömeg számításának külön példányait az „Egyesületnek“ engedte át, amit a választmány jegyzőkönyvi köszönetnyilvánítás mellett tudomásul vesz.

Több kisebb folyó-ügy elintézése után a választmányi űlés a jelenvoltak azon óhajával ért véget, vajha meglenne annak a lehetősége, hogy minél gyakoribb összejövetelekkel szakunknak szolgálatot tehessünk.

Megfigyelések a szarvasok életéből.

Mindig azt hallottam, hogy az erdő fejedelmi vadjai, a szarvasok szeptember elsejétől október tizenötödikéig nászt tartanak, hogy a bikák ilyenkor nászdalokat énekelnek, sokszor mélabúsan, fájdalmasan, máskor meg indulatosan, szenvedélyesen.

Mindig azt olvastam, hogy — a különben egész évben néma óriásokat — a szerelem szólaltatja meg, hogy ömlengő dalolással pásztorórákat tartanak a daliás leventék, hogy a szarvast ilyenkor a forró vére viszi vesztébe, mert szerelmesen, féltékenyen bőgve tereli össze háremét és elárulja tartózkodási helyét; mindig azt olvastam, hogy az agancsárok bőgő-danájukkal édesgetik magukhoz a teheneket, a háremet, és szerelemféltésükben hívják egymást párviadalra.

Igy hallva, tanulva, olvasva a dolgot, úgy is mondtam el laikus, nem vadász barátaimnak.

Hát bizony nagy megrovásban volt részem; elítéltek, megróttak! Az nem lehet férfias, nemes sport — mondották — amely barbarizmussal jár; már pedig a szarvast természeti ösztönének, a fajfentartási ösztönnek gyakorlása közben, felhasználva az ő jelentkező szerelmi dalolásait, háborgatni, megtámadni, sőt kegyetlenül leteríteni, feltétlenül barbarizmus.

Védekeztem, részletesen magyaráztam a vadász lázas gyönyöreit, beszéltem a szarvas természetrajzáról, hogy máskor a bika megközelíthetetlen, de éreztem, hogy alul maradok, hogy talán igazuk is van, hogy talán nem is uri dolog szarvast a bőgési időben lőni.

Szigoruan feltettem magamban, hogy utánajárok a dolognak, hogy az idei bőgés alatt jól meghallgatom a szerelmes agancsárokat és hogy barbarizmust ne kövessek el, semmi szin alatt sem emelem Schönaueremet a mélabúsan, vagy szerelmi tüzzel párjukat hívó szarvasbikákra.

Az 1913. év azután meggyőzött arról, hogy bizony a bikák nem szonetteket énekelnek; legalább azok a bikák, amelyek a rozsnyói püspökség gömörmegyei rozsnyócsucsomi erdőterületén bőgtek az idén, azok nem érzelegtek, nem mélabús akkordokat trilláztak, hanem megfelelő introductio, adagio és andante helyett — hivalkodtak, gőgösen dicsekedtek, mondhatnám lóhátról beszéltek, ordítottak.

Mint az énjével eltelt vörösnyakkendős szociálista, mint az útszéli csárdában a mellét verő falurossza, mint az ereje teljében levő sivatagi oroszlán, vagy mint a csatasorban levő indiánus vezér — úgy ordítottak a mi szarvasaink. Igazi kihívó, harcias kiáltások, haláltmegvető, gőgös, élethalál-harcot jelentő ordítások voltak ezek, amelyekben nyomát sem találtam a szerelemnek, a féltékenységnek, a mélabúnak, avagy a temperamentumos szenvedélyességnek, hanem igen az önteltségnek, a hivalkodásnak, az embertkáromlásnak!

Sokszor voltam mellettük alig pár lépésnyire, sokszor közöttük álltam, amikor világosan, félremagyarázhatatlanul hallottam dörgő szavukat, kemény hangjukat, sőt láttam veszedelmes fegyvereiket, villogó és hegyesvégü kardjaikat!

És mentül többször és mentül többet figyeltem, hallgattam őket, annál inkább megerősödött és kiformálódott az a nézetem, hogy a szerelmes agancsárt meglőni barbarizmus, ellenben a gőgös, hivalkodó Duna-szigeti cseheket emberségre tanítani, szemérmetlen büszkélkedésükben őket megalázni mindenkor úri, nemes feladat, mindenkor vadászias cselekedet.

Mert nézzük csak a mindennapi életet!

Nem egyéb az, mint kűzdés, harc, háboru, tülekedés, egymásnak leverése, legyőzése; hiszen az egyik fájdalmán, bánatán épül fel a másik szerecséje, boldogsága; az egyik visszavonulása, halála helyet ád a másik érvényesülésének, sokszor csak stréberkedésének. Egymás gyengéjét kihasználni, egymást leverni és enmagának kivívni a poziciót: ez a mindennapi emberi élet!

Azok pedig, akik pöffeszkedő gőggel telekiabálják a világot, azok egyenesen kihívják maguk ellen az egész társadalom ellenszenvét s kötelességévé teszik mindazoknak, akik bíznak erejükben, tudásukban, hogy harcot indítsanak a hivalkodók ellen és törjék le, alázzák meg a gőgösöket.

Ime, itt egy tudós teli tüdővel hirdeti, hogy ő feltalálta a vérbaj szérumát, a Salvarsant, a 606-ost; ott egy másik hirdeti, hogy „nincs többé kopasz fej“, mert feltalálta a Csillag Annát; ott a harmadik kegyetlen megvetéssel kérdi, hogy „nem tudja Ön, mi az a Lysoform?“ S mi történik? Azonmód megmozdulnak a hozzáértők,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

összeütik fejeiket a szakemberek, tanulmányozzák a nagy reklámot és kisütik, hogy az a Salvarsan nem egészen „ehrlich“ dolog, hogy a tarkoponyán csak a paróka segít, hogy a Lysoform módosított karbolvíz és bátran helyettesíthető a hypermangánnal. És a nagyérdemü közönség hálás hozsannája kíséri azokat, akik letörték a hivalkodók, a pöffeszkedők szarvait . . .

Nem természetes-e tehát, ha a vadász golyója leteríti a gőgös, önteltségüket fennen hirdető szarvasbestiákat; nem glóriát érdemel-e az a vadász, aki megalázza, letöri a kevély hivalkodót?!

Mert hiszen az igazi vadász nem bántja a szerény csapost, sőt pardont kér tőle, ha véletlenül összebotlanak; nem áll soha bosszut a bárgyun reá tekintő, szinte segítségért esdeklő villáson; nem emeli fegyverét a polgári életért rajongó és csak egy feleségért áhitozó nyolcasra, hanem a csélcsap, ide-oda futkosó s koronájával hivalkodó tizes, a gyengébbek házi boldogságát megrontó tizenkettes basákat, az egyeduralomra törekvő és gőgjükben határt nem ismerő tizennégyes és tizenhatos bejeket, a magát „a minden tehenek szultánjának“ hirdető és a vadászt is lesújtóan végignéző tizennyolcas kényúrnak nincs és ne legyen pardon, mert „le a többnejüekkel!“

Egy szó, mint száz: nem az epedő hangu, nem az ömlengő leventét, nem a szerelmet valló Don Juant bántom én, semmiért sem tudnám háborgatni a szonettező szarvast, — hanem a kevélységében telhetetlen kényurat, a mások boldogságát háborító bestiát, a hivalkodó és bőrében nem férő szociálistát leterítem, mert szent meggyőződésem, hogy a vén ruének ilyetén megalázását örömmel fogadja a vadász és laikus egyaránt, hogy egy-egy ilyen szerencsés lövéshez gratulálni fogsz még Te is, kedves jó Szerkesztő barátom!

*

Szeptember 24-én délelőtt kivonultam dr. Wittchen László, m. kir. honvéd-főtörzsorvos, nagyrabecsült barátommal a rozgangi cserkészházba, melyet Kócán György emlékére — mert ő építette — „Gyuri-tanyá“-nak nevezünk. Gyuri-tanya egy deszkából oszlopokra épített vadászkunyhó, amelynek egyik szobája a vadászurak, másik szobája az erdőőrök és a szolgaszemélyzet részére van berendezve. Berendezve, mondom, mert a több napi küntartózkodásra elengedhetetlenül szükséges felszerelésekkel el van látva.

Kényelmesen elhelyezkedtünk: kicsomagoltuk ágyneműinket, felállítottuk a vaságyakat, beosztottuk szépen a polcokat, külön raktuk a fehérnemüt, külön a vadászati felszerelést, a töltényeket, puskatisztító-vesszőt, alkalint, kenderkócot és külön a hidegbüffét, sonkát, szalonát, parajnicát, ostyiepkát, kenyeret, gyümölcsöt, conzervet, bort, kristályvizet, theát, rumot és cukrot.

Hja! Mindezekre szükség van, ha valaki semmiben sem akar szükséget szenvedni, ha valaki — mint én — semmi másra sem akar gondolni, mint arra, hogy a szarvasok nyelvét megtanulja és így megállapítsa, hogy mit és mikép is beszélnek, ordítanak, bőgnek ilyenkor szeptember és október hónapokban a szarvasbikák.

Eként berendezkedve, délelőtt $^1/_2$ 12 órakor hozzáláttunk az ebédhez. A tisztítva magunkkal hozott csirkét Balázs erdőőröm mesés csirkeraguvá változtatta át ugy, hogy megrepetáltuk s csak illendő móres kedveért hagytunk belőle a szakácsnak kóstolót; miután egy-egy almával megadtuk a módját, végigheveredtünk a gyepen és cigaretta-szó mellett élveztük a mesés természetet, a gyönyörü időt, az ez idei hideg és nedves nyár után a kellemes, meleg napsütést.

Érdekes, hogy mig Rozsnyó főterén nem tudjuk magunkat Laci barátommal soha kibeszélni, most nem volt szavunk egymáshoz, nem volt mit kérdeznünk, nem volt mit mondanunk egymásnak. Szótlanul hevertünk egymás mellett három óra hosszat; pedig mindegyikünknek voltak gondolatai, de mindegyik saját gondolataival volt elfoglalva, és amig Laci barátom bizonyára cserkészetre, lövésre, agancstropheára gondolt, addig engem csakis a bikák nyelve, bőgésük oka kötött le és egyre jobban csigázta fel kiváncsiságomat.

Három órakor azután — megint csak szó nélkül — felkeltünk; ki-ki megtöltötte fegyverét, megnézte az irányzékot, nyakába akasztotta a távcsövet, zsebredugott egy-két puszerlit, megtömte a dohánytárcáját és Waidmausheil köszöntéssel és kézszorítással útnak váltunk. Laci a „gulaparlagot és aranyvölgyet“, én a „forrásokat és a barátoldalt“ jártam, ezt bujtuk reggel-este öt napig egymásután.

Felérve a barátoldali középső cserkészútra, pihenőt tartok. Hallom egy bika hangját a völgy felől:

„Ne háborgassatok, mert belétek fojtom a lelket“! Ejnye, de haragos ez az úr — gondolom magamban és ránézek az öreg Bolcsákra, a kisérőmre.

„Vén kujon, — magyarázza az öreg — naphosszat zsörtölődik, agyarkodik a sűrü fenyvesben, de ki nem jön onnét; mindig e labyrinthusban fészkel, már vagy 20 darab szép lúcfenyőt vert agyon hatalmas dárdájával.“

Bosszantott az öreg Károly jelentése. Hát azért ültettem én drága pénzen fenyőt, hogy ez az akasztófára való azokat tönkretegye. Mit vétettem én neki, vagy mit vétett a szegény fenyőfácska?

„Nem megmondtam, hogy ide senki se közelítsen“ — hallom megint a völgyből.

Erre azután már felugrottam. Ejnye — szedte-vette teremtette! Hát ki ültette ezt a fenyvest? Hát ki ázottfázott két tavaszon az ültetők mellett? Most meg Te vén huncut kikéred magadnak, hogy valaki oda merészeljen menni, mert neked az úgy tetszik.

Gyors tempóban leloholtam a völgybe és befordultam a 12 éves fenyvesbe; álldogáltam, hallgatóztam, mindenütt siri csend.

Beestelledett; haza kellett mennem.

*

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Másnap már reggel ½4 órakor zörgött az ébresztőórám. Gyorsan felkészültem és ½5 órakor kis villanylámpásom mellett siettem a barátoldali fenyvesbe, a völgybe. Hozzátapadva egy vén magfához, lélegzet-visszafojtva hallgatóztam. A tegnapi hős nem jelentkezett, de annál jobban szónokoltak mások.

A gulaparlagi tizenhatos bej kezdte: „Ki mer itt élni, ahol én vagyok, a minden szarvastehén álma, bálványa, ideálja?"

Ejnye fikomadta — gondolám magamban — ez hát elég világosan beszél, ez már azután igazán kérkedik!

A doboszai tizennégyes bej sem hagyta szó nélkül: „Úgy bizony, mert az én vagyontérő markolatom talán nem imponál?!" Utána meg röfögő hahotázás következett, csak úgy dörgött, hangzott bele az erdő.

Akkor meg az ormii bej kezdte emberkáromló gőgös szavait: „Most jövök a Szepességből és megmutatom, hogy az összes asszonyok nekem hódolnak be három nap alatt. Akkor azután ide merjen taposni az a kétlábu emberféreg!"

Egy csattanás, egy lövés hallatszott Ormi felől és csend lett. Én pedig ott kuporogtam a vén magfánál és gondolkoztam arról a szertelen gőgről, amit e bestiák fennen hirdetnek.

Délben hozzák a hirt, hogy Emich Gusztáv dr. miniszteri tanácsos leterítette az ormii tizenhatost.

Volt öröm Izraelben! Hát a nagy hódító beadta a derekát? Aki nem akarta türni az emberférget, — beszámolt már a bőrével?

*

Szeptember 28-án a reggeli öt óra már a barátoldali középső cserkészúton talált ott, ahol a bükköst a fenyvestől elválasztja a vágássorozati határvonal, ahol meredeken kell felkapaszkodni a sűrü jegenyefenyves-fiatalos között a „forrásokhoz" vezető oldalútra.

Felfele igyekeztünk Balázs erdőőrömmel, amikor alig 60 lépésnyire megszólal a doboskai bej:

— Jó, jó, jó, jó! Jó, hogy velem van a legtöbb szarvasasszony!

Szívdobogva megálltam; intettem Balázsnak, hogy feküdjön le, én meg vállamról leemelve a fegyvert, kerestem a sűrü fenyvesben esetleges kilövésem helyét.

— Nem tanácsolom, hogy valaki közelítsen a háremhez — folytatta tovább a bej.

— Komá-á-á-ám! Én is élek, sőt már jövök is, mert szépséges arámat te csaltad el — szólalt meg a forrási basa.

— Hadd lássalak már!

— Jövö-ö-ö-ö-ök, jövök!

Egyszercsak összecsapnak, tőlem alig 60—70 lépésnyire. Szinte látom, hogy kapálják, túrják a földet, amint káromolva egymásra törnek; hallom villogó hegyü dárdáiknak összecsapását, hallom a nyögést, a szakgatott szavakat . . . igen, te mersz meg . . . hitvány bitang . . . . majd én megtanítlak . . . asszony kell neked . . .

És én mozdulatlanul lesem, várom, mikor jönnek közelebb, mikor szólhatnék én is bele az ő dolgukba, hogy Schönauerem ítélő golyója döntse el, melyik az erősebb.

Nagy nyögés, utána ropogás, szaladás és már 400 lépésnyire voltak tőlem: a bej üldözte a basát, mindketten tovább álltak.

*

Október 4-én dr. Wittchen László főtörzsorvos a „bíróréten" látta a megvert, előzött basát betegen, meglékelve; emberfej-nagyságu véres hólyagot vonszolt maga után, amely térden alól lógott a hátsó lábai között és vonszolta magát pár száz lépésnyire az ordító, emberkáromló hős háreme után.

*

A rozsnyói püspökség vadászterületén az idén összesen hat bika és egy erős lapátos került terítékre. Ebből a vadászúr, dr. Emich Gusztáv, egy tizenhatost és egy tizenkettest, dr. Wittchen László egy visszarakott hatost, id. dr. Goszthony Mihály egy tizennégyest és egy lapátost, ifj. dr. Goszthony Mihály egy tizennégyest és Pauchly Rezső egy tizenkettest ejtett el.

A szarvascserkészetek alatt két vadkan is esett, melyekből a vadászúr és a vadászati felügyelő lőtt egyet-egyet.

Pauchly Rezső,
püspökségi erdő-főmérnök.

Beteg vadászebek gondozása.

Irta *Gyulay Károly.*

III.

A hideg úton való gyógykezelés a vadászebnél részint hideg fürdőkből, zuhanyokból, hidegvizes és jeges borogatásokból, részint pedig nedves agyagföld vagy egyéb földminőségből álló borogatások rárakásából áll. A vizen kivül egyéb borogató szerekként szerepelnek még: az éther, a borszesz, az ecet, kivált az ólomecet és többféle savtermékek. Az ólomtermékek legritkább esetben szerepelnek a beteg ebek gyógykezelése terén, azon oknál fogva, mivel a folyton nyalogató eb, az ólom és egyéb mérgező hatásu termékek nyalogatásával belső bajokat is szerezhet magának a meglevő külsők mellé, miért is az ebnél külsőleg alkalmazott valamennyi gyógyszerfélénél tekintettel kell lenni arra, hogy azok a gyógyszerek teljesen méregmentes anyagokból álljanak.

Belső gyuladásos tünetek és bajok eseteiben számtalan, többnyire éterikus termékeket tartalmazó olyan gyógyszerfélét is alkalmaz és ir elő az állatgyógyászat, amelyeknek használata az emberi gyógyászat terén is gyakorta szerepel. Az eb ezeket az aromatikus gyógyszereket rendszerint agyagföldből készülő labdacsok alakjában kapja.

A hidegvizes borogatások és leöntések rendszerint az ebeknél is hasonló módon nyernek alkalmazást, mint az embernél. A jeget felaprózott állapotban, vászon zacskó-

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

ban erősítik és kötik az ebek gyulladt testrészeire. Eredménnyel alkalmazzák továbbá a meleg borogatásokat és a közismert Priessnitz-féle borogatási módszert is a vadászebeken. Ám utóbbitól eredményt csakis helyes alkalmazás esetén várhatunk, amidőn is a vizes borogatást, száraz, vastag külső burkolattal vesszük körül és gummikötelékkel, guttapercha-övvel kellően leszorítjuk. 2—4 órán át tartó ilyen borogatás esetén beálló átmelegedés és gőzölgés lesz a gyógyhatás biztos jelensége. A kötelék eltávolítása után a beteg testrészeket szárazra dörzsöljük és ujabb borogatással látjuk el mindaddig, amig a gyulladásos tünetek oszlását nem tapasztalhatjuk.

Bedörzsölésekként alkalmaznak itt-ott az ebnél is terpentinszeszt, kámforszeszt, szalmiákszeszt, fluidokat s egyéb hasonló dörzs szereket, de ezek valamennyije az ebnél inkább fokozza, semmint csökkenti a gyulladásos tüneteket.

A modern állatgyógyászat igazán tiszteletreméltó vivmányaival azért az ebek gyógykezeltetése terén csak kivételes esetekben alkalmaz gyógyszeranyagokat, mindamellett a gyulladásos tünetek eloszlatását eredményezni hivatott gyógyszerek az állatgyógyászat terén is igen nagyszámuak ma, bár azokat igazán csak legritkább kivételek eseteiben alkalmazzák. Még leginkább bevált e szerek sorából az *antiphlogistin* nevezetü. Ennek az amerikai eredetü kipróbált szernek két alkatrésze, a glycerin és a kovasavas aluminium, éppen nem tartalmaznak mérgező anyagokat. Hatásuk elpárologtató, hőoszlató, de egyben fertőtlenítő is. Rendszerint paszta alakjában alkalmazzák.

Bárminő baj fenyegesse és kerítse is hatalmába vadászebállományunkat, a megbetegedett állat rendszeres gyógykezelésén kivül mindenkor kiváló figyelmet kell fordítani az állatok dietétikus életmódjára is. Friss viz, friss tejtermékek, kivált savó és aludttej, sovány levesek, cukros víz s némi nyers hús képezhetik az ilyen koszt főalkatrészeit. Egyben az orvosilag előirt hashajtószerek és mindenkor az izgalomtól, bosszantásoktól mentes bánásmód fognak végül hozzájárulni a beteg állatok egészségi állapotának melőbbi helyreállításához.

(Vége.)

Gróf Andrássy Géza gömörmegyei erdőbirtokán tartott vadászatok eredménye.

A vadászatok rendkivül kedvező időjárásban napi 4—5 órai tartammal a szulovai vadászkastély körül zajlottak le.

A szarvascserkészeteken részt vettek a vadászúron kivül: fia, Manó gróf, veje, herceg Lichtenstein János és gróf Sygraij Antal. Esett 24 bika, amelyekből az agancskiállításra 6 drb lesz felküldve.

A hajtóvadászatok november hó 10—12-én folytak le. Vendégek voltak: San Martinó gróf, olasz nagykövet és neje, aki egy kisebb medvét lőtt.

Max Müller budapesti angol konzul és neje, aki egy remek fehér lapátost hozott terítékre.

Gróf Pálffy Móric, római követségi tanácsos, egy vadkant lőtt.

Gróf Battyányi Lajos Ikervárról lőtt 2 darab rókát.

Gróf Hoyos Guido egy lapátost és 2 tehenet hozott terítékre.

Gróf Andrássy Manó egy nagy anyamedvére lőtt.

Hó nem lévén, a vaddisznó minden hajtásban visszatört.

KÜLÖNFÉLÉK

* **Sóltz Gyula † 1837—1913.** A magyar erdészet nagyjainak sora ismét megritkult. Sóltz Gyula nyug. ministeri tanácsos, országos főerdőmester, a Lipót-rend lovagja, az Orsz. Erd. Egyesület egyik legrégibb választmányi tagja, szeptember hó 16 án, 76 éves korában örök nyugalomra tért. Két évtizedet meghaladóan, mint akadémiai tanár, buzgó odaadással, igazságos jóakarattal tanította a ma működő erdészek nagy táborát, majd pedig az ország erdőgazdaságának javára hosszu időn át fejtette ki áldást hozó tevékenységét a legfelsőbb intéző állásokban, mindenütt tiszteletet és megbecsülést szerezve szakunknak. Elvesztése mély gyászt hozott a magyar erdészetre, de számos tanítványai meleg szeretettel fogják őrizni emlékét és kegyelettel él emléke minden magyar erdész szivében.

* **Kinevezések.** Őfelsége a horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában *Nagy* Vince erdőigazgatót ministeri tanácsossá kinevezte. — A m. kir. földmivelésügyi minister az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámába kinevezte ideiglenes minőségü m. kir. erdőmérnökgyakornokokká a következő dijtalan m. kir. erdőmérnökgyakornokokat: *Kiss* Zoltánt (Liptóujvárra), *Schauer* Gyulát (Besztercére), *Hofstädter* Ottó Róbertet (Besztercére), *Richter* Györgyöt (Nagybányára), *Nagy* Zoltánt (Kolozsvárra), *Henter* Jánost (Nagyszebenbe), *Wingert* Jánost (Versecre), *Holtz* Jánost (Vinkovcére), *Bruder* Gyulát (Zsolnára), *Nagy* Jenőt (Kolozsvárra), továbbá a következő végzett erdészeti főiskolai hallgatókat: *Antalóczy* Jánost (Csikszeredára), *Mackó* Lajost (Máramarosszigetre), *Szabó* Istvánt (Máramarosszigetre), *Máté* Istvánt (Susakra), *Zsombory* Ignácot (Székelyudvarhelyre), *Szabó* Mátyást (Apatinba), *Toperczer* Dezsőt (Besztercebányára), *Nagy* Lászlót (Kolozsvárra), *Fejfarek* Józsefet (Temesvárra), *Zsemlye* Imrét (Zsarnócára), *Sébor* Jánost (Orsovára), *Varga* Károlyt (Liptóujvárra), *Balen* Józsefet (Zágrábba), *Gyuriss* Emilt (Trencsénbe), *Herczeg* Jánost (Orsovára),

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Fogarasi Bélát (Bustyaházára), *Ajtai* Sándort (Nagyváradra), *Gregurincic* Ferencet (Tótsóvárra), *Wunder* Jenőt (Ungvárra), *Dubravszky* Jánost (Zsarnócára), *Loncár* Illést (Zsarnócára), *Jákói* Endrét (Besztercebányára), végül díjtalan m. kir. erdőgyakornokokká a következő végzett erdészeti főiskolai hallgatókat: *Vona* Istvánt (Máramarosszigetre), *Schlachta* Lászlót (Ungvárra), *Brozsek* Károlyt (Nagyenyedre), *Zsák* Lajost (Szászsebesre), *Bitai* Andrást (Besztercére), *Szadlis* Sándort (Szászsebesre), *Székely* Gézát (Besztercére), *Kovács* Jánost (Székelyudvarhelyre), *Bíró* Endrét (Maros-Vásárhelyre), *Nemes* Imrét (Susakra), *Orbán* Ferencet (Susakra) és *Grozdanic* Milánt (Bustyaházára). — A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister *Hinfner* György kir. közalap. főerdőmérnököt erdőtanácsossá, *Kodolányi* Gyula kir. közalap. erdőmérnököt főerdőmérnökké, *Klauszberger* Károly kir. közalap. segéderdőmérnököt erdőmérnökké, *Skultéty* Győző kir. segéderdőmérnököt kir. közalap. segéderdőmérnökké, *Szporni* Károly kir. erdőmérnökgyakornokot, *Pintér* Sándor uradalmi erdőgyakornokot és *Sándor* István végzett erdőmérnökhallgatót kir. közalap. erdőmérnökgyakornokká kinevezte. — Esterházy Miklós herceg, *Ronchettí* Gáspár urad. erdészt erdőmérnökké nevezte ki és a zalabarsai erdőgondnokság vezetésével bizta meg.

* **Áthelyezések és megbizások.** A m. kir. földmivelésügyi minister áthelyezte: *Kelecsényi* Ferenc kir. erdőfelügyelőt Turócszentmártonból Győrbe, *Dömötör* Tihamér kir. erdőfelügyelőt Temesvárról Szegedre és *Jausz* Sándor kir. erdőfelügyelőt Budapestről Temesvárra s egyidejüleg megbízta az ottani (a győri, a szegedi, illetőleg a temesvári) kir. erdőfelügyelőség vezetésével; *Czimra* József kir. erdőfelügyelőt Kassáról Turócszentmártonba s megbízta a kir. erdőfelügyelőség ideiglenes vezetésével; *Eránosz* Antal János kir. erdőfelügyelőt Brassóból Budapestre és megbízta a kir. erdőfelügyelőség ideiglenes vezetésével; *Máthé* Ambrus erdőtanácsost a csikszépvizi járási erdőgondnokság vezetésétől felmentette s további szolgálatra az állami erdőhivatal központi szolgálatához osztotta be; *Sztankó* Zoltán segéderdőmérnököt megbízta a csikszépvizi járási erdőgondnokság vezetésével; *Králl* János segéderdőmérnököt Gyergyószentmiklósról áthelyezte Csikszeredára az állami erdőhivatal központi szolgálatához; *Vető* Gyula segéderdőmérnököt Csikszeredáról Gyergyószentmiklósra helyezte át (erdőgondnokoknak); továbbá áthelyezte *Molnár* Antal segéderdőmérnököt Belényesről Désre (erdőgondnoknak) és *Muraközy* Pál segéderdőmérnököt Nagyváradról Belényesre (erdőgondnoknak); *Bárány* Károly m. kir. segéderdőmérnököt a vadászerdői külső erdészeti kisérteti állomástól Apatinba a m. kir. erdőhivatal központi szolgálatához; *Istvánffy* József m. kir. segéderdőmérnököt a királyhalmi külső erdészeti kísérleti állomástól Liptóujvárra a m. kir. erdőőri szakiskolához; *Horváth* Dezső m. kir. segéderdőmérnököt a liptóujvári erdőőri szakiskolától Vadászerdőre a külső erdészeti kísérleti állomáshoz; *Fiedler* Jenő m. kir. segéderdőmérnököt Versecről Karánsebesre s megbízta az ottan újonnan szervezett m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével; *Lesenyi* Ferenc m. kir. segéderdőmérnököt a görgényszentimrei külső erdészeti kisérleti állomástól Besztercére az erdőigazgatóság központi szolgálatához; *Ponner* Nándor m. kir. segéderdőmérnököt Besztercéről Görgényszentimrére, az ottani külső erdészeti kísérleti állomáshoz; *Schudich* Nándor segéderdőmérnököt Borgóprundra (erdőgondnoknak); *Fónai* János segéderdőmérnököt Rahóra (erdőgondnoknak); *Papolczy* József segéderdőmérnököt Ökörmezőre (erdőgondnoknak); *Török* Miklós segéderdőmérnököt Besztercére az erdőigazgatóság központi szolgálatához; *Lehrmann* Béla m. kir. alerdőfelügyelőt Máramarosszigetről Besztercebányára az ottani kir. erdőfelügyelőséghez; *Zachár* Mihály m. kir. erdőmérnököt Tőkésről a bustyaházai m. kir. erdőhivatalhoz s megbízta őt a pénztárosi teendők ellátásával; *Puskás* Ferenc m. kir. erdőtanácsost Besztercéről Maros-Vásárhelyre s megbízta az ottani m. kir. állami erdőhivatal vezetésével: *Kallivoda* Andor m. kir. erdőtanácsost Szabadkáról Besztercére az ottani m. kir. erdőigazgatóság központi szolgálatához; *Móré* László m. kir. segéderdőmérnököt Tótsóvárról az állami kezelésbe vett községi erdők szolgálati ágazatához a komáromi áll. erdőhivatal kerületébe, Komáromba erdőgondnoknak; *Schmuck* Hugó m. kir. erdőmérnököt pedig a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál megbízta a pénztári ellenőri teendők ellátásával. — A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister *Náray* Lajos kir. közalap. segéderdőmérnököt a nagykövéresi, *Zvarik* Egyed kir. közalap. segéderdőmérnököt a znióváraljai és *Szép* Géza kir. közalap. segéderdőmérnököt a pilisszentkereszti kir. közalap. erdőgondnokság vezetésével megbízta.

* **Nyugalomba helyezések.** A m. kir. földmivelésügyi minister Ő császári és apostoli királyi Felségének legmagasabb engedélye alapján *Havas* József ministeri tanácsost, sok éven át teljesített kitünő szolgálatainak teljes elismerése mellett, saját kérelmére; — *Pitroff* Kornél kir. erdőfelügyelőt saját kérelmére ideiglenesen; — *Vései* Ferenc kir. erdőfelügyelőt saját kérelmére véglegesen, végül *Imre* Dénes m. kir. főerdőtanácsost állandó nyugalomba helyezte. — Ugyancsak a földmivelésügyi minister *Horváth* Géza kir főerdőmérnököt, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minister pedig *Janatka* József és *Gerő* Virgil közalap. erdőtanácsosokat állandó nyugalomba helyezte.

* **Halálozások.** *Garlathy* Kálmán ny. m. kir. erdőigazgató, a III. oszt. vaskoronarend lovagja, Nagybányán, — *Hub* Rezső urad. főerdész Móron, — *Krause* Géza m. kir. erdőtanácsos, a Ferencz József-rend és a toscanai Lipót-rend lovagja, isaszegi erdőgondnok 67 éves korában, — idősb *Fóthi* Nándor nyug. állami főerdész Aradon, — *Gogl* Frigyes ny. m. kir. közalapítványi erdőtiszt Vácon, — *Ifftsits* József urad. erdész Zalaegerszegen,

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Lukátsffy Elek m. kir. erdőmérnök, *Miklós* Lajos m. kir. főerdőmérnök, elhunytak. Béke poraikra!

* **Fák, mint műemlékek.** A *Magyar Erdész* 1912-iki évfolyamának egyik számában ezen a címen cikket irtam. Felsoroltam — részben saját, személyes tapasztalatom alapján, részben pedig föltétlenül hitelt érdemlő adatok alapján — egész csomó élőfát, amelyeket szerte az országban féltő kegyelettel őriz a hálás nép, meg a „Műemlékek Országos Tanácsa". Ez a fönt említett cikkem aztán megjelent a *Budapesti Hirlap*-ban is. Néhány napra rá, reflexiók jelentek meg nevezett fővárosi lapban cikkemre vonatkozólag, valamelyik vasmegyei közéleti kitünőség tollából, aki annak elismerésével, hogy adataim mind pontosak és a valóságot teljesen födik, — fölemlített néhány vasmegyei élőfát, amelyeket szintén mint műemlékeket őriznek és gondoznak. Azóta elmult egy hosszu esztendő és én ezalatt az idő alatt szorgalmasan kutattam újabb műemlékek után és néhányat itt alant ismét ismertetek. Még most is áll az a hatalmas, terebélyes cserfa a *koltói* kastély parkjában, amely alatt oly nagyon kellemes órákat töltött nagy költőnk, *Petőfi* Sándor. Itt szokott elmerengve üldögélni, verset irni és ábrándozni. Itt irta többek között: „Szeretsz tehát", „Mikor a lánc lehull", „Búsulnak a virágok", „Rövidre fogtam a kantárszárat", „Kellemetlen őszi reggel", „Világoskék a csillagoskék éjszaka", „A sivatag lakói", „Beszél a fákkal a bús őszi szél", „A mióta én megházasodtam", „*Szeptember végén*", „Elértem, amit ember érhet el", „Az utolsó virágok" stb. stb. cimü költeményeit a cserfa alatti kis asztalon. És mikor „Szeptember végén" a zord őszi szél kíméletlenül megrázza kedves cserfájának sárgult lombját, vajjon gondolja-e, hogy a halhatatlan nagy költő hol, merre alussza örök álmát?... Hasonlóképen Petőfiről nevezetes *Erdőd* vára, parkja és fái. Több százados fát láthatni itt, amelyek mindegyikéről tudnak az ottlakók valamit mondani Petőfivel való vonatkozásban. Ezek alatt a fák alatt is meglepően sok halhatatlan verset irt a nagy költő és e fák is sok hangulatot nyújtottak neki, mikor el-elábrándozva alattuk megpihent. Kevés olyan nemzeti nagyságunk van, akiről a késői utódok olyan kegyelettel és olyan szeretettel emlékeznének meg, mint II. Rákóci Ferenc fejedelemről, a kuruc szabadságharcos idők zseniális vezéréről. Minden fát, talán még bokrot is, féltő gondoskodással őrizgetnek szerte az országban, amely alatt Rákóci gyakrabban tartózkodni szokott. — *Bajmóc* várának udvarában van az az ősi hársfa, amely alatt II. *Rákóci* Ferenc gyűléseket szokott tartani. Maga a fa korhad, pusztul, de a hálás utókor népe mindenféle mesterkedésekkel azon igyekszik, hogy a fa teljes elpusztulásának idejét minél későbbre tolja ki. Igy ágait, törzsét, koronáját össze-vissza és keresztül-kasul támogatták, kötözgették, hogy a kósza szél minél rítkában és minél kevesebb kárt tehessen benne. II. Rákóczi Ferencről nevezetes a *zborói* száz hárs is. Ez a száz hárs katonás sorrendben, kettős sorban egy hosszu és széles út mindkét szélét szegélyezi. Rendkivül regényes vidéke van Zborónak és amellett a hatalmas, gyönyörü és gondozott hársfasor igen emeli a vidék szépségét. A száz hársot Rákóci ültettette és állítólag a legelső fát csemete korában ő ásta és helyezte el az út szélén a földbe. Az 1909-ik év nyarán volt alkalmam látni a steierországi *Rohitsch-Sauerbrunn* fürdőn egy hatalmas tölgyfát, amelynek az kölcsönöz különös érdekességet, hogy a törzsére egy pléhtábla van fölerősítve, amelyen ékes fraktur betükkel ez a felírás olvasható: „*Mikszáth-Eiche*". Ezt a táblát a hálás fürdőigazgatóság még Mikszáth életében helyeztette a fa törzsére, azon egyszerü oknál fogva, mivel Mikszáth évtizedeken át minden nyár egy részét itt szokta tölteni családjával együtt. *Horváth István.*

* **A fenyőmag származásáról és eltartásáról.** Ismeretes, hogy a mezőgazdák mily nagy súlyt fektetnek a vetőmag származására s fáradozásuk kellő sikerrel is jár. Az erdészetnél azonban ezen tárgygyal csak a kisérleti állomások szervezésével, tehát csak az utolsó évtizedekben foglalkoztak. Mig azonban a mezőgazda termelés-kisérletei eredménye felől már rövid időszakonként is meggyőződhetik, addig az erdész kisérletének s észleletének végeredményét legfeljebb csak egy hosszu időszak végével figyelheti meg, mely körülmény természetesen a megfigyelést nagyon hátráltatja. Azonban behatóbb tanulmányokból és kisérletekből már tudjuk, mekkora jelentőséggel bir főbb erdei fanemeink vetőmagjának a származása. Kisérletek alapján ugyanis kiderült, hogy egy- és ugyanazon viszonyok között egymás mellé telepített, de különböző származásu lúc- és erdei fenyőmag fejlődési törekvése mégis csak különböző lesz. A zordabb éghajlatu vidékről származó s szelidebb éghajlat alá telepített magvak csemetéi mégis csak jóval lassabban fejlődnek. Ezen jelenség egyik külföldi kisérleti telepen az erdei fenyőnél szembetünően nyilvánult, sőt a különbség még a későbbi korban is szembetünővé vált — a már fiatal korától kezdve élénkebben fejlődő idegen származásu — valamint a termelési helyen kitelepített csemete közt. Különösen a lúcfenyőnél megkönnyíti a magasabb hegyvidéken termett mag nemcsak hasonnemü vidéken a telepítés sikerét, sőt még fokozza is a fejlődő állabok ellenálló képességét a külbefolyások ellen s ezáltal is biztosítja az értékesebb fatermés sikerét. Ez különösen fontos körülmény az oly gyakori szélkároknál. Csak kivételes esetekben, — olykor hosszabb időre elmaradt magtermés esetében — szorultunk idegen magkereskedőktől beszerzett magvak elvetésére, s ime azt tapasztaljuk, hogy azok csemetéi különösen szenvednek első sorban a korai fagyoktól, holott magas hegységünk magterméséből származó csemeténk ugyancsak ellenállott a zord éghajlatnak. Különösen áll ez az erdei fenyőnél, mely fanem tudvalevőleg fiatal korban legtöbbet szenved úgy a rovarkároktól, valamint egyéb betegségtől. Saját termelt magvunk csemetéi erőteljesebbek s ellenállóbbak

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

s meg vannak kímélve a fiatalkori betegségtől. Melegen ajánljuk tehát a szakközönség figyelmébe, hogy magszükségletét, ha már saját termésével nem is rendelkezhetik, azt legalább hasonló termőhelyi viszonyok közt fennálló vidékről szerezze be. Erre kedvező alkalom nyilik a felvidéki ezidei bő lúc- és erdei fenyőmagtermésnél, midőn esetleg több évi lúcfenyőmagszükséglettel is elláthatják magukat anélkül, hogy rászorúlnának időközben, különösen enyhébb éghajlat alatt termelt fenyőmagvak beszerzésére. Az ilyen magból kikelt csemeték fejlődése — a mondottak után nem képes lépést tartani az illető vidék szokatlan éghajlati változásával s pusztulásukat okozta hézagok sok költséges utánpótlást igényel. A kellően kiszárított lúc- és erdei fenyőmagvat külföldi erdészeti kisérletek alapján legelőnyösebben nagyobb edényekben légmentesen elzárva — hüvösebb helyen tartjuk. *Barger.*

* **Az erdész foglalkozása.** Valahol érdekes grafikonokban és beszédes statisztikai számadatokban láttam összehasonlítva az egyes foglalkozási ágak közti egészségügyi különbséget. Ezekben a grafikonokban és statisztikai számadatokban a legegészségesebb és a legkedvezőbb viszonyok között szereplő foglalkozásként az erdészeti foglalkozás van feltüntetve. Nincs okom egyáltalán kételkedni ezekben a minden kétségen kivül álló dokumentumokban. Nincs és még csak meg sem kísérlem, hogy vitatkozzam. Nevetséges is volna a statisztikával és ennek alapján készült grafikonnal vitatkozni, mert hisz éppen e kedves lap szíves olvasói tudják azt legjobban, hogy bizony igaz az, hogy nincs több olyan egészséges és testet-lelket egyáltalán nemesebb célok felé vivő pálya vagy foglalkozás, mint éppen az erdészeti pálya. Korunk túlon-túl telve van a legelképzelhetetlenebb és divatosnál divatosabb betegséggel, nyavalyával. A legkisebb, csekély kis migréntől kezdve, keresztül a most divatos idegességen, a tuberkulózison, föl egészen a Komma-bacillusi magaslatig: a különféle betegségek légiói tizedelik, kinozzák és pusztítják az emberiséget. A nagy városok poros, füstös, temérdek bacillussal fertőzött, piszkos levegőjének fojtó kavargásában a kényes emberi szervezet komplikáltsága időnap előtt fölmondja a szolgálatot. Ritkaságszámba megy, ha a városokban egészséges embert találunk, vagy pláne ha látunk. A vidéki kisebb-nagyobb városokban temérdek a beteg ember. A mi ázsiai származásu tüdőnk sehogy sem tudja megszokni a poros, füstös városi levegőt. A mai ipari foglalkozási ágak legtöbbje nemcsak melegágya a különféle betegségeknek, hanem egyenesen előidézője és terjesztője. Temérdek iparágat tudnék hamarjában felsorolni, amelyek ártalmasak az emberi egészségre. Itt van például a tüdővész. Ez a gyilkos kór lassan öl, de biztosan és majdnem föltétlenül. Biztosabban, mint a kolera! Hogy példával is szolgáljak: Budapesten 1912. év végével kerekszámban 33000 olyan tüdővészes egyén találtatott, akik kezelés alatt állottak. Arról persze nincs adat, hogy mennyi azoknak a száma, akik kezelés alatt *nem* állottak. De ez csak Budapest. Hát a vidéki városok? Itt még sokkal rosszabbak az állapotok. Hisz tudvalevők a vidéki kórházi és általában a közegészségügyi mizériák. Nem lehet tehát túlzásnak venni azt a statisztikai számot, amely a magyarországi tuberkulotikus betegek évi halálozási számarányát 80000 egyénre teszi. Hát pusztított ekkora tömeg embert valaha is a kolera? De ez csak az egyik betegség. Természetesen meg sem kísérlem, hogy a többi betegségek közül bármelyikről is szóljak jelen soraim keretében. Erre nincs szükségem, csak összehasonlítást akartam tenni. Legjobban szeretném azt a statisztikát és azt a grafikont itt, ezen a helyen leközölni, hogy lássa maga az olvasó is, hogy melyek azok a foglalkozások, amelyek a legnagyobb és legszélesebb arányokban pusztítják a dolgos emberiséget. Az erdészeti pálya áll a statisztikai foglalkozások között a legelső és legmagasabb helyen. Utána következik a földmívelő és állattenyésztő. A többi foglalkozási ág aztán már rohamosan esik lefelé . . . lefelé — a lejtőn. Az erdészeti pálya valóságos oázis a nagy homoktengerben. Ez a pálya az, mely a hozzá fölesküdött munkását, gondozóját meleg szeretettel veszi körül, elősegíti testi és szellemi fejlődését, életkedvet ad és kellemesebbé, megelégedettebbé teszi az élet vásári zajában elzsibbadni készülő erdész idegeit. Egyedül az erdészi pálya az, amely az egészség föntartása körül a legtöbb és legnagyobb eredményt tudja fölmutatni. Nem hiszem, hogy akadna erdész, aki ezt az ideális, egészséges pályát nem szeretné és nem becsülné meg. *Domingó.*

* **Erdészeti Kisérletek.** Vadas Jenő kitünő szerkesztésében megjelent a XV. évfolyam 3. és 4. száma a következő tartalommal: dr. Győrffy István: Lőcse környékének nevezetes és rendellenes fái; dr. Bernátsky Jenő: A szikes talajok növényzete, különös tekintettel a befásítás kérdésére; Rónai György: Uj faállománybecslési eljárás. Intézeti ügyek és hivatalos közlések. A tartalmas füzet részletes ismertetését legközelebb megjelenő számunkban közöljük.

* **Irodalmi szemle:** Az „Allgemeine Forst- und Jagdzeitung“ Róth Gyula értékes évi jelentését közli az erdőgazdaságunk, vadászatunk és halászatunk terén az 1912. évben elért fejlődésről, közleményekről és fontosabb eseményekről. Róth Gyula jelentésében részletesen ismerteti a mult évben megjelent önálló erdészeti műveket és bő kivonatát adja szaklapjaink kiválóbb cikkeinek.

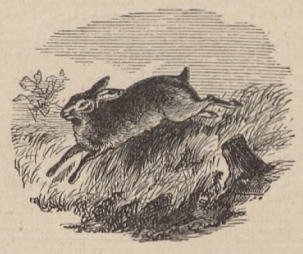

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Szigoruan lelkiismeretes kiszolgálás!

Termékeim elérhetetlen minőségűek!

SÁNDOR IMRE

erdészeti magnagykereskedő és csemetenagytermelő

SZÉKESFEHÉRVÁR

AJÁNL:

Tölgymakkot,
Jegenyefenyőmagot,
Lomb- és
Gyümölcsmagvakat,
Erdei facsemetéket,
Gyümölcsfákat és
Vadoncokat

csakis elsőrendü minőségben.

Rendelés előtt kérem árajánlatom bekérni!

Árjegyzék ingyen és bérmentve!

Erdő- és földbirtok vétele.

Erdőbirtokok
500 kataszt. holdtól 5000 holdig, esetleg ezen felül,

Mezőgazdasági birtokok
40,000 katasztrális holdig
megvételre kerestetnek.

Pénzkölcsönök
nagyobb összegekben is,
közvetittetnek.
Cím a kiadóhivatalban.

KUZMA GYULA
okl. erdőmérnök, hites törvényszéki szakértő
erdőmérnöki irodája
Zágráb, Hercegovacska-utca 18/a
elvállalja az erdészet, vadászat és fakereskedelem ügyköréhez tartozó munkát. Közvetíti birtokok adásvételét.

A Coburg-hercegi káposztafalvi (Szepes m.) erdőhivatal ezen az úton hivja fel az érdekelt t. szakközönséget az ezidei nagyobb mennyiségü

lúc- és erdeifenyő-mag pergetésére.

Esetleg nagyobb megrendelésekre szóló előjegyzéseket kérjük velünk idejekorán közölni.

Ha körzője, kihúzó-tolla és egyéb rajzeszköze hibás,
vagy felújítása szükséges, tessék bizalommal hozzánk fordulni, mivel elsőrendü összeköttetéseinknél fogva módunkban van helyreállíttatni, úgy, hogy az ismét olyan lesz, mint az új. :: Hiányzó darabokat is szállítunk. :: Riefler, vagy Richter-körzők gyári áron. Árjegyzéket szívesen küldünk. :: Tisztelettel
SZÉKELY ÉS ILLÉS iró- és rajzszerkereskedése UNGVÁR.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

Faiskolaterület 100 hold.

Tölgymakkot,
Tölgycsemetét,
Jegenyefenyőmagot és csemetét, mindennemü egyéb
Erdészeti magvakat és csemetéket,
Gyümölcsmagvakat,
Vadoncokat

ajánl őszi szállitásra és előjegyzéseket kér:

FARAGÓ BÉLA

cs. és kir. udvari szállító
magyar magpergető gyára
erdészeti csemete-telepek

ZALAEGERSZEG.

Árjegyzékkel, árajánlattal kívánatra szivesen szolgálok!

MAGYAR

FAIPAR ÉS FAKERESKEDELEM

MAGYARORSZÁG FATERMELŐINEK ÉS FAKERESKEDŐINEK LEGELTERJEDTEBB SZAKLAPJA

Fakereskedőknek szánt faárverési és erdőeladási hirdetmények közzétételére a legalkalmasabb organum.

Szerkesztőség s kiadóhivatal BUDAPEST, VI., Podmaniczky-utca 71.

Mutatványszámmal szivesen szolgálunk.

Jakubek József

műfaragászata Rajecz, Trencsénmegye.

Ajánlja a fafaragászatba vágó mindenféle munkáit. Bármily minta, rajz, tervezet szerint megrendelt munkát jutányosan készit minden stylusban. Állandóan raktáron tart: fürdői emléktárgyakat, fegyverállványokat, agancstalapzatokat, bútordíszeket, bútorbetéteket stb.

Árjegyzéket kivánatra készséggel küld.

KITÜNTETÉSEK
BRÜNN 1894. * TROPPAU 1895.

Heider V. és Fia

Jenő főherceg udvari szállítója

Freudenthal (Osztr. Szilézia)

Vadászati . . . . ékszerkülönlegességek

(Hubertus-Schmuck) szarvas- és rókafogakból, korcsagancsokból stb. legfinomabb arany és oxydált ezüst kiállítás-ban.

Ékszerek, arany- és ezüstárúk, Chinaezüst-cikkek és műöntvény-tárgyak gyára és raktára.

Képes árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmenve küldünk.

A cim pontos megadását kérjük.

Szarvas- és rókafogak előzetes beküldés mellett a legmagasabb árakban

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

„Korona fegyver“ Fükert különleges szab. závárzatával.

Az összes kulturállamokban szabadalmazva, **elösmert legjobb és legkitünőbb vadászfegyver.**

Főelőnyei a korona fegyvernek a következők:

1. Kivülfekvő, minden vadász által könnyen kezelhető, kiválóan szerkesztett acélzávárzatok, igen kis kakasokkal, melyek nyitáskor **önként felhuzódnak** és rögzitődnek, melyek azonban tetszés szerint **kézzel** is felhúzhatók és leereszthetők.

2. **Kivülfekvő gyüszögek** ennélfogva ki van zárva a gázok visszatolu ása alt al okozott rozsdásodás.

3. **Különleges,** többszörösen **szabadalmazott** önmüködő tölténykivető mely ellenkezően minden más kivetővel **sohasincs** fe huzva, hanem csak akkor huzódik fel és hajit ki, midőn két töltény kilövetett ennélfogva **korlátlan** tartósággal bir.

4. **Saját, szabadalmazott** közvetlen a **závárzat rugóját** rögzitő biz ositással, mely ellentétben a más fegyvereknél alkalmazott biztositásokkal egyedül nevezhető valódi biztositásnak.

5. Tisztán **elsőrangu anyagból** készült csövek a legjobb acélból, a képzelhető **legjobb lövési eredményekkel.**

6. A legkisebb részletekig **kitünő és elsőrangu kidolgozás.**

Azonkivül bármely fegyver elláthtató a Fükert különleges szabadalmazott závárzatával, mely a csöveket az eddigi teljesen szabadon fekvesükben is meg ragadja s mintegy lecsavarva tartja; minden fegyverhez, különösen **füstnélküli lőpor** hasznalhatónak legmelegebben ajánlható.

A korona fegyver mint golyós, serétes kétcsövü s mint hármas csővü fegyver szállitható.

Részletes árjegyzéket ugy erről, valamint minden más vadászfegyverről kivánatra küld

Fükert G. cs. és kir. udv. fegyvergyáros
WEIPERT (Erzgebirge.)

Pártoljuk a hazai ipart!

Szarvas- és őzagancs-táblákat,

remek faragott **fegyverállványokat** és **vadászbútorokat, képkereteket, szobadisztárgyakat, szivar-, ékszer és keztyü-dobozokat** izléses kivitelben és olcsó áron készit

BRIESTENSZKY JÓZSEF
műfaragászata RAJEC. (Trencsénm.)

Képes árjegyzéket ingyen küld.

Minden gazdálkodónak nélkülözhetetlen!

Táblázatok

a takarmányadagolások kiszámitásához 1—50 állatra, egyenkint 1—31 napra és napi 0·1—50·00 kilogramm, liter, stb. mennyiségre.

Szerkesztette **Ilovszky Ede** Coburg hgi gazd. főintéző. Kapható a szerzőnél **Jólsva** (Gömörmegye). **Ára 5 korona.**

JEGENYEFENYŐMAG!

Kocsányos-, Kocsánytalan-, Csertölgymakk, :: Jegenyefenyőmag, :: Simafenyőmag, :: Lombfamagvak és csemeték, :: Gyümölcsmagvak és Vadoncok :: Tűlevelücsemete, Tölgycsemete

ajánl őszi szállitásra
és előjegyzéseket kér

STAINER GYULA
cs. és kir. udvari szállító
magyar magpergető-gyár
KÖRMEND (Vasmegye).

Erdészeti csemetetelepek ZALAEGERSZEGEN.

Tessék okvetlen árajánlatot kérni!

AKÁCMAG, AKÁCCSEMETÉK!

SZOLID, LELKIISMERETES ÉS PONTOS KISZOLGÁLÁS!

= TÖLGYMAKKOK, CSERMAKK, VADGESZTENYE! =

Nyomatott Székely és Illés könyvnyomdájában Ungvárt.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

MAGYAR ERDÉSZETI EGYESÜLET
1851
1866/1981

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.

MAGYAR ERDÉSZETI EGYESÜLET
1851
1981

© OEE Wagner Károly Erdészeti Digitális Szakkönyvtár 2018. Támogató: Földművelésügyi Minisztérium szerz.sz.: EVgF/255/2018.